

Programmabegroting 2027-2030

gemeente
Hoeksche Waard

Inhoudsopgave

Aanbieding	3
Voorwoord	4
1 Inleiding	5
1.1 Leeswijzer	6
1.2 Algemeen financieel beeld	9
2 Programmaplannen	13
2.1 Programma 0 Bestuur en ondersteuning	14
2.2 Programma 1 Veiligheid	25
2.3 Programma 2 Verkeer, Vervoer en Openbare ruimte	32
2.4 Programma 3 Economie	44
2.5 Programma 4 Onderwijs	51
2.6 Programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie	56
2.7 Programma 6 Sociaal Domein	62
2.8 Programma 7 Volksgezondheid en Milieu	84
2.9 Programma 8 Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	92
2.10 Algemene Dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	102
3 Paragrafen	108
3.1 Lokale Heffingen	110
3.2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	117
3.3 Onderhoud Kapitaalgoederen	121
3.4 Financiering	131
3.5 Bedrijfsvoering	136
3.6 Verbonden Partijen	141
3.7 Grondbeleid	154
3.8 Regio Deal	158
3.9 Wet open overheid (Woo)	160
3.10 Wonen, Mobiliteit, Energie (WME)	161
4 Financiële Positie	168
4.1 Grondslagen en uitgangspunten	169
4.2 Overzicht van baten en lasten	171
4.3 Overzicht van incidentele baten en lasten	176
4.4 Structureel begrotingsevenwicht	179
4.5 Structurele en incidentele mutaties in reserves	180
4.6 Investeringsoverzicht	182
4.7 Reserves en voorzieningen	183
4.8 Geprognosticeerde balans	185
Bijlagen	186
Bijlage 1 Overzicht taakvelden	187
Bijlage 2: Coalitieakkoord 2026-2030	190
Bijlage 3: Budgetten dierenwelzijn	204

Aanbieding

Hierbij presenteren wij u de Programmabegroting 2027 - 2030 van gemeente Hoeksche Waard.

In juli 2026 stelde u de Kadernota 2027 vast. Hierin stonden onder meer de effecten van de Meicirculaire 2026 en de grondslagen/uitgangspunten om de Begroting 2027 te kunnen opstellen. Daarnaast is in de Kadernota 2027 een aantal beleidsimpulsen opgenomen, die de raad integraal bij de Kadernota heeft afgewogen. De besluitvorming van de Kadernota, is verwerkt in de voorliggende Programmabegroting.

Daarnaast zijn de ambities uit het coalitieakkoord 2026-2030 toegevoegd aan de voorliggende begroting.

Met deze begroting vragen wij u het budgetrecht toe te passen voor het begrotingsjaar 2027 door de benodigde middelen (programmabudgetten, investeringen en reserves) vast te stellen. Hiermee kan het college in 2027 uitvoering geven aan de in deze begroting opgenomen ambities.

De besluitvormende raadsvergadering over de programmabegroting 2027-2030 vindt plaats op 10 november 2026.

Burgemeester en wethouders van gemeente Hoeksche Waard

R. Heintjes
secretaris

M. Witte
burgemeester

Voorwoord

Voor u ligt de programmabegroting 2027-2030. Deze begroting geeft inzicht in de ambities, doelen en keuzes voor de komende jaren en vormt het financiële en inhoudelijke kader voor de uitvoering van ons beleid.

De vastgestelde Toekomstvisie Hoeksche Waard, de visie Samenleven en de Omgevingsvisie vormen de basis voor ons handelen. Deze visies geven richting aan de ontwikkeling van onze gemeente en aan de Hoeksche Waard als een sterke, leefbare en toekomstbestendige gemeenschap. We werken aan een gemeente waar het prettig wonen, werken en leven is, waar inwoners naar elkaar omkijken en waar ruimte is voor ontwikkeling, ondernemerschap en een gezonde leefomgeving. In 2027 wordt de Omgevingsvisie geactualiseerd, en ook met die actualisatie werken we aan een toekomstbestendige Hoeksche Waard.

Het coalitieakkoord 2026-2030 "Werken aan een sterke toekomst!" vertaalt deze langetermijnrichting naar de ambities en prioriteiten van deze bestuursperiode. We zetten onder meer in op voldoende en passende woningbouw, vitale dorpen en buurtschappen, een sterke lokale economie, innovatieve landbouw, goede bereikbaarheid en een duurzaam energiesysteem. Daarbij bouwen we voort op de kracht die onze gemeente kenmerkt: de betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties en de sterke gemeenschappen in onze dorpen.

De ambities en acties uit het coalitieakkoord 2026-2030 zijn vertaald naar de programma's in deze begroting. De uitvoering staat daarbij centraal. We willen niet alleen benoemen wat we belangrijk vinden, maar vooral laten zien wat we daadwerkelijk gaan doen. Deze begroting ondersteunt die beweging. De doelenbomen zijn verder verbeterd en met de opgenomen beleidsindicatoren kunnen we de voortgang en resultaten beter volgen. Zo maken we inzichtelijk waar we staan en waar bijsturing nodig is.

Ook financieel presenteren we een solide basis. De begroting voor 2027 is sluitend en de ambities uit het coalitieakkoord zijn financieel gedekt. Daarmee hebben we de middelen beschikbaar om onze plannen uit te voeren en onze ambities waar te maken.

Deze programmabegroting staat daarmee in het teken van één duidelijke lijn: van visie naar ambitie en van ambitie naar uitvoering. Samen met de gemeenteraad, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners werken we aan de verdere ontwikkeling van de Hoeksche Waard.

Wij kijken ernaar uit samen met de raad uitvoering te geven aan de ambities voor 2027!

1 Inleiding

gemeente
Hoeksche Waard

1.1 Leeswijzer

Doorontwikkeling

De voorliggende programmabegroting 2027-2030 is op meerdere punten verder doorontwikkeld én verbeterd. Doel hiervan is om de integraliteit te stimuleren, het inzicht te vergroten en de sturing op doelen en resultaten (door middel van 'smarter' formuleren van doelstellingen) te verbeteren. waardoor ook de positie van de raad verbeterd. Zo is alle informatie die betrekking heeft op een specifiek programma, geïntegreerd, waaronder de ambities, doelen, indicatoren, kosten, investeringen én risico's.

Genoemde doorontwikkeling is afgestemd met de Auditcommissie. Daarnaast hebben wij ook onze accountant (BDO) gevraagd om advies uit te brengen over de nieuwe opzet van de programmabegroting. De accountant heeft positief geadviseerd op de nieuwe opzet van de begroting en het gebruik van indicatoren, met een aantal adviezen voor een verdere doorontwikkeling komende jaren.

Met bovengenoemde doorontwikkeling hebben wij ook (deels) al geanticipeerd op het eind 2025 uitgebreachte advies met wijzigingsvoorstellen voor het Besluit begroting en verantwoording (BBV), genaamd de notitie 'verwonderpunten'. Het doel van deze notitie is het vereenvoudigen van het BBV en het toegankelijker maken van de informatie in gemeentelijke begrotingen en jaarstukken.

Coalitieakkoord

Het eerder dit jaar afgesloten coalitieakkoord 2026-2030 is in voorliggende begroting verwerkt. De ambities zijn hierbij in de diverse doelenbomen van elk van de programma's opgenomen. De aan het coalitieakkoord verbonden financiële middelen worden via de 2^e begrotingswijziging 2027 (als onderdeel van de besluitvorming over de programmabegroting) eveneens aan de programmabegroting 2027-2030 toegevoegd.

Programma-indeling

De programmabegroting bestaat, naast het onderdeel "Algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien", uit 9 programma's en ongeveer 70 taakvelden. De programma-indeling is als volgt:

- 0 Bestuur en ondersteuning
- 1 Veiligheid
- 2 Verkeer, vervoer en openbare ruimte
- 3 Economie
- 4 Onderwijs
- 5 Sport, cultuur en recreatie
- 6 Sociaal Domein
- 7 Volksgezondheid en milieu
- 8 Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

Programmaplan opzet

De programma's hebben de volgende opzet:

Wat is onze ambitie?

Hier worden de gemeentelijke ambities voor dit programma kort toegelicht, met puntsgewijs de kernambities. Deze ziet u verderop doorvertaald naar de ambities en doelen in de doelenboom.

Wat gebeurt er om ons heen?

Hier worden externe ontwikkelingen toegelicht die van invloed zijn op wat er in dit programma gebeurt: de maatschappelijke trends die voor dit programma van belang zijn.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Dit onderdeel is opgenomen als een doelenboom. De opbouw is als volgt:

- Wat zijn onze ambities?
- Doelen: wat willen we bereiken?
- Indicator: is er een indicator die aangeeft of we onze doelen behalen?
- Normering / streefgetal: wanneer is het goed? Waar streven we naar als het om deze indicator gaat?
- Resultaat: welke concrete resultaten moeten we behalen om deze doelen te bereiken?
- Wat gaan we ervoor doen? Hier worden kort de belangrijkste acties toegelicht die nodig zijn om de resultaten te behalen.

De tabel heeft een logische indeling/opbouw vanuit de geformuleerde ambities. Om een ambitie te behalen, streven we een doel na. Halen we dat? Daar hebben we indicatoren voor. Om die doelen te behalen moeten we resultaten realiseren, en daar zullen we iets voor moeten doen. Alle indicatoren die zijn opgenomen zijn dus ingebed in deze structuur en krijgen zo context.

In de tabellen van de doelenbomen zijn tevens de ambities uit het coalitieakkoord 2026-2030 opgenomen met de aanduiding 'CAxxx'. Dit betreft een verwijzing naar het coalitieakkoord. Het gehele coalitieakkoord met de fasering van de doelen over de coalitieperiode én bijbehorende financiën is in de programmabegroting opgenomen in de bijlage.

Niet alle doelen zijn voorzien van indicatoren: niet alles is te meten. Sommige indicatoren zijn afkomstig uit landelijke onderzoeken (verplichte BBV indicatoren) die periodiek worden uitgevoerd. De data van die indicatoren zijn niet voor ieder jaar beschikbaar. Voor een aantal onderdelen wordt komend jaar gewerkt aan de opzet voor de monitoring hiervan, dit is dan in de doelenboom zo aangegeven.

Onder de doelenboom zijn de trendcijfers opgenomen van de afgelopen jaren als ze voorhanden zijn. De belangrijkste indicatoren zijn als grafiek opgenomen, de rest als tabel. Hier zijn ook de landelijk verplichte indicatoren (de BBV-indicatoren) opgenomen. Niet alle BBV-indicatoren zijn in de doelenbomen terug te vinden met streefcijfers. Dat komt omdat niet alle verplichte indicatoren relevant zijn voor de doelen en ambities van de gemeente.

De nieuwe opzet is een 'groeimodel' welke wij de komende jaren verder zullen verfijnen.

Wat mag het kosten?

Een overzicht van de baten, de lasten en de wijzigingen in de reserves.

Verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen

Hier staan de verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van de gemeente beschreven.

Welke investeringen voeren wij uit?

Alle investeringen per programma zijn nu ook bij het programma weergegeven. Het totaaloverzicht van alle programma's is te vinden in hoofdstuk 4 Financiële positie.

Welke taakstellingen hebben betrekking op dit programma?

Bij een aantal programma's zijn er uit eerdere jaren nog bezuinigingen die gerealiseerd moeten worden. In hoeverre dat nog moet gebeuren is in dit onderdeel nu inzichtelijk gemaakt. Het pakket aan voorgestelde ombuigingen dat nodig is om het coalitieakkoord te realiseren is hier geen onderdeel van omdat dit geen ombuigingen betreffen in de vorm van taakstellingen.

Welke strategische risico's en beheersmaatregelen zijn op dit programma van toepassing?

Dit onderdeel was eerder uitsluitend in samenvattende vorm opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing, maar zijn in de voorliggende begroting gekoppeld aan de beleidsprogramma's waarop deze risico's betrekking hebben.

Paragrafen

Naast de programma's bevat de programmabegroting 2027-2030 de volgende paragrafen:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Regio Deal
9. Wet open overheid (Woo)
10. Wme (Wonen, Mobiliteit, Energie): nieuwe paragraaf

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de programmabegroting voor een aantal (verplichte) specifieke onderwerpen. De paragraaf Wonen, Mobiliteit en Energie is nieuw toegevoegd in deze begroting, conform uitgangspunten zoals opgenomen in de Kadernota 2027. Deze paragraaf beoogt in de verstrekking van specifieke informatie ten aanzien Wonen, Mobiliteit en Energie.

Financiële positie

In de financiële positie zijn opgenomen: het overzicht van baten en lasten van het programmaplan, het investeringsoverzicht, de specificatie van de reserves en voorzieningen en de geprognostiseerde balans (meerjarig).

Bijlagen

Bij deze begroting zijn een drietal bijlagen toegevoegd. Bijlage 1 bevat een totaaloverzicht van alle taakvelden. Bijlage 3 volgt uit een eerder door de raad aangenomen motie over dierenwelzijn. In bijlage 2 zijn alle ambities opgenomen uit het Coalitieakkoord 2026-2030 inclusief de fasering van de uitvoering en de daarbij behorende financiële middelen. Bijlage 3 betreft de weergave van budgetten ten aanzien van dierenwelzijn en volgt uit een eerdere door de raad aangenomen motie.

1.2 Algemeen financieel beeld

In deze paragraaf treft u de samenvatting van het financiële beeld van de Begroting 2027-2030.

Kadernota 2027

In juli 2026 heeft de raad de Kadernota 2027 behandeld. In deze Kadernota is een aantal nieuwe beleidsimpulsen opgenomen, die de raad integraal heeft afgewogen. In de voorliggende Programmabegroting 2027 zijn de nieuwe beleidsimpulsen uit de Kadernota 2027 verwerkt. De Kadernota 2027 sloot met negatieve eindsaldi.

Actuele ontwikkelingen

Na de vaststelling van de Kadernota 2027 hebben zich nog een aantal ontwikkelingen voorgedaan die eveneens zijn verwerkt in de voorliggende begroting. In onderstaande tabel is het verloop opgenomen van de eindsaldi zoals gepresenteerd bij de Kadernota 2027 tot de structurele eindsaldi zoals opgenomen in de (voorliggende) begroting 2027:

(Bedragen x € 1 mln)

Structureel begrotingssaldo	2027	2028	2029	2030	Toelichting
Kadernota 2027	-1,2	-6,1	-5,3	-5,3	Structurele begrotingssaldi ná vaststelling Kadernota 2027 op 14 juli 2026.
Levendige dorpen	-0,6	-0,6	-0,6	-0,4	Budget voor de uitvoering cfm raadsvoorstel 'Uitvoeringsrichting opgave Levendige Dorpen'.
Lobbyist	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	Betreft formatie voor de lobby-ist.
Beheersovereenkomst N217	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	De extra kosten vanwege de overdracht van de N217 en de vrijval van de stelpost areaaluitbreiding.
Kostentoerekening projecten en formatie WME projecten	0,7	0,7	0,7	0,7	De kostentoerekening is toegelicht onder 'aandachtspunten' in dit hoofdstuk. De extra formatie voor de projecten Woning, Mobiliteit en Energie (WME) is opgenomen in de nieuwe paragraaf 3.10 WME.
Legesbaten omgevingsvergunningen	-0,9				Actualisatie legesbaten op basis van de verwachte aanvragen voor omgevingsvergunningen in 2027.
Doorschuiven investeringen riolering	1,0	1,3	0,2	0,5	Een aantal investeringen in riolering schuiven door van 2026 naar m.n 2027 en 2028.. Dit leidt tot een lager btw voordeel in 2026 en een hoger btw voordeel in m.n. de jaren 2027 en 2028.
SamenWaard	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	Aanvullende bijdrage aan Stichting SamenWaard ter uitvoering van de maatschappelijke opdracht om de beweging naar normaliseren, versterken van de sociale basis en meer hulp in het lokale team, daadwerkelijk vorm te kunnen geven.
Overige mutaties	0,4	0,8	0,5	2,3	Onder andere actualisatie investeringsplan en actuele raming belastingen SVHW. Tevens is jaarschijf 2030 toegevoegd aan het meerjarenperspectief en is hierin o.a. de doorwerking van de algemene uitkering op deze jaarschijf verwerkt.
Structureel begrotingssaldo 2027-2030	-1,6	-5,0	-5,5	-3,4	Tekorten vanaf 2028 als gevolg van Rijksbezuigingen ('ravijnjaren').

Ná verwerking van een aantal actuele ontwikkelingen sluit de begroting 2027 met een structureel begrotingstekort van +/- € 1,6 miljoen. Vanaf 2028 is sprake van structurele begrotingstekorten tussen de +/- € 3,4 miljoen en +/- € 5,5 miljoen. Dit is met name het gevolg van Rijksbezuinigingen, waardoor alle gemeenten in Nederland minder middelen ontvangen van het Rijk ('Ravijnjaren').

Nieuw coalitieakkoord 2026-2030

In juni 2026 is het nieuwe coalitieakkoord 'Werken aan een sterke toekomst!' gepresenteerd. De ambities uit het coalitieakkoord zijn vertaald in de doelenbomen van elk van de beleidsprogramma's. De financiële middelen worden via de tweede begrotingswijziging 2027 (als onderdeel van de besluitvorming over de Begroting 2027-2030) toegevoegd aan de begroting 2027-2030.

Dekkingsvoorstellen

De voorliggende (primitieve) Begroting 2027-2030 is vooralsnog niet sluitend. Via de tweede begrotingswijziging 2027 worden de financiële middelen voor de ambities uit het coalitieakkoord

toegevoegd. Om de nieuwe beleidsimpulsen uit de Kadernota 2027, de actuele ontwikkelingen en de ambities uit het nieuwe coalitieakkoord 2027-2030 te dekken, worden dekkingsvoorstellen via de tweede begrotingswijziging 2027 toegevoegd aan de begroting 2027-2030 (als onderdeel van de besluitvorming over de Begroting 2027-2030). Hierdoor lopen de tekorten niet verder op. Deze dekkingsvoorstellen treft u bij het raadsvoorstel over de Begroting 2027-2030.

Septembercirculaire 2026

Ná het opstellen van de begroting 2027 heeft het Rijk op Prinsjesdag de Septembercirculaire 2026 gepubliceerd. De uitkomst van de Septembercirculaire 2026 treft u eveneens aan in het raadsvoorstel bij deze begroting. De effecten hiervan verwerken via de 1e begrotingswijziging 2027 in de begroting. Ook deze wijziging maakt onderdeel uit van de beoordeling door de Provincie of de Begroting 2027 structureel in evenwicht is.

Begroting voldoet aan de begrotingsregels van de toezichthouders

De Begroting 2027-2030 moet op grond van artikel 189 van de Gemeentewet 'structureel' in evenwicht zijn. Dit houdt in dat de structurele lasten worden gedekt met structurele baten. Volgens het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtskader 2026 (GTK) van de provincies dient jaarschijf 2027 van de begroting 2027 in evenwicht te zijn om voor goedkeuring van de begroting in aanmerking te komen. In het raadsvoorstel bij deze begroting is daarom een tweetal begrotingswijzigingen toegevoegd. De begroting 2027 inclusief de 1e begrotingswijziging 2027 (septembercirculaire 2026) en de 2e begrotingswijziging 2027 (financiële middelen coalitieakkoord en dekkingsvoorstellen) is in evenwicht en voldoet hiermee aan het financiële toezichtskader.

Taakstellingen

In de vorige begroting (2026-2029) is een aantal taakstellingen opgenomen. Via de tussentijdse rapportages (Voorjaarsnota en Najaarsnota) wordt over de voortgang van de taakstellingen gerapporteerd. De taakstellingen zijn in de programmaplannen (hoofdstuk 2) van deze programmabegroting nader toegelicht.

De taakstelling op de Wmo (programma 6. Sociaal Domein) wordt volledig gerealiseerd. De taakstelling op de jeugdhulp is ambitieus, mede gezien de huidige kostenontwikkeling bij de Dienst Gezondheid & Jeugd en de nog te realiseren besparingen binnen de jeugdzorg. Deze besparingen zijn noodzakelijk om de intensivering en versterking van de jeugdteams vanaf 2028 structureel te kunnen bekostigen, conform het door de raad op 26 november 2024 vastgestelde voorstel *Jeugdhulp naar Voren*. Tegelijkertijd biedt het lopende onderzoek van de Commissie Van Ark II naar de kostenontwikkeling in de jeugdhulp en de daarbij behorende rijksvergoeding mogelijk perspectief op aanvullende structurele middelen vanuit het Rijk. De resultaten van dit onderzoek worden naar verwachting in het eerste kwartaal van 2027 bekendgemaakt en kunnen van invloed zijn op de financiële opgave van gemeenten op het terrein van de jeugdhulp. Voor de overige taakstellingen zijn concrete maatregelen opgenomen om de taakstelling te kunnen realiseren.

Aandachtspunten

Hieronder zijn de ontwikkelingen opgenomen die mogelijk invloed hebben op de voorliggende begroting:

Integraal Huisvestingsplan

In het integraal huisvestingsplan, zoals door de raad in december 2025 is vastgesteld, is opgenomen dat in 2026 een extern onderzoek zou worden uitgevoerd naar de staat van de onderwijsspanen. Dit onderzoek bevindt zich momenteel (ten tijde van het opstellen van deze begroting) in de afrondende fase. De onderzoeksresultaten zijn derhalve nog niet bekend. Uit het onderzoek kunnen mogelijk financiële consequenties voortvloeien die nog niet in voorliggende begroting zijn opgenomen.

Kostentoerekening aan projecten

Met ingang van 2027 voeren wij een verbeterslag toe in onze kostentoerekening. Doel hiervan is om kosten beter te alloceren waar deze betrekking op hebben. Het resultaat hiervan is opgenomen in voorliggende begroting en leidt tot een voordelig effect in onze exploitatie. Dit betekent dat wij daadwerkelijke kosten (uren) gaan toerekenen aan faciliterende projecten en ook meer uren toerekenen aan investeringen, op basis van gedifferentieerde uurtarieven. Hierdoor krijgen wij méér en béter inzicht in de daadwerkelijke kostprijs van de (faciliterende) projecten in relatie tot het kostenverhaal voor deze projecten. Dit is nodig vanwege de grootschalige woningbouw en projecten in de komende jaren en de daarvoor benodigde sturing op en beheersing van (extra) capaciteitsbehoefte. Deze aangepaste werkwijze zorgt ervoor dat de bemensing van de projecten via de 'lijnorganisatie' verloopt en dat de teammanagers van de lijnorganisatie, naast de grote nieuwe opgaven, ook in staat worden gesteld om hun reguliere dienstverlening te continueren.

Het effect van bovenstaande ontwikkeling is opgenomen in voorliggende begroting en leidt tot een voordelig effect in onze exploitatie. Bovengenoemde ontwikkeling kent naast een voordelig effect op onze begroting ook een risico. Op het moment dat projecten uitgesteld worden of in het geheel niet doorgaan, betekent dit dat de projectkosten niet meer toegerekend kunnen worden aan de projecten, maar ten laste van de exploitatie komen.

Gemeentehuis

Eind 2024 is het college gestart met het onderzoek naar verschillende scenario's voor de definitieve huisvesting van gemeente Hoeksche Waard. Eind 2025 is de gemeenteraad meegenomen in de tussentijdse onderzoeksresultaten. Begin 2027 zal de gemeenteraad een raadsvoorstel aangeboden krijgen naar aanleiding van het onderzoek. Dit besluit kan financiële implicaties hebben op korte (onderzoekskosten) en lange termijn (realisatiekosten). De daadwerkelijke financiële implicaties zijn afhankelijk van het besluit dat de gemeenteraad neemt.

Belastingen

De belangrijkste gemeentelijke belastingen zijn de OZB, het rioolrecht en de afvalstoffenheffing. Op de tarieven OZB en rioolheffing is in deze primitieve begroting een (reguliere) inflatiecorrectie van 2,5% toegepast. Aanvullend wordt het OZB-tarief verhoogd met 0,5% (inflatiecorrectie OZB 2025). De waardestijging van onroerend goed wordt door een verlaging van het OZB-tarief gecorrigeerd.

Bij de rioolheffing en de afvalstoffenheffing gaan wij uit van 100% kostendekking. Het tarief voor rioolheffing is naast de genoemde inflatiecorrectie, verhoogd met 4,5%. Deze verhoging komt voort uit het Water- en Rioleringsprogramma 2026-2030 (WRP) dat de gemeenteraad op 27 mei 2025 vaststelde.

Het tarief van de afvalstoffenheffing is aangepast aan de kostenstijging uit de met de RAD B.V. gesloten Dienstverleningsovereenkomst. Het tarief van de heffing is ten opzichte van 2025 gestegen met ca. 12%. De tariefstijging wordt veroorzaakt door hogere kosten die het gevolg zijn van autonome ontwikkelingen.

Jaarlijks passen wij de ozb-tarieven aan met het verschil tussen enerzijds het (eerder) in de begroting toegepaste inflatiecijfer en anderzijds het daadwerkelijk gerealiseerde inflatiecijfer van het afgelopen boekjaar. Dit doen wij op basis van de ramingen van het CPB (pBBP). In de vastgestelde programmabegroting 2025 is eerder een index op de ozb toegepast van 2,7% (cfm raming pBBP in Septembercirculaire 2024). Uit de ramingen van het Centraal Planbureau (kernegegevenstabel raming maart 2026) bedroeg dat het pBBP over 2025 3,2%. Dit is een verschil van 0,5% dan waarmee wij eerder rekening hielden. Dit verschil is verwerkt in de voorliggende begroting.

De prijsindexatie en de aanpassing van de tarieven die in deze (primaire) begroting zijn opgenomen zijn gebaseerd op de gegevens zoals opgenomen in de meicirculaire 2026 van het gemeentefonds. Hierbij

was een prijsindexcijfer van 2,5% van toepassing. In de septembercirculaire 2026 van het gemeentefonds wordt uitgegaan van een hoger inflatiecijfer (3,1% in plaats van 2,5%). In de actuele ramingen van het CPB (september 2026) blijkt dat het pBBP over 2025 is bijgesteld van 3,2% naar 3,3%. Gezien het tijdstip waarop de septembercirculaire bekend is gemaakt, hebben wij de effecten hiervan (op de budgetten en tarieven) niet meer in deze primaire begroting kunnen verwerken. In het raadsvoorstel bij de programmabegroting 2027-2030 wordt voorgesteld om beide percentages te actualiseren. Derhalve is dit nog niet vertaald in deze primaire begroting 2027-2030.

Gemeentefonds

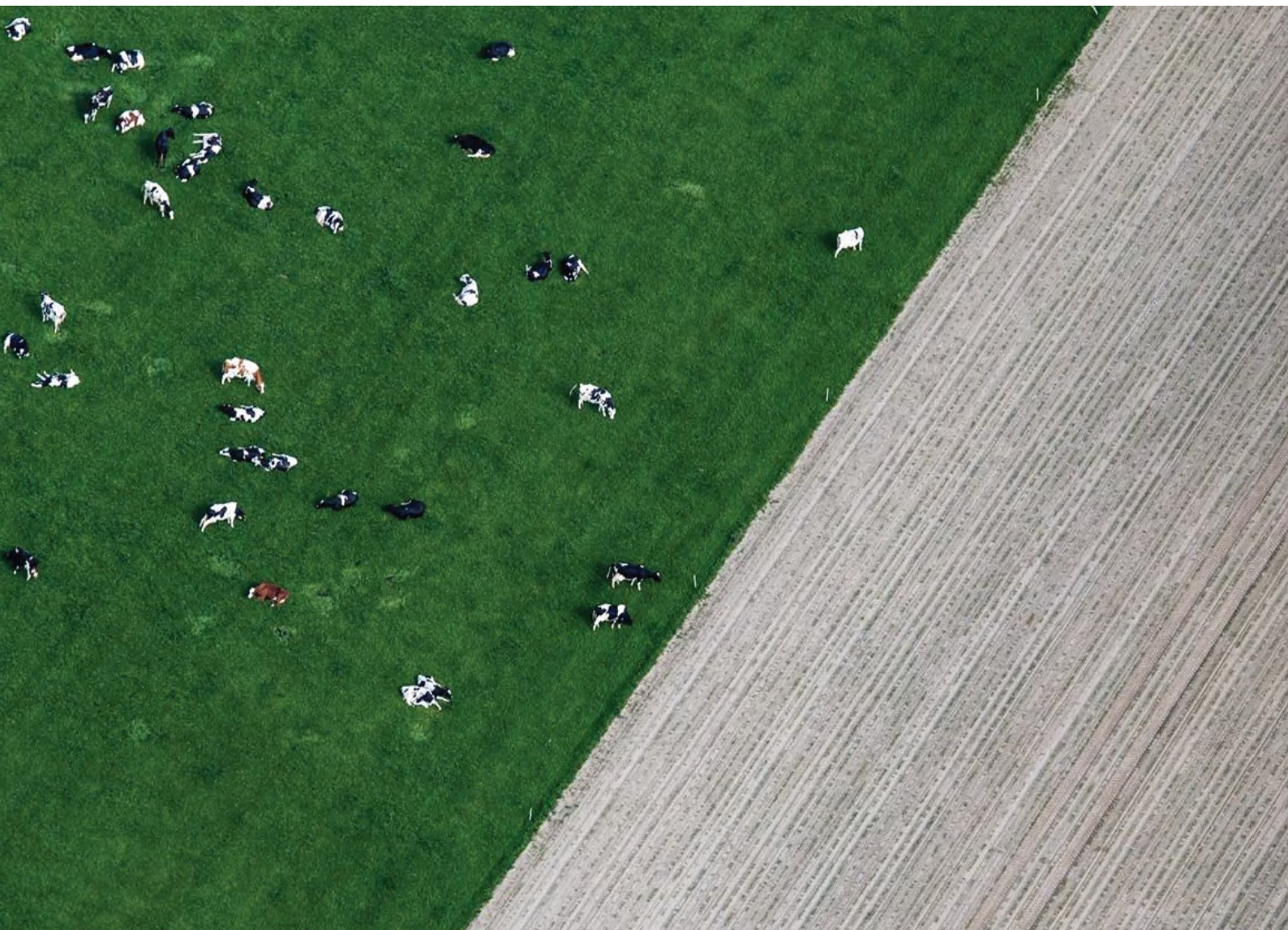
De ramingen voor het gemeentefonds hebben wij gebaseerd op de Meicirculaire 2026. De gevolgen van de Septembercirculaire 2026 verwerken wij in de 1e begrotingswijziging 2027. Deze uitkomsten treft u aan in het raadsvoorstel bij de Begroting 2027-2030.

Reservepositie

De reservepositie is ruim voldoende. De totale verwachte omvang van de reserves per 1 januari 2027 is € 222 miljoen. Onze gemeente beschikt hiermee over een solide reservepositie. De algemene reserve per 1 januari 2027 bedraagt € 72 miljoen. De bestemmingsreserves bedragen € 150 miljoen.

De totale verwachte omvang van de reserve per 31 december 2027 bedraagt € 215 miljoen. De omvang van de algemene reserve bedraagt dan € 69 miljoen waarvan de vrij besteedbare algemene reserve circa € 57 miljoen bedraagt. Naast de vrij besteedbare algemene reserve beschikt gemeente Hoeksche Waard ook over een reserve weerstandscapaciteit van circa € 12,3 miljoen om risico's op te kunnen vangen (zie risicoprofiel paragraaf 3.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing). Met een weerstandsratio van 5,6 voldoen wij ruimschoots aan de norm uit de nota Risicomanagement. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing.

2 Programmaplannen

gemeente
Hoeksche Waard

2.1 Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Wat is onze ambitie?

De gemeenteraad heeft in september 2025 de Toekomstvisie vastgesteld. De belangrijkste ambities voor de lange termijn zijn in dit document opgesteld en krijgen een plaats in de uitvoeringsagenda. Daarnaast is in juli 2026 het coalitieakkoord voor de periode 2026-2030 gepresenteerd met verschillende ambities en plannen voor de komende vier jaar.

Onze kernambities zijn:

Dienstverlening

- We reageren binnen twee werkdagen op vragen en verzoeken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.
- We geven binnen veertien dagen een duidelijk antwoord of informeren over de vervolgstappen.
- We ontwikkelen MijnHW verder, zodat inwoners steeds meer zaken online kunnen regelen en de voortgang kunnen volgen.
- We vergroten het gebruik en de bekendheid van MijnHW en streven naar een waardering van minimaal een 8.
- We zorgen voor toegankelijke dienstverlening, digitaal waar het kan en persoonlijk waar het nodig is.
- We versterken de kwaliteit en professionaliteit van onze publieke dienstverlening, zoals bijvoorbeeld bij naturalisaties, adresonderzoeken en huwelijken en tevens dragen wij zorg voor een betrouwbare en actuele BRP.

Verkiezingen

- We organiseren verkiezingen betrouwbaar, toegankelijk en volgens de wettelijke eisen, zodat iedere kiesgerechtigde inwoner zijn stem kan uitbrengen.

Levendige dorpen

We willen sterke en verbonden gemeenschappen behouden en versterken, waar zelf- en samenredzaamheid vanzelfsprekend is.

- We werken gebiedsgericht vanuit de leefwereld van inwoners met een integrale aanpak van sociale, fysieke en veiligheidsvraagstukken.
- We werken met een gebiedscyclus waardoor we structureel in verbinding zijn met de gebieden/dorpen.
- We geven initiatieven, vrijwilligers en gemeenschappen ondersteuning en ruimte.
- We stimuleren ontmoeting als basis voor verbinding, participatie, leefbaarheid en samenredzaamheid.

Indeling programma

Tot het programma Bestuur en ondersteuning behoren de taakvelden bestuur, burgerzaken inclusief dienstverlening en beheer overige gebouwen en gronden.

Wat gebeurt er om ons heen?

Samenwerking met onze omgeving

De Hoeksche Waard heeft een eigen identiteit, unieke kwaliteiten en een belangrijke rol in de regio. We versterken onze regionale rol. We ontwikkelen een public affairs strategie en bijbehorende lobbyagenda. De lobbyagenda maakt duidelijk wat we kunnen bieden aan onze partners en ook wat we van hen nodig hebben. De brede waardering van ons landschap met toekomstwaarde voor mens, ondernemerschap en volgende generaties vormt de basis van de public affairs strategie en lobbyagenda. Ook de Regio Deal gebruiken we hiervoor. Vanuit aanwezige kwaliteiten in de Hoeksche Waard spelen we in op thema's die landelijk en Europees aan de orde van de dag zijn, zoals voedselzekerheid en de beschikbaarheid van zoetwater.

Samenwerking met onze gemeenschappen

De Hoeksche Waard verandert. Het aantal ouderen groeit, meer mensen wonen alleen en de druk op voorzieningen, zorg en bereikbaarheid neemt toe. Tegelijkertijd nemen deelname aan vrijwilligerswerk en maatschappelijke activiteiten af en ervaren inwoners vaker eenzaamheid en polarisatie. Hierdoor staat de sterke gemeenschapszin, die zo kenmerkend is voor onze dorpen, onder druk.

Juist daarom investeren we in sterke sociale netwerken, ontmoetingsplekken en samenwerking met inwoners, verenigingen, ondernemers, kerken en maatschappelijke organisaties. Niet de gemeente alleen, maar de gemeenschap als geheel bepaalt de toekomst van onze dorpen. De gemeente ondersteunt, verbindt en creëert ruimte voor initiatief.

Dienstverlening

Inwoners verwachten steeds vaker snelle, eenvoudige en digitale dienstverlening. Tegelijkertijd blijft persoonlijk contact belangrijk. Daarom investeren we in toegankelijke dienstverlening via verschillende kanalen. Daarnaast nemen de eisen aan digitale veiligheid, privacy en transparantie toe. We zorgen ervoor dat inwoners veilig en betrouwbaar gebruik kunnen maken van onze dienstverlening.

Verkiezingen

In 2027 organiseren we op 17 maart de Provinciale Statenverkiezingen en de Waterschapsverkiezingen. We zorgen voor een betrouwbaar, toegankelijk en goed georganiseerd verkiezingsproces, zodat iedere kiesgerechtigde inwoner zijn stem kan uitbrengen. Op 24 mei kiezen de leden van Provinciale Staten de Eerste Kamer.

Gemeenteraad en zijn ondersteuning

De gemeenteraad is het hoogste bestuurlijke orgaan van de gemeente en vertegenwoordigt alle inwoners. Het organisatieonderdeel griffie ondersteunt de gemeenteraad en zijn commissies, communiceert over het werk van de raad en vervult een dienstverlenende rol in het contact met inwoners.

Daarnaast werkt de ambtelijke organisatie elke dag aan de maatschappelijke opgaven die door de gemeenteraad en het college zijn benoemd. Continu verbeteren en ontwikkelen zijn belangrijke thema's binnen de ambtelijke organisatie. Ook komend jaar wordt geïnvesteerd in de uitvoeringskracht, het strategisch vermogen en het verder verbeteren van de integrale advisering.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Doelen, KPIs en ambities Levendige Dorpen

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Sterke en verbonden gemeenschappen in levendige en leefbare dorpen	Leefbaarheid op peil (basis op orde) De leefomgeving is veilig, gezond en aantrekkelijk	% inwoners dat zich verbonden voelt met dorp/buurt	7,5	Langetermijn gebiedsgerichte plannen en keuzes per dorp (integrale ontwikkelbeelden sociaal fysiek en veilig)	CA 132 - Komen met een aanpak voor dorpsschouwen en daarbij de aanwezige verenigingen in de dorpen betrekken
		% inwoners dat actief meedoet (vrijwilligerswerk, verenigingen)	5,8		
		Score leefbaarheid/ervaren kwaliteit leefomgeving	8		
		Sociale eenzaamheid Mate van eenzaamheid/ sociale isolatie	Gegevens vanaf 2027 beschikbaar		
	Onderlinge vertrouwen en samenwerking in het gebied is versterkt tussen inwoners, gemeente, bedrijven en andere organisaties			Gemeente is zichtbaar, bereikbaar en verbindend	CA 131 - Werken met dorpswethouders en zorgen zo voor een herkenbaar bestuurlijk gezicht in de dorpen
					CA 133 - Zorgen voor een duidelijk aanspreekpunt vanuit de gemeente per dorp
				CA 134 - Onderzoeken van nieuwe vormen van inwonersparticipatie	
	Meer levendigheid: ontmoeting en activiteiten	Score van ontmoetingsplekken (bron: leefbaarheids-monitor)	6	Goed functionerende ontmoetingsstructuur (Duidelijke, toegankelijke en toekomstbestendige ontmoetingsplekken; functies slim gecombineerd (buurtplaatsen))	CA 55 Opstellen nieuw evenementenbeleid
					Opstellen uitvoeringskader op ontmoeten

Indicatoren en kengetallen Levendige Dorpen

% inwoners dat zich verbonden voelt met dorp/buurt

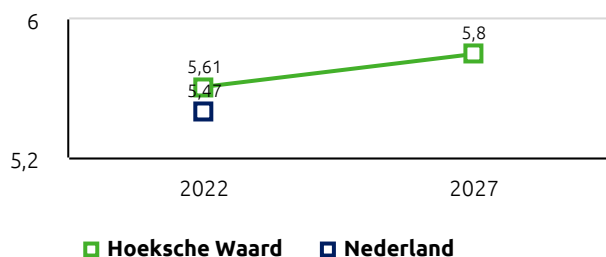
Deze indicator (afkomstig van waarstaatjegemeente) laat zien in hoeverre inwoners zich thuis voelen en zich verbonden voelen met hun directe leefomgeving. Dit is belangrijk omdat een sterke buurtverbondenheid bijdraagt aan gezondheid, veerkracht, onderlinge hulp en maatschappelijke betrokkenheid.

De Hoeksche Waard scoort met 7,47 hoger dan het landelijke gemiddelde van 7,17. Dat laat zien dat de sociale samenhang in onze dorpen sterk is. Het streefgetal van 7,5 is bewust beperkt hoger gekozen. Het doel is vooral om deze sterke positie vast te houden en waar mogelijk verder te versterken, omdat ontwikkelingen zoals vergrijzing, individualisering en digitalisering de sociale verbondenheid onder druk kunnen zetten.

%Inwoners dat actief meedoet (vrijwilligerswerk, verenigingen)

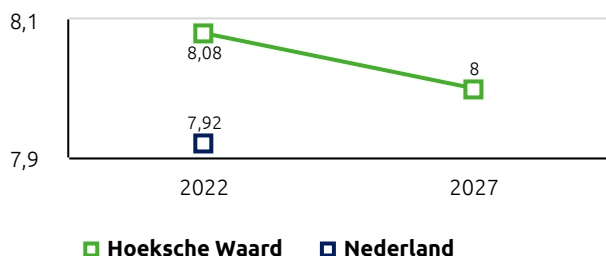
Deze indicator (afkomstig van waarstaatjegemeente) meet in welke mate inwoners actief bijdragen aan het verenigingsleven, vrijwilligerswerk en activiteiten in de gemeenschap. Dat is belangrijk omdat actieve deelname zorgt voor levendige dorpen en de sociale samenhang versterkt.

De Hoeksche Waard scoort met 5,61 hoger dan het landelijke gemiddelde van 5,47. Dit past bij het sterke verenigingsleven en de betrokkenheid van inwoners. Het streefgetal van 5,8 laat zien dat we deze kracht verder willen stimuleren door inwoners ruimte te geven voor initiatieven en verenigingen te ondersteunen. Juist vanwege de maatschappelijke ontwikkelingen is deze vrijwillige inzet in de toekomst niet vanzelfsprekend, daarom zou het al mooi zijn als we deze score tot een 5,8 kunnen verhogen.

Score leefbaarheid/ ervaren kwaliteit leefomgeving

Deze indicator (afkomstig van waarstaatjegemeente) geeft weer hoe inwoners hun woonomgeving beoordelen op aspecten zoals veiligheid, voorzieningen, openbare ruimte, groen en sociale contacten.

Met een score van 8,08 scoort de Hoeksche Waard hoger dan het landelijke gemiddelde van 7,92. Dat bevestigt dat inwoners prettig wonen en de kwaliteit van hun leefomgeving waarderen. Het streefgetal van 8,0 is iets lager dan de huidige score en is bewust realistisch gekozen. Een goede leefbaarheid is de

basis voor sterke gemeenschappen. Daarom is het belangrijk om deze score en daarmee deze basis op pijl te houden.

Score van ontmoetingsplekken (bron: leefbaarheidsmonitor)

Deze indicator (afkomstig van de leefbaarheidsmonitor uit 2025) meet hoe tevreden inwoners zijn over plekken waar zij elkaar kunnen ontmoeten, zoals dorpshuizen, buurthuizen, feestzaal en ontmoetingsruimten.

Score van ontmoetingsplekken	Hoeksche Waard
2025	5,9
2027	6

Met een score van 5,8 beoordelen inwoners deze voorzieningen als net voldoende. Goede ontmoetingsplekken zijn belangrijk omdat zij bijdragen aan sociale contacten, betrokkenheid bij de buurt en een sterkere sociale samenhang. Het streefgetal van 6,0 laat zien dat de gemeente ontmoetingsmogelijkheden beter wil afstemmen op de behoefte van de inwoners, zodat inwoners elkaar makkelijker kunnen ontmoeten en de verbondenheid in de dorpen wordt versterkt. De leefbaarheidsmonitor wordt elke 3 jaar herhaald.

Doelen, KPIs en ambities Dienstverlening

Wij werken aan een dienstverlening die eenvoudig, begrijpelijk en toegankelijk is voor iedereen. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties kunnen hun zaken gemakkelijk regelen, krijgen snel duidelijkheid en weten waar zij aan toe zijn. Daarnaast zorgen wij voor actuele en betrouwbare gegevens en organiseren wij verkiezingen zorgvuldig, toegankelijk en volgens de geldende regels. Met de indicatoren en streefwaarden hieronder volgen wij of we onze doelen behalen en waar verbetering nodig is.

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Proactieve, transparante en eenvoudige dienstverlening waarbij de inwoner centraal staat. De gemeente is betrouwbaar, benaderbaar, toegankelijk en dichtbij.	De dienstverlening is eenvoudig, begrijpelijk, toegankelijk en duidelijk voor iedere inwoner	Gemiddelde waardering dienstverlening	≥ 8,0	Inwoners kunnen hun zaken gemakkelijk regelen via het kanaal dat bij hen past	We communiceren in begrijpelijke taal (B1)
					We bieden ondersteuning aan inwoners die minder digitaal vaardig zijn
					We bieden dienstverlening via telefoon, balie en online
					We verbeteren onze dienstverlening met signalen en feedback van inwoners
		% verzoeken waarop binnen 2 werkdagen een reactie wordt gegeven	≥ 95% (vanaf 2027)	Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties krijgen snel duidelijkheid over hun vraag of verzoek	CA 142 - Verbeteren van het contact tussen gemeente en inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties krijgen binnen 2 werkdagen een reactie en binnen 14 dagen een duidelijk antwoord
		% verzoeken waarop binnen 14 dagen een duidelijk antwoord	≥ 95% (vanaf 2027)		

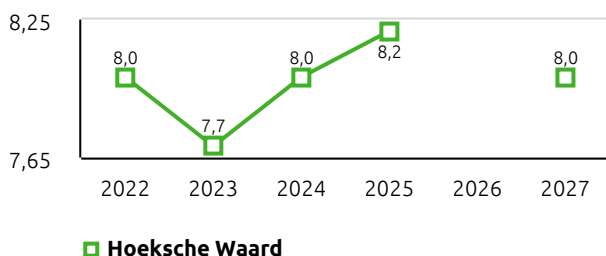
Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
		wordt gegeven of de vervolgstappen bekend zijn	Vanaf 2027	Inwoners kunnen hun gegevens en aanvragen eenvoudig online inzien en beheren	CA 144 - Verder doorontwikkelen MijnHW en dit onder de aandacht brengen bij inwoners en streven naar een beoordeling van een 8
		Waardering MijnHW			
	Gemeentelijke gegevens zijn actueel, correct en betrouwbaar			Inwoners en medewerkers kunnen vertrouwen op juiste en actuele gegevens	We verbeteren de kwaliteit van de Basisregistratie Personen (BRP) We voeren controles uit op de actualiteit en juistheid van gegevens
Inwoners vertrouwen op een eerlijk, toegankelijk, transparant en betrouwbaar verkiezingsproces.	Verkiezingen verlopen betrouwbaar, transparant en toegankelijk, zodat alle kiesgerechtigden hun stem kunnen uitbrengen			Verkiezingen zijn correct, transparant en volgens de wettelijke eisen uitgevoerd	Wij organiseren de verkiezingen zorgvuldig en volgens de regels
				Alle kiesgerechtigden kunnen op een toegankelijke manier hun stem uitbrengen	
				Kiesgerechtigden zijn tijdig en duidelijk geïnformeerd over de verkiezingen	

We onderzoeken of een tweejarig burgerpanel kan bijdragen aan het ophalen van ervaringen, ideeën en behoeften van inwoner en daarmee aan het verbeteren van onze dienstverlening.

Indicatoren en kengetallen Dienstverlening

Gemiddelde waardering dienstverlening

Hieronder is weergegeven hoe inwoners onze dienstverlening waarderen. We meten dit doorlopend via verschillende dienstverleningskanalen. Zo krijgen we een beeld van hoe inwoners onze dienstverlening ervaren.

De waardering voor onze dienstverlening laat na een daling in 2023 een duidelijke verbetering zien. In 2025 waarderen inwoners onze dienstverlening gemiddeld met een 8,2. We gebruiken de uitkomsten van onze metingen om onze dienstverlening gericht te verbeteren. Daarbij besteden we extra aandacht aan

onderdelen waarop inwoners minder tevreden zijn. Voor de komende jaren willen we een gemiddelde waardering van minimaal 8,0 behouden.

Doelen, KPIs en ambities Vastgoed

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Maatschappelijke meerwaarde: vastgoed ondersteunt leefbaarheid, sociale cohesie en maatschappelijke activiteiten in dorpen	In 2030 is het gemeentelijk vastgoed multifunctioneel inzetbaar door het bij- en onderhouden van gemeentelijk vastgoed zodat het vastgoed toekomstbestendig is	% panden op NEN-2767 conditieniveau ≥ 3	100%	MJOP (meerjarenonderhoudsplan) actueel en uitgevoerd voor alle Bijlage I panden	Technisch beheer en onderhoud uitvoeren conform MJOP door Bres (DVO art. 4)
					Herprioriteren onderhouds en Verduurzamingsbudget
	In 2030 is het gemeentelijk vastgoed multifunctioneel inzetbaar en daarbij energieneutraal	CO2 reductie op gemeentelijk vastgoed	55% CO2 reductie in 2030 en 100% CO2 reductie in 2040	Verduurzamingsmaatregelen gepland en uitgevoerd (energielabel, installaties)	Herijken beleid energieneutraal vastgoed i.sm. Bureau 2030.
	Maatschappelijke gebruikers kunnen betaalbaar en toegankelijk gebruik maken van gemeentelijk vastgoed	Klanttevredenheid gebruikers (meting eens per 5 jaar)	>7	Maatschappelijke gebruikers gehuisvest conform prioriteringscategorieën (IAP tabel 1)	Verhuurproces: prioritering maatschappelijke gebruikers boven commercieel (keuzenota 2021). Bres is hier zelf verantwoordelijk voor.
					CA 16 - OZB-compensatie voor verenigingen met een maatschappelijke accommodatie
					CA 17 - Verenigingen die een maatschappelijke accommodatie huren, bieden we een maatschappelijk huurtarief

Indicatoren en kengetallen Vastgoed

Conditioniveau gemeentelijk vastgoed: % panden op conditieniveau ≥ 3 NEN-2767

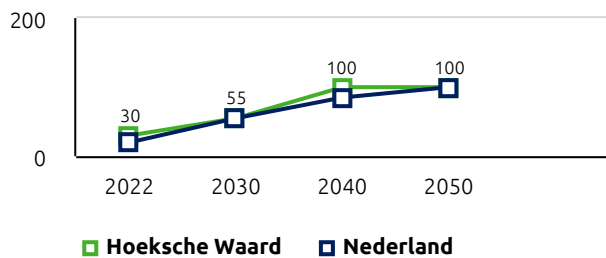
Hieronder is weergegeven welk percentage van de vastgoedportefeuille voldoet aan het gewenste conditieniveau.

Conditioniveau gemeentelijk vastgoed: % panden op conditieniveau ≥ 3 NEN-2767	Hoeksche Waard	Nederland
2022	80	70
2027	100	

Zoals afgesproken in de Dienstverleningsovereenkomst met Bres worden al onze panden (m.u.v. De rode kolom) op conditiescore 3 gehouden.

% CO2-reductie op gemeentelijke vastgoed

Hieronder is het beoogde percentage van CO2-besparing in 2030 weergegeven.

We houden ons aan de door de Europese richtlijnen aangegeven CO₂-besparingen. Dit betekent 55% CO₂-reductie in 2030 en 100% in 2050. Gemeente Hoeksche Waard heeft deze laatste ambitie aangescherpt naar 2040.

Klanttevredenheid gebruikers accommodaties

Klanttevredenheid gebruikers accommodaties		Hoeksche Waard
2022		8,08
2027		>7

De klanttevredenheid wordt eens per 4 jaar gemeten door Bres.

Doelen, KPIs en ambities Toekomstbestendige gemeente

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Toekomstbestendige gemeente	Goede samenwerking in en buiten de regio			CA 138 - Ontwikkelen van een duidelijke lobbystrategie en bijbehorende lobbyagenda	CA 137 - Formuleren van een gezamenlijk verhaal als startpunt voor de positionering van de Hoeksche Waard in de omgeving
				CA 141 - Opstellen van een uitvoeringsagenda voor de toekomstvisie	
				Sturing verbonden partijen verbeterd	CA 9 - Meer regie voeren op de uitvoering van de WWZ-visie en op het voortzetten van de WWZ-alliantie.
					CA 11 - Regionale samenwerking sociaal domein versterken
	Toekomstbestendige organisatie			CA 145 - Investeren in het strategisch vermogen van de ambtelijke organisatie	
				CA 146 - Vergroten de uitvoeringskracht van de organisatie	
				CA 147 - Inzetten op het verbeteren van de integrale advisering	
	Duurzame Financiën			CA 148 - Vasthouden aan het uitgangspunt om jaarlijkse een sluitende begroting aan te bieden aan de gemeenteraad	
				CA 149 - Structurele lasten dekken we uit structurele baten en niet uit de algemene reserve	CA 151 Verlagen van de hondenbelasting

Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat, na verrekening met reserves. De baten geven wij weer als +/+ en de lasten als -/-.

(Bedragen * €1.000)

Taakveld	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
0.1 Bestuur	63	193	8.811	193	193	193
0.2 Burgerzaken	2.168	2.236	2.326	2.228	1.735	1.735
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	92	44	45	45	45	45
Totaal baten	2.323	2.474	11.182	2.467	1.973	1.973
0.1 Bestuur	-6.297	-5.972	-15.028	-6.306	-6.221	-6.068
0.2 Burgerzaken	-4.156	-4.039	-4.717	-4.430	-4.389	-4.381
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-1.166	-840	-1.124	-1.205	-1.270	-1.229
Totaal lasten	-11.618	-10.851	-20.869	-11.942	-11.880	-11.679
Totaalsaldo van baten en lasten	-9.296	-8.377	-9.687	-9.475	-9.907	-9.705
0.1 Bestuur	326	264	400	0	0	0
0.2 Burgerzaken	33	22	0	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	0	-0	158	208	258	200
Totaal onttrekkingen reserves	359	286	558	208	258	200
0.1 Bestuur	-10	-26	-226	-26	-26	-26
0.2 Burgerzaken	0	-12	0	0	0	0
Totaal stortingen reserves	-10	-37	-226	-26	-26	-26
Geraamd resultaat programma 0 Bestuur en ondersteuning	-8.947	-8.129	-9.355	-9.293	-9.674	-9.531

Welke verbonden partijen dragen bij aan onze doelstellingen?

Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de realisatie van onze doelstellingen uit dit programma.

Welke investeringen voeren wij uit?

In onderstaand overzicht zijn de meerjarige (vervangings-)investeringen opgenomen die voor dit programma worden uitgevoerd. Dit gaat om nieuwe investeringen waarvoor de raad nog geen investeringskrediet heeft gevoteerd. De afschrijvingslasten van deze investeringen zijn opgenomen in de meerjarenraming 2028-2030. In totaliteit worden voor dit programma 4 miljoen aan nieuwe of (vervangings-)investeringen gepland.

Bij de vaststelling van deze begroting worden uitsluitend de nieuwe investeringen voor het begrotingsjaar 2027 beschikbaar gesteld. De investeringen in de jaarschijven 2028 tot en met 2030 geven een doorkijk van de verwachte investeringen in de komende jaren.

(Bedragen * €1.000)

Investeringsoverzicht		Invest.		Afschr.						
Taakveld	Omschrijving	Jaar aanschaf	Afschr. termijn	2027	2028	2029	2030	2028	2029	2030
0.3	Verduurzaming vastgoed (2027)	2027	20	1.000				50	50	50
0.3	Verduurzaming vastgoed (2028)	2028	20		1.000				50	50
0.3	Verduurzaming vastgoed (2029)	2029	20			1.000				50
0.3	Verduurzaming vastgoed (2030)	2030	20				1.000			
	Totaal (vervangings) investeringen, Programma 0			1.000	1.000	1.000	1.000	50	100	150

Welke taakstellingen hebben betrekking op dit programma?

In november 2025 stelde de gemeenteraad de programmabegroting 2026-2029 vast. Hierin is een aantal taakstellende bezuinigingen verwerkt. In de begroting is al rekening gehouden met voordelen die daadwerkelijk nog gerealiseerd moeten worden. In de begroting is daarom opgenomen dat wij periodiek over de opgenomen taakstellingen rapporteren, om hiermee te bevorderen dat de taakstellingen worden gerealiseerd en daarmee begrotingstekorten niet oplopen.

Het totaalbedrag aan taakstellende bezuinigingen in 2027 is € 2,9 mln, oplopend tot 5,6 mln in 2030. Hiervan heeft € 0,2 betrekking op dit programma. De taakstellingen op dit programma hebben betrekking op vastgoed.

Hieronder treft u een toelichting op de taakstellingen op dit programma . Per taakstelling wordt inzicht gegeven in:

- Het oorspronkelijke doel en financiële omvang
- De maatregelen en de financiële effecten hiervan
- De realisatie
- De prognose
- De (mogelijk) maatschappelijke gevolgen
- Eventuele risico's en maatregelen

Taakstelling: Vastgoed

Hieronder wordt de voortang op deze taakstelling toegelicht:

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Omvang taakstelling	0,2 mln	0,2 mln	0,2 mln	0,2 mln

Omschrijving	Toelichting
Taakstelling	In 2023 was de taakstelling voor vastgoed € 0.8 mln. Een deel van de taakstelling is ingevuld waardoor de taakstelling is gereduceerd naar 0,2 mln. Voor het restant van de taakstelling komen we met een voorstel bij het VIAP.
Concrete bezuinigingsmaatregelen Verwachte maatschappelijke (neven)effecten Het verwachte financiële effect per maatregel	1. Verdere bezuinigingsmaatregelen volgen uit het VIAP Het afstoten van maatschappelijk vastgoed kan effect hebben op de algemene leefbaarheid van een wijk. Zorgvuldige afwegingen hierin, samen met de verschillende beleidsvelden, zijn hierin heel belangrijk. Maatregel 1: 2026: € 0 2027: € 20.000 2028: € 50.000 2029: € 75.000 2030: € 100.000
Realisatie/ voortgang tot nu toe	Binnen onze vastgoedportefeuille is een klein aantal panden waar activiteiten in plaatsvinden waar we als gemeente geen wettelijke taken voor hebben. Voor een deel van deze gebouwen zullen we, zoals we ook met de aula's bij de begraafplaatsen hebben gedaan, met een voorstel komen om deze af te stoten naar de markt. Afhankelijk van de uitkomst van het VIAP zullen we hiertoe verdere mogelijkheden onderzoeken.
Prognose	We zijn gestart in 2025 met 's-Gravendeel en verwachten in 2027 een start te maken met een volgende dorpskern. Verder wordt er ook een Verkennend Integraal Accommodatieplan opgesteld, wat naar verwachting in Q4 van 2026 aan de raad wordt gepresenteerd.
Risico's	Als uit de analyse blijkt dat er geen of weinig panden afgestoten kunnen worden vanwege het feit dat deze tot deze kernportefeuille behoren, dan kan er weinig bezuinigd worden.
Beheersingsmaatregelen (irt risico's):	We voeren het gesprek met de beleidsafdelingen, waarbij onderzoek wordt gedaan naar het benodigde aantal m ² dat nodig is voor het huisvesten van de verschillende maatschappelijke organisaties.

Welke strategische risico's en beheersmaatregelen zijn van toepassing?

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de strategische risico's die betrekking hebben op dit programma. In de paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing is het totaal van alle risico's opgenomen met daarbij de berekening van het (benodigde) weerstandsvermogen.

(Bedragen * €1.000)

Risico omschrijving	Oorzaak	Gevolgen	Kans	Financieel maximum	Beheersmaatregelen
Projecten worden niet aangemeld bij de CAR-verzekering	Gemeente Hoeksche Waard beschikt over een CAR-verzekering. Grote en risicovolle projecten moeten vooraf worden aangemeld. Als projecten niet vooraf worden gemeld dan zijn deze niet verzekerd.	Als risicovolle projecten niet vooraf worden aangemeld zijn de schades mogelijk niet gedekt.	30	500	Aandacht via communicatie en binnen het proces.
Overgang wethouderspensionen naar Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP).	Het kabinet werkt aan een wetsvoorstel met als doel dat per 1 januari 2028 ook de politieke ambtsdragers overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel.	Als de dekkingsgraad op het moment van overdracht hoger is dan 100%, dan dienen gemeenten extra middelen over te dragen aan het ABP	70	500	De omvang wordt jaarlijks samen met een externe partij gemonitord.

2.2 Programma 1 Veiligheid

Wat is onze ambitie?

De Hoeksche Waard staat voor een veilige, leefbare en weerbare gemeente waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen en verantwoordelijkheid nemen voor hun omgeving. Wij investeren in een zichtbare overheid, effectieve handhaving, sterke lokale gemeenschappen en een goede samenwerking met onze partners in de veiligheidsketen.

De komende jaren richten wij ons op het beperken van overlast, het vergroten van de fysieke en digitale weerbaarheid, het bestrijden van ondermijnende criminaliteit en het versterken van de crisisorganisatie. Daarbij zetten wij in op preventie waar mogelijk en handhaving waar nodig. Samen met inwoners, ondernemers, politie, veiligheidsregio, jongerenwerk en zorgpartners werken wij aan een veilige Hoeksche Waard. De veiligheidsopgaven van deze tijd vragen om een integrale benadering. Daarom versterken wij de verbinding tussen veiligheid, jeugd, zorg, leefbaarheid en crisisbeheersing. We investeren in vroegsignalering, preventie, digitale en maatschappelijke weerbaarheid en een gezamenlijke aanpak van complexe veiligheidsvraagstukken.

Onze kernambities zijn:

- Het behouden en versterken van de veiligheid en leefbaarheid in alle kernen.
- Het voorkomen en bestrijden van ondermijnende criminaliteit.
- Het vergroten van de weerbaarheid tegen cybercrime en digitale fraude.
- Het beperken van woon-, jeugd- en maatschappelijke overlast.
- Het organiseren van veilige evenementen, demonstraties en jaarwisselingen.
- Het versterken van crisisbeheersing en gemeentelijke weerbaarheid.

Indeling programma

Tot het programma Veiligheid behoren de taakvelden: crisisbeheersing, brandweer, openbare orde (inclusief handhaving) en veiligheid.

Wat gebeurt er om ons heen?

Toenemende druk op leefbaarheid en openbare orde

De Hoeksche Waard groeit. Meer inwoners, woningbouwontwikkelingen en een toenemende druk op de openbare ruimte brengen nieuwe veiligheids- en leefbaarheidsvraagstukken met zich mee. Inwoners verwachten een zichtbare overheid die snel reageert op meldingen van overlast en onveiligheid. Daarom versterken wij toezicht, handhaving en de aanpak van overlastlocaties.

Toenemende polarisatie en maatschappelijke spanningen

Landelijke en internationale gebeurtenissen hebben steeds vaker een directe invloed op de lokale samenleving. Discussies over migratie, opvanglocaties, woningbouw, energievoorzieningen en andere maatschappelijke vraagstukken kunnen leiden tot polarisatie en spanningen tussen groepen inwoners. Deze ontwikkelingen vragen om een overheid die zichtbaar aanwezig is, luistert naar zorgen uit de samenleving, ruimte biedt voor dialoog en tegelijkertijd duidelijk optreedt wanneer de openbare orde of veiligheid in het geding komt.

Ondermijning blijft een risico

De Hoeksche Waard kent een uitgestrekt buitengebied, bedrijventerreinen en logistieke verbindingen. Dit maakt de gemeente aantrekkelijk voor criminelen die misbruik maken van legale structuren voor illegale activiteiten. Wij investeren daarom in informatiegestuurd werken, Bibob-toetsing en integrale controles met politie, RIEC en andere partners.

Weerbaarheid wordt steeds belangrijker

Langdurige stroomuitval, digitale verstoringen, cyberaanvallen, extreem weer en geopolitieke ontwikkelingen laten zien dat gemeenten zich moeten voorbereiden op langdurige ontwrichting. Daarom stellen wij een lokaal weerbaarheidsplan op. We werken samen met de Veiligheidsregio aan onder andere het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners.

Meer aandacht voor zorg en veiligheid

Het aantal meldingen van personen met onbegrepen gedrag en complexe zorg- en veiligheidsvraagstukken neemt toe. Een integrale aanpak met het sociaal domein, SamenWaard, politie en zorgpartners is noodzakelijk om escalatie te voorkomen en passende ondersteuning te bieden.

Digitale criminaliteit neemt toe

Cybercrime, phishing en online fraude treffen steeds vaker inwoners en ondernemers. Preventie, bewustwording en digitale weerbaarheid worden daarom een vast onderdeel van onze veiligheidsaanpak.

Waar zetten we de komende jaren op in?

De veiligheidsopgave van de Hoeksche Waard laat zich steeds minder vanuit afzonderlijke beleidsvelden benaderen. Daarom werken wij de komende jaren langs vijf samenhangende prioriteiten:

1. Jeugd en veilig opgroeien;
2. Zorg en veiligheid: grip op complexe casuïstiek;
3. Ondernijning en een weerbare lokale economie;
4. Leefbaarheid en digitale veiligheid;
5. Crisisbeheersing en maatschappelijke weerbaarheid.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Doelen, KPIs en ambities Veiligheid

De onderstaande tabel toont vier thematische doelen, elk voorzien van meetbare indicatoren daar waar die beschikbaar zijn. Indicatoren die verplicht zijn worden met (BBV) aangegeven.

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
De Hoeksche Waard is en blijft een vitale, leefbare, veilige en weerbare gemeente	Inwoners voelen zich veilig	Veiligheidsbeleving inwoners woonbuurt (Veiligheidsmonitor, 2-jaarlijks)	7,7	APV actueel en gehandhandhaafd	Inzet BOA's en toezicht CA 56 - Bij de herijking van het integraal veiligheidsbeleid bekijken we de inzet van boa's
		% inwoners dat zich (wel eens) onveilig voelt	35,8		Aanpak van overlastsituaties
					Preventieve communicatie en zichtbare aanwezigheid in de openbare ruimte
					CA 59 - Streng optreden tegen dierenmishandeling
					CA 64 - Geen coffeeshops in de Hoeksche Waard
				Kwetsbare groepen beschermd tegen cybercrime	Voorlichtingsbijeenkomsten organiseren voor ouderen, ondernemers en verenigingen en aansluiten bij landelijke campagnes.
	Criminaliteit en ondernijning nemen niet toe			Betere informatiepositie; eerlijker	CA 62 - Versterken van de capaciteit

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
				ondernemersklimaat, preventie, malafide ondernemers worden geweerd	voor het uitvoeren van Bibob-onderzoeken
					Integrale controles, samenwerking met politie, RIEC en ondernemers
	Overlast en maatschappelijke spanningen blijven beheersbaar	Aantal misdrijven per 1.000 inwoner (BVV)	Lager dan of gelijk aan het niveau van 2026	Hogere meldingsbereidheid; weerbaarder overheid en inwoners	Vergroten meldingsbereidheid
		% inwoners dat zich wel eens onveilig voelt	35,8	Woonoverlast beperkt; buurtbemiddeling beschikbaar	Aanpak woonoverlast en overige overlast situaties
		Aantal meldingen woonoverlast	150	Aantal ernstige overlastsituaties neemt niet toe	Buurtbemiddeling
				Een veilige jaarwisseling en luilak	CA 58 - Inzetten van camera's om overlastsituaties te voorkomen
					CA 57 - Opstellen van een uitvoeringsprogramma om overlastmeldingen van inwoners en bedrijven aan te pakken
				Demonstraties verlopen ordentelijk	Begeleiding demonstraties en maatschappelijke bijeenkomsten
	De gemeente is weerbaar bij crises en verstoringen			Geoefende crisisorganisatie; voldoende piketfunctionarissen	Opleiden, trainen en oefenen crisisorganisatie
					CA 61 - Samen met veiligheidsregio Zuid- Holland Zuid organiseren we steunpunten in de dorpen.
					CA 60 - Opstellen lokaal plan weerbaarheid. Concrete maatregelen, zoals weerbaarheidsoefeningen worden onderdeel van dit plan.)
				Hoogwaterplan lokaal gestart	Opstellen hoogwaterplan

Indicatoren en kengetallen Veiligheid

Veiligheidsbeleving inwoners woonbuurt

Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de veiligheidsbeleving van inwoners in de woonbuurt over de periode 2023-2027 en hoe dit zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde.

Veiligheidsbeleving inwoners woonbuurt	Hoeksche Waard	Nederland
2023	7,9	7,5
2025	7,7	7,4
2027	7,7	

De veiligheidsbeleving van inwoners in de woonbuurt blijft in de Hoeksche Waard op een hoog niveau, hoewel sprake is van een lichte daling van 7,9 in 2023 naar 7,7 in 2025, waarna de score naar verwachting in 2027 stabiel blijft op 7,7. Ondanks deze daling scoort de Hoeksche Waard nog altijd hoger dan het landelijk gemiddelde, dat in 2023 7,5 en in 2025 7,4 bedroeg. Dit laat zien dat inwoners van de Hoeksche Waard hun

woonomgeving over het algemeen als veiliger ervaren dan gemiddeld in Nederland. Het blijft belangrijk om te investeren in leefbaarheid, sociale cohesie en de aanpak van overlast en criminaliteit om deze positieve veiligheidsbeleving te behouden.

% inwoners dat zich (wel eens) onveilig voelt in de eigen buurt

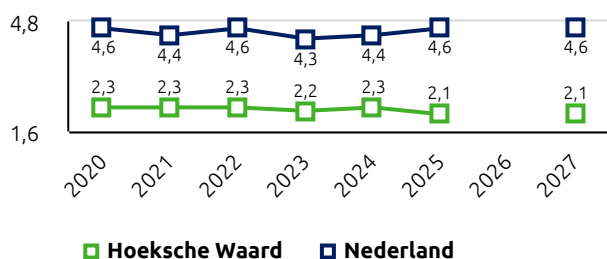
Hieronder is weergegeven welk percentage inwoners aangeeft zich wel eens onveilig te voelen in de eigen buurten hoe dit zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde.

% inwoners dat zich (wel eens) onveilig voelt in eigen buurt	Hoeksche Waard	Nederland
2023	31,1	37
2025	35,8	39,7
2027	35,8	

Het percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt stijgt in de Hoeksche Waard van % in 2023 naar 35,8% in 2025 en blijft naar verwachting in 2027 stabiel op 35,8%. Ondanks deze toename ligt het aandeel inwoners dat zich onveilig voelt zowel in 2023 als in 2025 onder het landelijk gemiddelde van respectievelijk 37,0% en 39,7%. Dit betekent dat inwoners van de Hoeksche Waard zich over het algemeen minder vaak onveilig voelen dan gemiddeld in Nederland. De stijgende trend vraagt echter om blijvende aandacht voor factoren die van invloed zijn op het veiligheidsgevoel, zoals overlast, criminaliteit en de leefbaarheid in wijken en dorpen.

Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners BBV indicator

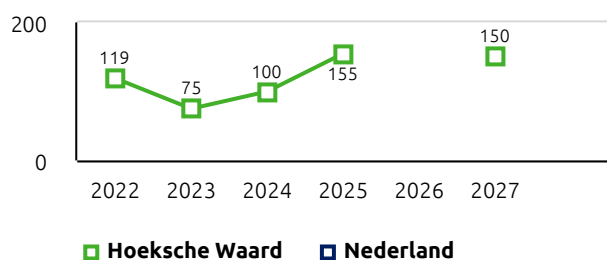
Hieronder is weergegeven hoe het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners zich in de Hoeksche Waard ontwikkelt in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners ligt in de Hoeksche Waard gedurende de gehele periode duidelijk onder het landelijk gemiddelde. Tussen 2020 en 2024 blijft het cijfer in de Hoeksche Waard stabiel rond de 2,2 à 2,3 geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. In 2025 daalt het aantal naar 2,1 en deze waarde blijft naar verwachting gelijk in 2027. Landelijk schommelt het aantal geweldsmisdrijven in dezelfde periode tussen 4,3 en 4,6 per 1.000 inwoners. Daarmee blijft de Hoeksche Waard structureel aanzienlijk veiliger dan het landelijke beeld als het gaat om geregistreerde geweldscriminaliteit.

Aantal meldingen woonoverlast

Hieronder is weergegeven hoe het aantal meldingen woonoverlast zich in de Hoeksche Waard ontwikkelt.

Het aantal meldingen van woonoverlast laat over de periode 2022-2025 een wisselend maar overwegend stijgend beeld zien. Na een afname van 119 meldingen in 2022 naar 75 meldingen in 2023, neemt het aantal meldingen weer toe naar 100 in 2024 en 155 in 2025. Voor 2027 wordt ervan uitgegaan dat het aantal meldingen van 155 niet toeneemt. De ontwikkeling wijst erop dat woonoverlast een blijvend aandachtspunt is binnen de Hoeksche Waard. De stijging van het aantal meldingen kan wijzen op een toename van ervaren overlast, maar kan ook samenhangen met een grotere meldingsbereidheid van inwoners en een betere bekendheid van de beschikbare meldingskanalen.

Winkeldiefstallen [per 1.000 inwoners] BBV indicator

Hieronder is weergegeven hoe het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners in de Hoeksche Waard zich ontwikkelt in vergelijking met het landelijk gemiddelde

Winkeldiefstallen [per 1.000 inwoners] BBV	Hoeksche Waard	Nederland
2022	0,5	2,3
2023	0,5	2,5
2024	0,3	2,2
2025	0,5	2,1

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners ligt in de Hoeksche Waard gedurende de gehele periode aanzienlijk lager dan het landelijk gemiddelde. In 2022 en 2023 bedraagt het aantal winkeldiefstallen 0,5 per 1.000 inwoners, waarna in 2024 een daling zichtbaar is naar 0,3. In 2025 stijgt het cijfer weer naar 0,5 en komt daarmee terug op het niveau van de voorgaande jaren. Landelijk ligt het aantal winkeldiefstallen beduidend hoger, hoewel hier sprake is van een lichte daling van 2,5 in 2023 naar 2,1 in 2025. De cijfers laten zien dat winkeldiefstal in de Hoeksche Waard relatief beperkt voorkomt en dat het niveau structureel gunstiger is dan het landelijke beeld.

Diefstallen uit woning [per 1.000 inwoners] BBV indicator

Hieronder is weergegeven hoe het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners in de Hoeksche Waard zich ontwikkelt in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Diefstallen uit woning [per 1.000 inwoners] BBV kengetal	Hoeksche Waard	Nederland
2022	0,6	1,4
2023	0,6	1,3
2024	0,9	1,2
2025	0,6	1,2

Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners blijft in de Hoeksche Waard over de gehele periode lager dan het landelijk gemiddelde. In 2022 en 2023 bedraagt het aantal woningdiefstallen 0,6 per 1.000 inwoners, waarna in 2024 een tijdelijke stijging zichtbaar is naar 0,9. In 2025 daalt het aantal weer naar 0,6 en keert daarmee terug naar het niveau van de voorgaande jaren. Landelijk is juist sprake van een geleidelijke afname van 1,4 in 2022 naar 1,2 in 2024 en 2025. Ondanks de piek in 2024 blijft het aantal woningdiefstallen in de Hoeksche Waard structureel lager dan het landelijke gemiddelde, wat wijst op een relatief gunstige positie ten aanzien van deze vorm van criminaliteit.

Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) [per 1.000 inwoners] BBV indicator

Hieronder is weergegeven hoe het aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners in de Hoeksche Waard zich ontwikkelt in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners BBV	Hoeksche Waard	Nederland
2022	3,3	6
2023	3,3	5,8
2024	3,7	5,7
2025	3,7	5,7

Het aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners laat in de Hoeksche Waard een lichte stijging zien. Ondanks deze toename ligt het aantal vernielingen en beschadigingen gedurende de gehele periode duidelijk onder het landelijk gemiddelde. De cijfers laten zien dat vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte in de Hoeksche Waard relatief minder vaak voorkomen dan gemiddeld in Nederland, hoewel de stijging sinds 2024 aandacht vraagt om deze gunstige positie te behouden.

Jongeren met een delict voor de rechter [%] BBV indicator

Hieronder is weergegeven welk percentage jongeren in de Hoeksche Waard met een delict voor de rechter komt en hoe dit zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde.

Jongeren met een delict voor de rechter [%]	Hoeksche Waard	Nederland
2020	1%	1%
2021	1%	1%
2022	1%	1%
2023	1%	1%

Het percentage jongeren dat met een delict voor de rechter komt, blijft in de periode 2020-2023 zowel in de Hoeksche Waard als landelijk stabiel op 1%. De cijfers laten zien dat de Hoeksche Waard op dit gebied gelijk presteert aan het landelijke gemiddelde.

Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar BBV indicator

Hieronder is weergegeven hoe het aantal Halt-verwijzingen per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar in de Hoeksche Waard zich ontwikkelt in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar (BBV)	Hoeksche Waard	Nederland
2021	6	8
2022	5	8
2023	9	9
2024	9	9
2025	8	10

Het aantal Halt-verwijzingen per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar laat in de Hoeksche Waard een wisselend verloop zien. In vergelijking met Nederland ligt de Hoeksche Waard in 2021 en 2022 onder het landelijk gemiddelde, is het niveau in 2023 en 2024 gelijk aan het landelijke cijfer en ligt het in 2025 opnieuw lager dan het landelijk gemiddelde (10). Dit beeld wijst erop dat de ontwikkeling van lichte jeugdcriminaliteit in de Hoeksche Waard grotendeels aansluit bij de landelijke trend, terwijl het aantal verwijzingen over de gehele periode gemiddeld genomen iets lager ligt dan in Nederland.

Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven wij weer als +/+ en de lasten als -/-.

(Bedragen x €1.000)

Taakveld	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	224	0	0	1.900	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	45	125	128	128	128	128
Totaal baten	269	125	128	2.028	128	128
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-9.047	-9.200	-9.835	-11.736	-9.836	-9.835
1.2 Openbare orde en veiligheid	-3.861	-3.935	-4.229	-4.268	-4.257	-4.249
Totaal lasten	-12.908	-13.136	-14.064	-16.004	-14.092	-14.084
Totaalsaldo van baten en lasten	-12.640	-13.011	-13.936	-13.976	-13.964	-13.956
1.2 Openbare orde en veiligheid	36	64	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	36	64	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	9	0	0	0	0	0
Totaal stortingen reserves	9	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat programma 1 Veiligheid	-12.594	-12.947	-13.936	-13.976	-13.964	-13.956

Welke verbonden partijen dragen bij aan het realiseren van onze doelstellingen?

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Dit openbaar lichaam integreert de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening (bij ongevallen en rampen) bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau binnen het samenwerkingsgebied. Dat gebeurt met behoud van lokale verankering. De doelstelling is een efficiënte en slagvaardige hulpverlening, onder andere op basis van een gecoördineerde voorbereiding. Ook is het een platform voor samenwerking met diensten die aan hulpverlening zijn gelieerd, partners en andere openbare lichamen.

Welke investeringen voeren wij uit?

Voor dit programma zijn geen nieuwe (vervangings)investeringen gepland.

Welke taakstellingen hebben betrekking op dit programma?

Op dit programma zijn geen taakstellingen van toepassing.

Welke strategische risico's en beheersmaatregelen zijn van toepassing?

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de strategische risico's die betrekking hebben op dit programma. In de paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing is het totaal van alle risico's opgenomen met daarbij de berekening van het (benodigde) weerstandsvermogen.

(Bedragen * €1.000)

Risico omschrijving	Oorzaak	Gevolgen	Kans	Financieel maximum	Beheersmaatregelen
Onderzoek naar de positionering, de bedrijfsvoering en governance van het Zorg- en Veiligheidshuis	De huidige bedrijfsvoeringssituatie van het zorg- en veiligheidshuis is wankel en er ontbreekt inzicht in de financiële situatie.	Extra financiële middelen nodig voor het zorg & veiligheidshuis en/of lokaal.	70	80	Strakke sturing en nauwe betrokkenheid politiek en ambtelijk.
Schade aan de omgeving (mens, natuur, wegen, gebouwen); Emissie gevaarlijke stoffen (lucht, bodem, grond- of oppervlaktewater)	Incident met grote gevolgen, ramp of crisis	Financiële bijdrage voor inzet mensen en middelen. Herstel werkzaamheden Claims van gedupeerden.	10	3.250	Instellen Crisisteam en er is een Veiligheidsplan. Controle vooraf en tijdens evenementen.

2.3 Programma 2 Verkeer, Vervoer en Openbare ruimte

Wat is onze ambitie?

Met de integrale mobiliteitsaanpak zorgen we voor verbetering van de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de Hoeksche Waard.

De Hoeksche Waard staat voor een openbare ruimte die "schoon, heel en veilig" is waarbij we inspelen op ontwikkelingen om ons heen.

Onze kernambities zijn:

- We creëren een verkeersveilige omgeving voor alle weggebruikers.
- Met onze vervoersnetwerken zorgen we voor een goede toegang tot belangrijke voorzieningen.
- Bij ons mobiliteitsbeleid staat de mens centraal.
- De openbare ruimte beheren we op beeldkwaliteitsniveau B.
- We spelen waar mogelijk in op het veranderende klimaat.
- De openbare ruimte is toegankelijk.
- We zorgen voor een dekkend laadpalen-netwerk.

Indeling programma

Tot het programma Verkeer, Vervoer en Openbare ruimte behoren de taakvelden verkeer en vervoer, parkeren, recreatieve havens, economische havens en waterwegen, openbaar vervoer, wegen, openbaar groen en (openlucht) recreatie, riolering, afval en gemeentelijke begraafplaatsen.

Wat gebeurt er om ons heen?

De Hoeksche Waard staat voor een mobiliteitsopgave. Door veranderingen in mobiliteit, toenemende verkeersdruk, een groeiend aantal inwoners, bedrijven en bezoekers komt de bestaande infrastructuur onder druk te staan. Dit heeft gevolgen voor de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid van de gemeente. Met het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit en het Masterplan N217 gaan we het gesprek aan met Rijkswaterstaat, provincie en waterschap om de ambities te vertalen naar concrete acties.

De grootschalige werkzaamheden die de komende jaren op het hoofdwegennet moeten plaatsvinden zorgen ook voor de nodige effecten in en rond de Hoeksche Waard. Met de betrokken partijen maken we afspraken hoe we hier zo goed als mogelijk mee om kunnen gaan.

We zien om ons heen dat er sprake is van prijsstijgingen, inflatie en leveringsdruk in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Dit heeft invloed op de kosten die we maken voor het beheer van de openbare ruimte. In zijn algemeenheid betekent dit dat servicenormen en geplande uitvoeringstermijn onder druk komen te staan.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Doelen, KPIs en ambities Mobiliteit

De onderstaande tabel toont vier thematische doelen, elk voorzien van meetbare indicatoren daar waar die beschikbaar zijn. Indicatoren die verplicht zijn worden met (BBV) aangegeven.

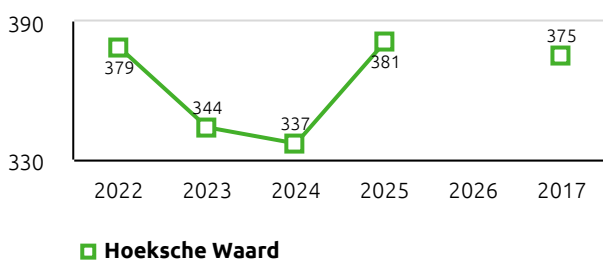
Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Verkeersveiligheid: Iedereen voelt zich veilig op de weg en ongevallen voorkomen we zoveel mogelijk	Het verminderen van risicofactoren voor verkeersveiligheid	Vanaf 2027 is een verkeersveiligheids- monitor beschikbaar; Verdere beperking aantal ongevallen	<375	Het aantal ongevallen als gevolg van te hoge snelheid en/of afleiding tijdens het rijden op gemeentelijke wegen neemt af	De wegen inrichting conform de landelijke richtlijnen. Bijvoorbeeld de herinrichting van de centrale as in Numansdorp
	Bij de (her)- inrichting van wegen en openbare ruimte in de dorpen stellen we veiligheid, voetgangers en fietsers centraal			Een hogere mate van verkeersveiligheid voor de kwetsbare weggebruiker	De wegen inrichten volgens de landelijke richtlijnen
					CA 91 - Voortzetten van de aanpak om hotspots van onveiligheid aan te pakken ism inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden
	Verkeersdeelnemers rijden veilig			Het verkeersveilig- heidsgevoel gaat omhoog	We stimuleren bewust rijgedrag door in campagnes te investeren
Leefbaarheid: Het mobiliteitssysteem draagt bij aan een gezonde, veilige, toegankelijke en aantrekkelijke leefomgeving	Inwoners zijn tevreden over de bereikbaarheid van voorzieningen			Scholen zijn veilig te bereiken	Schoolomgevingen worden opnieuw ingericht en beter zichtbaar gemaakt
				Er zijn goede wandel- en fietsverbindingen naar scholen, voorzieningen en bushaltes	Loop- en fietsroutes verbeteren
	Het recreatieve fietsnetwerk nodigt uit tot gebruik door zowel inwoners als bezoekers van buiten HW			Het fietsnetwerk is geschikt voor recreatief gebruik	CA 95 - Onderzoeken van de mogelijkheid voor het realiseren van een fietspad tussen Numansdorp en Klaaswaal en tussen Piershil en Goudswaard
					CA 94 - Onderzoeken van de haalbaarheid om tussen Klaaswaal en Oud-Beijerland een vrij liggend fietspad aan te leggen
	Vermindering geluids- en trillingsoverlast door wegverkeer			Verkeer maakt zoveel mogelijk gebruik van de hoofdwegen	We maken hoofdwegen aantrekkelijker
					CA 81 - Woningbouw en mobiliteit kennen een nadrukkelijke koppeling. Daarom brengen we het principe eerst bewegen en dan bouwen in de praktijk. Als in de vastgestelde mobiliteitsbehoefte niet wordt voorzien, heeft dat consequenties voor de woningbouw
Bereikbaarheid: Voor het verplaatsen van mensen en	De gemeente Hoeksche Waard is bereikbaar	Vanaf 2027 is een monitoringsplan mobiliteit beschikbaar		Direct inzicht in effectiviteit maatregelen	We zetten in om de overlast bij renovatie- en

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?		
goederen verzekeren van toegang tot belangrijke voorzieningen, een gezond economisch klimaat en het bieden van verschillende vervoersmogelijkhe- den	voor mensen en goederen				bouwwerkzaamheden te beperken		
	Belangrijke voorzieningen zijn met meerdere verkeerstypen te bereiken (multi- modaal)			Fiets- en voetveren worden goed benut	We houden de utilitaire fiets- en voetveren in stand en stimuleren het gebruik		
					We realiseren goede multimodale overstapplaatsen		
					We realiseren een fijnmazig netwerk van voetpaden voor korte looproutes naar voorzieningen, groen en bushaltes		
				Onze vervoerssystemen zijn inclusief			We verbeteren de aansluiting met de metro en trein
	Onze inwoners kunnen via verschillende mogelijkheden op hun bestemming komen						Onderzoeken van een verbetering van ons publieke vervoersysteem

Indicatoren en kengetallen Mobiliteit

% Verkeersongevallen

Dit zijn de landelijk bij de politie geregistreerde ongevallen op de wegen in Hoeksche Waard.

We zien dat het aantal ongevallen fluctueert, en in 2025 stegen ten opzichte van de twee jaar ervoor. De oorzaken van ongevallen zijn zeer verschillend; een onoverzichtelijke en/of onveilige verkeerssituatie, onoplettendheid, gebruik van middelen, weersomstandigheden, etc. Op sommige oorzaken kunnen wij als wegbeheerder (dit zijn ook gevallen op wegen van andere wegbeheerders) invloed hebben, op andere oorzaken hebben we dat niet. We streven ernaar om het aantal ongevallen dat ontstaat door onoverzichtelijke en/of onveilige verkeerssituaties te verminderen door wegen in te richten volgens de duurzaam veilig richtlijnen. Wij verwachten in 2027 een verbetering van het aantal ongevallen (voor de gemeentelijke wegen) omdat we dit jaar en volgend jaar risicolocaties aanpakken.

Doelen, KPI's en ambities Riolerings

De onderstaande tabel toont vier thematische doelen, elk voorzien van meetbare indicatoren daar waar die beschikbaar zijn. Indicatoren die verplicht zijn worden met (BBV) aangegeven.

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Een betrouwbaar en toekomstbestendig rioleringsstelsel dat voldoet aan wettelijke eisen en bijdraagt aan een klimaatrobuste leefomgeving (WRP 2026-2030; Omgevingsvisie 2019; Toekomstvisie 2025)	Vrijvervalriolering is technisch op orde	% van het areaal dat voldoet aan minimale kwaliteitsstandaard 'basis'	(conditiescore ≤ 3 wordt op getoetst.)	Verouderd riool is vervangen of gerenoveerd	We stellen de investeringsplanning op en actualiseren dat. Verder zorgen we dat de projecten aanbesteed worden voor de uitvoering
				Geplande video-inspecties zijn uitgevoerd (46 km/jaar reinigen, 10 km/jaar inspecteren)	We zorgen dat de inspecties uitgevoerd kunnen worden en beoordelen deze
				Uitgevoerde inspecties zijn beoordeeld	Inspectieresultaten inzien en beoordelen op kwaliteit. Hiervoor de benodigde capaciteit beschikbaar hebben
				Jaarlijkse vervanging ca. 4 km riolering gerealiseerd	Uitvoeren van en sturen op de vervangingsprojecten
	Gemalen, drukriolering en elektromechanisch deel zijn technisch op orde	% geraamde investeringen uitgegeven aan vervanging (nulmeting: 2027)	100%	Verouderde pompinstallaties zijn vervangen	Uitvoeren van het vervangingsprogramma pompinstallaties
		gerealiseerde kilometers vervanging tov van gepland (nulmeting: 2027)	4km		
				Pompen worden tijdig vervangen bij storing en onderhoud	Beheren van lopende contracten voor onderhoud en zorgen voor opgeleid eigen personeel
				Groot onderhoud pompen beperkt door preventief beheer	Uitvoeren van het vervangingsprogramma pompinstallaties
				Verouderde gemalen en drukleidingen zijn vervangen	Uitvoeren van het vervangingsprogramma bouwkundig deel gemalen

Indicatoren en kengetallen Riolering

In 2026 worden de rapportages ingericht om de indicatoren vanaf 2027 te kunnen volgen.

Doelen, KPIs en ambities Water

De onderstaande tabel toont vier thematische doelen, elk voorzien van meetbare indicatoren daar waar die beschikbaar zijn. Indicatoren die verplicht zijn worden met (BBV) aangegeven.

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Veilige en Bereikbare gemeente	Bruggen zijn veilig te gebruiken en blijven beschikbaar voor alle verkeersdeelnemers	Percentage bruggen met veiligheidsklasse 'voldoende' of hoger (nulmeting: 2027)	Streefwaarde is 95%	Bruggen zijn veilig en storingsvrij en daardoor maximaal beschikbaar	Visuele inspecties van bruggen en steigers per 4 jaar, opstellen van jaarplanning onderhoud en vervangingen, beheren van onderhoudscontract en het uitvoeren van de reinigingen van objecten, het geplande preventieve onderhoud en de volledige vervangingen
	Havens zijn veilig en economisch bruikbaar	Aantal kademuren met veiligheidsrisico (nulmeting: 2027)	(streefwaarde = 0)	Kademuren zijn veilig, stabiel en bruikbaar	Visuele inspecties van kademuren elke 4 jaar en onderwaterinspectie elke 10 jaar, en het opstellen van en uitvoering geven aan de jaarplanning onderhoud en vervanging Zo worden er in 2027 3 kademuren vervangen
				Recreatieve en beroepsvaart kan veilig en orderlijk gebruik maken van onze havens	Visuele inspectie havens elke 4 jaar, en het opstellen van en uitvoering geven aan de jaarplanning onderhoud en vervanging
	Kans op wateroverlast en schade minimaliseren	Aantal wateroverlastge- voelige locaties in de openbare ruimte (nulmeting: 2027)	Daling van geïdentifi- ceerde wateroverlast- gevoelige locaties.	Watergangen voeren water voldoende af	Maatregelen participatie formuleren en uitvoeren Daarnaast worden watergangen waar nodig gebaggerd en eventueel worden overwoekerende waterplanten verwijderd om doorstroming te verbeteren
	Inwoners beschikken over veilige en aantrekkelijke zwemlocaties			Gemeentelijke zwemlocaties blijven voldoen aan landelijke regelgeving.	Visuele inspectie zwemwaterlocaties 2x per jaar, beheren en uitvoering geven aan de onderhoudsovereenkomst zwemlocaties, afstemmen met de provincie Zuid-Holland over zwemwaterveiligheid en met Rijkswaterstaat en het waterschap over zwemwaterkwaliteit

Indicatoren en kengetallen Water

% bruggen met veiligheidsklasse 'voldoende' of hoger

Hieronder is weergegeven het verloop van het percentage bruggen met een veiligheidsklasse 'voldoende' of hoger. Voor deze klasse wordt de inspectieclassificatie "uitstekend" tot en met "redelijk" gebruikt. Dit betekent echter niet dat bruggen met een inspectieclassificatie "matig" altijd onveilig zijn.

% bruggen met veiligheidsklasse 'voldoende' of hoger	Hoeksche Waard
2023	87%
2025	
2027	95%

In 2023 was het percentage bruggen met de classificatie redelijk t/m uitstekend 87%. Echter schetst dit niet het volledige beeld wat betreft de staat van de bruggen in werkelijkheid. In veel gevallen is het zo dat bruggen die net in de lagere categorie nog steeds in veilige toestand zijn.

Kademuren met veiligheidsrisico

Er zijn hier nog geen concrete cijfers van, wel zijn er drie kademuren die voor 2027 op de vervangingsplanning staan. In 2026 worden de rapportages ingericht om de indicatoren vanaf 2027 te kunnen volgen.

Aantal wateroverlastgevoelige locaties in de openbare ruimte

In 2026 worden de rapportages ingericht om de indicatoren vanaf 2027 te kunnen volgen.

Doelen, KPIs en ambities Openbare Ruimte

De onderstaande tabel toont vier thematische doelen, elk voorzien van meetbare indicatoren daar waar die beschikbaar zijn. Indicatoren die verplicht zijn worden met (BBV) aangegeven

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Veilige, bereikbare en goed onderhouden wegen en civieltechnische kunstwerken die bijdragen aan een aantrekkelijke en veilige leefomgeving voor alle inwoners van de Hoeksche Waard	Alle rijbaan- en fietspadverharding voldoet minimaal aan CROW-kwaliteitsniveau B ('basis')	% verharding op kwaliteitsniveau $\geq$ CROW-B ('heel en veilig') – per 2 jaar beschikbaar	87%	Tweejaarlijkse weginspectie is uitgevoerd conform CROW-richtlijnen	Meerjarenplanning opstellen en actualiseren waar de inspecties in opgenomen zijn. De opdracht voor deze inspecties tijdig uitzetten
				Herstelwerkzaamheden wegen zijn uitgevoerd conform Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte	Meerjarenplanning opstellen en uitvoering aan geven. Contracten beheren en aanbestedingen grote projecten opzetten
	Civiele kunstwerken (bruggen, duikers, stuwen) zijn veilig en functioneel			Beheerplan civiele kunstwerken is actueel en dekkend	Up-to-date houden van het beheerplan en de investeringskredieten
				Achterstallig onderhoud kunstwerken is weggewerkt	Meerjarenplanning opstellen en uitvoering aan geven. Contracten beheren en aanbestedingen grote projecten opzetten
	CA 103 - Nadrukkelijker sturen op het vastgestelde onderhoudsniveau B van de openbare ruimte				
	CA 104 - Inzetten op een integrale en gebiedsgerichte aanpak voor het plannen en realiseren van werkzaamheden in de openbare ruimte. Zo voorkomen we dat bijvoorbeeld de straat in korte tijd meerdere keren wordt opengebroken				

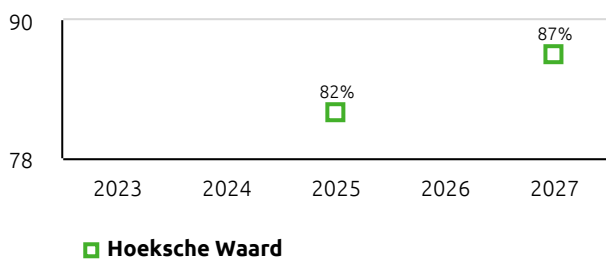
Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Een aantrekkelijke, groene en biodiverse openbare ruimte die bijdraagt aan gezondheid, klimaatadaptatie en de identiteit van het Hoeksche Waardse landschap	Bomenbestand is gezond, structureel veilig en neemt toe in omvang			Drie-jaarlijkse boomveiligheidscontrole (VTA) is uitgevoerd voor alle gemeentelijke bomen	Lopende contracten voor controles beheren en aansturen, bij afloop contract tijdig aanbesteden met team Inkoop
		Boomkroonoppervlak	Stijgende trend, streefgetal voor 2030 is 10%	Kapvergunningen worden gecompenseerd conform gemeentelijk bomenbeleid	Registreren en compenseren van iedere bomenkap
	Speelruimte en groen voor ontmoeting in dorpen zijn toereikend en van goede kwaliteit			Alle speeltoestellen zijn jaarlijks gekeurd conform NEN-EN 1176	Jaarlijks opdracht verstrekken aan gecertificeerde partijen
				Openbaar groen is gelijkmatig verdeeld over de dorpen (inclusief kleinere kernen)	Bij herinrichtingen van straten kijken we kritisch naar de benodigde verharding en vergroenen we waar dit mogelijk is of hier kansen voor zijn.
Hoeksche Waardse identiteit en ruimtelijke kwaliteit behouden en versterken	Landschapswaarde structureel verankerd in ruimtelijke ordening, gebiedsontwikkeling en bouwplannen				Nota ruimtelijke Kwaliteit (NRK) actueel en operationeel ingezet bij alle ruimtelijke plannen en bouwplantoetsing
Een klimaatrobuuste openbare ruimte die wateroverlast, hittestress en droogte beperkt en bijdraagt aan de doelstelling dat HW in 2050 klimaatadaptief is	Nieuwbouwlocaties en herinrichtingen worden klimaatadaptief ingericht (conform Convenant Klimaatadaptief Bouwen)	Aantal geïdentificeerde wateroverlast-gevende locaties (nulmeting: 2027)	Zie relevante indicatoren Water	Klimaatadaptieve eisen zijn opgenomen in alle bestekken openbare ruimte	Participatief formuleren van maatregelen om wateroverlast op probleemlocaties te verminderen.
	Klimaatadaptieve maatregelen onderdeel van beheer / vervanging opgaven			Verharding is gereduceerd via onttegelen en groen-blauwe inrichting	
	Hittestress in de dorpen wordt beperkt door inrichting en groen	Hittestresspunten in de bebouwde kom geïdentificeerd en aangepakt (nulmeting: 2027)	Daling van geïdentificeerde hittestress-gevoelige locaties	Hittestresspuntenkaart (warmtekaart) is beschikbaar voor alle dorpen	Participatief formuleren van maatregelen om hittestressgevoelige locaties te verminderen
				Boomkroonbedekking in dorpen is vergroot	
	SD Riolerings is tijdig onderhouden en vervangen			WRP uitgevoerd conform planning	

Indicatoren en kengetallen Openbare Ruimte

% verharding op kwaliteitsniveau ≥ CROW-B ('heel en veilig') – per 2 jaar beschikbaar

Hieronder is het percentage van de verhardingen weergegeven dat kwaliteitsniveau B of hoger heeft. Iedere twee jaar wordt er een inspectie uitgevoerd waar deze gegevens uitgehaald kunnen worden. Op basis van de resultaten uit deze inspectie wordt ook de meerjarenplanning opgesteld. Omdat het niet mogelijk is om alle verhardingen binnen 1 jaar te herstellen, en het areaal door steeds intensiever gebruik ook achteruit

gaat is het niet realistisch om een streefwaarde van 100% B kwaliteit of hoger te hebben. Door actief beheer, tweejaarlijkse inspecties en de juiste investeringen kunnen we wel streven naar een stijgende lijn.

Momenteel is enkel de data van 2025 beschikbaar, voor Nederland zijn (nog) geen gegevens beschikbaar. Belangrijk hierbij is dat niet iedere gemeente het hele areaal om kwaliteitsniveau B beheert. Hierdoor is het lastig om de cijfers te vergelijken. We trachten voor 2027 de cijfers van Nederland ook toe te voegen.

Boomkroonoppervlak in percentage

Boomkroonoppervlak is in 2024 door de provincie eenmalig gemeten. Voor de komende jaren zullen we dit zelf oppakken.

Hittestresspunten in de bebouwede kom geïdentificeerd en aangepakt

Op aantallen is hierover nog geen informatie beschikbaar. We zijn hittestress gevoelige gebieden in beeld aan het brengen.

Doelen, KPIs en ambities Begraafplaatsen

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Goed leven in de Hoeksche Waard heeft ook een goed einde	De Hoeksche Waard heeft een waardige plek voor het herdenken en gedenken van overleden dierbaren	Beschikbare capaciteit voor begraven en asbestemming	Beschikbare ruimte ten alle tijden >0.	Inwoners kunnen hun overleden dierbaren een plek geven op een gemeentelijke begraafplaats	Begraafcapaciteit monitoren en waar nodig actie ondernemen
		Onderhoud van de begraafplaatsen is op beeldkwaliteitsniveau A	Beeldkwaliteitsniveau A	De gemeentelijke begraafplaatsen zien er netjes en verzorgd uit	Schouwen op de begraafplaatsen en toezicht houden op de werkzaamheden die de aannemers voor ons verrichten, en bijsturen waar nodig

Indicatoren en kengetallen Begraafplaatsen

Deze cijfers worden voor het eerst in 2027 gemeten en zijn dus momenteel nog niet beschikbaar. Wel weten we dat de beschikbare capaciteit groter is dan 0.

Onderhoud van de begraafplaatsen is op beeldkwaliteitsniveau A

We beheren het hele jaar op niveau A, echter is het door weersomstandigheden niet altijd mogelijk om dit niveau te behalen.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn, per taakveld, de baten, de lasten, de onttrekkingen aan reserves evenals de stortingen in reserves weergegeven die betrekking hebben op dit programma.

(Bedragen x €1000)

Taakveld	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
2.1 Verkeer en vervoer	1.355	1.245	1.009	1.009	1.009	1.009
2.2 Parkeren	176	134	137	137	137	137
2.3 Recreatieve havens	131	140	144	144	144	144
2.5 Openbaar vervoer	211	73	75	75	75	75
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.489	1.704	1.450	1.450	1.450	1.450
7.2 Riolering	11.245	14.773	15.771	16.833	16.341	16.804
7.3 Afval	12.762	13.875	15.629	15.629	15.629	15.629
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1.538	1.704	1.513	1.327	1.327	1.327
Totaal baten	28.906	33.648	35.728	36.605	36.112	36.575
2.1 Verkeer en vervoer	-16.675	-18.648	-19.615	-21.572	-22.546	-22.771
2.2 Parkeren	-104	-160	-161	-153	-153	-153
2.3 Recreatieve havens	-435	-488	-595	-711	-715	-746
2.4 Economische havens en waterwegen	-864	-1.140	-1.094	-1.135	-1.160	-1.187
2.5 Openbaar vervoer	-530	-408	-332	-333	-333	-333
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-12.885	-14.170	-14.871	-14.992	-15.024	-15.014
7.2 Riolering	-7.289	-8.573	-9.402	-9.833	-10.774	-11.239
7.3 Afval	-10.574	-11.393	-12.846	-12.856	-12.861	-12.867
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-2.566	-2.823	-2.944	-2.962	-2.971	-2.962
Totaal lasten	-51.922	-57.802	-61.859	-64.545	-66.536	-67.272
Totaalsaldo van baten en lasten	-23.016	-24.154	-26.131	-27.940	-30.425	-30.697
2.1 Verkeer en vervoer	9.897	20.342	471	481	1.045	1.121
2.2 Parkeren	32	24	20	13	13	13
2.3 Recreatieve havens	61	61	61	61	61	61
2.5 Openbaar vervoer	198	85	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	42	475	204	197	175	173
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	60	60	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	10.289	21.047	757	752	1.294	1.367
2.1 Verkeer en vervoer	-9.595	-20.013	0	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	-99	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	106	0	0	0	0	0
Totaal stortingen reserves	-9.588	-20.013	0	0	0	0
Geraamd resultaat programma 2 Verkeer, vervoer en openbare ruimte	-22.315	-23.120	-25.374	-27.189	-29.130	-29.330

Overname N217

Met de overdracht van de N217 is de gemeente vanaf 1 oktober 2026 verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van deze weg. In de overgangsperiode maakt de gemeente gebruik van de huidige provinciale aannemer en wordt personeel ingehuurd voor inspecties en incidentafhandeling.

Voor deze nieuwe taak waren nog geen budgetten opgenomen in de begroting. Daarom is met ingang van 2027 €450.000 structureel opgevoerd voor beheer, onderhoud en kantonniestaken.

De provincie voert de kantonniestaken nog een half jaar uit. Daarna moet de gemeente deze taak zelf organiseren. Dit brengt extra kosten met zich mee voor onder meer twee speciale voertuigen, twee fte (schaal 7), opleidingen, persoonlijke beschermingsmiddelen en voorzieningen. Ook hiervoor namen wij budgetten en investeringen op in de begroting 2027.

De komende periode passen wij het wegenbeheerplan en mobiliteitsplan aan. Hierbij maken wij voor een periode van 12 jaar inzichtelijk welke beheer- en vervangingsopgaven er zijn. Op basis hiervan schatten wij de investeringsopgave in, versus de hiervoor ontvangen bruidsschat. Wij informeren de raad later nader over de uitwerking hiervan.

Welke verbonden partijen dragen bij aan onze doelstellingen?

BV Regionale Afvalstoffendienst Hoeksche Waard

Deze vennootschap is, in het belang van bescherming van het milieu en een doelmatig beheer, werkzaam op het gebied van:

- Het uitvoeren van publieke taken in afval- en grondstoffenbeheer in de ruimste zin. Hierbij horen onder andere: inzameling, vervoer, be- of verwerking, verhandeling van afval en grondstoffen en het adviseren hierover.
- De inzameling van bedrijfsafval en -grondstoffen, inclusief inzameling, vervoer, be- of verwerking en verhandeling.
- Het uitvoeren van taken op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

GR Wegschap Tunnel Dordtse Kil

Het GR Wegschap beheert en exploiteert de Kiltunnel en de aansluitende wegverbindingen.

Voor verdere toelichting hierop verwijzen wij u naar de paragraaf Verbonden Partijen in deze begroting.

Welke investeringen voeren wij uit?

In onderstaand overzicht zijn de meerjarige (vervangings-)investeringen opgenomen die voor dit programma worden uitgevoerd. Dit gaat om de nieuwe investeringen waarvoor de raad nog geen investeringskrediet heeft gevoteerd. De afschrijvingslasten van deze investeringen zijn opgenomen in de meerjarenraming 2028-2030. In totaliteit worden voor dit programma 67 miljoen aan nieuwe/ (vervangings-)investeringen gepland.

Bij de vaststelling van deze begroting worden uitsluitend de nieuwe investeringen (kredieten) voor het begrotingsjaar 2027 beschikbaar gesteld. De investeringen in de jaarschijven 2028 tot en met 2030 geven een (verdere) doorkijk van de verwachte investeringen in de komende jaren.

Investeringsoverzicht				Invest.				Afschr.		
Taakveld	Omschrijving	Jaar aanschaf	Afschr. termijn	2027	2028	2029	2030	2028	2029	2030
2.1	Civiele kunstwerken 2027	2027	25	295	0	0	0	12	12	12
2.1	Wegen 2027 40 jaar	2027	40	3.200	0	0	0	80	80	80
2.1	Wegen 2027 25 jaar	2027	25	5.200	0	0	0	208	208	208
2.1	Openbare verlichting Armaturen 2027	2027	20	185	0	0	0	9	9	9
2.1	Openbare verlichting Masten 2027	2027	40	185	0	0	0	5	5	5
2.1	Civiele kunstwerken 2028	2028	25	0	450	0	0	0	18	18
2.1	Wegen 2028 40 jaar	2028	40	0	2.700	0	0	0	68	68
2.1	Wegen 2028 25 jaar	2028	25	0	1.525	0	0	0	61	61
2.1	Openbare verlichting Armaturen 2028	2028	20	0	325	0	0	0	16	16
2.1	Openbare verlichting Masten 2028	2028	40	0	185	0	0	0	5	5
2.1	Verkeersvoorzieningen 2028 40 jaar	2028	40	0	150	0	0	0	4	4
2.1	Wegen 2029 40 jaar	2029	40	0	0	2.750	0	0	0	69
2.1	Wegen 2029 25 jaar	2029	25	0	0	620	0	0	0	25
2.1	Civiele kunstwerken 2029	2029	25	0	0	310	0	0	0	12
2.1	Openbare verlichting Masten 2029	2029	40	0	0	215	0	0	0	5
2.1	Openbare verlichting Armaturen 2029	2029	20	0	0	400	0	0	0	20
2.1	Verkeersvoorzieningen 2029 40 jaar	2029	40	0	0	90	0	0	0	2
2.1	Civiele kunstwerken 2030	2030	25	0	0	0	220	0	0	0
2.1	Openbare verlichting Masten 2030	2030	40	0	0	0	125	0	0	0
2.1	Openbare verlichting Armaturen 2030	2030	20	0	0	0	150	0	0	0
2.1	Verkeersvoorzieningen 2030 40 jaar	2030	40	0	0	0	90	0	0	0
2.1	Wegen 2030 40 jaar	2030	40	0	0	0	3.000	0	0	0
2.1	Wegen 2030 25 jaar	2030	25	0	0	0	700	0	0	0
2.3	Havens 2027 25 jaar	2027	25	553	0	0	0	22	22	22
2.3	Havens 2028 25 jaar	2028	25	0	25	0	0	0	1	1
2.3	Havens 2029 40 jaar	2029	40	0	0	630	0	0	0	16
2.3	Havens 2030 40 jaar	2029	40	0	0	0	3.300	0	0	0
2.4	Beschoeiingen 2027	2027	20	363	0	0	0	18	18	18
2.4	Beschoeiingen 2028	2028	20	0	415	0	0	0	21	21
2.4	Beschoeiingen 2029	2029	20	0	0	406	0	0	0	20
2.4	Beschoeiingen 2030	2030	20	0	0	0	418	0	0	0
5.7	Speelvoorzieningen 2027	2027	10	445	0	0	0	45	45	45
5.7	Speelvoorzieningen 2028	2028	10	0	265	0	0	0	24	24
5.7	Speelvoorzieningen 2029	2029	10	0	0	270	0	0	0	30
5.7	Speelvoorzieningen 2030	2030	10	0	0	0	285	0	0	0
7.2	Water- en riolerings programma 2027 15 jaar	2027	15	1.270	0	0	0	85	85	85
7.2	Water- en riolerings programma 2027 67 jaar	2027	67	813	0	0	0	12	12	12
7.2	Water- en riolerings programma 2027 45 jaar	2027	45	440	0	0	0	10	10	10
7.2	Water- en riolerings programma 2028 15 jaar	2028	15	0	1.691	0	0	0	113	113
7.2	Water- en riolerings programma 2028 67 jaar	2028	67	0	9.140	0	0	0	136	136
7.2	Water- en riolerings programma 2028 45 jaar	2028	45	0	1.277	0	0	0	28	28
7.2	Water- en riolerings programma 2029 15 jaar	2029	15	0	0	1.691	0	0	0	113
7.2	Water- en riolerings programma 2029 67 jaar	2029	67	0	0	9.103	0	0	0	136
7.2	Water- en riolerings programma 2030 15 jaar	2030	15	0	0	0	1.691	0	0	0
7.2	Water- en riolerings programma 2030 67 jaar	2030	67	0	0	0	9.103	0	0	0
	Totaal (vervangings) investeringen, Programma 2			12.949	18.148	16.485	19.082	505	999	1.447

Welke taakstellingen hebben betrekking op dit programma?

Op dit programma zijn geen taakstellingen van toepassing.

Welke strategische risico's en beheersmaatregelen zijn van toepassing?

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de strategische risico's die betrekking hebben op dit programma. In de paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing is het totaal van alle risico's opgenomen met daarbij de berekening van het (benodigde) weerstandsvermogen.

(Bedragen * €1.000)

Risico omschrijving	Oorzaak	Gevolgen	Kans	Financieel maximum	Beheersmaatregelen
Schade aan private eigendommen doordat verkeerintensiteit hoger wordt door afsluitingen wegen en tunnels door andere overheden.	Door toename van verkeersintensiteit op dijken in beheer van de gemeente ontstaat schade aan woningen en keerwanden.	Woningen van inwoners ondervinden schade, gemeente ontvangt claims	10	2.500	
Er is schaarste in de technische markt. Nutsbedrijven (zoals de netbeheerder) hebben een zeer sterk oplopende voorbereidingstijd voor projecten.	Bij rioleringsprojecten zijn we afhankelijk van nutsbedrijven. De voorbereidingstijd van projecten bij deze partijen loopt op richting 24 maanden. Vanwege de energietransitie is er bij de netbeheerder weinig capaciteit beschikbaar. Dit zorgt ervoor dat onze projecten vertragen of uitgesteld worden. Dit betekent dat het functioneren van de riolering in gevaar kan komen en de onderhouds- en vervangingskosten toenemen.	De onderhouds- en vervangingskosten nemen toe.	30	750	
Door klimaatverandering zijn klimaatadaptieve maatregelen in de buitenruimte nodig.	Schade door wateroverlast, droogte en hitte. Omvallende bomen, boomwortels en chloridegehalte	Claims van inwoners en/of agrariërs, ondernemers	10	500	

2.4 Programma 3 Economie

Wat is onze ambitie?

De Hoeksche Waard wil zich ontwikkelen tot een vitale, duurzame en innovatieve economie met een aantrekkelijk vestigingsklimaat, een sterke werkgelegenheid en een toekomstbestendig landschap.

Onze kernambities zijn:

- een vitale regionale economie;
- duurzame en innovatieve landbouw;
- een weerbare en flexibele arbeidsmarkt;
- een bloeiende vrijetijdseconomie;
- sterke positionering van de Hoeksche Waard.

Indeling programma

Tot het programma Economie behoren de taakvelden economische ontwikkelingen, fysieke bedrijfsinfrastructuur, bedrijvenloket en bedrijfsregelingen en economische promotie.

Wat gebeurt er om ons heen?

Algemeen

- De economie in Nederland blijft in 2027 naar verwachting gematigd groeien. Deze groei wordt met name gestimuleerd door hogere consumptieve uitgaven van huishoudens en overheidsbestedingen.
- De werkloosheid loopt naar verwachting licht op en de inflatie zal stabiliseren.
- De internationale situatie zorgt voor veel onzekerheid en is sterk van invloed op de economische verwachtingen.

Arbeidsmarkt

- Waar de arbeidsmarkt landelijk gezien iets minder krap lijkt te worden dan voorgaande jaren, is deze in de Hoeksche Waard wel structureel krap, met een hoge arbeidsparticipatie en lage werkloosheid. De aanhoudende personeelstekorten vormen een belemmering voor de arbeidsproductiviteit. Het verbeteren van de arbeidsproductiviteit is dan ook een belangrijke bron voor het groeivermogen.
- De opkomst van AI en robotisering gaat naar verwachting een grote impact hebben op de arbeidsmarkt in de komende jaren.

Ondernemersfonds

- Een ondernemersfonds is een structurele financiële positie om de gezamenlijke omgevingsbelangen van ondernemers te financieren en om de organisatiegraad en betrokkenheid te verhogen.
- Er is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor een ondernemersfonds in de Hoeksche Waard en de uitkomsten zijn positief. Het is afhankelijk van het draagvlak onder de ondernemers in de Hoeksche Waard of zo'n fonds gerealiseerd wordt.

Vrijetijdsector

- De vrijetijdsector staat onder druk door personeelstekorten en financiële uitdagingen door sterk gestegen kosten.

Agrarische sector

- Geopolitieke ontwikkelingen, zoals spanningen in het Midden-Oosten, zorgen voor hogere kosten van productiemiddelen. De kosten voor onder meer kunstmest, gewasbeschermingsmiddelen en brandstof stijgen, terwijl opbrengstprijzen van belangrijke gewassen deze kostenstijgingen onvoldoende compenseren. Hierdoor komen de inkomens en marges van akkerbouwbedrijven onder druk te staan.

- Weersomstandigheden en klimaatverandering blijven belangrijke onzekerheden voor de landbouwsector. De verwachting is dat weersextremen vaker zullen voorkomen, waardoor het belang van financiële weerbaarheid en aanpassingsvermogen verder toeneemt.

Bedrijventerreinen

- Het aanbod van bedrijventerreinen in de Hoeksche Waard is op dit moment vrijwel volledig uitgegeven en de vraag is onverminderd hoog. Deze ontwikkelingen en de mogelijke gevolgen voor de vitaliteit van de regionale economie nemen we mee in verschillende beleidsdocumenten.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Doelen, KPIs en ambities Economie

De onderstaande tabel toont een aantal thematische doelen, elk voorzien van meetbare indicatoren daar waar die beschikbaar zijn. Indicatoren die verplicht zijn worden met (BBV) aangegeven.

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Een vitale, duurzame en innovatieve economie in de Hoeksche Waard; aantrekkelijk vestigingsklimaat, sterke werkgelegenheid en toekomstbestendig landschap	Sterke, kwalitatieve werklocaties	Netto arbeidsparticipatie	75%	Er zijn voldoende vestigingslocaties voor bedrijven beschikbaar.	N.a.v. onderzoek uitbreiding werklocaties concrete locaties selecteren en verder uitwerken
		Cijfers uitgaande pendel	Daling uitgaande pendel	Kwalitatief betere en duurzamere bedrijventerreinen; schoon, heel en veilig	CA 117 - Zorgen voor meer ruimte voor bedrijvigheid conform de bedrijventerreinenstrategie. Dit doen we in nauwe samenwerking met ondernemers en betrekken inwoners bij veranderingen die plaatsvinden
	Werkgelegenheid stimuleren				CA 127 - Ontwikkelen van een duidelijk uitvoeringsplan ism ondernemers en onderwijsinstellingen om de bedrijvigheid en werkgelegenheid te stimuleren en de opleidingen daarop te laten aansluiten. Ook het uitbreiden van het aantal stageplekken en het mbo-aanbod is daar onderdeel van
					CA 30 - Inzetten op het realiseren van een volwaardig mbo-aanbod in de Hoeksche Waard in afstemming tussen onderwijs en bedrijfsleven. We richten daarbij op kansrijke sectoren, zoals techniek, zorg en de agrarische sector
					CA 121 - Luisteren naar de behoeftes van lokale ondernemers en onze ondernemers steunen waar mogelijk

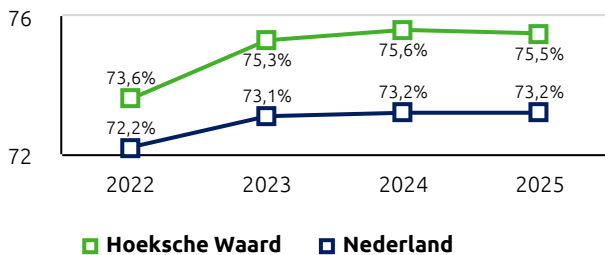
Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
	Vitale detailhandel en levendige centra	Leegstands- percentage winkelruimte in centra	Rond een gezonde frictielee- stand van 5%	Evenwichtige, vitale winkelstructuur: juiste winkel op juiste plek; elk centrum eigen profiel	CA 126 - Omarmen van de Visie Revitalisering Winkelgebieden van de Detailhandelsraad Hoeksche Waard en die meenemen in toekomstige gebiedsontwikkelingen
					Samenwerking met DHR bij ontwikkelingen en initiatieven rond detailhandel en detailhandelsbeleid.
				CA 123 - Versterken van de locale economie...	CA 123 - ...door het koop lokaal principe te stimuleren
	Sterke vrijetijdseconomie (recreatie & toerisme in 2030)	Aandeel recreatie en toerisme in totale werkgelegen- heid	5% in 2030	Meer en beter verblijfsaanbod; dag- en verblijfstoerisme gestimuleerd	
			7 in 2030		
		Waardering vrijetijdsaan- bod door inwoners HW		Beweegvriendelijke buitenruimte; actieve recreatie (fietsen, wandelen, varen, vissen) op orde	CA 50 - Meer bankjes en prullenbakken aan recreatieve fiets- en wandelroutes. Daarbij stimuleren we inwonersinitiatieven voor het plaatsen van bankjes
					CA 53 - Uitbreiden van het aantal oplaadpunten voor elektrische fietsen. Het realiseren van oplaadpunten bij de rustpunten in de Hoeksche Waard hebben de prioriteit
				CA 54 - Voortvarend uitvoering geven aan de visie vrijetijdseconomie	
				Multifunctionele landbouw als aanjager: agrifoodbestemming, zorgboerderijen, recreatie op erf	
	Innovatieve, duurzame en multifunctionele landbouwsector			Duurzame landbouwsector: 50% kringlopen gesloten (2030); energieneutraal (2040); stikstofdepositie omlaag	
	Aantrekkelijk ondernemersklimaat en starters gestimuleerd	Vestigingen van bedrijven (per 1000 inwoners 15-64 jaar)	196,1 Nederlands gemiddelde (2025)	Meer succesvolle startende ondernemers; betere dienstverlening; hogere slaagkans	Vervolg geven stimuleren startend ondernemerschap

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
				Aantrekkelijk vestigingsklimaat: goede bereikbaarheid, beschikbare ruimte, lage regeldruk	

Indicatoren en kengetallen Economie

Netto Arbeidsparticipatie BBV kengetal

Hieronder is weergegeven het percentage Netto Arbeidsparticipatie.

De Netto Arbeidsparticipatie geeft aan welk deel van de bevolking (15-75 jaar) een betaalde baan heeft. De arbeidsparticipatie in gemeente Hoeksche Waard is hoger dan landelijk. Begin 2025 telde de gemeente 90.770 inwoners. De werkzame beroepsbevolking bestaat uit ongeveer 49.000 personen. Het opleidings- en beroepsniveau van de werkzame beroepsbevolking in de gemeente liggen van oudsher iets lager dan landelijk.

Cijfers uitgaande pendel

Hieronder zijn de cijfers weergegeven over de uitgaande pendel in de Hoeksche Waard. Het gaat daarbij om mensen uit de beroepsbevolking die werkzaam zijn in een andere gemeente.

Cijfers in en uitgaande pendel	Hoeksche Waard
2022	25.000
2023	25.200
2024	25.400
2025	25.600
2026	
2027	25.500

Cijfers in en uitgaande pendel	Hoeksche Waard
2022	57%
2023	56%
2024	56%
2025	56%
2026	
2027	56%

De Hoeksche Waard kent een grote uitgaande pendel van werknemers, met name naar Rotterdam en de rest van Rijnmond. In totaal gaat het om 25.600 personen in 2025 die werkzaam zijn in andere gemeenten. Verreweg de meesten werken in Rotterdam (9.800), gevolgd door Overig groot-Rijnmond (5.600), Dordrecht (2.500), Overig Zuid-Holland (3.900) en buiten Zuid-Holland (3.800).

De personen behorende tot de uitgaande pendel maken ongeveer 56% uit van de totale werkzame beroepsbevolking van de Hoeksche Waard. Het aandeel uitgaande pendel in de Hoeksche Waard is in de afgelopen jaren overigens licht gedaald.

De werkgelegenheid in de gemeente is naar verhouding klein. Het aantal banen per 1000 inwoners is lager dan het landelijk gemiddelde. Het is onze ambitie dit te verbeteren en daarmee ook de uitgaande pendel te verkleinen zodat meer inwoners van de Hoeksche Waard ook werken in de Hoeksche Waard.

Leegstandspercentage winkelruimte in centra (winkelverkoopvloeroppervak)

Hieronder is het percentage weergegeven over leegstand winkelruimte in centra (het winkelverkoopvloeroppervak).

Leegstandspercentage winkelruimte in centra	Hoeksche Waard	Nederland
2024	6,3%	9,3%
2025	10,1%	9,8%
2026	7,6%	9,3%
2027	5%	

Frictieleegstand is de tijdelijke leegstand die nodig is om de markt flexibel te houden. Het biedt ruimte voor verhuizingen van bestaande winkels, vernieuwingen en de komst van nieuwe concepten. Een gezonde frictieleegstand in de winkelstraat ligt rond de 5%. Het is onze ambitie de leegstand niet boven dit percentage op te laten lopen.

%Aandeel recreatie en toerisme in totale werkgelegenheid

Hieronder is het aandeel van de sector recreatie en toerisme in de totale werkgelegenheid weergegeven.

%Aandeel recreatie en toerisme in totale werkgelegenheid	Hoeksche Waard	Nederland
2020	4,4	6,9
2030	5	

Het aandeel ligt in de Hoeksche Waard onder het landelijk gemiddelde. Het is het streven dit aandeel de komende jaren te laten toenemen.

Waardering vrijetijdsaanbod

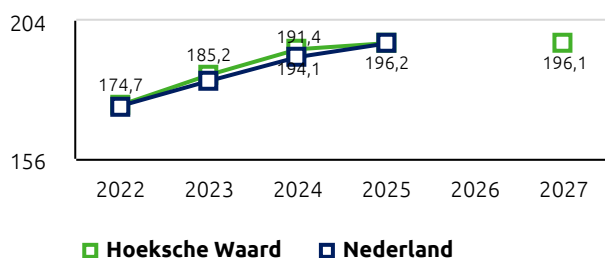
Hieronder is de waardering van bezoekers van het vrijetijdsaanbod op een schaal van 1 tot 10 weergegeven.

Waardering vrijetijdsaanbod	Hoeksche Waard
2020	6,2
2030	7

Het is ons streven de waardering voor het vrijetijdsaanbod de komende jaren te laten stijgen door in te zetten op kwaliteit waarbij behoud van aanbod en vindbaarheid van het aanbod centraal staan.

Vestigingen van bedrijven (per 1000 inwoners 15-64 jaar) BBV indicator

Hieronder is het aantal vestigingen van bedrijven per 1000 inwoners in de leeftijdscategorie 15-64 jaar weergegeven.

Om ervoor te zorgen dat de inwoners van de Hoeksche Waard binnen de gemeente werk kunnen vinden, is het wenselijk dat het relatief aantal bedrijfsvestigingen in de Hoeksche Waard minimaal gelijk blijft aan het landelijk gemiddelde.

Banen [per 1.000 inwoners van 15-64 jaar] BBV kengetal

Hieronder is het aantal banen per 1000 inwoners in de leeftijdscategorie 15-64 jaar weergegeven.

Banen [per 1.000 inwoners van 15-64 jaar]	Hoeksche Waard	Nederland
2022	664,3	827,6
2023	680,1	839,9
2024	689,4	850,2
2025	695,2	858,8

Het aantal banen per 1000 inwoners is in de Hoeksche Waard lager dan het landelijk gemiddelde. Deels is dat te verklaren door de zeer hoge werkgelegenheid in Rijnmond en Drechtsteden, die beide ruim boven het landelijk gemiddelde zitten. Met gericht sectoraal beleid is het streven wel om het aantal banen in de Hoeksche Waard meer richting het landelijk gemiddelde te krijgen.

% Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen) BBV Kengetal

Hieronder is weergegeven de verhouding tussen banen en woningen.

Functiemenging [%]	Hoeksche Waard	Nederland
2022	48,3	53,9
2023	48,9	54,3
2024	48,9	54,5
2025	49	54,6

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. Ons streven is te groeien naar het landelijk gemiddelde.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn, per taakveld, de baten, de lasten, de onttrekkingen aan reserves evenals de stortingen in reserves weergegeven die betrekking hebben op dit programma.

(Bedragen x €1.000)

Taakveld	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
3.1 Economische ontwikkeling	1	0	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	567	53	54	54	54	54
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	188	398	408	408	408	408
3.4 Economische promotie	241	244	265	265	265	265
Totaal baten	997	695	728	728	728	728
3.1 Economische ontwikkeling	-752	-1.147	-998	-874	-873	-872
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-289	-317	-354	-357	-356	-356
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-1.070	-1.309	-1.304	-1.310	-1.312	-1.312
3.4 Economische promotie	-552	-645	-728	-758	-756	-784
Totaal lasten	-2.664	-3.419	-3.385	-3.299	-3.298	-3.324
Totaalsaldo van baten en lasten	-1.667	-2.724	-2.658	-2.571	-2.570	-2.597
3.1 Economische ontwikkeling	78	125	200	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9	9	9	9	9	9
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-86	56	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	158	21	35	35	35	35
Totaal onttrekkingen reserves	159	211	244	44	44	44
3.1 Economische ontwikkeling	50	0	-100	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	86	0	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	-151	0	0	0	0	0
Totaal stortingen reserves	-15	0	-100	0	0	0
Geraamd resultaat programma 3 Economie	-1.523	-2.513	-2.513	-2.527	-2.526	-2.552

Welke verbonden partijen dragen bij aan onze doelstellingen?

Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de realisatie van onze doelstellingen op dit programma.

Welke investeringen voeren wij uit?

In onderstaand overzicht zijn de meerjarige (vervangings-)investeringen opgenomen die voor dit programma worden uitgevoerd. Dit betreffen de nieuwe investeringen waarvoor de raad nog geen investeringskrediet heeft gevoteerd. De afschrijvingslasten van deze investeringen zijn opgenomen in de meerjarenraming 2028-2030. In totaliteit worden voor dit programma 0,1 miljoen aan nieuwe/ (vervangings)investeringen gepland.

Bij de vaststelling van deze begroting worden alleen de nieuwe investeringen (kredieten) voor het begrotingsjaar 2027 beschikbaar gesteld. De investeringen in de jaarschijven 2028 tot en met 2030 geven een (verdere) doorkijk van de verwachte investeringen in de komende jaren.

Investeringsoverzicht				Invest.				Afschr.		
Taakveld	Omschrijving	Jaar aanschaf	Afschr. termijn	2027	2028	2029	2030	2028	2029	2030
3.3	Marktkasten 2027	2027	10	25	0	0	0	3	3	3
3.3	Marktkasten 2028	2028	10	0	25	0	0	0	3	3
3.3	Marktkasten 2029	2029	10	0	0	25	0	0	0	3
3.3	Marktkasten 2030	2030	10	0	0	0	25	0	0	0
	Totaal (vervangings) investeringen, Programma 3			25	25	25	25	3	5	8

Welke taakstellingen hebben betrekking op dit programma?

Op dit programma zijn geen taakstellingen van toepassing.

Welke strategische risico's en beheersmaatregelen zijn van toepassing?

Op dit programma zijn geen risico's van strategische aard geïdentificeerd.

2.5 Programma 4 Onderwijs

Wat is onze ambitie?

De Hoeksche Waard staat voor een samenleving waarin ieder kind, ongeacht achtergrond of thuissituatie, gelijke kansen heeft om zich te ontwikkelen. Onderwijs is de sleutel tot kansengelijkheid, zelfredzaamheid en een vitale lokale gemeenschap.

Onze kernambities zijn:

- Elk kind in de Hoeksche Waard krijgt onderwijs in een duurzaam schoolgebouw.
- Alle peuters met een spraak-/taalachterstand gaan wekelijks extra dagen naar de kinderopvang (Voorschoolse Educatie).
- Elk kind verlaat het onderwijs met een startkwalificatie. Op (signalen van) verzuim en voortijdig schoolverlaten wordt snel gereageerd.
- Thuiszitters, kinderen die ingeschreven staan maar geen onderwijs volgen, worden weer op weg geholpen.
- Er is nauw contact tussen scholen en jeugdhulpverleners, zodat kwetsbare kinderen vroegtijdig worden gesignaleerd en ondersteund.

Indeling programma

Tot het programma Onderwijs behoren de taakvelden openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting en onderwijs(achterstanden)beleid. Uitvoering vindt plaats in samenwerking met schoolbesturen, kinderopvang, de GR Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J), de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en overige partners vanuit de Lokale Educatieve Agenda (LEA) Hoeksche Waard.

Wat gebeurt er om ons heen?

Trends en ontwikkelingen

Binnen onderwijs en kinderopvang doen zich nieuwe ontwikkelingen voor die uitdagingen met zich meebrengen. Tegelijk faciliteren we als gemeente een breed aanbod voor jeugd en ouders.

- Onderwijshuisvesting: In 2025 is het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs vastgesteld voor de periode 2025-2030. Dit is in samenspraak met de schoolbesturen gedaan. In deze periode zal bijvoorbeeld het Praktijkonderwijs terugkomen in de Hoeksche Waard. Deze voorziening wordt meegenomen in de uitbreiding van het Actief College. Ook kan er een beroep gedaan worden op een financiële bijdrage voor groene schoolpleinen en inclusief onderwijs
- Taalonderwijs voor nieuwkomersleerlingen blijft vragen om aandacht, evenals de uitstroom naar regulier onderwijs.
- De Wet Terugdringen schoolverzuim die naar verwachting op 1 januari 2027 ingaat, vraagt om hernieuwde aandacht voor de benodigde inzet en formatie voor leerplicht in de gemeenten in Zuid-Holland Zuid.
- Het Rijk wil in 2035 inclusief onderwijs realiseren. Het doel is kinderen en jongeren dichtbij huis gelijkwaardig en volwaardig onderwijs te laten volgen.
- De samenwerking onderwijs, jeugdhulp en gemeente vraagt om verdere uitbreiding en versterking. Dit krijgt vorm in een gezamenlijk op te stellen Visie Inclusief onderwijs, het starten van Onderwijs Zorg Arrangementen (Kleurentuin en Samen Naar School Klas), het opstellen van de Lokale Educatieve Agenda 2027-2030 en het in praktijk brengen van de Hervormingsagenda Jeugd.
- In de kinderopvang werken we aan kansengelijkheid door de inzet van gesubsidieerde peuteropvang en voor- en vroegschoolse educatie.
- In het leerlingenvervoer zijn er veel wisselingen van chauffeurs. Dit leidt tot meer klachten van ouders. We blijven hierover in gesprek met de vervoerder.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Doelen, KPIs en ambities Onderwijs

De onderstaande tabel toont vier thematische doelen, elk voorzien van meetbare indicatoren daar waar die beschikbaar zijn. Indicatoren die verplicht zijn worden met (BBV) aangegeven.

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Bestaanszekerheid: Iedereen heeft toegang tot onderwijs, basisvoorzieningen en gelijke kansen op ontwikkeling(Visie SamenLeven)	Adequate onderwijshuis- vesting	% scholen dat voldoet aan wettelijke huisvestingsnor- men	85%	Uitbreidingen IHP 2025-2030 uitgevoerd conform planning (De Fontein, Actief College, De Hoeksche School)	Invulling en uitvoering geven aan de projecten die in het Integraal Huisvestingsplan zijn opgenomen
				Scholen maken gebruik van regeling groene schoolpleinen (minimaal 5 in totaal)	
				Er zijn voldoende fysieke onderwijsplekken voor nieuwkomers	CA 36 - In gesprek met het COA en omliggende gemeentes om te komen tot een goede organisatie van het onderwijs voor kinderen die in het asielzoekerscentrum wonen
	Gelijke kansen voor kinderen			Kinderen zijn ondersteund in hun taalontwikkeling	We financieren initiatieven zoals Boekstart in de Kinderopvang en Bibliotheek op School
				Spraakproblemen worden vroegtijdig gesignaleerd in het basisonderwijs	We kopen logopedische screening in voor leerlingen in groep 2 van het primair onderwijs
				Stevige verbinding onderwijs-jeugdhulp conform LEA	We faciliteren de verbetering van de samenwerking onderwijs - jeugdhulp via de LEA 2027-2030
				Zoveel mogelijk peuters met een VVE- indicatie zijn bereikt	We financieren Jong JGZ voor de toeleiding van VVE-geïndiceerde peuters naar het VVE-aanbod in de kinderopvang en monitoren het bereik via de Peutermonitor
				Er is kwalitatief goede VE op alle VE-locaties	We laten de GGD toezicht houden op alle VVE- locaties en financieren gemeentebrede deskundigheidsbevordering voor de pedagogisch beleidsmedewerkers VVE
	Kinderen die vanwege afstand of beperking niet naar school kunnen op eigen kracht, kunnen een beroep doen op leerlingenvervoer	% gegronde klachten	Norm 0,2% gegronde klachten		Ophalen van data bij de vervoerder en sturen op de contractafspraken.
			Norm 96% van de ritten mag maximaal 90 minuten duren		
Bestaanszekerheid: Elk kind verlaat het onderwijs met een startkwalificatie en	Leerplicht handhaving en voorkomen voortijdig	% VSV zonder startkwalificatie – BBV	Percentage lager dan of gelijk aan 2%	Zoveel mogelijk jeugdigen nemen deel aan onderwijs en	We voeren de leerplichtwet uit via de Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J), afdeling

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
perspectief op werk en participatie(Visie SamenLeven)	schoolverlaten (VSV) en minder thuiszitters			behalen startkwalificatie	Leerplicht en Vroegtijdig Schoolverlaten (LVS)
		Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen 5-18 jr – BBV	Aantal kleiner dan of gelijk aan 1,8	Regionale en lokale afspraken zijn gemaakt om thuiszitters tijdig te signaleren en voorzien van passend aanbod	We voeren de leerplichtwet uit via de Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J), afdeling Leerplicht en Vroegtijdig Schoolverlaten (LVS)
		Relatief verzuim per 1.000 leerlingen 5-18 jr – BBV	Aantal kleiner dan of gelijk aan 11		
					CA 34 Stimuleren natuureducatie op scholen

Indicatoren en kengetallen Onderwijs

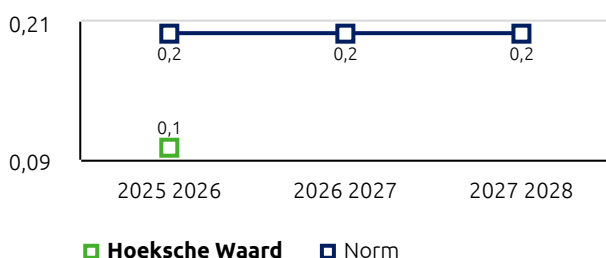
% scholen dat voldoet aan wettelijke huisvestingsnormen

Vanaf 2027 geven we weer hoeveel procent voldoet aan de wettelijke huisvestingsnormen.

In de Hoeksche Waard voldoen de schoolgebouwen aan de kwaliteitseisen. Het IHP loopt van 2025 tot 2030. De geplande projecten die onder het IHP vallen zijn in uitvoering of worden opgestart. Het betreft vaak projecten die over meerdere jaren lopen. Voorbeelden van projecten zijn uitbreidingen van de Fontein en het Actief College.

% Gegronde klachten

Hieronder is weergegeven wat het percentage gegronde klachten over het leerlingenvervoer is

Dit heeft betrekking op het schooljaar 2025-2026. De norm is 0,2%. Deze norm is vastgelegd in het contract met de vervoerder. In het schooljaar 2025-2026 is het aantal klachten onder de norm gebleven.

% ritten binnen de normtijd

Hieronder is weergegeven welk percentage van de ritten binnen de afgesproken normtijd van 90 minuten wordt uitgevoerd.

Tijdigheid	Hoeksche Waard
2025-2026	100

Deze gegevens zijn alleen voor het schooljaar 2025-2026 beschikbaar. De vervoerder heeft voldaan aan de afgesproken maximale rittijden.

Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) [%] BBV indicator

Hieronder is weergegeven welk percentage vroegtijdig schoolverlaters er is. VSV-ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.

Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) %	Hoeksche Waard	Nederland
2022	2,0%	2,4%
2023	2,0%	2,3%
2024	1,8%	2,3%
2025	1,8%	2,3%
2026		
2027	2%	

Het percentage vroegtijdig schoolverlaters in gemeente Hoeksche Waard ligt al sinds 2020 onder het landelijk gemiddelde.

Absoluut verzuim [per 1.000 leerlingen] BBV indicator

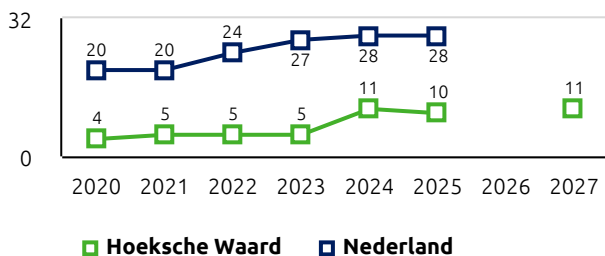
Hieronder is het aantal jongeren weergegeven dat absoluut verzuimt. Het betreft jongeren die een leer- of kwalificatieplicht hebben. Er is sprake van absoluut verzuim als jongeren niet bij een onderwijsinstelling ingeschreven staan en niet over een vrijstelling beschikken.

Absoluut verzuim [per 1.000 leerlingen]	Hoeksche Waard	Nederland
2022	0,5	4,2
2023	1,5	6,3
2024	1,8	6,7
2025	0,9	7,4
2026		
2027	1,8	

Het aantal leerlingen dat absoluut verzuimt is laag en blijft ruim onder het landelijke gemiddelde.

Relatief verzuim [per 1.000 leerlingen] BBV Indicator

Hieronder is het aantal leer- of kwalificatie-plichtige leerlingen (per 1000 leerlingen) weergegeven waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken.

Over de periode 2020 t/m 2024 is een lichte toename zichtbaar van relatief verzuim in de Hoeksche Waard. Dit is in lijn met de landelijke trend. Het aantal leerlingen dat relatief verzuimt ligt ruim onder het landelijk gemiddelde.

Welke verbonden partijen dragen bij aan onze doelstellingen?

De verbonden partij die bijdraagt aan onze doelstellingen is:

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid. Deze GR is een gemeenschappelijke regeling waarin de tien gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid samenwerken. De dienst behartigt de belangen van de deelnemers door sturing, ordening, integratie en, in voorkomende gevallen, door uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning; meer in het bijzonder leerplicht en toezicht en handhaving kinderopvang.

Voor verdere toelichting hierop verwijzen wij u naar de paragraaf Verbonden Partijen in deze begroting.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn, per taakveld, de baten, de lasten, de onttrekkingen aan reserves evenals de stortingen in reserves weergegeven die betrekking hebben op dit programma.

(Bedragen x €1.000)

Taakveld	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	239	0	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.597	1.853	206	206	206	206
Totaal baten	1.837	1.853	206	206	206	206
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
4.1 Openbaar basisonderwijs	-752	-693	-785	-786	-786	-786
4.2 Onderwijshuisvesting	-3.394	-3.382	-2.979	-3.088	-3.794	-3.823
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-4.378	-5.027	-3.629	-3.601	-3.599	-3.598
Totaal lasten	-8.524	-9.102	-7.393	-7.475	-8.179	-8.207
Totaalsaldo van baten en lasten	-6.687	-7.249	-7.188	-7.270	-7.974	-8.001
4.2 Onderwijshuisvesting	0	925	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	20	40	34	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	20	965	34	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	0	-300	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	10	10	0	0	0	0
Totaal stortingen reserves	10	-290	0	0	0	0
Geraamd resultaat programma 4 Onderwijs	-6.657	-6.574	-7.154	-7.270	-7.974	-8.001

Welke investeringen voeren wij uit?

Voor dit programma zijn geen nieuwe (vervangings-)investeringen gepland, buiten de reeds door de raad vastgestelde investeringen in het kader van onderwijshuisvesting.

Welke taakstellingen hebben betrekking op dit programma?

Op dit programma zijn geen taakstellingen van toepassing.

Welke strategische risico's en beheersmaatregelen zijn van toepassing?

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de strategische risico's die betrekking hebben op dit programma. In de paragraaf Weerstandsvormen & Risicobeheersing is het totaal van alle risico's opgenomen met daarbij de berekening van het (benodigde) weerstandsvormen.

(Bedragen * €1.000)

Risico omschrijving	Oorzaak	Gevolgen	Kans	Financieel maximum	Beheersmaatregelen
Als de Hoge Raad de gemeente in het ongelijk stelt, mag de Belastingdienst een naheffing opleggen aangaande de verrekenende BTW op de bouw van de Brede School (De Meerwaarde).	Tijdens de bouw van de Brede School (De Meerwaarde) heeft de voormalige gemeente Strijen de BTW op de bouw verrekenend in de aangifte. De Belastingdienst heeft een naheffingsaanslag opgelegd waartegen wij bezwaar hebben aangetekend.	De gemeente loopt het risico dat een naheffing moet worden betaald.	50	850	

2.6 Programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie

Wat is onze ambitie?

De Hoeksche Waard staat voor het faciliteren van actieve inwoners, sport en cultuur en het ondersteunen van initiatieven die bijdragen aan de levendigheid van dorpen en kernen.

Onze kernambities zijn:

Sportstimulering en sportaccommodaties

- Sport levert een bijdrage aan gezondheid, een sociaal netwerk en draagt bij aan de levendigheid en leefbaarheid van een dorp.
- Elke euro die we investeren in sport, levert € 2,76 op aan maatschappelijke opbrengst (SROI).
- We streven naar een passend en eerlijk systeem van (huur-)tarieven, beheer- en onderhoudsafspraken.
- In 2027 is een nieuwe nota sport en bewegen opgesteld die richting geeft aan het sportbeleid voor de komende jaren.

Cultuur en erfgoed

- De behoefte aan ontmoeting, saamhorigheid, inclusie en zingeving blijft groot; cultuur en erfgoed versterken de sociale basis.
- Culturele activiteiten, erfgoed en een rijk verenigingsleven stimuleren participatie, talentontwikkeling en de identiteit van de Hoeksche Waard.
- We streven naar een passend en eerlijk systeem voor betaalbare culturele voorzieningen.
- Erfgoed versterkt de identiteit van de Hoeksche Waard en draagt bij aan het behoud en de overdracht van lokale verhalen, tradities en geschiedenis.
- In 2027 zijn een vernieuwde cultuurnota en erfgoednota opgesteld die richting geven aan het cultuur- en erfgoedbeleid voor de komende jaren.

Bibliotheekwerk

- De bibliotheek speelt een steeds grotere rol in het versterken van basisvaardigheden zoals lezen, taalvaardigheid en digitale geletterdheid.
- Door de toenemende digitalisering groeit het belang van de bibliotheek als laagdrempelige voorziening waar inwoners terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning.
- De bibliotheek vervult een verbindende rol op het gebied van educatie, informatie en cultuur, biedt ruimte voor ontmoeting, kennisdeling en kennisdeling en draagt bij aan een inclusieve samenleving.

Indeling programma (structuur)

Tot programma Sport, Cultuur en Recreatie behoren de taakvelden sportbeleid en activering, sportaccommodaties, cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie, musea, cultureel erfgoed en media. Ook het subsidiebeleid en welzijnswerk zijn in dit programma ondergebracht.

Wat gebeurt er om ons heen?

Beëindiging SPUK Stimulering Sport en Brede regeling combinatiefuncties

Op 31 december 2026 loopt het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) af. Daarmee worden ook de SPUK Stimulering Sport en de Brede regeling combinatiefuncties op die datum beëindigd. De beide regelingen komen terug in een nieuwe SPUK regeling, waarvan de inhoudelijke en financiële kaders pas na Prinsjesdag 2026 bekend zijn gemaakt.

Cultuurparticipatie en lokale identiteit

Het landelijke cultuurbeleid stimuleert cultuurparticipatie, cultuureducatie en talentontwikkeling. Ook wordt het belang van amateurkunst, verenigingen en culturele activiteiten benadrukt als bijdrage aan betrokkenheid, gemeenschapsvorming en het versterken van de lokale identiteit.

Uitdagingen maatschappelijke organisaties

Maatschappelijke organisaties hebben te maken met uitdagingen zoals stijgende kosten, personeelstekorten, afhankelijkheid van vrijwilligers en huisvestingsvraagstukken.

Wettelijke zorgplicht voor gemeenten als gevolg van gewijzigde wet openbare bibliotheekvoorzieningen

De gewijzigde Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) brengt een wettelijke zorgplicht voor gemeenten met zich mee. In 2027 wordt daarom een meerjarenbibliotheekbeleidsplan opgesteld.

Erfgoed en de Omgevingswet

De Omgevingswet heeft erfgoed een prominentere rol toebedeeld, wat extra inzet vereist om beschermde monumenten en hun omgeving te beschermen, en strategisch beleid te borgen.

Erfgoed in relatie tot het Verdrag van Faro

Nederland ondertekende in 2024 het Verdrag van Faro. Het Verdrag van Faro stelt de mens en de samenleving centraal bij cultureel erfgoed. Het verdrag gaat uit van de gedachte dat erfgoed niet alleen draait om het behouden van monumenten, voorwerpen en tradities, maar ook om de betekenis die mensen eraan geven. Concreet kan invulling worden gegeven aan het verdrag door bijvoorbeeld bewoners te laten meedenken over de inrichting en ontwikkeling van historische gebieden, en/of ruimte en subsidie te geven aan burgerinitiatieven rond erfgoed.

Aanwijzingsprogramma Post65-architectuur

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is bezig met een aanwijzingsprogramma voor Post65-architectuur. Onze gemeente bezit veel bouwwerken uit de periode van na 1965. In 2028 beginnen we met een inventarisatie van dit erfgoed, waarna een aanwijzingsprogramma voor monumentale panden uit deze periode wordt opgestart.

Geschenkwoningen aanwijzen als rijksmonument

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft een selectie gemaakt van zogeheten geschenkwoningen die zij wil aanwijzen als rijksmonument. De beoogde panden hebben op dit moment al vanuit het Rijk een voorbescherming opgelegd gekregen, in aanloop naar de definitieve aanwijzing. De definitieve aanwijzing zal in 2027 of 2028 plaatsvinden. In onze gemeente heeft het Rijk het ensemble van 8 geschenkwoningen aan het Osloplein in Puttershoek geselecteerd.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Doelen, KPIs en ambities Sport, cultuur en recreatie

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Gemeenschapszin: faciliteren van actieve inwoners en bijdragen aan levendigheid van dorpen en kernen	Sportstimulering: meer inwoners sporten en bewegen	% Niet-sporters t.o.v. bevolking 19 jaar en ouder BBV indicator	Streven naar niveau landelijk gemiddelde.	Sportaccommodaties die voldoen aan kwaliteit, die ruimte bieden aan de behoeften van de verenigingen en betaalbaar zijn.	Uitvoering harmonisatiebeleid buitensportaccommodaties
					CA 42 - Ondersteunen tennisverenigingen en BMX-vereniging De Spuicrossers
				Sportaanbieders zijn ondersteund bij hun vraagstukken en handelen naar de richtlijnen van een sociaal veilige sportomgeving.	Uitvoering Nota Sport en Bewegen
					Inzet combinatiefunctionarissen van HW Actief
				Voldoende beweegplekken in de openbare ruimte	CA 38 - Verbeteren bestaande sportvoorzieningen in de buitenruimte waar nodig. Dit doen we in samenspraak met onze inwoners
					Uitvoering Nota Sport en Bewegen
	Cultuur versterkt de sociale basis en de identiteit van de hoeksche waard	Zie relevante indicatoren Programma 0 Levendige dorpen.		Een passend en eerlijk systeem voor betaalbare culturele voorzieningen	Uitvoeren cultuurbeleid
					CA 44 - Herijken de huidige cultuurnota
				Inwoners participeren actief	CA 48 - Stimuleren muziek- en cultuuronderwijs op scholen
	Bibliotheken zijn een laagdrempelige voorziening en dragen bij aan en inclusieve samenleving			Bibliotheek HW heeft een aanbod voor het versterken van basisvaardigheden zoals lezen, taalvaardigheid en digitale geletterdheid. Ze biedt informatie, advies en ondersteuning en ruimte voor ontmoeting en kennisdeling	CA 18 - Benaderen inwoners actief om bij te dragen aan vrijwillige activiteiten in de samenleving
					CA 47 - Ondersteunen bibliotheken en gebruiken die voor ontmoeting en educatie op het gebied van lezen en mediawijsheid. Daarnaast stimuleren we dat in bibliotheken debatten kunnen plaatsvinden over actuele onderwerpen
					Subsidiëren bibliotheek
					Uitwerken meerjarenbibliotheek-beleidsplan

Indicatoren en kengetallen Sport, cultuur en recreatie

% Niet-sporters t.o.v. bevolking 19 jaar en ouder BBV indicator

Hieronder is weergegeven het percentage niet-sporters ten opzichte van de bevolking in de leeftijdscategorie 19 jaar en ouder.

Niet-sporters [%]	Hoeksche Waard	Nederland
2020	52,9%	49,2%
2022	52,4%	46,4%
2024	48,3%	42,5%
2027	42,5%	

In de tabel is het percentage niet-sporters in de Hoeksche Waard in de afgelopen jaren hoger dan het landelijk gemiddelde. Een belangrijke reden voor het hogere percentage in de Hoeksche Waard is gelegen in de demografische samenstelling, waarbij er sprake is van een hogere vergrijzing.

Doelen, KPIs en ambities Erfgoed

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Hoeksche Waardse identiteit en ruimtelijke kwaliteit behouden en versterken	Erfgoed en landschapswaarden structureel verankerd in ruimtelijke ordening, gebiedsontwikkeling en bouwplannen	% ruimtelijke plannen en gebiedsontwikkelingen waarin erfgoed- en landschapswaarden aantoonbaar en concreet zijn geborgd.	100% (verplichting uit Omgevingswet dat cultuurhistorie altijd moet worden meegenomen)	Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) actueel en operationeel ingezet	Opstellen cultuurhistorische waardenkaart, deze als integraal onderdeel opnemen in Omgevingsplan
				Beschermde stads- en dorpsgezichten geïnventariseerd en aangewezen	Inventarisatie en aanwijzing beschermde gezichten
				Nota Ruimtelijke Kwaliteit (NRK) actueel en operationeel ingezet	Actualiseren bestaande Nota Ruimtelijke Kwaliteit CA 45 - Opstellen van een erfgoednota. Kerken zijn hier onderdeel van, alsook het bieden van eenmalige stimuleringsmaatregelen voor het behoud van cultureel erfgoed, zoals historische gevels en monumentale boerderijen
Het Hoeksche Waardse erfgoed duurzaam beschermen	Gebouwd en archeologisch erfgoed en monumenten duurzaam beschermd en instandgehouden	Percentage rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten in goede / redelijke conditie	100% (wettelijke instandhoudingsplicht voor monumenten)	Alle monumenten in de Hoeksche Waard in goede / redelijke conditie	Jaarlijkse controle van alle monumenten door VTH
	Erfgoed en archeologie maatschappelijk zichtbaar				Wederopbouw (1945-1965) en Post65-architectuur inventariseren
				Inwoners en bezoekers kennen, beleven en waarderen het erfgoed en de archeologische geschiedenis van de gemeente	Samenwerken met scholen, erfgoedorganisaties, musea, historische verenigingen en inwoners

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn, per taakveld, de baten, de lasten, de onttrekkingen aan reserves evenals de stortingen in reserves weergegeven die betrekking hebben op dit programma.

(Bedragen x €1.000)

Taakveld	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
5.1 Sportbeleid en activering	537	477	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	3.519	4.017	4.172	4.494	4.494	4.494
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	76	78	78	0	0
5.4 Musea	26	34	35	35	35	35
5.5 Cultureel erfgoed	31	31	31	31	31	31
5.6 Media	475	374	383	383	383	383
Totaal baten	4.589	5.009	4.699	5.022	4.943	4.943
5.1 Sportbeleid en activering	-1.180	-1.450	-895	-822	-781	-781
5.2 Sportaccommodaties	-10.030	-11.701	-11.399	-12.406	-13.064	-12.990
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-503	-685	-572	-591	-641	-642
5.4 Musea	-270	-301	-314	-315	-314	-314
5.5 Cultureel erfgoed	-921	-1.072	-1.006	-1.090	-1.009	-1.008
5.6 Media	-2.957	-3.366	-3.118	-2.785	-2.779	-2.776
Totaal lasten	-15.861	-18.575	-17.304	-18.010	-18.589	-18.510
Totaalsaldo van baten en lasten	-11.272	-13.566	-12.605	-12.989	-13.645	-13.566
5.1 Sportbeleid en activering	4	69	124	44	4	4
5.2 Sportaccommodaties	750	681	500	543	732	688
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	96	218	81	81	204	204
5.5 Cultureel erfgoed	119	328	47	127	47	47
5.6 Media	113	650	450	100	100	100
Totaal onttrekkingen reserves	1.081	1.946	1.201	895	1.087	1.042
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	-80	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-611	-727	-632	-225	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	0	-160	0	0	0	0
5.6 Media	0	-300	-100	0	0	0
Totaal stortingen reserves	-611	-1.187	-812	-225	0	0
Geraamd resultaat programma 5 Sport, cultuur en recreatie	-10.802	-12.807	-12.216	-12.319	-12.558	-12.524

Welke verbonden partijen dragen bij aan onze doelstellingen?

Bres Accommodaties BV

De vennootschap heeft met name het doel:

- Het exploiteren en beheren van binnensport-, recreatie-, welzijns- en cultuurfaciliteiten en het (technisch) onderhouden van (overig) vastgoed in gemeente Hoeksche Waard.

Voor verdere toelichting hierop verwijzen wij u naar de paragraaf Verbonden Partijen in deze begroting.

Welke investeringen voeren wij uit?

In onderstaand overzicht zijn de meerjarige (vervangings-)investeringen opgenomen die voor dit programma worden uitgevoerd. Dit betreffen de nieuwe investeringen waarvoor de raad nog geen investeringskrediet heeft gevoteerd. De afschrijvingslasten van deze investeringen zijn opgenomen in de meerjarenraming 2028-2030. In totaliteit worden voor dit programma ongeveer 5 miljoen aan nieuwe/ (vervangings-)investeringen gepland.

Bij de vaststelling van deze begroting worden uitsluitend de nieuwe investeringen (kredieten) voor het begrotingsjaar 2027 beschikbaar gesteld. De investeringen in de jaarschijven 2028 tot en met 2030 geven een (verdere) doorkijk van de verwachte investeringen in de komende jaren.

Investeringsoverzicht			Invest.				Afschr.			
Taakveld	Omschrijving	Jaar aanschaf	Afschr. termijn	2027	2028	2029	2030	2028	2029	2030
5.2	Sportvelden 2027 10 jaar	2027	10	1.000	0	0	0	100	100	100
5.2	Sportvelden 2027 20 jaar	2027	20	2.152	0	0	0	110	110	110
5.2	Sportvelden 2028 10 jaar	2028	10	0	1.800	0	0	0	180	180
5.2	Sportvelden 2030 15 jaar	2030	15	0	0	0	420	0	0	0
	Totaal (vervangings) investeringen, Programma 5			3.152	1.800	-	420	210	390	390

Welke taakstellingen hebben betrekking op dit programma?

De taakstelling subsidies, zie programma 6.

Welke strategische risico's en beheersmaatregelen zijn van toepassing?

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de strategische risico's die betrekking hebben op dit programma. In de paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing is het totaal van alle risico's opgenomen met daarbij de berekening van het (benodigde) weerstandsvermogen.

(Bedragen * €1.000)

Risico omschrijving	Oorzaak	Gevolgen	Kans	Financieel maximum	Beheersmaatregelen
De huidige structurele taakstelling voor subsidies € 0,2 mln op subsidies m.i.v. 2026 zal naar waarschijnlijkheid niet (volledig) gerealiseerd gaan worden. Niet (volledig) realiseren bestaande structurele taakstelling subsidies	De taakstelling van € 0,2 mln op subsidies strookt niet met de recent (halverwege 2025) door de raad vastgestelde visie SamenLeven en zet de invulling ervan onder druk. In deze visie wordt namelijk juist uitgegaan van versterking van de Hoeksche Waardse samenleving via het principe van versterking van gemeenschapszin (zorg en ondersteuning dichtbij en integraal georganiseerd), dat grotendeels gerealiseerd wordt door het verstrekken van subsidies aan onze maatschappelijke partners.	Niet (volledig) realiseren bestaande structurele taakstelling subsidies heeft gevolgen voor de begroting	70	167	Daar waar bezuinigingen gerealiseerd kunnen worden op subsidies, zonder dat deze ten koste gaan van het bestaande kwaliteitsniveau zullen deze nu en in de komende jaren alsnog doorgevoerd worden.
Subsidie (SPUK) voor het wegvallen van BTW aftrek bij sportaccommodaties is onzeker.	Door verruiming van de BTW sportvrijstelling (kan de gemeente BTW op sportaccommodaties niet meer aftrekken. Risico is dat de toegekende subsidie lager uitvalt dan het berekende BTW nadeel.	Het BTW nadeel komt voor rekening van de gemeente.	50	565	

2.7 Programma 6 Sociaal Domein

Wat is onze ambitie?

Gemeente Hoeksche Waard wil eraan bijdragen dat inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen, werken en deelnemen aan de samenleving. Daarbij hebben we aandacht voor wonen, inkomen, zingeving, gezondheid en onderlinge betrokkenheid (Visie samenleven, 2025).

De gemeente kan dit niet alleen en heeft niet op alle ontwikkelingen direct invloed. We werken daarom samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, vrijwilligers, zorgaanbieders, werkgevers en andere partners. Binnen de beschikbare middelen en mogelijkheden richten we ons op de volgende thema's.

Onze kernambities zijn:

Voorzieningen op maat

- het ondersteunen van inwoners om zo lang mogelijk zelfstandig te wonen en naar vermogen mee te doen;
- het behouden en, waar mogelijk, verbeteren van de bereikbaarheid en herkenbaarheid van basisvoorzieningen in de dorpen;
- het bevorderen van een passend aanbod van woningen en woonzorgvormen voor ouderen, jongeren en inwoners die aanvullende ondersteuning nodig hebben.

Eigen regie en betrouwbare ondersteuning

- het zoveel mogelijk benutten van de eigen mogelijkheden, het sociale netwerk en algemene of collectieve voorzieningen;
- een toegang tot ondersteuning die voor inwoners herkenbaar en begrijpelijk is;
- ondersteuning die past binnen de wettelijke en financiële kaders en die rechtmatig, doelmatig en van voldoende kwaliteit is;
- samenwerking tussen betrokken organisaties wanneer de situatie van een inwoner daarom vraagt.

Perspectief jong en oud

- het tijdig signaleren van situaties waarin de gezondheid, veiligheid of ontwikkeling van jeugdigen onder druk staat;
- het ondersteunen van kinderen en jongeren die extra hulp nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen;
- het bevorderen van zelfstandigheid en maatschappelijke deelname van jongeren;
- het ondersteunen van ouderen bij het behouden van zelfstandigheid, sociale contacten en betrokkenheid bij hun omgeving.

Gemeenschapszin en zingeving

- Vanuit verschillende gemeentelijke visies zetten we in op sterke en vitale gemeenschappen, waarin ontmoeting bijdraagt aan verbinding, participatie, omzien naar elkaar en het voorkomen van eenzaamheid. Door laagdrempelige ontmoetingsmogelijkheden in de dorpen te versterken en te creëren, ondersteunen we inwoners om mee te doen en naar vermogen bij te dragen aan hun gemeenschap.
- We versterken en waarderen vrijwillige inzet en ontwikkelen aanvullende mogelijkheden om vrijwilligers te werven, te behouden en duurzaam te ondersteunen.
- Maatschappelijke opgaven worden complexer en vragen om sterke gemeenschappen. Sterke gemeenschappen vragen om goed welzijnswerk. We herzien doelstellingen en werken toe naar een samenhangende agenda.
- Jongeren ontmoeten elkaar niet alleen op school, straat of in jongerencentra, maar ook steeds vaker online. Om aan te sluiten bij hun leefwereld zetten we naast het fysieke aanbod van Welzijn HW in op een online jongerencentrum, zodat zij ook digitaal aanwezig, zichtbaar en bereikbaar zijn voor jongeren.

Bestaanszekerheid

- We ondersteunen inwoners bij het bereiken en behouden van materiële bestaanszekerheid.
- Financiële problemen en problematische schulden proberen we zoveel mogelijk te voorkomen.
- We bieden inwoners met schulden tijdig passende hulp gericht op duurzame financiële stabiliteit.
- We laten zoveel mogelijk inwoners participeren op de arbeidsmarkt (naar vermogen).
- Inburgeraars begeleiden we naar zelfredzaamheid en economische zelfstandigheid.
- De Participatiewet, schuldhulpverlening en inkomensondersteuning voeren we kwalitatief hoogwaardig, rechtmatig en professioneel uit.

Indeling programma

Tot het programma Sociaal Domein behoren de taakvelden: Samenkracht en burgerparticipatie, Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO, Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd, Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal, Inkomensregelingen, WSW en beschut werk, Arbeidsparticipatie, Hulpmiddelen en diensten (WMO), Huishoudelijke hulp (WMO), Begeleiding (WMO), Dagbesteding (WMO), Overige maatwerkarrangementen (WMO), Jeugdhulp ambulant lokaal, Jeugdhulp ambulant regionaal, Jeugdhulp ambulant landelijk, Jeugdhulp met verblijf lokaal, Jeugdhulp met verblijf regionaal, Jeugdhulp met verblijf landelijk, PGB WMO, PGB Jeugd, Beschermd wonen (WMO), Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO), Jeugdbescherming, Jeugdreclassering, Coördinatie en beleid WMO, Coördinatie en beleid Jeugd.

Wat gebeurt er om ons heen?

In 2027 blijven de gevolgen zichtbaar van toenemende vergrijzing, een groeiende vraag naar ondersteuning en aanhoudende druk op de arbeidsmarkt in zorg en welzijn. Tegelijkertijd vragen landelijke ontwikkelingen zoals de hervorming van de jeugdzorg, de Participatiewet in Balans, de doordecentralisatie van beschermd wonen en het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) om verdere doorontwikkeling van onze dienstverlening. De nadruk verschuift steeds meer naar preventie, het versterken van de sociale basis, ondersteuning van mantelzorgers en samenwerking tussen zorg, welzijn, wonen en onderwijs. Daarbij blijft het beheersen van de kosten binnen jeugd en Wmo een belangrijke opgave.

Demografische ontwikkeling en toenemende ondersteuningsvraag

De Hoeksche Waard vergrijst relatief sterk. Daardoor groeit de vraag naar:

- huishoudelijke ondersteuning;
- begeleiding;
- dagbesteding;
- mantelzorgondersteuning;
- passende woonvormen voor ouderen.

Tegelijkertijd neemt het aantal beschikbare mantelzorgers en zorgprofessionals niet in hetzelfde tempo toe. Hierdoor verschuift de aandacht nog sterker naar preventie, zelfredzaamheid en het versterken van de sociale basis.

Daarnaast breiden we het woningaanbod sterk uit. Waardoor het aantal inwoners in de Hoeksche Waard verder toeneemt. We verwachten hierdoor een toename van het zorggebruik in het Sociaal Domein.

Hervorming van de jeugdzorg

De landelijke hervormingsagenda jeugd werkt ook in 2027 door. Wij moeten nadrukkelijker blijven inzetten op:

- eerder signaleren;
- meer inzetten op preventie;
- normaliseren waar mogelijk;
- specialistische hulp beschikbaar houden voor complexe situaties.

Daarnaast blijven we doorwerken aan de transformatie van de veiligheidsketen conform het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.

In 2027 betekenen deze hervormingen dat we aandacht hebben voor het beheersen van de kosten enerzijds en de toestroom anderzijds, het versterken van de lokale voorzieningen, versterken van samenwerking met het onderwijs en andere aanpalende domeinen.

Beschermd wonen en maatschappelijke opvang

De doordecentralisatie van beschermd wonen blijft een belangrijke ontwikkeling. Hoewel landelijke besluitvorming vertraging heeft opgelopen, blijft onze voorbereiding in 2027 doorlopen. We bereiden ons voor op:

- grotere gemeentelijke verantwoordelijkheid;
- sterkere lokale hulp en voorzieningen;
- betere aansluiting tussen Wmo, wonen en zorg;
- aandacht voor kwetsbare inwoners;
- regionale samenwerking.

Wonen en zorg raken steeds meer verweven

Door de Wet versterking regie volkshuisvesting krijgen meer groepen mogelijk voorrang bij woonruimte.

Voor het sociaal domein betekent dit:

- meer samenwerking tussen wonen en zorg;
- aandacht voor uitstroom uit beschermd wonen;
- woonruimte voor ouderen en kwetsbare inwoners;
- voorkomen van dak- en thuisloosheid.

Wegnemen ervaren hardheden in Participatiewet

De Participatiewet in Balans, die op 1 januari 2026 is ingegaan, probeert concrete stappen te zetten om de door uitkeringsgerechtigden en professionals ervaren hardheden in de Participatiewet weg te nemen. Het doel is de rechtszekerheid van uitkeringsgerechtigden te vergroten en professionals voldoende ruimte te geven om hen daarbij te helpen.

Gezondheid, preventie en het nieuwe zorgakkoord

Landelijk wordt gewerkt met het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) als opvolger van het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Daarbij komen structurele middelen richting gemeenten. IZA-regio Zuid-Hollandse Eilanden stelt een regionale AZWA-werkagenda 2027 –2029 op en het IZA-regiobeeld wordt geactualiseerd tot een AZWA-regiobeeld. De thema's van de werkagenda voor 2027 zijn: mentale gezondheid, kansrijk opgroeien, gezonde leefstijl en vitaal ouder worden.

Financiële druk op het sociaal domein

In 2027 blijft de financiële druk op het sociaal domein groot door stijgende zorgkosten, vergrijzing en toenemende ondersteuningsvragen. Terwijl gemeenten te maken hebben met onzekerheid over de structurele ontwikkeling van het gemeentefonds.

Daarom blijft de focus liggen op het versterken van de sociale basis, preventie en passende ondersteuning dichtbij inwoners, zodat duurdere vormen van zorg zoveel mogelijk kunnen worden voorkomen.

Tegelijkertijd sturen we scherp op doelmatigheid en samenwerking om het sociaal domein ook op langere termijn toegankelijk en betaalbaar te houden.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Programmatisch werken we aan deze opgaves door middel van de programma's Wonen, welzijn en zorg, Helpen door te doen en Levendige Dorpen.

Lokaal en regionaal omvat onze meerjarige aanpak onder andere de hervormingsagenda jeugd, het lokale plan beschermd thuis, de transformatie agenda Wmo, uitvoering van het regioplan Zuid-Hollandse eilanden (AZWA) en de Participatiewet in Balans.

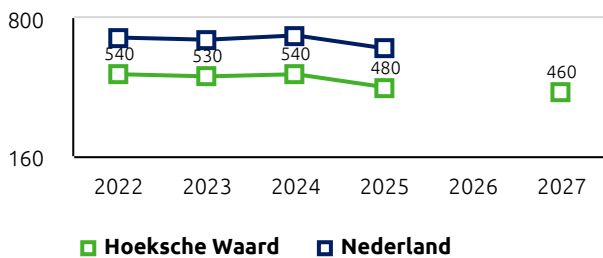
Doelen, KPIs en ambities Wmo

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Zorg dichtbij en toegankelijk	Ondersteuning is betaalbaar, beschikbaar en bereikbaar	Inwoners met een maatwerkarrangement WMO [per 10.000 inwoners] BBV	460	Ondanks de vergrijzing zijn meer inwoners zelf- of samenredzaam of vinden hun weg naar collectieve voorzieningen	WWZ: Gezamenlijk op pad
				De toegang is verbeterd (CA 7b - Verbeteren de toegankelijkheid WMO)	Helpen door te doen/ Doorontwikkeling en inrichten Stichting SamenWaard
					CA 13 - Ondersteunen mantelzorgers: Door bijvoorbeeld aanvragen voor respijtzorg en dagopvang te vergemakkelijken en door een duidelijk aanspreekpunt te bieden als gemeente. We gaan hierover met mantelzorgers in gesprek om aan te sluiten bij hun behoefte
Inwoners met ondersteuningsbehoefte krijgen toegang tot passende Wmo-ondersteuning		% beschikkingen binnen 8 weken (meting vindt plaats vanaf 2026)	100%	Correcte uitvoering van proces melding tot besluit	CA 7a - Verkorten wachttijden Wmo strikt binnen wettelijk kaders en normen en verbeteren de toegankelijkheid
Inwoners hebben een stabiele thuisbasis om mee te kunnen doen in de maatschappij en zelfredzaam te zijn	We kunnen kwetsbare inwoners steunen die tijdelijk ondersteuning nodig hebben bij wonen, herstel en participatie				Implementatie en doorontwikkeling regionaal zorglandschap Beschermd wonen en maatschappelijke opvang
Gecontracteerde zorg wordt tijdig, kwalitatief en rechtmatig geleverd	ZIN wordt verleend conform kwaliteitseisen en afgestemd op persoonlijke situatie			Zorg gestart conform beschikking; ondersteuningsplan actueel	Transformatie agenda Wmo vervolgen

Indicatoren en kengetallen WMO

Inwoners met een maatwerkarrangement WMO [per 10.000 inwoners] BBV indicator

Hieronder is weergegeven hoeveel inwoners per 10.000 inwoners een Wmo-maatwerkarrangement ontvangen.

Bij deze ontwikkeling spelen verschillende externe factoren een rol. Tegelijkertijd zien we mogelijk ook de effecten van de Transformatieagenda Wmo terug. De ingezette aanpak lijkt bij te dragen aan de gewenste afbuiging van de groei van het aantal Wmo-maatwerkarrangementen.

Doelen, KPIs en ambities Jeugd

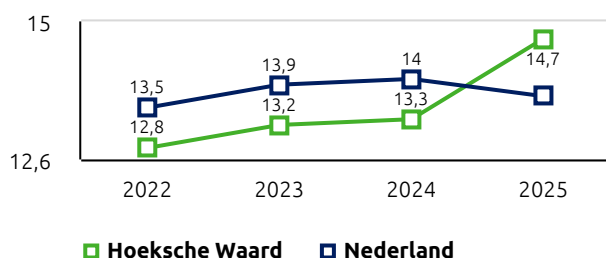
Ambitie	Doel	Indicator	Normering/streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Jeugdigen en gezinnen doen naar vermogen mee in de samenleving, voelen zich gesteund door hun omgeving en kunnen zich veilig en gezond ontwikkelen. (CA 25 - Continueren het programma Jeugdhulp naar Voren)	Versterken van gewone dagelijkse opvoed- en opgroeisituaties van kinderen en jongeren	% jongeren met jeugdhulp	Normering vanaf 2028	Versterken lokale teams en betere samenwerking jeugdhulp, onderwijs en opvang	We voeren de hervormingsagenda Jeugd uit samen met de regio
	Jeugdigen en gezinnen krijgen tijdig ondersteuning, zodat zij kunnen blijven meedoen en problemen niet verergeren.	% jeugdigen met doorverwijzing naar specialistische jeugdhulp door Samenwaard	Meting vindt plaats vanaf 2027.	Tijdige en passende ondersteuning voorkomt verergering van problemen en vermindert de instroom in specialistische jeugdhulp	Stichting Samenwaard voert haar opdracht voor Jeugd uit met tijdige ondersteuning en normalisering.
	Ondersteuning is dichtbij, laagdrempelig en zichtbaar in de leefwereld van jeugdigen.	% aanmeldingen via directe toegang (zonder verwijzer)	Meting vindt plaats vanaf 2027	Er zijn 3 gebiedsteams in de Hoeksche Waard die toegankelijk en vindbaar zijn (Stichting Samenwaard).	Stichting Samenwaard voert haar opdracht uit met gebiedsteams en een stevige samenwerking met partijen in de sociale basis.
				Complexe situaties worden goed gecoördineerd in nauwe samenwerking met ketenpartners zoals Veilig Thuis, GI en RvdK (VoiT)	Uitvoering van Deelprogramma 2 Toekomstbestendige kind en gezinsbescherming door Stichting Samenwaard
				Domeinoverstijgende samenwerking vindt plaats tussen zorg, onderwijs en veiligheid	We voeren structurele accountgesprekken waarin we volgen hoe de ketensamenwerking verloopt.
Voorkomen van zwaardere problematiek door inzet van preventieve en collectieve maatregelen	Het vergroten van duurzame zelfredzaamheid en gezinsstabiliteit			Meer zelfredzaamheid en veerkracht, meer inzet van informeel netwerk	Stichting Samenwaard werkt volgens één gezin, één plan één regisseur en zet actief in op netwerk ondersteuning
	Het faciliteren van initiatieven				CA 27 - Investeren in organisaties

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
	voor en door jongeren				die activiteiten ontplooiën voor jongeren
Jeugdhulp is beschikbaar voor de gezinnen die dat nodig hebben.	Er is sprake van een dekkend jeugdhulpplan met beschikbare en betaalbare jeugdhulp	% beschikkingen Zorg in Natura tov % maatwerkvoorzieningen	Meting vindt plaats vanaf 2027.	Er is een goede samenwerking in de jeugdregio ZHZ met de andere 10 gemeenten waarbij ook de belangen van de Hoeksche Waard meegenomen worden.	
Beter beleid met input van jongeren	Bij het formuleren van beleid wordt de stem van jongeren gehoord			Jongeren denken actief mee met beleid (in brede zin)	CA 28 - Maken jongerenparticipatie expliciet onderdeel van de participatietrajecten die vanuit de gemeente worden opgestart

Indicatoren en kengetallen Jeugd

Jongeren met jeugdhulp (aandeel jongeren tot 18 jaar) [%] BBV

Hieronder is het percentage weergegeven van alle jongeren dat in de Hoeksche Waard hulp en zorg krijgt zoals beschreven in de Jeugdwet (2014). Gegevens komen uit database "Waar staat je gemeente.nl")

We zien een toename van het aantal jongeren dat tot 18 jaar jeugdhulp ontvangt in de Hoeksche Waard. Tot en met 2024 lagen we onder het landelijke gemiddelde. Vanaf 2025 zien we dat in de Hoeksche Waard relatief meer jongeren hulp ontvangen ten op zichte van het landelijke gemiddelde. Nadere analyses zijn nodig om te komen tot een onderbouwde streefcijfer hiervoor, deze worden vanaf 2028 opgenomen.

Verhouding gecontracteerde en niet-gecontracteerde jeugdhulp

Onderstaand figuur laat zien hoeveel procent jeugdigen jeugdhulp ontvangen via een gecontracteerde aanbieder (Zorg in Natura) en hoeveel procent jeugdigen hulp ontvangen via een maatwerkvoorziening bij een niet-gecontracteerde aanbieder. Zo wordt zichtbaar hoe de inzet van beide vormen van jeugdhulp zich tot elkaar verhoudt.

% beschikkingen Zorg in Natura tov % maatwerkvoorzieningen	Zorg in natura	Maatwerkvoorziening
2024	11,3	0,4
2025	12,1	0,4

We zien dat het percentage jeugdigen dat gebruik maakte van ongecontracteerd aanbod gelijk is gebleven.

Jongeren met jeugdbescherming (aandeel jongeren tot 18 jaar) [%] BBV indicator

Hieronder is het percentage jongeren tot 18 jaar oud weergegeven dat hulp ontvangt van de jeugdbescherming in de Hoeksche Waard. De gegevens komen uit database "Waar staat je gemeente.nl"

Jongeren met jeugdbescherming (aandeel jongeren tot 18 jaar) [%] BBV, Kengetal	Hoeksche Waard	Nederland
2022	0,9	1,2
2023	0,8	1,1
2024	0,7	1
2025	0,7	0,9

We zien een gestage afname van het aantal jongeren dat in aanraking komt met jeugdbescherming. In de Hoeksche Waard daalt het percentage ongeveer even snel als landelijk. Er zijn geen sluitende oorzaken aan te wijzen voor deze daling. Verschillende factoren spelen hierbij een rol. Denk daarbij aan inzet op preventie en vrijwillige hulpverlening. Een sterkere focus op normaliseren en het versterken van gezinnen en netwerken. Veranderingen in de uitvoeringspraktijk van jeugdbescherming. En demografische ontwikkelingen.

Jongeren met jeugdreclassering (aandeel jongeren van 12 tot 23) [%] BBV indicator

Hieronder is het aantal jongeren weergegeven dat in de Hoeksche Waard in aanraking komt met jeugdreclassering. De gegevens komen uit "waar staat je gemeente.nl"

Jongeren met jeugdreclassering (aandeel jongeren van 12 tot 23) [%] BBV, Kengetal	Hoeksche Waard	Nederland
2022	0,1	0,3
2023	0,2	0,3
2024	0,3	0,4
2025	0,3	0,3

We zien de afgelopen jaren een toename van het aantal jongeren dat in aanraking komt met jeugdreclassering. Het aantal trajecten is toegenomen doordat meer jongeren een door de rechter of officier van justitie opgelegde maatregel kregen. Hierdoor is de inzet van begeleiding en toezicht vanuit jeugdreclassering gestegen.

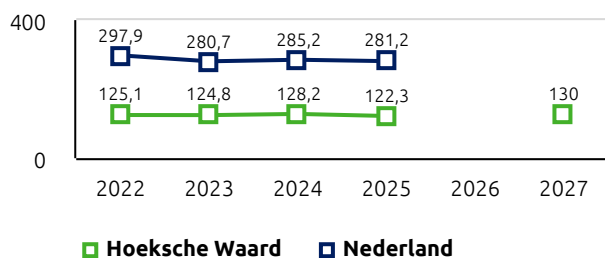
Doelen, KPIs en ambities Inkomen

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Inwoners hebben materiële bestaanszekerheid (Toekomstvisie / Beleidsplan 'Waard om mee te doen')	Inwoners ontvangen rechtmatig en tijdig een uitkering levensonderhoud	Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners (BBV)	< 130	Aanvraag levensonderhoud correct en tijdig en rechtmatig afgehandeld en verstrekt	Professionals voldoende ruimte geven om de Participatiewet correct uit te voeren
	Inwoners met laag inkomen (130% van de toepassing zijnde bijstandsgrens) kunnen deelnemen aan de samenleving (participatie)	In 2027 komen we met een passende indicator om dit te kunnen volgen		Inkomensondersteunende regelingen (minimaregelingen) verstrekt	Professionals voldoende ruimte geven om de Participatiewet correct uit te voeren

Indicatoren en kengetallen Inkomen

Personen met een bijstandsuitkering [per 10.000 inwoners] BBV indicator

Hieronder is het aantal personen per 10.000 inwoners weergegeven met een uitkering levensonderhoud op grond van de Participatiewet.

De grafiek laat zien dat de Hoeksche Waard een redelijk constant aantal inwoners met een bijstandsuitkering heeft. Dit aantal ligt een stuk lager dan het landelijk gemiddeld. Hoewel het totale aantal bijstandsgerechtigden redelijk constant blijft, is binnen het bestand sprake van doorlopende in- en uitstroom.

Kinderen in uitkeringsgezin [%] BBV indicator

Hieronder is weergegeven het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan.

Kinderen in uitkeringsgezin [%] BBV, Kengetal	Hoeksche Waard	Nederland
2020	3%	6%
2021	3%	6%
2022	3%	6%
2023	3%	6%
2024	3%	6%

Het percentage kinderen in een uitkeringsgezin ligt in de Hoeksche Waard gemiddeld gezien de helft lager als in gemiddelde percentage in Nederland.

Doelen, KPIs en ambities Schulddienstverlening

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Inwoners komen minder in problematische schulden terecht (preventie)	Inwoners zijn financieel vaardig en kennen het hulpaanbod			Financiële bewustwording van inwoners is vergroot.	Uitvoering Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) en basisdienstverlening
				Jongeren weten de weg beter te vinden naar financiële ondersteuning	Uitvoering Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) en basisdienstverlening
				Betalingsachterstanden van VLP zijn vroegtijdig signaleerd (Vroeg Er Op Af)	CA 2 - Uitbreiding team Vroeg Eropaf
					Binnen het team schulddienstverlening zijn medewerkers Vroeg Eropaf aanwezig
	CA 1 - Bestrijden van armoede en schulden door onze preventieve en integrale aanpak voort te zetten.				CA 1 - Het tegengaan van energiearmoede wordt nadrukkelijk onderdeel van deze aanpak
	Drempels voor hulp zoeken worden lager (laagdrempeligheid)	Aantal inwoners in schulddienstverleningstraject per 10.000 inwoners	> 25	Meer inwoners zetten de stap naar schulddienstverlening	Uitvoering Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) en basisdienstverlening
Inwoners met schulden krijgen tijdig passende hulp en bereiken financiële stabiliteit	Inwoners worden snel en adequaat geholpen na aanmelding	% trajecten succesvol afgesloten	70%	Er is geen wachtlijst	Uitvoering Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) en basisdienstverlening

Indicatoren en kengetallen Schulddienstverlening

Aantal inwoners in schulddienstverleningstraject per 10.000 inwoners

Hieronder is het aantal inwoners weergegeven in een schulddienstverleningstraject op 31 december.

Op 31-12-2025 waren er 230 actieve dossiers. Per 10.000 inwoners is dat ongeveer 25,5.

% Trajecten succesvol afgesloten

Hieronder is het percentage succesvol afgesloten trajecten te zien. De gegevens hierover zijn vanaf 2026 beschikbaar.

% trajecten succesvol afgesloten		Hoeksche Waard
2025		68
2026		
2027		70

In 2025 zijn er 176 trajecten gesloten. 120 trajecten kunnen we als succesvol aanmerken, zijnde 68%.

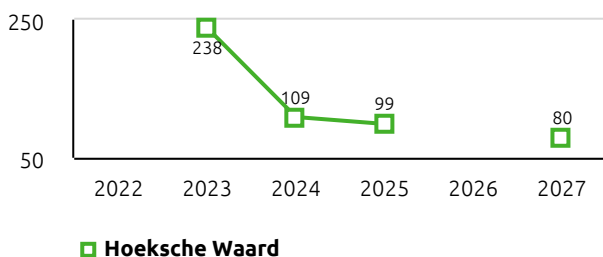
Doelen, KPIs en ambities Werk en inburgering

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Een arbeidsmarkt waar zoveel mogelijk mensen meedoen naar vermogen	Onbenut arbeidspotentieel benutten	# inwoners die uitstroomt van bijstandsuitkering naar werk / school / eigen bedrijf	80	Inwoners zijn inzetbaar op een niveau en werk dat bij hen past	Uitvoeren Participatiewet (in balans) en wet Van school naar duurzaam werk
	Concrete werkplekken realiseren voor mensen met ondersteuningsbehoeften (ook werkbedrijf)	# inwoners aan het werk dmv loonkosten subsidie (die het krijgen)	150	Werkgevers die sociaal ondernemen - banenafpraak - diversiteit en gelijke kansen	Marktconforme prijsafspraken met opdrachtgevers
	Toekomstbestendig sociale infrastructuur werkontwikkelbedrijf	# medewerkers beschut	160	Een werkplek waar beschutte medewerkers kunnen werken en ontwikkelen naar vermogen	Onderzoeken toekomst werkontwikkelbedrijf
Zelfredzame en economisch zelfstandig inwoners die onder de wet inburgering vallen	Inburgeraars zijn zelfredzaam in de Nederlandse samenleving	% inburgeraars in de HW die nog in een inburgeringstraject zitten die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering	33%	Inwoners ronden hun inburgeringstraject af	Uitvoering Wet Inburgering
					CA 65 - Ontwikkelen van een lokaal plan met duidelijke maatregelen voor snelle en duurzame integratie van vluchtelingen en statushouders in samenwerking met alle betrokken partijen

Indicatoren en kengetallen Werk en inburgering

uitstroom naar werk / school / eigen bedrijf

Hieronder is het aantal inwoners weergegeven dat uitstroomt vanuit een bijstandsuitkering naar werk, school, eigen bedrijf uitstroomt.

Er zijn verschillende redenen waarom een bijstandsuitkering gestopt kan worden. De meest voorkomende reden is dat iemand aan het werk gaat en zodoende meer inkomsten heeft dan de bijstandsnorm. Ook een groot aandeel van de bijstandsgerechtigden stroomt uit vanwege verloop. Hieronder vallen: bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd, verhuizen naar een andere gemeente, verhuizing naar het buitenland en het aangaan van een relatie met een partner met voldoende inkomsten.

inwoners aan het werk met loonkostensubsidie (die het krijgen)

Deze tabel bevat gegevens over het aantal personen met loonkostensubsidie op grond van de Participatiewet of met een forfaitaire loonkostensubsidie. Inwoners met een tijdelijke loonkostensubsidie zijn hier niet in meegenomen. Gemeten in december van het betreffende jaar.

# werkend met loonkosten subsidie (die het krijgen)	Hoeksche Waard
2022	110
2023	130
2024	130
2025	150
2026	
2027	150

In de Hoeksche Waard lukt het goed om veel mensen in het kader van de Wet Banenafpraak en/of Nieuw Beschut (Participatiewet) zijn uit de doelgroep aan het werk te krijgen.

Medewerkers beschut

Hieronder is het aantal beschutte medewerkers weergegeven. Beschut werk betekent dat je werkt in een beschermde werkomgeving met aanpassingen en veel begeleiding. We kennen oud beschut (dat is de Wet sociale werkvoorziening, voor iedereen die bij ons is komen werken voor 2015) en nieuw beschut (voor iedereen die bij ons komt werken of is komen te werken onder de Participatiewet, vanaf 2015).

# medewerkers beschut	Hoeksche Waard
2022	n.b.
2023	164
2024	160
2025	156
2026	
2027	160

De trends in beschut werk in Nederland laten een stijgende lijn zien in het aantal werkenden en de doelgroep, maar ook een groeiende behoefte aan meer en intensievere begeleiding vanuit werkbedrijven en gemeenten. Tegelijkertijd is er sprake van budgettaire uitdagingen, aangezien de rijkssubsidie voor beschut werk ontoereikend is voor de toenemende vraag.

Aantal mensen in dienst als medewerkers 'beschut werk Nederland 11.586 (bron: UWV, peildatum september 2025, bijgewerkt januari 2026)

% inburgeraars in de HW die nog in een inburgeringstraject zitten die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering.

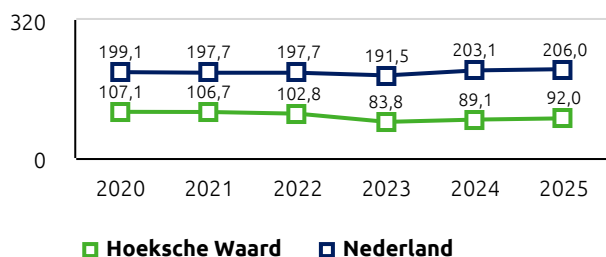
Hieronder is weergegeven het % inburgeraars die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering.

% inwoners uit inburgering dat doorstroomt naar werk	Hoeksche Waard	Nederland
2022	54%	62%
2023	53%	
2024	53%	
2025	46%	
2026		
2027	33%	

Het aantal inburgeraars neemt snel toe. De Wet Inburgering is in 2021 van kracht geworden. In de Hoeksche Waard zien we dat de aantallen inburgeraars oplopen. Dit komt mede door een versnelling op de huisvesting. Steeds meer inburgeraars zijn aan het werk; steeds minder doen zij een beroep op een bijstandsuitkering. Landelijk doet 62% van de inburgeraars een beroep op de participatiewet in het eerste jaar na huisvesting in een gemeente, peildatum 2025, CBS. In de HW wijken we hier dus positief op af. Al op de COA locaties zijn we actief, om mensen zo snel mogelijk aan werk te helpen.

Lopende re-integratievoorzieningen [per 10.000 inwoners van 15-64 jaar] BBV, Kengetal

Hieronder is het aantal ingezette re-integratievoorzieningen weergegeven, met als doel inwoners een stap in de ontwikkeling naar werk te laten maken.

Inwoners met een re-integratievoorziening geeft aan hoeveel inwoners gebruikmaken van een voorziening die door de gemeente wordt ingezet om mensen richting werk of maatschappelijke participatie te begeleiden. De indicator wordt weergegeven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van re-integratievoorzieningen zijn: scholing of opleiding; werkervaringsplaatsen; loonkostensubsidies; jobcoaching; participatie- of activeringstrajecten. Gemeenten zijn vanuit de Participatiewet verantwoordelijk voor de re-integratie van onder andere bijstandsgerechtigden. Het doel van deze voorzieningen is om kennis, vaardigheden en werkervaring op te doen en daarmee de kans op betaald werk te vergroten. Voor Hoeksche Waard laat het CBS voor 2025 zien: 92 inwoners per 10.000 inwoners met een re-integratievoorziening. Landelijk gemiddelde: 206 per 10.000 inwoners.

Een lager cijfer kan betekenen dat er minder inwoners zijn die ondersteuning richting werk nodig hebben, maar ook dat gemeenten verschillen in de inzet van re-integratievoorzieningen. Het cijfer zegt daarom niet automatisch iets over de effectiviteit van het beleid.

Werkloze jongeren BBV, Kengetal

Hieronder is weergegeven het aantal werkloze jongeren.

Werkloze jongeren BBV, Kengetal	Hoeksche Waard	Nederland
2022	1,00%	1,00%
2023	1,00%	2,00%
2024	1,00%	2,00%

Het aantal werkloze jongeren is lager dan gemiddeld in de Hoeksche Waard. De werkloosheid onder jongeren in de Hoeksche Waard is laag door de gunstige ligging nabij Rotterdam, een hoge algemene arbeidsparticipatie en de lokale economische structuur die goed aansluit op praktisch opgeleide jongeren. Vanuit de gemeente ondersteunen we jongeren bij vragen op het gebied van werk, opleiding en inkomen.

Doelen, KPIs en ambities Welzijn en Jongerenwerk

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Gemeenschapszin: Zorg en ondersteuning dichtbij en integraal georganiseerd	Sociaal werk: een sterke netwerksamenleving te creëren waarin iedereen de kans krijgt om bij te dragen	Scores sociale cohesie (zie programma 0 levendige dorpen)		Sociaal werkers zijn beschikbaar om kwetsbare inwoners te helpen.	Inzet Welzijn HW
					CA 23 - Versterken van de samenwerking met jongerenwerk, hulpverleners en scholen om problematiek, zoals jeugdcriminaliteit, te voorkomen en vroegtijdig te signaleren
					CA 14 - Sterke gemeenschappen vragen om goed welzijnswerk. We herzien de doelstellingen en werken toe naar een samenhangende agenda
Gemeenschapszin: Zorg en ondersteuning dichtbij en integraal georganiseerd / Participatie	Gemeenschapszin wordt versterkt door vrijwillige inzet	Scores sociale cohesie (zie programma 0 levendige dorpen)		Vrijwilligers bij welzijns-organisatie zijn beschikbaar om informele hulp aan inwoners die niet zelfredzaam zijn	Inzet Welzijn HW
Gemeenschapszin: Zorg en ondersteuning dichtbij en integraal georganiseerd	Jongeren groeien veilig en gezond op			Er is een netwerk van jongerencentra en jongerenwerk in de HW	Inzet Welzijn HW

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn, per taakveld, de baten, de lasten, de onttrekkingen aan reserves evenals de stortingen in reserves weergegeven die betrekking hebben op dit programma.

(Bedragen x €1.000)

Taakveld	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	11.017	10.635	9.774	3.532	3.532	3.532
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	0	0	0	0	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	84	0	0	0	0	0
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	1.018	854	510	510	510	510
6.3 Inkomensregelingen	18.468	19.922	19.923	19.923	19.923	19.923
6.4 WSW en beschut werk	1.079	1.093	1.334	1.363	1.391	1.479
6.5 Arbeidsparticipatie	290	80	37	37	37	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	751	543	433	1.526	1.526	1.526
6.712 Begeleiding (Wmo)	401	0	0	0	0	0
6.811 Beschermd Wonen (Wmo)	454	403	403	403	403	403
6.812 Maatschappelijke – en vrouwenopvang (Wmo)	1	41	41	41	41	41
Totaal baten	33.564	33.571	32.455	27.336	27.364	27.415
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-19.253	-22.013	-20.105	-14.762	-14.757	-14.756
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	-222	-230	-247	-247	-247	-247
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-4.892	-7.030	-7.351	-6.119	-5.877	-5.877
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-3.749	-3.874	-3.861	-3.797	-3.794	-3.793
6.3 Inkomensregelingen	-24.607	-26.847	-27.457	-27.307	-28.873	-28.983
6.4 WSW en beschut werk	-7.284	-7.579	-8.149	-8.129	-8.190	-8.098
6.5 Arbeidsparticipatie	-3.518	-3.448	-3.824	-3.859	-3.849	-3.815
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-4.270	-4.589	-4.336	-4.346	-4.343	-4.341
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	-9.798	-10.065	-10.816	-10.908	-4.784	-4.663
6.712 Begeleiding (Wmo)	-6.576	-6.714	-7.465	-7.310	-7.143	-7.141
6.713 Dagbesteding (Wmo)	-1.779	-1.909	-1.935	-1.890	-1.844	-1.843
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	-62	-55	-67	-68	-68	-67

Taakveld	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	-0	-0	-0	-0	-0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-13.844	-13.567	-14.694	-14.056	-13.707	-13.707
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	-978	-1.934	-1.634	-1.623	-1.623	-1.623
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-4.936	-5.502	-5.958	-5.918	-5.918	-5.918
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-947	-757	0	0	0	0
6.791 PGB Wmo	-479	-503	-527	-528	-528	-528
6.792 PGB Jeugd	-794	-1.131	-685	-680	-680	-680
6.811 Beschermd Wonen (Wmo)	-495	-822	-881	-887	-885	-884
6.812 Maatschappelijke – en vrouwenopvang (Wmo)	-317	-395	-298	-298	-298	-298
6.821 Jeugdbescherming	-1.388	-1.293	-1.621	-1.611	-1.611	-1.611
6.822 Jeugdreclassering	-347	-178	-446	-444	-444	-444
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	-42	-77	-48	-49	-49	-48
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	-110.577	-120.513	-122.407	-114.836	-109.511	-109.366
Totaalsaldo van baten en lasten	-77.013	-86.941	-89.951	-87.500	-82.148	-81.951
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	594	1.123	493	315	315	314
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	267	2.733	1.475	241	0	0
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	3.914	68	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	237	65	45	25	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	120	120	400	80	80	80
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	59	0	0	0	0	0
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	-15	106	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	5.176	4.214	2.413	661	395	394
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-101	-287	-45	0	0	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	403	-857	0	0	0	0
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-4.196	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	-186	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	-60	-60	-320	0	0	0
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	69	0	0	0	0	0
Totaal stortingen reserves	-4.071	-1.204	-365	0	0	0
Geraamd resultaat programma 6 Sociaal domein	-75.908	-83.931	-87.903	-86.838	-81.752	-81.558

Welke verbonden partijen dragen bij aan aan onze doelstellingen?

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

De GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid is een gemeenschappelijke regeling waarin de tien gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid samenwerken. De dienst behartigt de belangen van de deelnemers door sturing, ordening, integratie en, in voorkomende gevallen, door uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning; meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

Voor verdere toelichting hierop verwijzen wij u naar de paragraaf Verbonden Partijen in deze begroting.

Welke investeringen voeren wij uit?

Voor dit programma zijn geen nieuwe (vervangings)investeringen gepland.

Welke taakstellingen hebben betrekking op dit programma?

In november 2025 stelde de gemeenteraad de programmabegroting 2026-2029 vast. Hierin is een aantal taakstellende bezuinigingen verwerkt. In de begroting is reeds rekening gehouden met voordelen die daadwerkelijk nog gerealiseerd moeten worden.

In de begroting is daarom opgenomen dat wij periodiek, via de planning & control cyclus, over de opgenomen taakstellingen zullen rapporteren, om hiermee te bevorderen dat de taakstellingen worden gerealiseerd en daarmee begrotingstekorten niet oplopen.

Het totaalbedrag aan taakstellende bezuinigingen in 2027 is € 2,9 mln (oplopend tot € 5,6 mln in 2030). Hiervan heeft € 1,8 mln betrekking op dit programma. De taakstellingen op dit programma hebben betrekking op Jeugdhulp, Wmo, HW Werkt (3).

Hieronder vindt u een toelichting op de taakstellingen op dit programma . Per taakstelling wordt inzicht gegeven in:

- het oorspronkelijke doel en financiële omvang;
- de maatregelen en de financiële effecten hiervan;
- de realisatie;
- de prognose;
- de (mogelijk) maatschappelijke gevolgen;
- eventuele risico's en maatregelen.

Taakstelling: Jeugdhulp (naar voren)

Hieronder wordt de voortgang op deze taakstelling toegelicht:

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Omvang taakstelling	1,3 mln	1,7 mln	2,0 mln	2,0 mln

Omschrijving	Toelichting
Taakstelling	Jeugdhulp (naar voren)
Concrete bezuinigingsmaatregelen • Jeugdhulp naar Voren (JNV) • Eén lokaal team (SamenWaard) • Verordening jeugdhulp 2026 • Collectiveren (groepsaanbod)	De oorspronkelijke ambitie van jeugdhulp naar voren is om hulpverlening en middelen te verschuiven van achter naar voren. Dat wil zeggen dat ons lokaal team niet meer doorverwijst voor een aantal producten naar jeugdhulpaanbieders middels een beschikking (en betalen via begroting DG&J/SOJ) maar lokaal hulpverlening bieden aan deze kinderen en gezinnen. Hiervoor is voor de jaren 2025, 2026 en 2027 een tijdelijke beleidsimpuls beschikbaar van jaarlijks € 1,3 mln. Dit is een voorfinanciering om de verschuiving van middelen mogelijk te maken. Daarnaast is de verwachting dat dit zowel een kwaliteitsslag zal zijn als een kostenbesparing op de langere termijn. Voor de inzet JNV willen we bij de realisatie begroting SOJ een afname zien van het totaal aantal beschikkingen voor jeugdhulp. Met name op de producten begeleiding basis en begeleiding regulier, omdat deze producten geboden zullen worden door het lokale team (SamenWaard). Met de middelen vanuit de tijdelijke beleidsimpuls jeugdhulp naar voren kunnen maximaal 194 hulpverleningstrajecten worden geboden door het lokale team. Dit betekent dat bovenop de verschuiving van 1,3 mln. een maximale besparing van € 0,6 mln gerealiseerd zou kunnen worden op de trajecten via SOJ welke over het algemeen duurder zijn, vanwege de vaak langere doorlooptijden van hulpverleningstrajecten door jeugdhulpaanbieders. Om de taakstelling van 2026 te behalen moet er nog een extra besparing van € 0,2 mln gerealiseerd worden. Dat is nog eens 23 trajecten die niet doorverwezen moet worden (en hulpverlening vanuit het lokaal team moeten krijgen) bovenop de 194 trajecten die al niet meer doorverwezen zullen worden. Een andere mogelijkheid is om deze besparing te verzilveren door onder andere de aanscherping van de verordening en de toegang waardoor er minder kinderen überhaupt jeugdhulp zullen ontvangen vanwege de inzet op normaliseren (vanuit het lokale team wordt gestuurd op een gedragsverandering bij professionals die moet leiden tot meer collectiveren en het benutten van de sociale basis en eigen netwerk/eigen kracht van inwoners) We vragen meer van onze inwoners in het beantwoorden van hun hulpvraag door inzet van eigen kracht en van het eigen netwerk. Daarnaast wordt er door SamenWaard en inwoners een groter beroep gedaan op de sociale basis. Waarbij het uitgangspunt is dat sommige uitdagingen eenmaal horen bij het leven, waarbij de inwoner een beroep kan doen voor steun in het eigen netwerk of vanuit de sociale basis. Niet elke hulpvraag wordt meer beantwoord door inzet van (specialistische) hulpverlening. Mogelijke effecten hiervan kunnen zijn dat er vaker bezwaar of klachten ingediend zullen worden vanuit inwoners, omdat de werkwijze nu anders is dan men gewend is. 2026 2027 2028 2029 2030 Maatregel 1. Jeugdhulp naar Voren 0,6 miljoen Maatregel 2. Eén lokaal team, verodening jeugdhulp en collectiveren 0,2 mln. Oplopend tot 1,6 mln.
Verwachte maatschappelijke (neven)effecten	
Het verwachte financiële effect per maatregel	
Realisatie/ voortgang (tot nu toe)	Op basis van de prognose van SOJ na afloop van maart 2026 is er in het boekjaar 2026 een te verwachten besparing van € 0,2 miljoen ten opzichte van onze begroting 2026 (24,8 mln geprognosticeerde lasten SOJ versus 25,0 mln begrote lasten bij HW). Dit is op basis van <u>alle</u> soorten jeugdhulp waar ambulante zorg slechts een onderdeel is. Het is belangrijk om te vermelden dat de kosten die met deze inzet bespaard worden allereerst verschoven zullen worden van de budgetten SOJ naar de budgetten SamenWaard ter vermindering van de benodigde voorfinanciering vanuit de tijdelijke beleidsimpuls JNV. Wanneer deze kosten volledig gedekt worden kan de overige besparing ingezet worden voor het behalen van de taakstelling jeugdhulp.
Prognose	We kunnen nog niet zeggen of de taakstelling volledig gerealiseerd zal worden, echter zien de eerste prognoses er gunstig uit en gaan we er vanuit dat er besparingen zullen zijn. De omvang is nog onzeker.
Risico's	• JNV richt zich allereerst op verschuiving van regionale inzet naar lokale inzet. De opdracht bij JNV is vervolgens dat de trajectduur verkort wordt t.o.v. inzet o.b.v. beschikking. Het risico is dat een verkorting van de trajectduur niet gehaald wordt.

	- De verschuiving van regionale inzet naar lokale inzet wordt gefinancierd met tijdelijke middelen. Dit betreft echter een formatie-uitbreiding in het lokale team om de lokale zorg te kunnen realiseren die in plaats moet komen van de regionale zorg. Om die formatie op peil te kunnen houden na afloop van de beschikbaarheid van de tijdelijke middelen JNV zullen extra structurele middelen beschikbaar moeten zijn of zal er een aanvullende besparing gerealiseerd moeten worden van 1,3 mln bovenop de taakstelling. - Een deel van de begeleiding vindt plaats in residentiele voorzieningen en/ of is niet geschikt voor begeleiding vanuit het lokale team en is daarmee niet te verschuiven en/ of te beïnvloeden. - SamenWaard is per 01-01-2026 opgericht en ontwikkelt een nieuwe werkwijze terwijl de winkel openblijft. Het inrichten van de nieuwe werkwijze en randvoorwaarden om als 1 team te kunnen werken kost tijd. Krapte op de arbeidsmarkt heeft ervoor gezorgd dat SamenWaard pas per 1 mei 2026 de formatie heeft aan kunnen stellen die vanuit JNV-budget is toegekend. De ambitie is om per sept 2026 te kunnen werken volgens de nieuwe werkwijze. Vanaf dat moment zal het effect op doorlooptijden en cliëntaantallen gerealiseerd moeten gaan worden. Het risico is dat door deze vertraging er ook een vertraging zal optreden in het realiseren van de taakstelling. - De gemiddelde kosten per traject per cliënt die gebruikt zijn voor de bepaling van de maximaal te realiseren besparing van 0,6 mln betreffen een momentopname. Wanneer er één of enkele dure cliënten tussen zitten kan het gemiddelde tarief sterk beïnvloed worden. Dit kan zowel betekenen dat de besparing groter of kleiner zal zijn dan nu aangenomen is. - De kosten per jeugdige per jaar op basis van een beschikking is berekend op basis van de gegevens die beschikbaar waren op 27-03-2026. De prijs kan veranderen wanneer er gegevens aangepast worden in het dashboard van SOJ. - De verordening jeugdhulp is per 1-1-2026 ingegaan en heeft implementatietijd nodig. - Doordat de tijdelijke beleidsimpuls niet wordt geïndexeerd kan SamenWaard niet jaarlijks de 10 FTE inzetten maar is dit elk jaar minder. Voor 2026 geldt dat er ruim 8 FTE ingezet kan worden, waarbij het niet realistisch is om met minder menskracht dezelfde resultaten te halen als met volledige inzet. - Bij het hanteren van het gemeentelijk indexpercentage voor de subsidie SamenWaard kan niet worden voldaan aan de benodigde formatie passend bij de maatschappelijke opgave omdat de kostprijs van de medewerkers opgebouwd is vanuit indexatie loonkosten en overhead welke de afgelopen jaren hoger steeg dan de gemeentelijke index. - Een besparing op de producten begeleiding basis en begeleiding regulier hoeft niet te betekenen dat er minder kosten zullen zijn op de begroting van de SOJ. De begroting SOJ rekent af voor de totale jeugdzorgkosten die we regionaal hebben ingekocht. Dit gaat dus ook over verblijfszorg en behandeling. Ook eventuele kostenstijgingen waaronder prijsstijgingen zijn ook niet te voorkomen door deze inzet.
Beheersings-maatregelen (irt risico's):	- In de accountgesprekken met SamenWaard is dit een vast gespreksonderwerp. - De maandrapportages van de SOJ worden geanalyseerd om de ontwikkelingen nauw te kunnen volgen. - De verordening jeugdhulp wordt geïmplementeerd dmv gesprekken met professionals en communicatie naar andere verwijzers.

Taakstelling: Subsidies

Hieronder wordt de voortang op deze taakstelling toegelicht:

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Omvang taakstelling	0,2 mln	0,2 mln	0,2 mln	0,2 mln

Omschrijving	Toelichting
Taakstelling	Subsidies
Concrete bezuinigingsmaatregelen	1 Reeds eerder doorgevoerde bezuinigingsmaatregelen die geen negatieve effecten hebben op het behalen van de doelstellingen uit de door de raad vastgestelde visie SamenLeven. Concreet: Tot nu toe ter hoogte van € 30.000 m.i.v. 2026. 2 Gebruik maken van onderuitputting in bestaande subsidiebudgetten. Concreet: Vanaf 2027 structureel € 3.000 vanuit budget lokale impuls subsidies jeugdhulp. 3 Doorvoeren van concrete ombuigingsvoorstellen door het stopzetten van bestaande subsidies dan wel subsidieregelingen. Concreet voorstel: Mogelijkerwijs vanaf 2028 stoppen met subsidieregeling en bijbehorende subsidies onderwijsbegeleiding, ter hoogte van ongeveer € 72.000 per jaar. Bezuinigingsmaatregel 1 en 2 hebben geen maatschappelijk effect.
Verwachte maatschappelijke (neven)effecten	Bezuinigingsmaatregel 3 kan een mogelijke versobering op het gebied van (aanvullende) onderwijsbegeleiding betekenen. Het resultaat hiervan kan zijn dat er vanuit het primair onderwijs minder activiteiten plaats gaan vinden in het kader van individuele leerlingenzorg voor leerlingen met leer- en/of sociale problemen.
Het verwachte financiële effect per maatregel	<i>Maatregel 1:</i> 2026: € 30.000 2027: € 30.000 2028: € 30.000 2029: € 30.000 2030: € 30.000 <i>Maatregel 2:</i> 2026: € 0 2027: € 3.000 2028: € 3.000 2029: € 3.000 2030: € 3.000 <i>Maatregel 3:</i> 2026: € 0

	2027: € 0 2028: € 72.000 2029: € 72.000 2030: € 72.000
Realisatie/ voortgang	Tot nu toe tot nu toe € 30.000, zijnde 15% van de totale bezuiniging in 2026.
Prognose:	De taakstelling van € 0,2 mln op subsidies strookt niet met de recent (halverwege 2025) door de raad vastgestelde visie SamenLeven en zet de invulling ervan onder druk. In deze visie wordt namelijk uitgegaan van versterking van de Hoeksche Waardse samenleving via het principe van versterking van gemeenschapszin (zorg en ondersteuning dichtbij en integraal georganiseerd), dat grotendeels gerealiseerd wordt door het verstrekken van subsidies aan onze maatschappelijke partners. Interventies, zoals de huidige taakstelling op subsidies, via ofwel de 'kaasschaafmethode' dan wel via gerichte bezuiniging, die contrair zijn op het behalen van de doelstellingen uit de visie SamenLeven vragen daarom om een heroverweging. Daar waar de taakstelling op de subsidies, dan wel delen hiervan, geen negatieve effecten op de doelstellingen uit de visie, zijn deze structureel doorgevoerd met ingang van 2026. Concreet komt het hier neer op een invulling vanaf 2026 van ongeveer € 30.000. Door een nadere analyse op de onderuitputting van de bestaande subsidiebudgetten kan er vanaf 2027 nog een aanvullende structurele bezuiniging ter hoogte van € 3.000 worden gerealiseerd binnen het budget van de lokale impuls subsidies jeugdhulp. Mogelijkerwijs kan de huidige subsidieregeling met bijbehorend budget voor onderwijsbegeleiding met ingang van 2028 worden beëindigd. Dit betekent een bezuiniging van € 72.000. Met ingang van 2028 zou de bestaande totale taakstelling voor subsidies dan voor 50% gerealiseerd zijn.
Risico's	Al een aantal jaar zien we dat de kosten van onze grote subsidiepartners in het sociaal domein, die mensen in (loon)dienst hebben, jaarlijks harder stijgen dan de indexering die wij toepassen op onze subsidiebudgetten. Deze toenemende discrepantie wordt voor een behoorlijk deel veroorzaakt door forse CAO-stijgingen in de zorg-, cultuur- en welzijnssector, die procentueel hoger liggen dan de indexering die de gemeente jaarlijks ontvangt via het accres uit het Gemeentefonds. Professionele subsidiepartijen hebben zich te conformeren aan deze CAO stijgingen en dit zien we dan ook direct terug in jaarlijks steeds hogere subsidieaanvragen. Met behulp van incidentele aanvullende vergoedingen, afspraken en duidelijke keuzes hebben we deze toenemende discrepantie tot nu toe deels kunnen tegengaan en is het effect op het geleverde kwaliteitsniveau dan wel het aanbod van onze partners voor onze gemeente beperkt gebleven. Willen we het bestaande aanbod en kwaliteitsniveau echter kunnen blijven garanderen en bestendigen dan vraagt dit om een structurele hersteloperatie voor de reeds ontstane discrepantie en dus juist om extra subsidiemiddelen. De noodzaak van deze interventie is gelegen in het feit dat juist deze organisaties een zeer belangrijke rol hebben bij het behalen van ons gemeentelijke doel van een sociaal verbonden Hoeksche Waard, zoals ook opgenomen in de visie SamenLeven. Door de reeds ontstane en mogelijk steeds verder toenemende discrepantie tussen kostenstijgingen enerzijds en verleende subsidies anderzijds komt het behalen van dat doel sterk onder druk te staan. Voor het behoud dan wel het bestendigen van het bestaande aanbod bij onze grote subsidiepartners met mensen (in loondienst), is een structureel aanvullend bedrag van circa € 500.000 noodzakelijk (dit zonder de bestaande taakstelling van € 200.000). Hiervoor is bij de Kadernota 2027 een voorstel gedaan. Indien de discrepantie tussen CAO-stijgingen in de zorg-, cultuur- en welzijnssector enerzijds en het jaarlijkse gemeentelijke indexeringspercentage anderzijds de komende jaren verder toeneemt en deze mogelijk gecompenseerd gaat worden dan resulteert dit in een verdere toename van de subsidie-budgetten voor de toekomst. Als er besloten wordt om de voorgestelde bezuinigingsmaatregel op het gebied van onderwijsbegeleiding niet door te voeren dan betekent dit een forse daling van het realiseren van de taakstelling. Gezien bovenstaande punten is de verwachting dat een verdere realisatie van de bestaande taakstelling dan de reeds geprognostiseerde 50% met ingang van 2028 naar verwachting niet mogelijk zal zijn.
Beheersingsmaatregelen (i.r.t. risico's)	Vanuit het accounthouderschap op onze subsidiepartners zien we er op toe dat de opdrachten aan onze subsidiepartners inhoudelijk ongewijzigd blijven en slechts tot doel hebben om het bestaande kwaliteitsniveau te behouden. Daar waar bezuinigingen gerealiseerd kunnen worden op subsidies, zonder dat deze ten koste gaan van het bestaande kwaliteitsniveau zullen deze nu en in de komende jaren alsnog doorgevoerd worden. Bij een niet verder te realiseren taakstelling voor de subsidies van 50% dient er mogelijk een andere taakstelling toegevoegd dan wel bestaande taakstelling verder verhoogd te worden.

Taakstelling: Wmo

Hieronder wordt de voortgang op deze taakstelling toegelicht:

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Omvang taakstelling	0,4 mln	0,9 mln	1,3 mln	1,3 mln
Gerealiseerd (-/-)	0,4 mln	0,9 mln	1,3 mln	1,3 mln
Restant taakstelling	0,0 mln	0,0 mln	0,0 mln	0,0 mln

Omschrijving	Toelichting
Omschrijving taakstelling	Beheersbaar en betaalbaar houden van WMO maatwerkvoorzieningen.
Concrete bezuinigingsmaatregelen	De maatregelen dragen in gezamenlijkheid bij aan het beheersbaar en betaalbaar houden van de Wmo maatwerkvoorzieningen. Het is niet mogelijk om een concreet bedrag toe te rekenen naar een afzonderlijke maatregel. - Het beperken van de instroom tot WMO maatwerkvoorzieningen door middel van: - Sturen op eigen kracht (waaronder ook particuliere hulp) en gebruik maken van het sociaal netwerk. - Financiële eigen kracht bespreekbaar maken in de gesprekken met de inwoner. - Sterkere verbinding met het voorliggend veld waardoor er eerder en gemakkelijker afgeschaald kan worden van maatwerkvoorziening naar oplossing binnen het voorliggend veld. Dit ontstaat o.a. door gebiedsgericht te werken wat de klantmanagers WMO al doen. - Communicatie aanpak om de bewustwording te vergroten bij zowel de inwoners, doorverwijzende partijen en zorgverleners. - Invoering inkomensafhankelijke bijdrage na wetwijziging Wmo naar verwachting 1 januari 2028. - Van individueel naar meer collectief. Denk aan scootmobielpool. - Contractmanagement door ontwikkelen waardoor er meer grip en sturing mogelijk is op de contracten. Standaard werken met kpi's en monitoring daarvan. - Specifiek voor de contracten voor begeleiding stoppen met een 'open house' constructie maar meer toewerken naar een partnership met een klein aantal aanbieders (of een samenwerkingsverband) waarin het afschalen van de inzet beloofd wordt i.p.v. een verkeerde financiële prikkel is. - Toezichthouder WMO.
Verwachte maatschappelijke (neven)effecten Het verwachte financiële effect per maatregel	Vergroot zelf- en samenredzaamheid. Verlaagt maatschappelijke kosten voor hulp en ondersteuning vanuit de Wmo. De maatregelen hebben in gezamenlijkheid een financieel effect. Uit de laatste uitgevoerde doorrekening (september 2026) van de te verwachten kosten van de WMO voorzieningen blijkt een daling van de kosten ten opzichte van de structureel geraamde budgetten. De daling is zodanig van omvang en naar verwachting structureel van aard dat we de taakstelling als gehaald beschouwen.
Realisatie/ voortgang	We hebben de taakstelling als gerealiseerd ingeboekt en de structurele budgetten verlaagd met de bedragen die als taakstelling in de begroting waren opgenomen.
Prognose	Een gerealiseerde bezuiniging van 0,4 miljoen in 2027, 0,9 miljoen in 2028 en structureel 1,3 miljoen met ingang van 2029.
Risico's	WMO betreft een open einde regeling waardoor niet begrensd kan worden op de taakstelling. De uitgaven zijn afhankelijk van de vraag en het toetsen van de vraag volgens de wettelijke Wmo vereisten. Vanaf 2027 worden de contracten verlengd met de aanbieders van Wmo voorzieningen op basis van een kostprijsonderzoek. Naar verwachting worden de tarieven vanaf 2027 verhoogd.
Beheersingsmaatregelen (irt risico's)	Maandelijks monitoren en om goed zicht te houden op de uitnutting en bij te kunnen sturen daar waar mogelijk. Bij sturen kan zijn: meer vragen van de klantmanagers t.a.v. hun gesprekstechnieken, meer vragen van de zorgaanbieders in hun opdracht om af te schalen of minder toe te leiden naar de WMO etc.

Taakstelling: Omzet HWwerkt!

Hieronder wordt de voortgang op deze taakstelling toegelicht:

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Omvang taakstelling	0,03 mln	0,06 mln	0,09 mln	0,09 mln

Omschrijving	Toelichting
Omschrijving taakstelling	HWwerkt! realiseert structureel omzet (inkomsten) in de begroting van de gemeente door werkzaamheden voor de beschutte medewerkers te organiseren. Een kerntaak voor het werkbedrijf. Door sturing op de omzet (omzetdoelen) expliciet te maken ligt er een uitdaging om meer omzet te realiseren bij bestaande klanten of nieuwe omzet te realiseren bij nieuwe klanten. De productiecapaciteit bij het Werkbedrijf heeft hier nog ruimte voor. De omzetstijging die hier taakstellend ligt is overigens gering (2,5% in 2027 tot het basisjaar 2025, oplopend naar 7,5% in 2029).
Concrete bezuinigingsmaatregelen	- Uitbreiding van Stap in Ontwikkeling betekent meer omzet door inzet bredere doelgroep vanuit team Werk. We maken beter gebruik van de infrastructuur van het Werkbedrijf door ook andere doelgroepen als statushouders en jongeren te ondersteunen in hun ontwikkeling naar werk. - Inzetten op meer detacheringen of het aantal uren uitbreiden. We gaan ons meer richten op medewerkers te gaan detacheren naar werkgevers in de omgeving. Dit betekent een goede afstemming van de productie en ontwikkeling van mensen. - Inzetten op stabiele en langdurige werkzaamheden van opdrachtgevers. Dit zorgt voor continuïteit en er kan voor langere termijn gepland worden.
Verwachte maatschappelijke (neven)effecten Het verwachte financiële effect per maatregel	Maandelijks € 77.000,- omzet genereren (industrie+ detacheringen). Zie onderdeel 'Concrete maatregelen'
Realisatie/ voortgang	Zie onderdeel 'Prognose'
	Totaal omzet: € 930.000

2. We beraden ons om meer te doen dan het minimale dat we nu doen op handhaving .

Taakstelling: HWwerkt!: Jobcoaches

Hieronder wordt de voortang op deze taakstelling toegelicht:

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Omvang taakstelling	0,1 mln	0,1 mln	0,1 mln	0,1 mln

Omschrijving	Toelichting
Omschrijving taakstelling	In de begroting is er rekening mee gehouden dat wij jobcoaches inhuren en niet in dienst nemen. Door dit wel te gaan doen (eigen personeel op reguliere opgaven) zijn we zonder inhoudelijk effect goedkoper uit. Dit betekent wel dat we mensen zullen aannemen en er materieel budget in de begroting wordt omgezet naar het formatiebudget.
Concrete bezuinigingsmaatregelen	1. Openstellen van een vacature en starten van werven
Verwachte maatschappelijke (neven)effecten	Op dit moment huren we jobcoaching in voor begeleiding. Dit zijn individuele trajecten die we los inkopen, dit budget omzetten naar een vaste formatieplaats van 1 fte jobcoach levert een besparing op.
Het verwachte financiële effect per maatregel	-
	2026 2027 2028 2029 2030
	Maatregel 1. €100.000
Realisatie/ voortgang	Tot nu toe heeft dit niet plaatsgevonden, dit is een organisatiebesluit.
Prognose	Onbekend, omzetten heeft gevolgen voor de span of control van de teammanager waardoor dit nog niet gebeurt.
Risico's	Omzetten naar vaste formatie betekent dat je minder budget overhoudt voor specialistische jobcoaching.
Beheersingsmaatregelen (irt risico's)	-

Welke strategische risico's en beheersmaatregelen zijn van toepassing?

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de strategische risico's die betrekking hebben op dit programma. In de paragraaf Weerstandsvormen & Risicobeheersing is het totaal van alle risico's opgenomen met daarbij de berekening van het (benodigde) weerstandsvormen.

(Bedragen * €1.000)

Risico omschrijving	Oorzaak	Gevolgen	Kans	Financieel maximum	Beheersmaatregelen
Door diverse ontwikkelingen (autonome groei, wijzigingen in het sociaal domein en meer taken vanuit het rijk) neemt het aantal aanvragen en gebruikers van de Wmo toe	Wmo is een open einderegeling. Door de vergrijzing en afname mantelzorgers doen meer inwoners een aanvraag voor Wmo, Daardoor lopen de wachttijden op.	Meer aanvragen zorgen voor meer tijds- en werkdruk bij het personeel en meer druk op de middelen. Er is geen plafond op de uitgaven in te stellen omdat de Wmo een open einderegeling is.	50	1.000	In de Transformatieagenda Wmo zijn maatregelen opgesteld die de Wmo beschikbaar en betaalbaar zouden moeten houden voor inwoners die de ondersteuning echt nodig hebben. Hiervoor zijn fundamentele keuzes aan de raad voorgelegd en gekozen.
Klanten dreigen tussen wal en schip te vallen	Toenemende complexiteit in zorgvragen combinatie met huisvestingsproblemen, weinig structurele en duurzame oplossingen, vaak tijdelijk inzet maatwerk oplossingen	Buiten contracten en reguliere aanbod worden afspraken gemaakt. Deze kosten drukken op Wmo budgetten	90	100	Structureel organiseren van budgetsluitende aanpak, zodat deze casussen een vast plek krijgen ivm incidentele financiering, maar ook zodat de rechtmatigheid hiervan wordt gewaarborgd.

Risico omschrijving	Oorzaak	Gevolgen	Kans	Financieel maximum	Beheersmaatregelen
Hogere kosten t.b.v. de uitvoering van de maatschappelijke opgave.	1. in het verleden niet toegekende benodigde indexatie door gemeente aan de partijen die voorheen hulpverlening boden in jeugd- en wijkteams waardoor het huidige budget waarschijnlijk niet toereikend is voor de uitvoering van de maatschappelijke opgave. 2. Nieuwe beoordeling van de benodigde menskracht voor de uitvoering van de (nieuwe) maatschappelijke opgave door SamenWaard.	SamenWaard kan niet de benodigde menskracht inzetten en zal medewerkers moeten ontslaan. De wachtlijsten zullen oplopen evenals de werkdruk. Het preventief werken komt onder druk te staan, waardoor hulpverlening pas later wordt opgepakt als de problemen groter zijn. SamenWaard kan de opdracht deels teruggeven omdat deze niet uitvoerbaar is met de beschikbare financiële middelen. De weg naar geïndiceerde zorg zal vaker opgezocht worden waardoor de kosten uiteindelijk nog hoger zullen uitvallen.	70	1.500	Tijdelijk impuls jeugdhulp naar voren halen. Onderzoeken hoe we als gemeente kunnen aansluiten bij benodigde indexatie. Vernieuwde werkwijze SamenWaard.
Behalen beoogd resultaat ontwikkelopdracht zorgaanbieders SOJ. Voor SOJ is een kostprijsonderzoek uitgevoerd naar de toereikendheid van de tarieven voor jeugdhulpaanbieders. De uitkomsten hiervan hebben voor de regio een impact van 6,4 mln. Aanbieders krijgen een ontwikkelopdracht om het ziekteverzuim en de inzet van inhuur te reduceren. Het beoogd resultaat hiervan is € 2,6 mln.	In de begroting 2027 en meerjarenperspectief zijn de beoogde resultaten van de ontwikkelopdracht verwerkt. Het risico bestaat dat de resultaten (gedeeltelijk) niet gehaald worden. Aanhoudende personeelskrapte kan juist leiden tot hogere kosten (inhuur), druk op kwaliteit en risico's voor de continuïteit van zorg. Deze ontwikkeling werkt tegen op wat we willen bereiken in de ontwikkelopdracht.	Hogere kostenontwikkeling Jeugdhulp	30	375	
Probleem in de continuïteit van het leerwerkbedrijf.	Krimp van het aantal WSW-dienstverbanden door afsluiting toegang WSW.	Dalende omzet en lagere toegevoegde waarde (een steeds hoger aantal medewerkers maken gebruik van het seniorenverlof en zijn dus boven de 60 jaar). Door de ouder wordende populatie neemt de loonwaarde af.	30	200	In contracten goed vastleggen hoe om wordt gegaan met de risico's van prijsstijgingen.
In de JeugdzorgPlus zijn de groepen al verkleind. De impact hiervan voor een kleine groep jongeren bedraagt €1.6 mln. aan extra kosten. Bovenregionaal is de intentie uitgesproken	Verkleinen groepen verblijfszorg drie milieuvoorziening.	Dit zal leiden tot extra kosten	70	370	

Risico omschrijving	Oorzaak	Gevolgen	Kans	Financieel maximum	Beheersmaatregelen
om de groepen binnen de driemilieu verblijfsvoorzieningen te verkleinen.					
Het aantal personen met verward gedrag neemt toe, met als gevolg een toename in de complexiteit (en dus de hoogte) van de Wmo begeleidingsaanvragen. Tevens gekoppeld aan kwetsbare situaties in de wijk en meer meldingen bij de politie. Voor de aanpak zijn er geen middelen toegekend via de circulaire.	De toename is een effect van: A. landelijke sturing op extramuralisering van verzekerde zorg en de forensische zorg. De extramuralisering/ beddenafbouw is een feit, terwijl de ambulante verzekerde behandeling onvoldoende is opgebouwd en deels nog in opstart is in de HW. Het betreft zowel inwoners met psychiatrie, licht verstandelijke handicap (beiden al dan niet in combinatie met middelengebruik). Tevens is er een toename van verwardheid door het langer thuis wonen van dementerende ouderen. B. Samenwerking en netwerkvaardigheden van en tussen de betrokken professionals (1) om te werken vanuit de 'client centraal'.	De hogere kosten leidt tot budgetoverschrijdingen	50	200	Gebruik maken van projectsubsidies via ZonMW, gericht op versterking van de kennis en vaardigheden van professionals.
Hoger aantal uitkeringsgerechtigden en/of prijs per uitkering dan in verdeelmodel SZW	Ontoereikend macrobudget SZW, verdeelproblematiek gebundelde uitkering en een eigen risico drempel van 7,5%.	Tekort op gebundelde uitkering.	70	1.300	Aanpak van team Inkomen om de instroom te beperken (minimaal mogelijk) en team Werk om de uitstroom te vergroten en de gemiddelde prijs van de uitkering te verlagen.
Financiële problematiek Jeugdbescherming West	Het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen in het verzorgingsgebied van Jeugdbescherming West is sterk afgenomen en neemt mogelijk nog verder af. Als gevolg hiervan staat de exploitatie sterk onder druk en moeten de regio's mogelijk financiële ondersteuning bieden. Er is een bovenregionale werkgroep ingesteld om dit verder te onderzoeken.	De geschatte omvang van dit risico bedraagt € 0,2 mln. voor 2025, mogelijk oplopend tot € 0,5 mln. in 2029.	60	75	

2.8 Programma 7 Volksgezondheid en Milieu

Wat is onze ambitie?

Volksgezondheid

Gezondheid gaat over meer dan niet ziek zijn: het gaat ook om veerkracht, meedoen en een gezonde leefomgeving. Het gezondheidsbeleid van gemeente Hoeksche Waard zet daarom in op preventie, normaliseren en collectieve factoren die gezondheid beïnvloeden, zoals werk of dagbesteding, armoede en schulden, gezondheidsvaardigheden, sociale inclusie, gezonde en fysieke leefomgeving en leefstijl.

Milieu

De Hoeksche Waard staat voor een klimaatneutraal eiland in 2050.

Onze kernambities volksgezondheid zijn:

- versterking van draagvlak voor vaccinaties en het faciliteren van de uitvoering ervan;
- verbetering van de mentale gezondheid van inwoners van 12 tot 27 jaar;
- versterking van het vitaal ouder worden door inzet op voldoende beweging, en op het verminderen van eenzaamheid;
- streven naar een gezonde leefomgeving in regelgeving en procedures.

Onze kernambities milieu zijn:

Om klimaatneutraal in 2050 te zijn werken we aan:

- een stabiel duurzaam decentraal gebiedsgericht energie- en warmtesysteem;
- een circulaire economie, waarin afval niet meer bestaat;
- veerkrachtige ecosystemen door de leefomgeving voor inheemse dieren, planten en micro-organisme te verbeteren en te versterken;
- klimaatbestendigheid. We zorgen ervoor dat we zijn voorbereid op extemer weer, zoals droogte, hitte en hevige regenval.

Indeling programma (structuur)

Tot het programma Volksgezondheid en Milieu behoren de taakvelden volksgezondheid, milieubeheer en duurzaamheid.

Wat gebeurt er om ons heen?

Toenemende druk op gezondheid en zorg vraagt om meer preventie

Vergrijzing, personeelstekorten, gezondheidsverschillen en een toenemende druk op de zorg maken preventie en een gezonde leefstijl steeds belangrijker. Ook blijkt uit onderzoeken dat inwoners minder mentaal gezond zijn en niet altijd gezond leven.

Samenwerken aan een gezonde leefomgeving

Ontwikkelingen zoals klimaatverandering, hitte en leefbaarheid hebben steeds meer invloed op de gezondheid van inwoners. Dit vraagt om een integrale aanpak waarin gezondheid, wonen, duurzaamheid en de leefomgeving samenkomen.

Financiële onzekerheid vraagt om focus en prioritering

De uitvoering van preventie- en gezondheidsbeleid is deels afhankelijk van tijdelijke middelen. Omdat vaak onduidelijk is of deze middelen beschikbaar blijven, richten we ons op wettelijke taken en activiteiten met het grootste maatschappelijk effect.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoering van de Nota Publieke Gezondheid

De Nota Publieke Gezondheid 2025-2028 vormt de basis voor onze inzet voor Volksgezondheid. Samen met onze partners werken we aan preventie, mentale gezondheid, vaccinatie, gezondheidsverschillen en een gezonde leefomgeving. De belangrijkste uitdagingen tussen 2026 en 2028 zijn:

- Toegenomen mentale ongezondheid bij met name jongeren en jongvolwassenen.
- Blijvende aandacht voor gezonde leefomgeving en milieu.
- Toegenomen risico op infectieziekten onder meer door verminderde vaccinatiebereidheid.
- Vanwege de dubbele vergrijzing in de Hoeksche Waard is het belangrijk dat ouderen gezonden vitaal zijn en blijven.
- Gezonde leefstijl bijvoorbeeld omdat in de Hoeksche Waard nog steeds meer dan gemiddeld wordt gedronken en minder dan gemiddeld wordt bewogen.

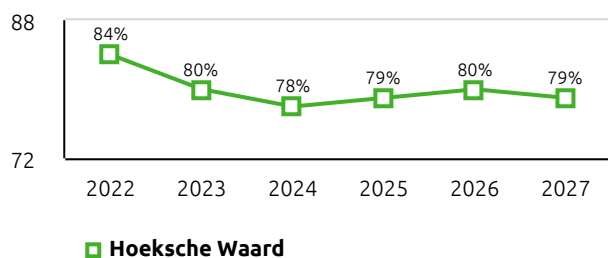
Doelen, KPIs en ambities Volksgezondheid

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Volksgezondheid: het beschermen, bewaken en bevorderen van gezondheid (Wet Publieke Gezondheid)	Beschermen van gezondheid	Vaccinatiegraad % inwoners onder 18	79%	Zoveel mogelijk inwoners onder de 18 zijn gevaccineerd	Lokale aanpak vaccinatiebereidheid herijken samen met de Dienst gezondheid en Jeugd
					Flexibilisering en modernisering van de informatievoorzieningen aan ouders met speciale aandacht voor de sociale omgeving
	Bewaken van gezondheid			Deelname Gezondheidsmonitor Zuid-Holland Zuid	
	Bevorderen van gezondheid	% 65-plussers dat de eigen gezondheid als 'goed' ervaart blijft gelijk	64%	Ouderen worden vitaal en gezond ouder	ketenaanpak valpreventie doorontwikkelen naar basisfunctionaliteit
					Welzijn op recept doorontwikkelen tot basisfunctionaliteit
					Transformatieplan Versterken zelf en samenredzaamheid
					Ketenaanpak dementievriendelijke samenleving
				Inwoners hebben een gezonde leefstijl	
		% jonge vrouwen 15-23 jaar dat (zeer) vaak gestrest is	63%	Mentale gezondheid bij jonge vrouwen en jongvolwassen vrouwen neemt toe	CA 24 - Verbeteren van de mentale gezondheid van jongeren en verkennen samen met onze partners de mogelijkheden, zoals het starten van een campagne
		Ontwikkelingskansen van jonge kinderen worden gestimuleerd		Meer kinderen worden gezond geboren en groeien kansrijk op	We voeren de aanpak 'Kansrijke Start' uit

Indicatoren en kengetallen Volksgezondheid

Vaccinatiegraad % inwoners onder 18

De cijfers voor de vaccinatiegraad zijn afkomstig van het Rijksvaccinatieprogramma (RIVM). Vanaf 2025 betreft het een prognose.

De vaccinatiegraad laat landelijk en ook in de Hoeksche Waard een dalende trend zien. Om verdere afname tegen te gaan blijft inzet op voorlichting, vertrouwen in vaccinaties en het bereiken van ouders en jongeren noodzakelijk.

% 65-plussers dat de eigen gezondheid als 'goed' ervaart

Deze gegevens zijn afkomstig uit de Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen van GGD, RIVM en CBS. Het betreft geen jaarlijkse meting maar een periodieke monitor, waardoor alleen meetjaren beschikbaar zijn.

% 65-plussers dat de eigen gezondheid als 'goed' ervaart	Hoeksche Waard	Nederland
2022	64%	61%
2024	65%	65%
2026 (prognose)	64%	

De afname sluit aan bij de vergrijzing en een toename van chronische aandoeningen onder ouderen. Tegelijkertijd blijft een ruime meerderheid van de ouderen de eigen gezondheid positief beoordelen, waardoor het belangrijk is om te blijven investeren in gezond ouder worden en preventie.

% jonge vrouwen dat (zeer) vaak gestrest is

Deze gegevens zijn afkomstig uit de Gezondheidsmonitor Jeugd/Jongvolwassenen van GGD, RIVM en CBS en zijn eveneens niet jaarlijks beschikbaar. In de nota is voor deze indicator uitgegaan van het laatst beschikbare cijfer, waarbij voor 2023 een percentage van 67% wordt genoemd.

% jonger vrouwen dat (zeer) vaak gestrest is	Hoeksche Waard	Nederland
2023	67%	64%
2027 (prognose)	63%	

Sinds de coronaperiode is een duidelijke toename zichtbaar in ervaren stress en mentale druk onder jongeren en jongvolwassen vrouwen. Factoren zoals prestatiedruk, sociale media, financiële onzekerheid en mentale gezondheidsproblemen spelen hierbij een rol, waardoor blijvende aandacht voor mentale gezondheid noodzakelijk blijft.

Doelen, KPIs en ambities Klimaatneutraal 2050

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
100% circulaire economie 2050 (CA 116 - Ondersteunen van de transitie naar een circulaire economie)	Inwoners scheiden hun afval	% grondstoffen uit hergebruik (doel: 50% minder primair in 2030)	Benoemde indicator is een landelijk streefgetal. Er zijn geen HW-cijfers ivm hergebruik. Wel kan als indicator het huishoudelijk restafval worden opgenomen. Hiertoe is een tabel opgenomen	Afvalscheiding hoog en stabiel	In de uitvoeringsafspraken met de RAD afspraken maken om invulling te geven aan onze ambitie en doelen
	25% circulaire bouw- en infraprojecten in 2030			Circulaire bouwmaterialen toegepast in projecten	Milieu impact aantoonbaar en tastbaar maken. Insert marktplaats gebruiken voor materialen die vrijkomen.
				Stimuleren gebruik (en teelt) van biobased materialen	Het handboek Openbare Ruimte wordt doorontwikkeld om beter aan te sluiten op actuele ambities, zoals hergebruik van materialen, toepassing van CO ₂ -arme en biobased materialen en natuurinclusief ontwerp.
				Circulair opdrachtgeverschap verankert in organisatie	Toewerken naar gemeentelijke kaders voor circulaire bouw en infra. Circulariteit opnemen in aanbestedingen, uitvragen en gunningscriteria - uitwerken in MVOI actieplan. Opstellen Kaders slopen wordt Oogsten
				Ketensamenwerking circulaire bouw actief, o.a. via Stichting Circulair ZHD (deelname + activiteiten)	Activiteiten Circulair ZHD: - - Ontwikkelen van een biobased actielijn door creatie mobiele beleving rondom biobased (en circulaire) bouwmaterialen. Bevorderen van hergebruik van vrijkomende grond uit civiel- en cultuurtechnische werken binnen de regio
	Hoeksche Waard vrij van zwerfafval in 2030			Lokaal eigenaarschap en vrijwilligers-betrokkenheid groeit	Opzetten van community onder zwerfafval vrijwilligers
				Systematische meting zwerfafval in openbare ruimte	Onderzoeken welke monitoring inzicht kan geven
Een robuust, toekomstbestendig en gebiedsgericht energiesysteem	Ieder gebied heeft een integrale energiebalans in 2050	Eind 2027 stelt de Raad een gebiedsgericht Energieprogramma vast		Plan om te komen tot netbalans per energiegebied in 2050	CA 108 - Uitwerken van een plan en een programma met gerichte maatregelen om te komen tot een stabiel en toekomstbestendig

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
					energiesysteem. We betrekken hierbij ideeën van bewonersinitiatieven, energiehubs en energiecoöperaties.
	Netuitbreiding	Realisatie 150 kV Klaaswaal: 2031-2032 realisatie 50 kV Heinenoord: 2031 realisatie 50 kV Strijen: 2033 realisatie uitbreiding 50 kV oud-Beijerland: 2030 realisatie 122 extra trafohuisjes: voor 2030 realisatie 80 extra trafohuisjes: na 2030		Toename transportcapaciteit, afname tot oplossen van netcongestie en geen wachtlijsten voor aansluitingen	CA 114 - Werken aan maatregelen om de belasting van het lokale energienetwerk samen met bestaande grootverbruikers te beheersen
	Beter en slimmer benutten van het elektriciteitsnet	x% van de opgewekte energie wordt gelijktijdig gebruikt. We creëren ruimte en balans op het elektriciteitsnet en de energie blijft zoveel mogelijk op het eiland	Energieverbruik per woning omlaag brengen. Streefgetal: 1,5% minder energieverbruik per woning tot 2030	Besparing op energie en aantal woningen aardgasvrij gemaakt	Uitvoering geven aan het Isolatieprogramma en aanpak Energiearmoede. Daarnaast inzetten op netbewuste en energiezuinige nieuwbouw.
				Verlaging energievraag bedrijven: besparing en optimaler gebruik door tijdverschuiving (flexibiliteit, vermindering pieken)	CA 109 - Prioriteit geven aan zonnepanelen op daken ten opzichte van vruchtbare landbouwgronden
				Energiehubs en energiegemeenschappen stimuleren en faciliteren	CA 113 - Stimuleren lokale energiecollectieven, zoals energiehubs op industrieterreinen die het lokale energienetwerk helpen om stabiel te blijven.
				Inzet op energieopslagsystemen (EOS)	Zie CA 108. Krijgt een plek in het op te stellen programma.
				Samenhang tussen opwek en gebruik op gebiedsniveau	Zie CA 108. Krijgt een plek in het op te stellen programma.
	Veerkrachtige ecosystemen 2050	Soortenrijkdom index (planten, insecten, vogels) HW-breed	aantal soorten omhoog. 0-meting voor 20 plekken in 2026	Vaststellen Landschapsontwikkelplan (LOP)	We starten in 2026 met monitoring biodiversiteit op 20 plekken in de HW. Daarna krijgen we inzichten in toe- of afname soortenrijkdom
	Ecologisch beheer openbare ruimte transitie vanaf 2026			Langlopende beheercontracten met ecologische eis gegund	We verwerken biodiversiteit in het integraal beleidsplan openbare ruimte. Wanneer we nieuwe beheercontracten aangaan

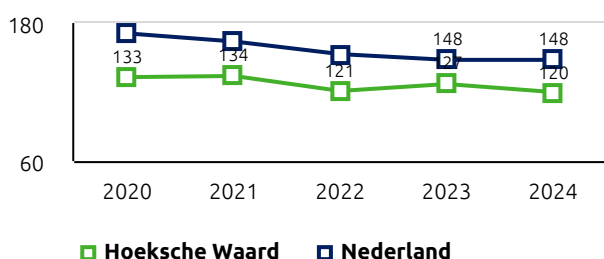
Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
					doen we dit doormiddel van een aanbestedingsprocedure waarbij we ecologie en biodiversiteit in het Programma van Eisen verwerken.
				Monitoring biodiversiteit op 20 plekken HW operationeel	We zetten de ingezette monitoring voort en onderzoeken hoe we een breed meetnet kunnen oprichten met onze lokale en landelijke partners.
	Alle nieuwe ontwikkelingen natuurinclusief in 2026			Natuurinclusiviteit als eis in omgevingsplan opgenomen	We introduceren Basiskwaliteit Natuur als middel om vertaalslag te geven van onze ambitie naar concrete doelstellingen die vertaald kunnen worden in omgevingsplannen.
Klimaatbestendig Hoeksche Waard 2050	Klimaatadaptieve bouwprojecten vanaf 2020 (100% nieuwbouw klimaatadaptief)	Klimaatstresstest op thema's wateroverlast, droogte, hitte, waterveiligheid, waterkwaliteit en bodemdaling.	Klimaatstresstests zijn opgeleverd. Per gesignaleerd knelpunt gaan we participatief maatregelen formuleren en uitvoeren	Nieuwbouwprojecten voldoen aan klimaatadaptieve standaard zoals ondertekend bij Convenant klimaatadaptief bouwen	Bij omgevingsplannen en bij anterieure overeenkomsten verwerken we het convenant klimaatadaptief bouwen.
	Wateroverlastgevoelige locaties voorzien van oplossingen in 2030			Rioolafkoppeling gerealiseerd (hemelwater gescheiden)	Bij gepland vervangingswerk van het riool zoals in het WRP opgenomen koppelen we riool af, daar waar het doelmatig is om wateroverlast tegen te gaan.
				Subsidie klimaatadaptieve tuinen verstrekt aan inwoners	Op basis van de subsidieverordening Slim omgaan met regenwater verstrekken we subsidies aan inwoners en organisaties zoals scholen en bedrijven.
	Meerlaagseveiligheid: sturen op waterveiligheid bij ruimtelijke ontwikkelingen			Afwegingskader water en bodemsturend	We ontwikkelen een toolbox voor ruimtelijke plannen en waterveiligheid.
				Operationele schuillocaties in gemeente	We onderzoeken op welke wijze gebieden bereikbaar blijven en sorteren daarmee voor op het onderzoeken van locaties waar publieke schuillocaties gerealiseerd kunnen worden.
				schuil en evacuatiestrategie door VRZHZ	We ondersteunen de veiligheidsregio bij het opstellen van de schuil en evacuatiestrategie.
				Beleidsregel omgevingsplannen	We verankeren uitkomsten uit de

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
					Meerlaagsveiligheidsstrategie in omgevingsplannen.
	CA 112 - Actief betrekken van bedrijven bij de duurzaamheidsopgave en gebruiken van de kracht van de ondernemers				

Indicatoren en kengetallen Klimaatneutraal 2050

Omvang huishoudelijk restafval [kg per bewoner] BBV indicator

Hieronder is weergegeven het jaarlijkse aantal kilo's restafval per inwoner van de Hoeksche Waard.

Ten opzichte van het landelijk gemiddelde scoren we redelijk goed. Maar om in 2050 afvalvrij te zijn moeten nog grote stappen worden gezet.

% Hernieuwbare elektriciteit BBV indicator

Hieronder is weergegeven de hoeveelheid elektriciteit die op een duurzame manier in de Hoeksche Waard wordt opgewekt.

Hernieuwbare elektriciteit % BBV, Kengetal	Hoeksche Waard	Nederland
2020	65%	22%
2021	83%	25%
2022	106%	33%
2023	124%	40%

Dit betreft de opwek van elektriciteit door windmolens, zonneweides en zonnepanelen op daken ten opzichte van het elektriciteitsverbruik in de Hoeksche Waard. Ten opzichte van andere gemeenten in Nederland wekken wij veel op.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn, per taakveld, de baten, de lasten, de onttrekkingen aan reserves evenals de stortingen in reserves weergegeven die betrekking hebben op dit programma.

(Bedragen x €1.000)

Taakveld	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
7.1 Volksgezondheid	420	712	0	0	0	0
7.4 Milieubeheer	1.572	2.761	159	1.759	1.759	1.759
Totaal baten	1.992	3.473	159	1.759	1.759	1.759
7.1 Volksgezondheid	-5.263	-5.919	-5.491	-5.423	-5.417	-5.416
7.4 Milieubeheer	-4.491	-6.382	-5.486	-4.715	-4.711	-4.709
Totaal lasten	-9.753	-12.301	-10.977	-10.138	-10.128	-10.125
Totaalsaldo van baten en lasten	-7.761	-8.828	-10.819	-8.379	-8.370	-8.367
7.1 Volksgezondheid	0	125	0	0	0	0
7.4 Milieubeheer	270	637	334	17	17	17
Totaal onttrekkingen reserves	270	762	334	17	17	17
7.4 Milieubeheer	-1.073	-1.600	0	0	0	0
Totaal stortingen reserves	-1.073	-1.600	0	0	0	0
Geraamd resultaat programma 7 Volksgezondheid en milieu	-8.565	-9.666	-10.484	-8.362	-8.353	-8.350

Welke verbonden partijen dragen bij aan onze doelstellingen?

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

De GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid is een gemeenschappelijke regeling waarin de tien gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid samenwerken. De dienst behartigt de belangen van de deelnemers door sturing, ordening, integratie en, in voorkomende gevallen, door uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning; meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

De Omgevingsdienst ondersteunt de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder. Ook begeleidt de dienst bij de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de wetten die artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht noemt.

Voor verdere toelichting hierop verwijzen wij u naar de paragraaf Verbonden Partijen in deze begroting.

Welke investeringen voeren wij uit?

Voor dit programma zijn geen nieuwe (vervangings)investeringen gepland.

Welke taakstellingen hebben betrekking op dit programma?

Op dit programma zijn geen taakstellingen van toepassing.

Welke strategische risico's en beheersmaatregelen zijn van toepassing?

Op dit programma zijn geen risico's van strategische aard geïdentificeerd.

2.9 Programma 8 Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Wat is onze ambitie?

Vitale dorpen en actieve samenleving. De Hoeksche Waard staat voor streven naar een krachtige en vitale participatiesamenleving waarin inwoners zelfbewust en in samenwerking met maatschappelijke organisaties en de gemeente regie voeren op het eigen bestaan, waarin voldoende vangnetten zijn ingericht en waarin preventie een grote rol speelt. We willen voor alle inwoners een duurzaam veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Daarbij willen we de bestaande sociaal economische staat van de Hoeksche Waard minimaal behouden en waar mogelijk verder verbeteren. (Omgevingsvisie Hoeksche Waard 2019)

De Omgevingsvisie is een uitwerking van de Toekomstvisie Hoeksche Waard 2040 met het zwaartepunt op de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie is een juridisch bindend instrument onder de Omgevingswet.

Onze kernambities zijn:

Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeente werken aan een Hoeksche Waard waarin iedereen kan meedoen, iedereen tot zijn recht komt en zijn talenten benut. Bij initiatieven met betrekking tot bijvoorbeeld woningbouw, bereikbaarheid en recreatie wordt door de initiatiefnemers rekening gehouden met de Hoeksche Waarden. Iedereen wordt uitgenodigd om hieraan mee te werken en actief te zijn. Wat inwoners zelf kunnen, doen zij zelf. De gemeente helpt inwoners die dat nodig hebben.

Indeling programma (structuur)

Tot het programma Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening behoren de taakvelden ruimte en leefomgeving, grondexploitatie (anders dan bedrijventerreinen), wonen en ontwikkeling.

Wat gebeurt er om ons heen?

De Omgevingswet is een belangrijke wet voor de ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en gebiedsontwikkeling en biedt instrumenten die in hun onderlinge samenhang de (gemeentelijke) overheid helpen met het bereiken van doelen en maatschappelijke opgaven. Deze wet beoogt de regelgeving rondom de fysieke leefomgeving te vereenvoudigen en te stroomlijnen.

De Omgevingswet kent een beleidscyclus. Deze beleidscyclus gaat uit van een continu proces, waarbij de nadruk ligt op de onderlinge samenhang van de (juridische) kerninstrumenten: Omgevingsvisie, Omgevingsprogramma (gebiedsprogramma), Omgevingsplan, Omgevingsvergunning. Hierbij gaat het om zowel de integrale belangenafweging en de verbrede reikwijdte, de zogenoemde *inhoudelijke* samenhang, als ook om de best passende combinatie van de kerninstrumenten, de zogenoemde *instrumentele* samenhang.

De inhoudelijke en instrumentele samenhang van de Omgevingswet maakt resultaatgericht, concreet samenwerken aan een sterke toekomst mogelijk. Een sterke samenleving, een uniek landschap en een samenleving die verantwoordelijkheid neemt voor haar omgeving. Versterken van de combinatie van rust, ruimte, ondernemerschap en gemeenschapskracht die de Hoeksche Waard zo bijzonder maakt.

Ruimtelijke ordening

In 2027 werken we verder aan vormgeving van regie op gebiedsontwikkelingen met als doel resultaatgericht, concreet samenwerken aan het versterken van de combinatie van rust, ruimte, ondernemerschap en gemeenschapskracht die de Hoeksche Waard zo bijzonder maakt. Werken met en volgens de beleidscyclus van de Omgevingswet vormt hiervoor de basis en stelt het werken vanuit beleidsdoelen voorop.

We werken verder aan de ontwikkeling van de kerninstrumenten van de Omgevingswet, hun onderlinge samenhang, de beleidscyclus en bijbehorende werkprocessen.

Het Beleidshuis Omgevingswet visualiseert de structuur en samenhang van al het omgevingsbeleid. Het is zowel een model, structuur, inhoudelijk kader als procesinstrument en voorkomt een wildgroei van allerlei (sectorale) visies en beleid. Sinds de vaststelling van de Omgevingsvisie Hoeksche Waard (2019) zijn er verschillende (sectorale) trajecten visie- en beleidsvorming in een pril, gevorderd en afgerond stadium. Deze trajecten verhouden zich tot het kerninstrumentarium en de beleidscyclus van de Omgevingswet. Het Beleidshuis Omgevingswet vormt de verbinding voor een open, transparante en respectvolle samenwerking tussen raad, college, ambtelijke organisatie en de Hoeksche Waardse samenleving. Het creëert strategische en organisatorische sturing op beleids(voering) voor de fysieke leefomgeving.

De Omgevingsvisie Hoeksche Waard (2019) speelt een sleutelrol bij het waarmaken van de in de Toekomstvisie geformuleerde doelen. Belangrijk accent is dat, volgens de Omgevingswet, de Omgevingsvisie de beleidsmatige basis vormt voor het Omgevingsplan. Daarom is gestart met de inventarisatie en analyse voor de actualisatie van de Omgevingsvisie. In 2027 werken we verder aan de voorbereidende werkzaamheden van de actualisatie van de Omgevingsvisie.

De vraag om ruimte is groter dan de ruimte die we beschikbaar hebben. Dit vraagt om scherpe keuzes. De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. Iedere gemeente heeft een omgevingsplan. Dit omgevingsplan bestaat uit een tijdelijk deel en een nieuw deel. Gemeenten hebben tot 31 december 2031 de tijd om de inhoud van het tijdelijke deel van het omgevingsplan om te zetten naar regels in het nieuwe deel, het zgn. gebiedsdekkend omgevingsplan. In 2027 werken we verder aan de omgevingsplanwijziging voor het buitengebied, blijven we verder werken aan het standaardiseren van de werkprocessen onder de Omgevingswet en treffen we de voorbereidingen voor de volgende fase in het meerjarige wettelijke traject van omzetting van het tijdelijke omgevingsplan naar een gebiedsdekkend Omgevingsplan.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Het gemeentelijk grondbeleid is in beweging. We nemen waar nodig meer regie om ruimtelijke ontwikkelingen en gemeentelijke ambities mogelijk te maken. Dit doen we zowel door zelf gronden en gebieden te ontwikkelen als door actief te sturen op ontwikkelingen van andere partijen. Per ontwikkeling bepalen we welke rol en inzet van de gemeente het beste past. Tegelijkertijd versterken we het kostenverhaal en maken we duidelijke afspraken over financiële bijdragen van initiatiefnemers. Zo houden we grip op de financiële haalbaarheid, kosten en risico's van gebiedsontwikkelingen en zorgen we dat ontwikkelingen bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving.

Volkshuisvesting

In de Hoeksche Waard gaat wonen over meer dan bouwen. Het gaat om thuis kunnen zijn, in dorpen met woningen in een groene en prettige woonomgeving.

Voor het eiland als geheel streven we naar een evenwichtige samengestelde bevolking waarin alle leeftijdsgroepen vertegenwoordigd zijn. We staan voor grote uitdagingen: een groeiende bevolking, een krappe woningmarkt, stijgende prijzen en de noodzaak om onze woningen en dorpen klaar te maken voor de toekomst.

We bouwen in al onze dorpen en uitbreidingslocaties nieuwe woningen. Woningbouw vindt plaats naar behoefte in alle dorpen. Een belangrijk speerpunt voor de Hoeksche Waard is om doorstroming op gang te brengen. Doorstroming is de sleutel tot een goed functionerende woningmarkt.

In de woningbouwprogrammering, die we jaarlijks actualiseren, is opgenomen waar we de komende 10 jaar welke woningen willen realiseren. Woningbouw concentreert zich zoveel mogelijk in de bestaande dorpen en de vier grote ontwikkelgebieden. Zijn er in een dorp niet of nauwelijks ontwikkelmogelijkheden en is er wel aantoonbare behoefte, dan wordt gekeken naar geschikte locaties aan de dorpsrand. Nieuw te ontwikkelen locaties worden altijd met een integrale blik afgewogen, waarbij maatschappelijke meerwaarde een basisvoorwaarde is voor medewerking.

Volgens de woningbouwafspraken in de Regionale realisatieagenda (Woondeal) streven we naar het bouwen van tenminste 2/3 betaalbare woningen, waarvan 30% sociale huur. Het is onder de huidige marktomstandigheden uitdagend om deze doelen te halen.

In navolging van de afspraken uit de Regionale realisatieagenda zetten we onze afstemming met ontwikkelende partijen en partners aan de versnellingstafel voort.

In najaar 2026 starten we met de voorbereidingen voor de actualisatie van de Woondeal. Aan de hand van de uitkomsten van deze actualisatie is het mogelijk dat er beleidsmatige aanpassingen moeten worden uitgevoerd, zoals bijvoorbeeld in het Volkshuisvestingsprogramma (VHP) en de Prestatieafspraken Hoeksche Waard 2027-2030.

Om voortgang in de woningbouwproductie te houden, maken we in een vroegtijdig stadium van een ontwikkeling scherpe en bindende afspraken met ontwikkelaars over programma, planning en fasering. De gemeentelijke inzet richt zich op ontwikkelaars die de stap tot realisatie daadwerkelijk willen en ook kunnen maken. Dit betekent dat op woningbouwlocaties waar ontwikkelende partijen niet voldoende vaart maken, de gemeente een pas op de plaats maakt. Ten behoeve van de tijdelijke regeling realisatiestimulans wordt de status 'start bouw' goed bijgehouden in onze monitoring.

Sinds 01 juli 2026 is de Wet Versterking regie op de volkshuisvesting van kracht. Omdat het om een ingrijpendewet gaat, geldt er een gefaseerde invoering voor de onderliggende plannen en regels.

Toekomstvisie 2050

In lijn met de Toekomstvisie 2050 ligt er een grote opgave op het gebied van wonen, mobiliteit en energie. Deze WME-opgave wordt voortvarend ter hand genomen en leidt de komende jaren tot een verdere ontwikkeling van de Hoeksche Waard. De woningvoorraad groeit, de mobiliteitsopgave neemt toe en ook de energie-infrastructuur vraagt om verdere ontwikkeling. Voor een nadere toelichting op deze opgaven, de projecten en de bijbehorende financiële ontwikkelingen wordt verwezen naar de paragraaf Wonen, Mobiliteit en Energie (WME).

De verwachte groei naar een gemeente met 100.000+ inwoners heeft daarnaast gevolgen voor de benodigde maatschappelijke voorzieningen en de voorzieningen in de openbare ruimte. De omvang en financiële consequenties hiervan worden de komende periode nader in beeld gebracht. Wanneer uit deze uitwerking blijkt dat aanvullende investeringen of maatregelen noodzakelijk zijn, worden deze via afzonderlijke voorstellen ter besluitvorming voorgelegd en, waar van toepassing, verwerkt in toekomstige begrotingen.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we ervoor doen?

Doelen, KPIs en ambities Gebiedsontwikkeling

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Vitale dorpen en actieve samenleving	Voor alle inwoners een duurzaam veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit behouden	% inwoners dat de Hoeksche Waard als aantrekkelijke woonomgeving ervaart (benchmark), zelfde waarde als 2022 behouden	7,47	Strategische en organisatorische sturing op beleids(voering) voor de fysieke leefomgeving	Werken aan inrichten Beleidshuis Omgevingswet
					Vorbereidende werkzaamheden actualisatie Omgevingsvisie (2019)
				Op 01 januari 2032 een gebiedsdekkend Omgevingsplan	Vorbereidende werkzaamheden actualisatie Omgevingsplan t.b.v. volgend deelgebied
					CA 105 - Vragen HW Wonen om meer toezicht te houden op de onderhoudsstaat van de tuinen. Dit wordt integraal onderdeel van de jaarlijkse prestatieafspraken vanaf 2027.
	Klimaatadaptatie en energietransitie in de gebiedsontwikkeling			Klimaatadaptieve maatregelen verwerkt in nieuwe ruimtelijke plannen (water, hitte, biodiversiteit)	CA 101 - In de dorpen komt meer ruimte voor groen. We passen het 3-30-300 principe toe bij nieuwbouwprojecten en in bestaande wijken waar dat mogelijk is. Dit principe houdt in dat iedereen vanuit huis 3 bomen moet kunnen zien, 30 procent van de wijk natuurlijke schaduw heeft en op 300 meter afstand van de woning een park gelegen is.
	Streven naar een krachtige en vitale participatiesamenleving waarin inwoners zelfbewust en in samenwerking met maatschappelijke organisaties en de gemeente regievoeren op het eigen bestaan en waarin preventie een grote rol speelt			Strategische en organisatorische sturing op beleids(voering) voor de fysieke leefomgeving	Doorontwikkeling Intake- en Omgevingstafel m.b.t. toetsing initiatieven en ontwikkelingen in samenhang met actualisatie Omgevingsvisie (2019) en actualisatie Omgevingsplan (01-01-2032)
	Minimaal behoud van de bestaande sociaal-economische staat van de Hoeksche Waard en waar mogelijk verder verbeteren.	Zie programma 0 over integrale ontwikkelbeelden		Gebiedsprogramma's voor de dorpen in de Hoeksche Waard	Ten behoeve van een gebiedsgerichte aanpak samenbrengen van de ontwikkelbeelden van de dorpen in het Beleidshuis Omgevingswet, actualisatie Omgevingsvisie (2019) en actualisatie Omgevingsplan (01-01-2032)

Indicatoren en kengetallen Gebedsontwikkeling

% inwoners dat de Hoeksche Waard als aantrekkelijke woonomgeving ervaart

Er wordt een brede benchmark uitgevoerd onder de inwoners van de Hoeksche Waard. Dit is een goede indicator hoe de omgevingskwaliteit, omgevingskwaliteit, omgevingsgezondheid en omgevingsveiligheid ervaren wordt.

% inwoners dat de Hoeksche Waard als aantrekkelijke woonomgeving ervaart	Hoeksche Waard	Nederland
2022	7,47	7,17
2027	7,47	

In 2022 is een benchmark uitgevoerd waarin Hoeksche Waard zich boven landelijk gemiddelde bevond. We streven ernaar minimaal de uitkomst van 2022 te behouden.

Doelen, KPIs en ambities VTH

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Bescherming omgevingskwaliteit, landschap en erfgoed	Regels over de omgeving, nieuwbouw, monumenten en erfgoed worden nageleefd.			Omgevingsvergunningen m.b.t. regelgeving getoetst conform kwaliteitseisen	We voeren onze wettelijke taken hierop uit.
Betrouwbare, transparante en innovatieve dienstverlening	Klanten tevreden over VTH-procedures, communicatie en doorlooptijden	Klanttevredenheid over contact met VTH	Minimaal 8	Omgevingsvergunningen afgehandeld binnen service- en wettelijke termijnen.	We geven op brede schaal informatie. Op onze website, telefonisch, schriftelijk en bij complexere initiatieven ook in vooroverleg.

Indicatoren en kengetallen VTH

Klanttevredenheid over contact met VTH

Voor team toezicht en handhaving wordt de kwaliteit van dienstverlening gemonitord aan de hand van signalen en klachten over het optreden van toezichthouders. Goede dienstverlening blijft voor VTH een belangrijke prioriteit.

Klanttevredenheid ovr contact met VTH	Hoeksche Waard
2022	7,5
2023	7,9
2024	8,1
2025	7,6
2026	
2027	8

VTH streeft naar een klantwaardering van minimaal een 8. De klanttevredenheid voor team APV-vergunningen en omgevingsvergunningen wordt periodiek gemeten via een klanttevredenheidsonderzoek (KTO). De meest recente resultaten laten een waardering van 8,0 voor APV en 7,8 voor Omgevingsvergunningen zien. Hiermee wordt de gestelde ambitie gerealiseerd.

Doelen, KPIs en ambities Volkshuisvesting en wonen

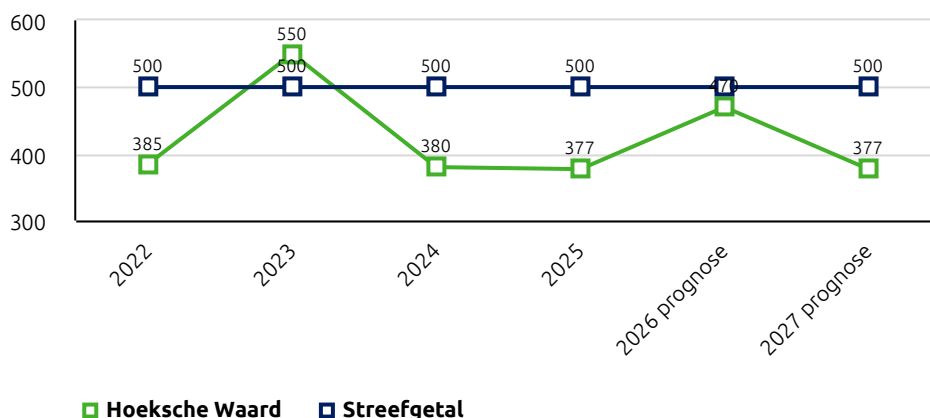
Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Vitale dorpen en actieve samenleving	Voldoende en gedifferentieerde woningvoorraad voor alle doelgroepen	Aantal gerealiseerde nieuwbouw woningen per jaar	500	Min. 5.000 nieuwe woningen gebouwd t/m 2032 (≥ 500 /jaar)	Ervoor zorgen dat de opgave in de woningbouwprojecten landt. Uitvoering legt focus op realisatie.
				Continue bouwstroom in ieder dorpskern.	CA 75 - Versnellen van de woningbouw door het programma Wonen, Mobiliteit en Energie te ondersteunen en blijven aandacht geven aan kleine woningbouwinitiatieven
					CA 80 - Bevorderen doorstroming op de woningmarkt, verkennen van de mogelijkheden daarvoor en komen met een plan ism ontwikkelaars en HW Wonen en zorgdragen voor uitvoering
				CA 78 - Voorrang aan inwoners Hoeksche Waard op de woningmarkt. We gebruiken hiervoor de routekaart en voegen daar acties aan toe, zodat de voorrang beter wordt geborgd. We formaliseren de voorrang voor sociale huurwoningen binnen de wettelijke kaders.	
					In 2027 voeren we opnieuw een woningbehoefte onderzoek uit (de laatste dateert uit 2023). Aan de hand hiervan herijken we onze nieuwbouw opgave.
		Aantal gerealiseerde tijdelijke woningen	0	Opgave 700 tijdelijke woningen gerealiseerd in 2032	Via een tweesporen aanpak werken we aan realisatie van 700 tijdelijke woningen op meerdere locaties. Dit doen we onder andere samen met HW Wonen. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor realisatie door marktpartijen.
					CA 67 - Zorgen voor humanitaire en duurzame opvang van Oekraïners.
				Opgave standplaatsen voor 14 woonwagens	We voeren het uitvoeringsplan woonwagens uit: in 2027 1 plaats op bestaande locaties. Realisatie van de overige plaatsen worden meegenomen in de ontwikkeling van de grootschalige woningbouwlocaties
					CA 79 - Verkennen mogelijkheid om een leegstandsverordening in

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
					te voeren om onnodige leegstand en overlast te voorkomen
Een thuis voor iedereen in vitale dorpen	Passende huisvesting voor ouderen.			875 nultredenwoningen, 525 geclusterd, 245 zorggeschikt t/m 2030 zie tabel voor prognoses	CA 74 - Experimenteren ism ontwikkelaars en HW Wonen met bijzondere woonvormen, zoals knarrenhofjes, generatiewoningen, gemengde woonvormen, zorgwoningen en het splitsen van woningen.
	Passende huisvesting voor arbeidsmigranten en statushouders			CA 71 - Bij een verzoek voor aanvullende opvang van asielzoekers is de haalbaarheid en draagbaarheid voor onze dorpen leidend. De haalbaarheid en draagvlak onderzoeken we samen met onze inwoners	CA 73 - Sturen op de afspraak met het COA om vooral gezinnen te huisvesten in het asielzoekerscentrum in 's-Gravendeel
					In 2026/2027 wordt een onderzoek gedaan naar de huisvesting van arbeidsmigranten. Op basis hiervan wordt de mogelijke opgave op dit punt geformuleerd.

Indicatoren en kengetallen Volkshuisvesting

Woningbouwopgave

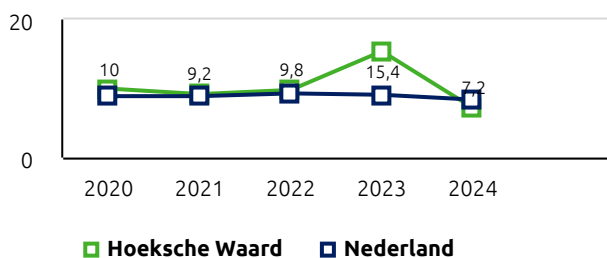
Hierbij een overzicht van de woningbouwopgave met gerealiseerde en geprognosticeerde nieuwbouw.

De oorzaken voor het niet halen van onze ambitie van 500 te realiseren woningen zijn divers. De economische situatie (hogere rentes en bouwkosten) en vertraging in de planvorming (voorbereidende fase) waren voorkomende factoren. Dat heeft verschillende oorzaken: o.a. participatie (maatschappelijke haalbaarheid), financiële haalbaarheid (staat onder druk), ruimtelijke aspecten en reactietijd/voortvarendheid van de initiatiefnemers. Daarbij spelen ook een aantal bezwaar- en beroepsprocedures een rol in de vertraging en de woningmarkt heeft te kampen gehad met stagnerende verkoop.

Nieuw gebouwde woningen [per 1.000 woningen] BBV indicator

Hieronder is weergegeven het aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen, dit is een verplichte indicator en maakt vergelijking mogelijk.

Het bouwtempo van de Hoeksche Waard loopt aardig in de pas of iets hoger dan het Nederlandse gemiddelde.

Opgave ouderenhuisvesting

Hierbij een overzicht met de voortgang van de opgave ouderenhuisvesting.

Categorie	Prognose (BZK)	Geprogrammeerd	Gerealiseerd t/m 2025	Restant opgave	Geprognostiseerd	
					2026	2027
Nultreden	875	1556	601	274	364	103
Geclusterd	525	856	57	468	50	52
Zorggeschikte woningen	245	254	0	245	0	0

Voor alle 3 de categorieën geldt dat er voldoende plannen in de woningbouwprogrammering zijn opgenomen om de opgave Ouderenhuisvesting te kunnen realiseren. Naar verwachting zal per 01-01-2027 de volledige opgave nultredenwoningen zijn gerealiseerd.

Voor de categorie geclusterde woonvorm geldt dat er met 856 woningen van de 525 woningen meer dan voldoende is geprogrammeerd. Voor deze categorie zal de focus voor de komende jaren moeten liggen op de uitvoering. Voor de categorie zorggeschikt geldt dat exact de opgave is opgenomen in de programmering. Ook hiervoor geldt dat de focus moet liggen op de uitvoering, waarbij met de gebiedsontwikkeling Stougjeswijk ongeveer de helft van deze opgave wordt gerealiseerd.

Demografische druk BBV indicator

Hieronder is weergegeven het aantal personen tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per 100 personen van 20 tot 65 jaar.

Demografische druk BBV, Kengetal	Hoeksche Waard	Nederland
2022	80,5%	70,3%
2023	80,6%	70,3%
2024	80,9%	70,4%
2025	81,0%	70,7%

De Hoeksche Waard is ten opzichte van Nederland relatief vergrijsd. Hier houden we rekening mee in de nieuwplannen met de invulling van de opgave ouderenhuisvesting.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn, per taakveld, de baten, de lasten, de onttrekkingen aan reserves evenals de stortingen in reserves weergegeven die betrekking hebben op dit programma. Hierbij zijn de baten (en onttrekkingen uit reserves) weergegeven als +/- en de lasten (en stortingen in reserves) als -/-

(Bedragen x €1.000)

Taakveld	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
8.1 Ruimte en leefomgeving	6.521	10.337	3.013	2.663	7.612	9.832
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	3.670	1.494	480	871	449	452
8.3 Wonen en bouwen	2.684	4.621	2.895	4.321	4.321	4.321
Totaal baten	12.875	16.452	6.388	7.855	12.382	14.605
8.1 Ruimte en leefomgeving	-6.497	-5.182	-4.231	-4.322	-4.282	-3.394
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-2.712	-1.717	-726	-1.120	-684	-686
8.3 Wonen en bouwen	-5.075	-5.370	-5.712	-5.775	-5.764	-5.806
Totaal lasten	-14.283	-12.268	-10.669	-11.218	-10.730	-9.887
Totaalsaldo van baten en lasten	-1.409	4.184	-4.281	-3.363	1.652	4.718
8.1 Ruimte en leefomgeving	5.390	10.370	5.986	3.355	3.303	2.402
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	0	215	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	5.390	10.585	5.986	3.355	3.303	2.402
8.1 Ruimte en leefomgeving	-5.940	-16.716	-5.172	-2.167	-7.116	-9.327
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0
Totaal stortingen reserves	-5.940	-16.716	-5.172	-2.167	-7.116	-9.327
Geraamd resultaat programma 8 Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-1.958	-1.947	-3.467	-2.174	-2.161	-2.207

Welke verbonden partijen dragen bij aan onze doelstellingen?

Er zijn binnen dit programma geen verbonden partijen.

Welke investeringen voeren wij uit?

Voor dit programma zijn geen nieuwe (vervangings)investeringen gepland.

Welke taakstellingen hebben betrekking op dit programma?

Op dit programma zijn geen taakstellingen van toepassing.

Welke strategische risico's en beheersmaatregelen zijn van toepassing?

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de strategische risico's die betrekking hebben op dit programma. In de paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing is het totaal van alle risico's opgenomen met daarbij de berekening van het (benodigde) weerstandsvermogen.

(Bedragen * €1.000)

Risico omschrijving	Oorzaak	Gevolgen	Kans	Financieel maximum	Beheersmaatregelen
In het kader van de stimulering flexibele woningbouw is er een herplaatsingsgarantie afgesproken met HW wonen	Na exploitatie van de tijdelijk huisvesting op locatie Lindehoeve bestaat de kans dat er geen vervangende locatie beschikbaar is om de units te plaatsen. In dit geval zal HW wonen (exploitant) gebruiken maken van de rijksregeling "herplaatsingsgarantie". Indien er geen vervangen locatie is staat het rijk voor 60%, de gemeente voor 25% en de exploitant	Op dit moment wordt de transactie prijs na exploitatie inschat op € 4.000.000,-. De boekwaarde na exploitatie bedraagt € 5.190.000,-. De gemeente staat garant voor een totaal bedrag van € 300.000	10	300	Er zal tijdig in overleg getreden worden met HW wonen over vervangende locatie. Er zit hiervoor een signaleringsfunctie in de grondexploitatie.

Risico omschrijving	Oorzaak	Gevolgen	Kans	Financieel maximum	Beheersmaatregelen
	voor 15% garant voor het verschil tussen boekwaarde en marktwaarde (transactieprijs).				
Beroep op bestemmingsplan	Weerstand tegen effecten bestemmingsplan.	1 Uitloop van de planning 2 Risico op missen van Realisatiestimulans	70	2.100	
Terugvordering van bevoorschotting	Uitloop van bouwplanning gaat over maximale periode van 10 jaar. 2035 is einddatum.	Mogelijk moet de gemeente het voorschot gedeeltelijk terugbetalen. Er ontstaat een discussie met de ontwikkelaar over de gemaakte kosten.	30	11.500	
Beschikbare ambtelijke capaciteit is onvoldoende	Tekort intern/extern capaciteit.	Vertraging in proces.	50	1.500	
Netcongestie zorgt ervoor dat er geen stroomaansluitingen mogelijk zijn	Het bestaande netwerk heeft onvoldoende capaciteit.	Vertraging en/of (gedeeltelijk) stopzetten proces.	70	2.485	
Het risico dat ruimtelijke plannen en ontwikkelingen beperkt en/of vertraagd worden als gevolg van de stikstofdepositie in stikstof gevoelige Natura 2000-gebieden.	Als gevolg van de uitspraak van de Raad van State 29 mei 2019 mag het Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) niet meer als basis gebruikt worden om ruimtelijke ontwikkelingen toe te staan welke leiden tot een stikstoftoename in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.	De gemeente kan grondopbrengsten of exploitatiebijdragen voor woningbouwplannen en bedrijfsterrein ontwikkelingen mislopen of bij vertraging van projecten later ontvangen.	30	500	Adequaar monitoren van de ontwikkelingen en tijdig bijsturen. Voor lopende en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen beoordelen of de stikstofdepositie een belemmerende factor is.

2.10 Algemene Dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Voor het onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien zijn, met uitzondering van het onderdeel overhead (bedrijfsvoering), geen afzonderlijke doelstellingen en activiteiten geformuleerd. Voor de doelstellingen en activiteiten met betrekking tot overhead / bedrijfsvoering (taakveld 0.4), wordt verwezen naar paragraaf 3.5 Bedrijfsvoering.

Algemene Dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de lokale heffingen, de algemene uitkering, dividendinkomsten, het saldo van de financieringsfunctie (dit is het verschil tussen de aan taakvelden toegerekende rekenrente en de werkelijk betaalde rente over lang- en kortlopende leningen, ook wel renteresultaat genoemd) en eventuele overige algemene dekkingsmiddelen. De algemene dekkingsmiddelen dienen als dekking van de in de programma's opgenomen kosten.

(Bedragen x €1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lokale heffingen waarvan besteding niet gebonden is	29.113	29.341	29.656	29.997
Algemene uitkering	179.779	173.445	171.708	174.992
Dividend	1.736	1.736	1.736	1.736
Saldo financieringsfunctie	281	305	328	275
Totaal	210.910	204.826	203.429	207.000

*Deze heffingen bestaan uit de (on)roerende zaakbelasting, toeristenbelasting, reclamebelasting en hondenbelasting

Overhead

De overheadkosten bestaan uit de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Voorbeelden zijn het management, personeelszaken, informatievoorziening en automatisering, huisvesting, financiën etc. Voor de definities is aangesloten bij de Notitie overhead 2023 van de commissie BBV.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 moeten gemeenten en andere overheden vennootschapsbelasting (vpb) betalen over de winst die ze met hun ondernemingsactiviteiten maken. De aangifte wordt gesplitst in vpb over activiteiten van grondexploitaties en overige activiteiten. Voor grondexploitaties vindt jaarlijks een beoordeling plaats of er sprake is van fiscale winst. Voor de overige activiteiten, wijken inkomsten en uitgaven niet substantieel af van voorgaande jaren. De conclusie is dat de gemeente voor deze activiteiten geen ondernemer in fiscale zin vormt.

Onvoorzien

In de Begroting 2027 is, conform de vastgestelde financiële verordening én de geformuleerde grondslagen en uitgangspunten, een raming voor onvoorziene uitgaven opgenomen ter hoogte van € 1.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn, per taakveld, de baten, de lasten, de onttrekkingen aan reserves evenals de stortingen in reserves weergegeven die betrekking hebben op dit programma. Hierbij zijn de baten (en onttrekkingen uit reserves) weergegeven als +/- en de lasten (en stortingen in reserves) als -/-

(Bedragen x €1.000)

Taakveld	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
0.4 Overhead	505	398	100	100	100	100
0.5 Treasury	2.066	2.131	2.131	2.131	2.131	2.131
0.61 OZB woningen	12.669	14.060	14.863	15.042	15.299	15.583
0.62 OZB niet-woningen	10.580	12.236	13.246	13.295	13.352	13.410
0.64 Belastingen overig	845	732	750	750	750	750
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	172.564	172.062	179.779	173.445	171.708	174.992
0.8 Overige baten en lasten	470	269	100	100	100	100
Totaal baten	199.700	201.887	210.969	204.863	203.441	207.066
0.4 Overhead	-36.245	-42.775	-40.005	-38.399	-37.812	-38.429
0.5 Treasury	-405	-542	-114	-90	-67	-120
0.61 OZB woningen	-678	-653	-702	-702	-702	-702
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	-240	-223	-395	-413	-424	-437
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-365	-62	-1.263	-2.419	-3.336
0.8 Overige baten en lasten	-1.374	50	-6	-6	-7	-7
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	-76	-78	-78	-78	-78
Totaal lasten	-38.942	-44.584	-41.363	-40.952	-41.507	-43.107
Totaalsaldo van baten en lasten	160.758	157.303	169.607	163.911	161.935	163.959
0.10 Mutaties reserves	9.048	12.452	3.233	0	0	0
0.4 Overhead	3.070	7.769	3.603	1.032	644	624
Totaal onttrekkingen reserves	12.118	20.221	6.836	1.032	644	624
0.10 Mutaties reserves	-8.616	-12.452	-3.233	0	0	0
0.4 Overhead	228	-3.010	-740	0	0	0
0.5 Treasury	-165	0	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-2.767	0	0	0	0	0
Totaal stortingen reserves	-11.321	-15.462	-3.973	0	0	0
Geraamd resultaat Algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien	161.555	162.062	172.470	164.943	162.578	164.584

Welke verbonden partijen dragen bij aan onze doelstellingen?

GR Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)

De doelstelling van de gemeenschappelijke regeling is een doelmatige uitvoering van werkzaamheden voor de heffing en invordering van belastingen, heffingen en rechten, de Wet waardering onroerende zaken, de administratie van vastgoedgegevens, het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden en de Wet basisregistraties adressen en gebouwen.

Karel (voorheen Stichting Inkoopbureau West-Brabant)

Deze stichting dient indirect diverse openbare belangen. Door het faciliteren van een regionaal inkoopbureau behaalt de stichting voordelen op financieel, kwalitatief en procesmatig gebied voor de deelnemers.

Stedin

Centraal staat het betrouwbaar, veilig en maatschappelijk verantwoord leveren van energie en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.

BV Gemeenschappelijk Bezit Evides

Gemeente Hoeksche Waard neemt samen met gemeenten en provincies in Zuid-Holland en Zeeland deel in de BV Gemeenschappelijk Bezit Evides. Op haar beurt is de BV 50% eigenaar van het drinkwaterleidingbedrijf Evides. Evides levert drinkwater aan huishoudens en bedrijfsleven en houdt zich

ook steeds meer bezig met de levering van industriewater en diensten op het gebied van afvalwater- en rioolwaterzuivering.

Bank Nederlandse Gemeenten

De gemeente heeft van oudsher aandelen in de BNG. Doelstelling van de bank is een voordelige financiële dienstverlening en kredietverstrekking, om zo te kunnen bijdragen aan de maatschappelijke voorzieningen. Voor verdere toelichting hierop verwijzen wij u naar de paragraaf Verbonden Partijen in deze begroting.

Welke beleidsindicatoren hebben betrekking op dit onderdeel?

In onderstaande tabel zijn de, volgens het BBV, verplichte beleidsindicatoren opgenomen die betrekking hebben op dit programma.

Indicatoren BBV: woonlasten	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Woonlasten éénpersoonshuishouden in €	2026	908	993	994
Woonlasten meerpersoonshuishouden in €	2026	1042	1089	1079
Gemiddelde WOZ-waarde woningen x € 1.000	2026	436	439	435

Indicatoren BBV: formatie, bezetting, apparaatiskosten, inhuur en overhead	Jaar	Hoeksche Waard
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	2027	8
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	2027	7
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	2027	871
Externe inhuur (% van totale loonkosten)	2027	18%
Overhead (% van de totale lasten)	2027	12%

Toelichting kengetal Externe Inhuur begroting 2027:

In 2021 was nog sprake van een werkelijk/gerealiseerd inhuurpercentage van 29% en is afgelopen jaren stapsgewijs verlaagd tot 21% in 2024. In 2025 is dit percentage weer iets gestegen, met name als gevolg van de ambities van de gemeenteraad, de krapte op de arbeidsmarkt en de verdere doorontwikkeling van onze organisatie waarvoor wij op onderdelen externe expertise hebben ingehuurd. Hierdoor is het gerealiseerde percentage boven de met de raad / Auditcommissie afgesproken norm voor 2025 van 20%. Het streven voor 2026 om dit terug te brengen naar 18%.

In deze begroting 2027 wordt uitgegaan van een verwacht inhuurpercentage van 18%. Dit percentage is in lijn met de met de Auditcommissie afgesproken doelstelling. De doelstelling om de inhuur stapsgewijs terug te brengen naar een structureel realistisch niveau, sluit aan bij het collegebesluit van 30 mei 2023 én de met de Auditcommissie en raad (raadsbesluit van 15 februari 2022). Voor de volledigheid zijn de met de Auditcommissie/raad afgesproken normen opgenomen in onderstaande tabel.

2027	2028	2029	2030
18%	18%	18%	18%

Voor verdere toelichting verwijzen wij naar de Paragraaf Bedrijfsvoering (onderdeel HRM) van deze begroting.

Welke investeringen voeren wij uit?

In onderstaand overzicht zijn de meerjarige (vervangings)investeringen opgenomen die voor dit programma worden uitgevoerd. Dit betreffen de nieuwe investeringen waarvoor de raad nog geen investeringskrediet heeft gevoteerd. De afschrijvingslasten van deze investeringen zijn opgenomen in de meerjarenraming 2028-2030. In totaliteit worden voor dit programma 6,4 miljoen aan nieuwe/ (vervangings)investeringen gepland.

Bij de vaststelling van deze begroting worden uitsluitend de nieuwe investeringen (kredieten) voor het begrotingsjaar 2027 beschikbaar gesteld. De investeringen in de jaarschijven 2028 tot en met 2030 geven een (verdere) doorkijk van de verwachte investeringen in de komende jaren.

Investeringsoverzicht			Invest.				Afschr.			
Taakveld	Omschrijving	Jaar aanschaf	Afschr. termijn	2027	2028	2029	2030	2028	2029	2030
0.4	Vervanging meubilair 2027	2027	10	55	0	0	0	6	6	6
0.4	Wagenpark 10 jaar 2027	2027	10	180	0	0	0	18	18	18
0.4	Wagenpark 10 jaar 2028	2028	10	0	280	0	0	0	28	28
0.4	Wagenpark 10 jaar 2029	2029	10	0	0	160	0	0	0	16
0.4	Wagenpark 10 jaar 2030	2030	10	0	0	0	45	0	0	0
0.4	Voertuigen	2027	8	200	0	0	0	25	25	25
0.4	Werkmaterieel & Aanhangwagens 2027	2027	10	365	0	0	0	37	37	37
0.4	Werkmaterieel & Aanhangwagens 2028	2028	10	0	405	0	0	0	41	41
0.4	Vervanging meubilair 2028	2028	10	0	55	0	0	0	6	6
0.4	Vervanging werkplekken (specials) 2029	2029	4	0	0	150	0	0	0	38
0.4	Vervanging datacenter 2029	2029	4	0	0	3.000	0	0	0	750
0.4	Vervanging apparatuur vergaderruimten 2030	2030	4	0	0	0	375	0	0	0
0.4	Vervanging meubilair 2029	2029	10	0	0	55	0	0	0	6
0.4	Vervanging meubilair 2030	2030	10	0	0	0	55	0	0	0
0.4	Vervanging back-up voorziening 2027	2027	4	450	0	0	0	113	113	113
0.4	Vervanging load balancer 2030	2030	4	0	0	0	150	0	0	0
0.4	Vervanging devices raads -en burgerleden 2030	2030	4	0	0	0	150	0	0	0
0.4	Vervanging raadsvoorzieningen 2030	2030	4	0	0	0	300	0	0	0
	Totaal (vervangings) investeringen, AD			1.250	740	3.365	1.075	198	272	1.081

Welke taakstellingen hebben betrekking op dit onderdeel?

In november 2025 stelde de gemeenteraad de programmabegroting 2026-2029 vast. Hierin is een aantal taakstellende bezuinigingen verwerkt. In de begroting is reeds rekening gehouden met voordelen die daadwerkelijk nog gerealiseerd moeten worden.

In de begroting is daarom opgenomen dat wij periodiek, via de planning & control cyclus, over de opgenomen taakstellingen zullen rapporteren, om hiermee te bevorderen dat de taakstellingen worden gerealiseerd en daarmee begrotingstekorten niet oplopen.

Het totaalbedrag aan taakstellende bezuinigingen in 2027 is € 2,9 mln (oplopend tot € 5,6 mln in 2030). Hiervan heeft € 0,7 mln betrekking op dit programma. De taakstellingen op dit programma hebben betrekking op personeel.

Hieronder treft u een toelichting op de taakstellingen op dit programma . Per taakstelling wordt inzicht gegeven in:

- het oorspronkelijke doel en financiële omvang;
- de maatregelen en de financiële effecten hiervan;
- de realisatie;
- de prognose;
- de (mogelijk) maatschappelijke gevolgen;
- eventuele risico's en maatregelen.

Taakstelling: Personeel

Hieronder wordt de voorragng op deze taakstelling toegelicht:

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Omvang taakstelling	0,7 mln	0,9 mln	1,1 mln	1,1 mln
<i>Invulling taakstelling</i>		<i>0,2 mln</i>	<i>0,2 mln</i>	<i>0,4 mln</i>
Restant taakstelling	0,7 mln	0,7 mln	0,9 mln	0,7 mln

Omschrijving	Toelichting
Omschrijving taakstelling: Concrete bezuinigingsmaatregelen	1. Taakstelling m.b.t. versterking Organisatie vanuit de 2e begrotingswijziging 2026 ad € 0,4 miljoen. 2. Taakstelling m.b.t. formatie-uitbreiding Team Inkomen oplopend tot € 0,7 miljoen. Stap 1: Gedeeltelijk inzetten van de aanvullende rijksbijdrage vanuit de meicirculaire voor stijgende lonen. Stap 2: Analyse bestuurlijke opgaven In de periode oktober tot en met december 2026 wordt een analyse uitgevoerd van het college-uitvoeringsprogramma, inclusief de ombuigingsvoorstellen voor de begroting 2027-2030. Doel is inzichtelijk te maken welke bestuurlijke keuzes gevolgen hebben voor de inrichting en omvang van de organisatie. Het resultaat is een voorstel aan de directie voor mogelijkheden om een deel van de taakstelling inhoudelijk te realiseren. Stap 3:: Strategische Personeelsplanning en impactanalyse AI en RPA Vanaf november 2026 start het traject Strategische Personeelsplanning (SPP). Onderdeel van de SPP is naast de gebruikelijke analyses, zoals arbeidsmarktontwikkelingen, leeftijdsopbouw, mobiliteit en uitstroom, ook een impactanalyse van AI en RPA binnen alle teams. Deze analyse richt zich primair op toekomstige ontwikkelingen in het werk en niet specifiek op het realiseren van de taakstelling. Eventuele mogelijkheden voor efficiencyverbetering en taakreductie worden beschouwd als kansrijk neveneffect. Stap 4: Uitwerking taakstellingsvoorstel Op basis van de resultaten uit stap 2 en 3 wordt in het tweede kwartaal van 2027 een concreet voorstel opgesteld voor de realisatie van de taakstelling binnen de organisatie. Stap 5: Implementatie Vanaf 1 juli 2027 start de implementatie van de voorgestelde maatregelen. De voortgang wordt gemonitord en periodiek gerapporteerd aan directie en bestuur.
Verwachte maatschappelijke (neven)effecten Het verwachte financiële effect per maatregel	- 0,7mln in 2027 0,7 mln in 2028 0,9 mln in 2029
Realisatie/ voortgang Prognose Risico's	0,7 mln 2030 Er heeft nog geen besparing in 2026 plaatsgevonden In lijn met de afgesproken taakstellingen per jaar Door vertragingen in het doorvoeren van de innovaties binnen autiamtisering en AI en door onvoldoende richting vanuit de politieke en bestuurlijke plannen kan de realisatie van de taakstelling onder druk komen te staan.
Beheersingsmaatregelen (irt risico's)	Snelle opstart Strategische Personeelsplanning en impact analyse AI en RPA op teamniveau.

Welke strategische risico's en beheersmaatregelen zijn van toepassing?

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de strategische risico's die betrekking hebben op dit programma. In de paragraaf Weerstandsvormogen & Risicobeheersing is het totaal van alle risico's opgenomen met daarbij de berekening van het (benodigde) weerstandsvormogen.

(Bedragen * €1.000)

Risico omschrijving	Oorzaak	Gevolgen	Kans	Financieel maximum	Beheersmaatregelen
De algemene uitkering (gemeentefonds) valt lager uit vanwege mogelijke bezuinigingen door het Rijk en/of herverdeling.	Ontwikkelingen vanuit het Rijk (waaronder bezuinigingen)	Minder inkomsten uit het gemeentefonds	30	1.739	
Menselijke factor (H 7 en 11)	Het menselijk handelen in de organisatie is vatbaar voor uitbuiting door cybercriminelen . Welke afspraken worden er gemaakt en op welke wijze worden die nageleefd en hoe zorgen we ervoor dat data alleen toegankelijk blijft voor degene die het nodig hebben (zonder het open cultuur teniet te doen).	Data kan onjuist zijn (niet integer), betrouwbaarheid van de dienstverlening kan bij uitvang in het geding komen en de data wordt niet gedeeld op need-2-know principe (vertrouwelijkheid).	10	2.500	
Verlies van privacygevoelige gegevens.	Onbevoegd verstrekken van gegevens, verkeerd gebruik van wachtwoorden of hacken van systemen door gebrekkige naleving procedures Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)	Claims bij openbaar worden gegevens of verlies van gegevens. Boete van de Autoriteit Persoonsgegevens	10	1.000	Investeren in bewustwording ogv privacy en informatieveiligheid. Implementeren, borgen en toezien op naleving BIO- en AVG- maatregelen.

3 Paragrafen

gemeente
Hoeksche Waard

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting voor een aantal specifieke onderwerpen. Dit hoofdstuk werkt de volgende paragrafen uit:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Regio Deal
- Wet open overheid (Woo)
- Wonen, Mobiliteit, Energie (WME)

3.1 Lokale Heffingen

Inleiding

De prijsindexatie en de aanpassing van de tarieven die in deze begroting zijn opgenomen zijn gebaseerd op de gegevens zoals opgenomen in de meicirculaire 2026 van het gemeentefonds. Hierbij was een prijsindexcijfer van 2,5% van toepassing. In de septembercirculaire 2026 van het gemeentefonds wordt uitgegaan van hogere inflatiecijfers, namelijk 3,1% in plaats van 2,5%. In de actuele ramingen van het CPB (september 2026) blijkt dat het pBBP over 2025 is bijgesteld van 2,7% naar 3,2%. Conform uitgangspunt in het coalitieakkoord hebben wij dit effect opgenomen in de begroting. Uit meest recente berekeningen van het CPB blijkt dat dit percentage is verhoogd van 3,2% naar 3,3%. Gezien het tijdstip waarop de informatie bekend is gemaakt, hebben wij de effecten hiervan op de budgetten en tarieven niet meer in deze begroting verwerkt. In het raadsvoorstel bij de programmabegroting 2027-2030 wordt voorgesteld om beide percentages te actualiseren. Daarom is dit nog niet vertaald in deze paragraaf van de voorliggende primaire begroting 2027-2030.

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in de gemeentelijke heffingen

In deze paragraaf staat informatie over de gemeentelijke belastingen en rechten die in onze gemeente van toepassing zijn, het beleid rondom de lokale heffingen een overzicht van de tarieven, een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk in het tijdvak 2027-2030.

Algemene uitgangspunten

Belastingen, zoals onroerendezaakbelasting en hondenbelasting zijn algemene dekkingsmiddelen. De opbrengsten zijn vrij besteedbaar. Dit is in tegenstelling tot de gebonden heffingen zoals rioolheffing of afvalstoffenheffing. Deze middelen moeten verplicht besteed worden aan het doel waarvoor zij geïnd worden. In onderstaand overzicht geven wij aan welke belastingen wij heffen, wat de heffingsmaatsaf is en wat het beoogd doel is.

Omschrijving	Maatstaf	Beoogd doel
Belastingen		
Onroerende zaakbelasting	WOZ waarde	algemeen dekkingsmiddel
Roerende zaakbelasting	waarde roerende zaak	algemeen dekkingsmiddel
Hondenbelasting	aantal honden	algemeen dekkingsmiddel
Toeristenbelasting	aantal overnachtingen	algemeen dekkingsmiddel
Watertoeristenbelasting	aantal etmalen verblijf	algemeen dekkingsmiddel
Reclamebelasting	WOZ waarde	bestrijding van kosten gericht op veiligheid, leefbaarheid of ontwikkeling van het aangewezen gebied waar de belasting geheven wordt.
Baatbelasting	bedrag per onroerende zaak	verhalen van kosten, gemaakt voor het tot stand brengen van de voorziening
Rechten		
Rioolheffing won. eigenaar	vast bedrag	Dekking van kosten voor onderhoud en vervanging riolering
Rioolheffing won.gebruiker	aantal gebruikers	ekking van kosten voor onderhoud en vervanging riolering
Rioolheffing niet won. eigenaar	WOZ waarde	Dekking van kosten voor onderhoud en vervanging riolering
Rioolheffing niet won. gebruiker	WOZ waarde	Dekking van kosten voor onderhoud en vervanging riolering
Lijkbezorgingsrechten	diversen (verschillend per dienst)	Dekking van de kosten van diensten, nader omschreven in de tarieventabel bij de verordening
Leges	diversen (verschillend per dienst)	Dekking van de kosten van dienstverlening, nader omschreven in de tarieventabel bij de verordening
Afvalstoffenheffing	vast bedrag verhoogd met een bedrag per lediging	Dekking van de kosten voor afvoer en verwerking van huishoudelijk afval
Haven- en kadegelden	diversen (verschillend per haven)	Dekking kosten onderhoud havens en kades.
Marktgeden	vierkante meters gebruik	Dekking van kosten verbonden aan gebruik van een marktstandplaats
BIZ	diversen (verschillend per BIZ vereniging)	Bestrijding van kosten gericht op veiligheid, leefbaarheid of ontwikkeling van de bedrijveninvesteringszone

Woonlasten

De gemeentelijke woonlasten bestaan uit onroerendezaakbelasting (OZB), afvalstoffenheffing en rioolheffing. De gemeentelijke belastingen stijgen in 2027 met een inflatiecorrectie van 2,5%. De

gebonden heffingen, zoals afvalstoffenheffing, rioolheffingen en leges, mogen wettelijk maximaal 100% kostendekkend zijn, inclusief toe te rekenen compensabele btw, mutaties in voorzieningen en toe te rekenen kosten voor overhead. Ook voor deze gebonden heffingen is de inflatiecorrectie toegepast.

We streven naar zo laag mogelijke lokale lasten

Activiteiten voeren we uit tegen zo laag mogelijke kosten voor inwoners en bedrijven. Bij de rechten streven we zo veel mogelijk naar kostendekkende tarieven.

Kostenonderbouwing volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf lokale heffingen kostenonderbouwingen voor belastingtarieven zijn opgenomen. Dit geldt voor de gebonden heffingen. In deze paragraaf zijn kostenonderbouwingen opgenomen volgens het BBV-model. Deze geven inzicht dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.

Overhead rekenen we toe volgens een opslag

De apparaatskosten bestaan uit directe loonkosten en overhead. Dat zijn onder andere loonkosten van ondersteunend personeel, huisvesting, ICT, enzovoorts. De directe loonkosten rekenen we rechtstreeks toe op basis van de geraamde tijdsbesteding. Overhead rekenen we via een opslagpercentage toe aan de directe loonkosten. Het percentage bepalen we door de overhead te delen door de totale directe loonkosten. Wij passen een correctie toe voor kosten die niet aan de gebonden heffingen toegerekend kunnen worden.

Opbrengst lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de opbrengsten van de lokale heffingen zoals opgenomen in de begroting 2027-2030.

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Werkelijk 2025	Begr 2026	2027	2028	2029	2030
Belastingen						
Onroerende zaakbelasting	23.247	26.290	28.102	28.330	28.646	28.987
Roerende zaakbelasting	2	6	6	6	6	6
Hondenbelasting	703	720	575	575	575	575
Toeristenbelasting						
(incl water-)	180	244	274	274	274	274
Reclamebelasting	118	-	-	-	-	-
Subtotaal (a)	24.250	27.260	28.957	29.185	29.500	29.841
Rechten						
Rioolheffing	11.096	12.409	13.863	14.565	15.595	16.590
Lijkbezorgingsrechten	1.404	1.458	1.333	1.333	1.333	1.333
Leges	5.158	7.186	5.715	7.044	7.044	7.044
Afvalstoffenheffing	11.733	12.732	14.368	14.368	14.368	14.368
Haven- en kadegeboden	75	95	97	97	97	97
Marktgelden	24	25	25	25	25	25
Subtotaal (b)	29.490	33.905	35.401	37.432	38.462	39.457
Overig						
BIZ	163	372	372	372	372	372
subtotaal (c)	163	372	372	372	372	372
Totaal (a+b+c)	53.903	61.537	64.731	66.989	68.334	69.670

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit voor OZB is het verschil tussen de begrote opbrengst en de norm volgens de "artikel-12-status". Zolang de geraamde opbrengsten lager liggen dan de norm-opbrengst, komt de gemeente niet in aanmerking voor een aanvullende uitkering uit het Gemeentefonds. De onbenutte belastingcapaciteit geven wij in de onderstaande tabel weer.

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Gemiddeld voor vorig jaar*	Art 12	Max cf art 12	Waarde	Max opbr. (a)	Begroot 2027 (b)	Onbenutte cap. (a-b)
Woningen	0,0871%	120%	0,10452%	19.307.679	20.180	14.863	5.318
Niet woningen eigenaren	0,3401%	120%	0,40812%	2.470.230	10.082	7.782	2.299
Niet woningen gebruikers	0,2395%	120%	0,28740%	2.095.230	6.022	5.457	565
Totaal					36.284	28.102	8.181

Lokale lastendruk meerpersoonshuishoudens

De onroerendezaakbelasting (OZB) voor woningen, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing bepalen het totaal van de lokale lasten. In onderstaand overzicht geven wij de gemiddelde lasten 2027 van de Hoeksche Waard weer naast vergelijkende cijfers 2026 en het landelijk gemiddelde 2026. Uitgangspunt hierbij is een meerpersoonshuishouden met een eigen woning met een (gemiddelde) waarde van € 479.325.

Lastendruk	2027	2026	Vershil	%verschil
Meerp. huish met eigen woning	Totaal	Totaal	2027-2026	Ten opzichte van 2026
OZB	369	360	9	2,59%
Rioolheffing	309	288	21	7,30%
Afvalstoffenheffing	363	325	38	11,68%
Lastendruk	1.041	972	68	7,02%
Gemiddelde Nederland 2026*		1095		

* Bron: Coelo 2026

Onroerende- en roerende zaakbelastingen (OZB en RZB)

Bij de onroerende- en roerende zaakbelastingen is de (her-)waardering (wet WOZ) van belang. De WOZ-waarde wordt jaarlijks vastgesteld. De belasting wordt uitgedrukt in een percentage van deze waarde. Voor belastingjaar 2027 gaat het om de waarde op de peildatum 1 januari 2026. Waardestijging van bestaande panden is in het tarief gecorrigeerd (verlaging van de tarieven). Vervolgens is de reguliere inflatiecorrectie (2,5% voor 2027) toegepast en hebben wij, conform uitgangspunten coalitieakkoord, ook de 'inflatiecorrectie' over 2025 toegepast op het tarief (0,5% over 2025).

De tarieven voor OZB en RZB zijn wettelijk verplicht aan elkaar gelijk. Hieronder treft u een overzicht aan van de tarieven 2027 en vergelijkende cijfers 2026 en het landelijk gemiddelde over 2026.

OZB / RZB tarieven	2027	2026	Landelijk 2026*
Woningen	0,07698%	0,08158%	0,0871%
Niet woningen eigenaren	0,31505%	0,30893%	0,3401%
Niet woningen gebruikers	0,26046%	0,25586%	0,2395%

*Bron: Coelo 2026

Hondenbelasting

Hondenbelasting is één van de oudste belastingen van ons land. Van de 342 gemeenten komt deze belasting bij 100 gemeenten voor (29%). Deze belasting is een algemeen middel en hoeft niet verplicht besteed te worden aan hondenbeleid.

In het coalitieakkoord 2026-2030 is een verlaging van de hondenbelasting opgenomen van 20% vanaf 2027. Dit leidt tot een structurele verlaging van belastingopbrengsten met circa € 0,2 miljoen. Het financiële effect verwerken wij via de tweede begrotingswijziging 2027. Hieronder treft u een overzicht aan van de tarieven 2027 en vergelijkende cijfers 2026 en het landelijk gemiddelde over 2026.

Hondenbelasting	2027	2026	Landelijk gemiddelde*
Eerste hond	83	101	25
Volgende hond	146	177	niet bekend
Kennel	354	431	niet bekend

*Bron: Coelo 2026

Toeristenbelasting en watertoeristenbelasting

Toeristenbelasting geldt voor het overnachten in hotels, pensions, enzovoorts. Watertoeristenbelasting geldt voor het verblijven in een haven per etmaal. In plaats van een bedrag per nacht kan ook voor een vast bedrag voor een heel seizoen gekozen worden (forfait). Het tarief voor 2027 bedraagt € 1,93 per nacht/etmaal.

Rioolheffing

De opbrengsten rioolheffing dekken, naast de kosten van het rioleringsstelsel, ook kosten die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke watertaken. Om schommelingen in de tarieven te voorkomen, maken we gebruik van een voorziening voor riolering. Het tarief voor rioolheffing is naast de indexering met 2,5%, verhoogd met 4,5%. Deze verhoging komt voort uit het door de gemeenteraad op 28 mei 2025 vastgestelde Water- en Rioleringsprogramma 2026-2030. Het tarief voor het eigenaarsdeel bedraagt in 2027 € 154,51 en voor het gebruikersdeel € 77,26 (1-persoonshuishouden) of € 154,51 (meerpersoonshuishouden). Hieronder geven wij een overzicht van de baten en lasten in 2027 en daarbij de mate van kostendekking van de heffing.

(Bedragen * € 1.000)

Kostendekkendheid Rioolheffing	
Netto kosten	8.989
Direct toe te rekenen kosten	1.755
Overhead	1.201
Btw	3.177
Totale lasten	15.122
Totale baten	13.863
Dekkingspercentage (ex mutatie voorziening)	92%
Mutatie egalisatie voorz (onttrekking)	1.259

Lijkbezorgingsrechten

De tarieven voor deze rechten zijn aangepast met 2,5%. Daarbij is rekening gehouden met de verhouding tussen de tarieven zoals vastgelegd in het beleid dat de raad in 2020 vaststelde. Hieronder geven wij een overzicht van de baten en de lasten in 2027 en daarbij de mate van kostendekking van deze heffing.

(Bedragen * € 1.000)

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten	
Netto kosten	1.314
Direct toe te rekenen kosten	1.329
Overhead	1.013
Btw	-
Totale lasten	3.656
Totale baten	1.333
Dekkingspercentage	36%
Mutatie egalisatie voorz (onttrekking)	186

Leges

In hoofdlijn zijn de tarieven van 2026 met een inflatiecorrectie van 2,5% verhoogd. Daar waar sprake is van een percentage, is dat percentage gelijk gebleven.

Binnen de legesverordening mogen we overschotten op onderdelen inzetten voor tekorten op andere onderdelen (kruissubsidiering). De begrote baten en lasten 2027 en de mate van kostendekking is hieronder zowel op totaalniveau van de verordening als gesplitst per hoofdstuk weergegeven.

Bedragen * € 1.000

Kostendekkendheid leges per titel	
Hoofdstuk 1 Alg.dienstverlening	
Netto kosten	1.091
Direct toe te rekenen kosten	1.767
Overhead	1.365
Btw	9
Totale lasten	4.231
Totale baten	2.746
Dekkingspercentage	65%
Hoofdstuk 2 Omgevingsvergunningen	
Netto kosten	529
Direct toe te rekenen kosten	1.450
Overhead	1.145
Btw	73
Totale lasten	3.197
Totale baten	2.865
Dekkingspercentage	90%
Hoofdstuk 3 Dienstverlening EDR	
Netto kosten	-
Direct toe te rekenen kosten	281
Overhead	217
Btw	-
Totale lasten	499
Totale baten	104
Dekkingspercentage	21%
Totale Kostendekkendheid Leges (hoofdstuk 1 t/m 3)	
Netto kosten	1.619
Direct toe te rekenen kosten	3.498
Overhead	2.727
Btw	82
Totale lasten	7.926
Totale baten	5.715
Dekkingspercentage	72%

Afvalstoffenheffing

De heffing vergoedt de kosten voor inzameling van huishoudelijk afval. RAD BV voert de inzameling voor de gemeente uit. Hiervoor is een dienstverleningsovereenkomst ('DVO') gesloten. Het DVO-bedrag van de RAD stijgt in 2027 ten opzichte van 2026 van € 10,9 miljoen naar € 12,4 miljoen. De stijging van € 1.5 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere prijsontwikkeling in de afvalbranche, een inhaaleffect uit 2026, hogere kosten voor verwerking en transport en een noodzakelijke versterking van de interne organisatie. De hogere prijsontwikkeling hangt onder andere samen met gestegen brandstof- en inhuurkosten en de krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast zijn extra middelen nodig voor ICT, HRM, beleid, communicatie, projecten en het borgen van specialistische kennis en continuïteit. Vanwege het kostendekkende karakter van de afvalstoffenheffing werkt deze stijging door in het tarief.

Het tarief van de heffing is ten opzichte van 2026 gestegen met ca 12% en bedraagt gemiddeld € 363,- (2026: € 325,-). Het landelijk gemiddelde tarief kwam in 2026 uit op € 381,- voor meerpersoonshuishoudens (bron: Coelo 2026).

Hieronder geven wij een overzicht van de baten en lasten in 2027 en de mate van kostendekking van de heffing.

(Bedragen * € 1.000)

Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing	
Netto kosten	13.022
Btw	2.383
Direct toe te rekenen kosten	-
Overhead	-
Totale lasten	15.405
Opbrengsten heffing	14.368
Overige opbrengsten	1.036
Totale baten	15.405
Dekkingspercentage	100,00%
Mutatie egalisatie voorz	0

Haven- en kadegelden

De tarieven voor haven- en kadegelden zijn, ten opzichte van 2026, aangepast met de inflatiecorrectie van 2,5%. Hieronder geven wij een overzicht van de baten en lasten in 2027 en de mate van kostendekking van de heffing.

(Bedragen * € 1.000)

Kostendekkendheid Haven en kadegelden	
Netto kosten	441
Direct toe te rekenen kosten	154
Overhead	123
Btw	38
Totale lasten	756
Opbr. Haven-kadegelden	97
Overige opbrengsten	47
Totale baten	144
Dekkingspercentage	19%

Marktgelden

De tarieven voor marktgelden zijn aangepast ten opzichte van 2026 met de inflatiecorrectie van 2,5%. Hieronder geven wij een overzicht van de baten en lasten 2027 en de mate van kostendekking van de heffing.

Bedragen * € 1.000

Kostendekkendheid Marktgelden	
Netto kosten	39
Direct toe te rekenen kosten	10
Overhead	8
Btw	7
Totale lasten	64
Opbr marktgelden	25
Overige opbrengsten	1
Totale baten	26
Dekkingspercentage	41%

Bedrijfsinvesteringszones (BIZ)

Volgens de Wet op de bedrijfsinvesteringszones (BIZ) kan de gemeenteraad onder de naam BIZ- bijdrage een belasting instellen binnen een bepaald gebied in de gemeente. Per gebied wordt een verordening opgesteld. Een verordening heeft een maximale looptijd van 5 jaar. In totaal kent de gemeente 7 BIZ verordeningen; Puttershoek, Zuid-Beijerland, Oud-Beijerland de Bosschen, Oud- Beijerland Hoogerwerf, Strijen, 's Gravendeel, Numansdorp en Oud-Beijerland Centrum.

Reclamebelasting

De reclamebelasting is per 1-1-2026 afgeschaft. Hiervoor is de BIZ Centrum Oud-Beijerland in de plaats gekomen. Vanaf 2027 worden daarom geen opbrengsten uit reclamebelasting meer geraamd.

Kwijtschelding

De Invorderingswet 1990, de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 en de Nadere regels kwijtschelding gemeentelijke en waterschapsbelastingen geven het wettelijk kader waarbinnen de gemeente belastingen kan kwijtschelden. Dit is vastgelegd in de Kwijtscheldingsverordening. Hierin is opgenomen dat het percentage de kosten van bestaan op 100% van de bijstandsnorm is gesteld. Dit is het wettelijk maximum. Kwijtschelding is in gemeente Hoeksche Waard mogelijk voor:

- OZB;
- RZB;
- rioolheffing;
- hondenbelasting, alleen voor de eerste hond;
- afvalstoffenheffing tot een maximaal bedrag van €363;

- leges voor een Nederlandse identiteitskaart;
- leges voor het aanvragen van een gehandicaptenparkeerkaart;
- leges voor de aanvraag van een gehandicaptenparkeerplaats op kenteken.

3.2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Algemeen

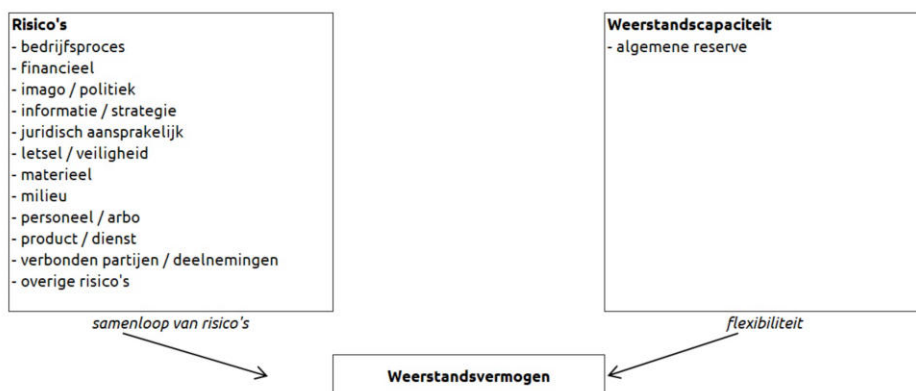
Met risicomanagement krijgt de gemeente inzicht in de risico's. Doel is het vergroten van het risicobewustzijn, het beheersen van de risico's en het kunnen bepalen van een volledig en goed onderbouwd weerstandsvermogen. Inzicht in de risico's stelt ons in staat om verantwoorde besluiten te nemen.

Beleidskader & Verordeningen

Nota risicomanagement gemeente Hoeksche Waard 2019.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin een gemeente in staat is financiële tegenvallers of risico's op te vangen, zonder dat de normale bedrijfsvoering daardoor wordt aangetast. Het weerstandsvermogen is het resultaat van een vergelijking tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de financiële gevolgen van de risico's, zijnde de benodigde weerstandscapaciteit. Onderstaand schema verduidelijkt dit:

Beschikbare weerstandscapaciteit

Gemeente Hoeksche Waard heeft als beschikbare weerstandscapaciteit de algemene reserve beschikbaar:

(Bedragen X €1.000)

Weerstandscapaciteit	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve	56.839	52.534	47.719	44.993
Algemene reserve weerstandsvermogen	12.350	12.350	12.350	12.350
Totale weerstandscapaciteit	69.189	64.884	60.069	57.343

Bij de berekening van de weerstandscapaciteit houden we de stand van de algemene reserve aan per 31 december van de betreffende jaarschijven.

Inventarisatie risico's

Om de risico's van onze organisatie in kaart te brengen, wordt het risicoprofiel twee keer per jaar geactualiseerd door een uitvraag in de organisatie. Het geactualiseerde risicoprofiel wordt ingevoerd in het softwareprogramma Fully in Control.

Het verhogen van het risicobewustzijn binnen de organisatie is een vervolgstap voor het professionaliseren van risicomanagement. Het risico-denken integreren in de processen is daarbij van belang. Sturing van de organisatie en het op een verantwoorde wijze nemen van besluiten is niet mogelijk zonder inzicht in de risico's die het behalen van de doelstellingen van de gemeente in de weg staan.

Het risicoprofiel van onze organisatie bestaat uit 61 risico's met een totaal financieel maximum van €54,3 miljoen. In onderstaand overzicht worden de 5 risico's weergegeven met de hoogste invloed op de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. In de programma's opgenomen in hoofdstuk 2 van deze begroting, zijn de belangrijkste risico's per programma weergegeven.

(Bedragen X €1.000)

Risico oorzaak	Risico gebeurtenis	Financieel gevolg	Imago schade	Maatregelen	Kans	Financieel Maximum
Door hogere kosten voor grondstoffen, brandstoffen, lonen en materialen blijven stijgen en de hogere eisen met betrekking tot duurzaamheidsmaatregelen stijgen bouwkosten en kosten voor onderhoud openbare ruimte.	Door duurdere grondstoffen, loonkosten, materiaalkosten en brandstofkosten zijn de prijzen fors gestegen. Door het uitstellen van werkzaamheden door o.a. gebrek aan kwalitatief goed personeel stijgen de kosten voor de uitvoering. Contracten worden eerder beëindigd dan de looptijd doordat opdrachtnemer niet kan leveren wat is overeengekomen. Netcongestie zorgt ervoor dat er geen stroomaansluitingen mogelijk zijn. Terugvordering van bevoorschotting.	Door stijgende kosten ontstaan budgetoverschrijdingen.	Vertraging van de werkzaamheden. Langer overlast voor de omgeving wat leidt tot klachten. Beeldkwaliteit openbare ruimte verslechterd.	In contracten goed vastleggen hoe om wordt gegaan met de risico's van prijsstijgingen.	40%	5.000
Het bestaande netwerk heeft onvoldoende capaciteit.		Vertraging en/of (gedeeltelijk) stopzetten proces. Mogelijk moet de gemeente het voorschot gedeeltelijk terugbetalen. Er ontstaat een discussie met de ontwikkelaar over de gemaakte kosten.			70%	2.485
Uitloop van bouwplanning gaat over maximale periode van 10 jaar. 2035 is einddatum.		1 Uitloop van de planning 2 Risico op missen van Realisatie stimulans			20%	11.500
Weerstand tegen effecten bestemmingsplan.	Beroep op bestemmingsplan.	Het preventief werken komt onder druk te staan, waardoor hulpverlening pas later wordt opgepakt als de problemen groter zijn. De weg naar geïndiceerde zorg zal vaker opgezocht worden waardoor de kosten uiteindelijk nog hoger zullen uitvallen.	Doordat wachtlijsten zullen oplopen kan Gemeente Hoeksche Waard niet zorgdragen voor tijdige en toegankelijke hulpverlening voor haar inwoners. De geloofwaardigheid van de gemeente staat dan onder druk.		70%	2.100
Het niet toekennen van de benodigde indexatie in het verleden en door een herziene beoordeling waardoor er extra menskracht benodigd is voor SamenWaard.	Hogere kosten t.b.v. de uitvoering van de maatschappelijke opgave.				70%	1.500

Risicokaart

Deze kaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart komen overeen met de aantallen risico's in het desbetreffende vak van de risicokaart. Een risico in het groene gebied vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico met een score in het oranje gebied vraagt wél om aandacht. Een risico met een score in het rode gebied vereist directe aandacht omdat dit de continuïteit van de organisatie bedreigt.

Financieel Gevolg (x €1.000)					
x > 500	1	1	1		
250 < x < 500	2	1	1	4	
100 < x < 250	3	3	4		
50 < x < 100	9	7	6	5	
10 < x < 50	3	5	1	2	2
X < 10					
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Benodigde weerstandscapaciteit

We bepalen met behulp van een risicosimulatie hoeveel middelen nodig zijn om de risico's af te dekken op basis van de geïnventariseerde risico's en de risicowaardering (kans x financieel gevolg). De risicosimulatie is essentieel omdat het reserveren van het maximale bedrag € 54,3 miljoen (zie de risico-inventarisatie) ongewenst is. Uitgangspunt bij de risicosimulatie is het gegeven dat de geïdentificeerde risico's nooit allemaal tegelijk en met een maximale omvang zullen optreden.

De berekening van de benodigde weerstandscapaciteit wordt gemaakt door middel van een Monte Carlo-risicosimulatie. De risicosimulatie is uitgevoerd op basis van de ingevoerde risico's en hun kans x impact. Bij een risicosimulatie wordt denkbeeldig op basis van individuele kansverdelingen per risico 100.000 keren de werkelijkheid nagebootst. Dit leidt tot een nieuwe gezamenlijke kansverdeling die alle risico's uit het gehele risicoprofiel omvat.

Uitgangspunt is dat we risico's met 90% mate van zekerheid willen afdekken. Uit de risicosimulatie volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een weerstandscapaciteit van € 12,35 miljoen. De risico's met betrekking tot de grondexploitaties zijn bij de risico-inventarisatie niet aangeleverd en dan ook niet meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit		(X €1.000)
Benodigde weerstandscapaciteit algemeen		12.350
Totaal benodigde weerstandscapaciteit		12.350

Ratio weerstandsvermogen

Voor de uiteindelijke beoordeling van het weerstandsvermogen geldt de ratio:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

De ratio ziet er als volgt uit:

Ratio weerstandsvermogen	2027	2028	2029	2030
Beschikbare weerstandscapaciteit (x €1.000)	69.189	64.884	60.069	57.343
Benodigde weerstandscapaciteit (x €1.000)	12.350	12.350	12.350	12.350
Ratio	5,60%	5,25%	4,86%	4,64%

De notitie Risicomanagement bepaalt dat de ratio van het weerstandsvermogen voldoende moet zijn (tussen de 1,0 en 1,4). De huidige ratio van 5,6% voldoet ruimschoots aan deze doelstelling. De minimaal benodigde weerstandscapaciteit om in de categorie voldoende te vallen is 1,0 x de benodigde weerstandscapaciteit.

Basisset financiële kengetallen

Het BBV schrijft voor dat we een uniforme basisset met 5 financiële kengetallen opnemen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. De volgende tabel geeft de basisset financiële kengetallen weer.

Kengetallen:	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Netto Schuldquote	74%	85%	85%	92%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	67%	78%	78%	85%
Solvabiliteitsratio	44%	41%	41%	39%
Structurele Exploitatieruimte	-1%	-2%	-2%	-1%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	95%	96%	98%	100%

Sturing met financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven inzicht in de “financiële gezondheid” van de gemeente. De afzonderlijke kengetallen zeggen echter weinig. We bekijken de kengetallen daarom altijd in samenhang met elkaar. In het algemeen geldt dat er weinig ruimte is voor financiële bijsturing bij een hoge schuld, structurele lasten die hoger zijn dan de structurele baten en hoge woonlasten. Heeft een gemeente geen of weinig schulden, een goed gevulde bankrekening en zijn de baten vrijwel ieder jaar even hoog of iets hoger dan de lasten? Dan staat een gemeente er over het algemeen goed voor. Met behulp van de 5 financiële kengetallen die betrekking hebben op de balans en de begroting kunnen we een goed globaal beeld schetsen van onze financiële positie. Vanuit het globale beeld kunnen eventuele aandachtspunten aanleiding zijn om maatregelen te treffen.

Tabel normen en signaleringswaarden

Voor de financiële kengetallen heeft provincie Zuid-Holland een normen (signaleringswaarden) geformuleerd. Onderstaande tabel geeft de financiële kengetallen weer van onze gemeente ten opzichte van deze normen / signaleringswaarden.

Kengetallen:	Signaleringswaarden Provincie			Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	minst risico	neutraal	meest risico	2027	2028	2029	2030
Netto Schuldquote	<90%	90-130%	>130%	74%	85%	85%	92%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%	67%	78%	78%	85%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%	44%	41%	41%	39%
Structurele Exploitatieruimte	>0%	= 0%	<0%	-1%	-2%	-2%	-1%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%	95%	96%	98%	100%

Financiële positie gemeente Hoeksche Waard

Op basis van de uitkomsten van de financiële kengetallen en de weerstandsratio kunnen we concluderen dat onze financiële positie voldoende is:

- Er is voldoende eigen vermogen.
- Er is voldoende vermogen om aan onze financiële verplichtingen te kunnen voldoen.
- Er is nog steeds ruimte om de eigen belastingen te verhogen.
- Het aandeel van de grondexploitaties op onze totale begroting is relatief (zeer) gering.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze structurele exploitatieruimte, onder druk staat de komende jaren. Dit is met name als gevolg van sterk teruglopende inkomsten vanuit het Rijk (gemeentefonds). Tijdelijke inzet van onze algemene reserve ter dekking van begrotingstekorten is weliswaar toegestaan, maar betreft géén structurele oplossing omdat reserves naar verloop van tijd leeg (kunnen) lopen. Om die reden heeft het college onderzoek gedaan naar de onderuitputting van budgetten. Daarnaast legt het college een aantal ombuigingsvoorstellen (dekkingsvoorstellen) aan de raad voor. Deze zijn verwerkt in de tweede begrotingswijziging 2027 die onderdeel is van het raadsvoorstel bij deze programmabegroting.

Hoewel onze huidige schuldenlast nog steeds relatief gering is, is de verwachting dat deze in de komende jaren verder zal toenemen als gevolg van het forse investeringsprogramma waarvoor naar verwachting nieuwe externe financiering benodigd zal zijn.

3.3 Onderhoud Kapitaalgoederen

Openbare ruimte

De openbare ruimte is als het ware de 'tuin' van onze inwoners

Kapitaalgoederen in de openbare ruimte vormen het gezicht van de gemeente. Ook zijn ze een middel om de doelen uit de programma's te realiseren. De Hoeksche Waard heeft een grondoppervlakte van circa 32.371 hectare. De gemeente heeft daar een aanzienlijk deel van in beheer. Binnen dat deel wonen, werken en recreëren we.

Vastgoed

Naast de openbare ruimte, heeft de gemeente ook vastgoed in eigendom. Gemeentelijke vastgoed heeft tot doel om bij te dragen aan het realiseren van wettelijke taken en maatschappelijke doelstellingen. Voorbeelden van maatschappelijke doelstellingen zijn het huisvesten van maatschappelijke partners, verenigingen, maatschappelijke organisaties en stichtingen, maar ook voor onze eigen diensten. Denk bij deze laatste aan de huisvesting van het ambtelijk apparaat. Vastgoed vertegenwoordigt waarde en genereert huurinkomsten, maar kost ook geld in de vorm van onderhoud, renovatie en/of nieuwbouw. Beheer en exploitatie van het gemeentelijk vastgoed, waaronder het groot onderhoud, is per 1 januari 2022 overgedragen aan Bres Accommodaties B.V. Het klein onderhoud van de gemeentehuizen, gemeentewerven en dat voor HW Werkt! voert de gemeente uit. Dit is ondergebracht bij de afdeling Facilitair.

Onderhoud op basis van meerjarenonderhoudsplannen

Het onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed is erop gericht de gebouwen in de gewenste conditie te brengen en te behouden, achterstallig onderhoud te voorkomen en vroegtijdig inzicht te hebben in de noodzakelijke instandhoudingskosten over een langere periode.

We streven naar het handhaven van een sober en doelmatig kwaliteitsniveau. Het minimaal gewenste onderhoudsniveau komt overeen met conditiescore 3 van de Nederlandse norm 'Conditiemeting gebouwde omgeving (NEN 2767)'.

Voor gebouwen die hoogstwaarschijnlijk worden afgestoten of gesloopt, geldt dat die alleen met de hoogst noodzakelijke maatregelen in stand worden gehouden. Het onderhoud aan deze gebouwen is vooral gericht op repareren indien noodzakelijk.

Het onderhoud aan gebouwen wordt uitgevoerd op basis van meerjarenonderhoudsplannen (mjop's). Een meerjarenonderhoudsplan is een vertaling van de gewenste kwaliteit (conditiescore 3) naar noodzakelijke onderhoudsactiviteiten en daarvoor benodigde budgetten, ingepland over meerdere jaren. De planhorizon van een meerjarenonderhoudsplan is 30 jaar waarbij elke vier jaar een actualisatie plaatsvindt. Het meerjarenonderhoudsplan maakt onderscheid in klein en groot onderhoud.

Voor goed onderhoud aan gemeentelijk vastgoed is nodig:

- toekomstvisie gemeentelijk vastgoed (doorlichting gemeentelijke vastgoedportefeuille);
- voldoende budget voor klein en groot onderhoud.

Risico's

Openbare ruimte

Er zijn verschillende ontwikkelingen in de openbare ruimte die tot risico's leiden. Zo speelt klimaatverandering een grote rol, zowel met betrekking tot het groenbeheer als wel de druk op riolering en wegen. Door klimaatverandering zien we dat er op deze laatste twee assets steeds meer kans op schades ontstaat. Om deze risico's te beheersen en waar mogelijk te mitigeren voeren we regelmatig

inspecties uit, actualiseren we het integrale beleidsplan en nemen we vervangingsinvesteringen op in het onderhoudsprogramma. De budgetten voor de openbare ruimte baseren we op het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte. Deze budgetten zijn geïndexeerd conform de jaarlijkse begrotingsuitgangspunten. In de risicoparagraaf is een aantal risico's opgenomen. De kosten als deze risico's werkelijkheid worden, zijn niet opgenomen in de reguliere budgetten.

Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt, staat het behoud van kennis en kunde onder druk. Daarom proberen we medewerkers binnenboord te houden en bieden we trainingen en opleidingen aan zodat medewerkers ook intern door kunnen groeien en gemeente Hoeksche Waard als een aantrekkelijke werkgever blijven zien. Daarnaast zijn de lange doorlooptijden van projecten bij Stedin en Evides een risico voor de uitvoering van onze projecten. Om te zorgen dat we toch onze servicenormen zo veel mogelijk behalen zijn er verschillende samenwerkingsvormen waarin de raakvlakken van deze projecten langs elkaar worden gelegd.

Vastgoed

Op 29 juni 2023 stelde de raad het IAP vast, waar een algemeen gedeelte met beleid dat van toepassing is op alle dorpen, onderdeel van is. Het college kreeg in dit besluit de opdracht tot een verdere uitwerking voor de dorpen Goudswaard en 's-Gravendeel. Voor de gemeentelijke vastgoedportefeuille zijn door Bres meerjarenonderhoudsplannen opgesteld. De verdiepingsslag hierop, is dat er wordt gewerkt aan het opstellen van jaarplannen. Daarnaast is de huidige energetische kwaliteit van onze gebouwen in kaart gebracht met daarbij een grove indicatie/ verkenning en financiële onderbouwing van de mogelijke verbetermaatregelen voor verduurzaming. De totale verduurzaming van de gehele portefeuille lijkt niet te passen in de eerder door de raad vastgestelde 14 miljoen Euro.

Beheerplannen en beheerssystemen

Openbare ruimte

Vanuit de beleidskaders werken we concrete maatregelen uit binnen de kaders van het integraal beleidsplan openbare ruimte. Met een (actueel) beheersysteem is het mogelijk om de kwaliteit van de buitenruimte te monitoren en bij te sturen. Ook is een beheersysteem nodig om het vereiste jaarlijkse budget te kunnen bepalen. Op diverse momenten in het jaar is er behoefte aan actuele en nauwkeurige areaalgegevens zoals de topografische gegevens met administratieve en technische kenmerken. Vanuit het beheersysteem gebruiken we die benodigde informatie ook om het beleidsplan te actualiseren.

De beheerdata voor het planmatig onderhoud halen we uit een beheersysteem. Voor het beheer van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte beschikken we over een aantal beheerssystemen voor de verschillende elementen.

De volgende tabel geeft een beknopt overzicht van de belangrijkste onderdelen van bestaande beleids- en beheerplannen in de Hoeksche Waard. In het integraal beleidsplan van 2020 heeft de harmonisatie van de plannen van de voormalige gemeenten plaatsgevonden. Deze liep tot en met 2025, momenteel ligt er de opdracht om deze te vernieuwen. Deze vernieuwde versie van het integraal beleidsplan volgt in 2027.

Overzicht beleid-/beheerplannen op verschillende vakgebieden	Looptijd
Integraal beleidsplan openbare ruimte	2021-2025
Water- en Rioleringsprogramma (WRP)	2026-2030
Begraafplaatsbeleid	2021-2040

A Wegen en civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

Kerncijfers

Wij gebruiken een beheersysteem voor het beheer van de wegen. Dit systeem bestaat uit een database met alle beheerelementen voor gemeente Hoeksche Waard. Het areaal is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Areaal
Asfalt verharding	1.013.846 m ²
Elementen verharding	3.528.419 m ²
Half open verharding	62.378 m ²
Beton verharding	17.960 m ²

Beleid en beheer

Wegen onderhouden we op grond van de geldende wettelijke verplichtingen. Het wegenonderhoud is gebaseerd op de beleidsuitgangspunten uit het Integraal beleidsplan Openbare Ruimte uit 2020. Voor de jaren t/m 2026 is door de raad extra geld beschikbaar gesteld voor een kwaliteitsimpuls van de wegen. In 2026 starten we na de vorming van een nieuwe coalitie een proces op om een nieuw integraal beleidsplan op te stellen. Vaststelling hiervan vindt naar verwachting in 2027 plaats.

Kwaliteit

Het doel is om de bestrating minimaal op het kwaliteitsniveau 'basis' te houden. Dit kwaliteitsniveau komt overeen met het door het kenniscentrum voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte (CROW) vastgestelde niveau B. Dit niveau komt neer op een verharding in redelijke staat die voldoet aan de kwalificatie 'schoon, heel en veilig'. Comfort en uitstraling zijn hierbij minder van belang. Dit kwaliteitsniveau is de wettelijke ondergrens van verantwoord wegbeheer. In de komende jaren geven we de wegen, waar nodig, een kwaliteitsimpuls en realiseren we in de hele gemeente het vastgestelde kwaliteitsniveau.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van de verhardingen, laten we om het jaar een weginspectie uitvoeren. Deze inspectie is in lijn met de landelijk erkende richtlijnen van het CROW. Zo beoordelen we alle wegen op dezelfde manier, onafhankelijk van de vraag wie er inspecteert. De resultaten van de weginspectie vormen de basis voor het actualiseren van het onderdeel 'wegen' in het Integraal beleidsplan Openbare Ruimte.

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed wegen

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed 'wegen':

X €1.000

	B2027	B2028	B2029	B2030
Wegen				
Kapitaallasten	3.100	4.604	5.511	5.710
Mutatie voorziening	-471	-481	-1.045	-1.121
Onderhoudskosten	9.271	9.576	9.579	9.579
Totaal	11.899	13.699	14.044	14.168

B Riolering

Beleidskader

Kerncijfers

De gemeente gebruikt een beheersysteem voor het beheer van de riolering. Dit systeem bestaat uit een database met alle beheerelementen voor gemeente Hoeksche Waard. Het areaal is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Areaal
Vrijerval riolering	559 kilometer
Lozingsconstructies	228 stuks
Bergbezinkvoorzieningen	23 stuks
Gemalen (hoofd- en wijk) en drukgemalen	Ca. 1900 stuks
Persleidingen	15 kilometer
Drukriolering	185 kilometer
Drainage	56 kilometer
Peilbuizen grondwater	57 stuks
Kolken (worden 2x per jaar gereinigd)	39.002 stuks
Lijngoten	1 kilometer

Beleid

De riolering onderhouden we op basis van de geldende wettelijke verplichtingen van het in 2025 vastgestelde Water en Rioleringsprogramma (WRP) 2026-2030. Met de vaststelling van dit WRP zijn de onderhoudscycli en de vervangingsplanning volledig geharmoniseerd. De rioolheffing is voor alle inwoners van de Hoeksche Waard gelijk.

In het WRP is 10% van de investeringen gereserveerd voor klimaatadaptieve maatregelen in de projectenplanning. De concrete klimaatadaptieve maatregelen zijn vertaald in de 'Klimaatstresstest'. Hiermee richten we ons op de doelstelling dat in 2050 heel Nederland klimaatadaptief is ingericht. Voor alle nieuwbouwlocaties geldt dat ze klimaatadaptief worden ingericht op basis van het Convenant Klimaatadaptief Bouwen.

Beheer

Het in WRP is de leidraad voor beheer en onderhoud van de riolering.

Kwaliteit

Het doel is om de riolering minimaal op kwaliteitsniveau 'basis' te houden. Het functioneren van het rioolstelsel en de gemalen moeten we voldoende waarborgen. Storingen aan gemalen komen direct binnen bij een centrale post. Deze verhelpen we binnen 24 uur.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van het rioolstelsel, laten we (video-)inspecties uitvoeren. Deze inspecties geven een beeld van de stabiliteit, afstroming en waterdichtheid van het riool. De resultaten zijn gebruikt als basis voor het WRP en het Integrale beleidsplan Openbare Ruimte in combinatie met aanvullende informatie zoals leeftijd, hydraulische berekeningen en storingen. De cyclus van reinigen en inspecteren is 12 jaar. Per jaar reinigen we 46 km riolering waarvan we 10 km inspecteren en vervangen we ca. 4 km riolering.

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed riolering

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed 'riolering':

X €1.000

	B2027	B2028	B2029	B2030
Riolering				
Kapitaallasten	2.970	3.323	4.246	4.706
Mutatie voorziening	-1.712	-2.002	-142	609
Onderhoudskosten	3.532	3.568	3.568	3.568
Totaal	4.789	4.888	7.672	8.883

C Water

Beleidskader

Onder het beleidskader water vallen de volgende thema's:

- Havens
- Beschoeiingen
- Waterkwaliteit

- Waterringen (verwijderen plantengroei watergangen)
- Baggerwerken

Onder het beleidskader civieltechnische kunstwerken vallen de volgende thema's:

- Bruggen, steigers en vlonders
- Duikers
- Stuwen en gemalen
- Muren en keerwanden

Kerncijfers

De gemeente gebruikt een beheersysteem voor het beheer van het openbaar water en civieltechnische kunstwerken. Dit systeem bestaat uit een database met alle beheerelementen voor gemeente Hoeksche Waard. Het areaal is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Areaal
Watergangen (baggeren)	125 kilometer
Beschoeiingen	74 kilometer
Watergangen (Bestrijding waterplanten/eendenkroos)	125 kilometer
Havens	16 stuks
Aanlegsteigers en pontons	9 stuks

Omschrijving civieltechnisch kunstwerk	Areaal
Bruggen, steigers en vlonders	278 stuks
Duikers	16.358 m ¹
Stuwen en gemalen	90 stuks
Muren en keerwanden	2.785 m ¹

Beleid en beheer

Het beleid rondom het beheer en onderhoud is opgenomen in het integraal beleidsplan openbare ruimte. We onderhouden alle voorzieningen op kwaliteitsniveau B (basis).

Kwaliteit

We beheren de openbare ruimte op kwaliteitsniveau B (basis) zoals is vastgesteld door de raad. Om zicht te blijven houden op de kwaliteit, laten we elke 4 jaar inspecties uitvoeren. Deze inspecties zijn onafhankelijk en vormen de basis voor de onderhouds- en vervangingsplanning.

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed water

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed water:

X €1.000

	B2027	B2028	B2029	B2030
Water				
Kapitaallasten	871	1.073	1.127	1.205
Mutatie voorziening	946	946	946	946
Onderhoudskosten	319	319	319	319
Totaal	2.136	2.337	2.392	2.469

D Groen

Beleidskader

Kerncijfers

De gemeente gebruikt een beheersysteem voor het beheer van het openbaar groen. Dit systeem bestaat uit een database met alle beheerelementen voor gemeente Hoeksche Waard. Het areaal is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Areaal
Beplantingen	818.917 m ²
Bomen	35.210 Stuks
Gras	3.556.141 m ²

Beleid en beheer

De uitgangspunten voor het onderhoud en beheer van het groen zijn opgenomen in het Integraal beleidsplan Openbare Ruimte.

Kwaliteit

We onderhouden de openbare ruimte op kwaliteitsniveau B (basis). De onderhoudscontracten die we hebben afgesloten met aannemers zijn op dit kwaliteitsniveau gebaseerd. Waar praktisch en financieel mogelijk onderhouden we groen op een natuurvriendelijke manier. Dit wordt budgetneutraal binnen de lopende contracten uitgevoerd.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van het openbaar groen, laten we inspecties uitvoeren. Voor de bomen hanteren we minimaal iedere 3 jaar een zogenaamde BVC-inspectie (boomveiligheidscontrole).

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed groen

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed 'groen':

X €1.000

	B2027	B2028	B2029	B2030
Groen				
Kapitaallasten	866	910	910	933
Mutatie voorziening	-204	-197	-175	-173
Onderhoudskosten	6.140	6.141	6.142	6.142
Totaal	6.801	6.853	6.877	6.902

E Gebouwen

Beleidskader

Kerncijfers

De gemeentelijke vastgoedportefeuille bestaat per 1 januari 2026 uit 115 panden.

Beleid

In oktober 2021 besloot de gemeenteraad het beheer en de exploitatie van nagenoeg al het gemeentelijk vastgoed met ingang van 1 januari 2022 bij Bres onder te brengen. Bres beheert inmiddels circa 115 gemeentelijke panden, waaronder diverse sporthallen en dorpshuizen.

Op 29 juni 2023 stelde de raad het IAP vast, waar een algemeen gedeelte met beleid dat van toepassing is op alle dorpen, onderdeel van is. Het college kreeg in dit besluit de opdracht tot een verdere uitwerking voor de dorpen Goudswaard en 's-Gravendeel.

Beheer

Om op een verantwoordelijke, integrale en effectieve wijze de financiële middelen voor het onderhoud in te kunnen zetten is een actueel, eenduidig en volledig inzicht in de vastgoedportefeuille noodzakelijk. De geactualiseerde meerjarenonderhoudsplannen zijn vastgesteld en verwerkt in de nieuwe bijdrage van de DVO 2026. Daarnaast is een quick scan uitgevoerd naar de mogelijkheden tot verduurzaming van de gehele vastgoedportefeuille.

Op 1 januari 2022 is het beheer en de exploitatie van nagenoeg de volledige gemeentelijke vastgoedportefeuille overgedragen aan Bres. Met deze overdracht is het aanschaffen van

een vastgoedbeheersysteem voor de gemeente niet meer opportuun. Bres heeft recent een vastgoedbeheersysteem aangeschaft. De gemeente krijgt hier een inzagefunctie in die in lijn is met de governance.

Kwaliteit

Gemeente Hoeksche Waard heeft veel gebouwen voor verschillende doeleinden in eigendom. Die gebouwen beheert en onderhoud Bres volgens de geldende wet- en regelgeving (bijvoorbeeld Arbowetgeving of het geldende Bouwbesluit). De kwaliteitsnorm voor het onderhouden van de portefeuille betreft conditieniveau 3 van de NEN 2767 'Conditieniveau gebouwde omgeving'. Conditieniveau 3 komt overeen met het uitgangspunt 'sober en doelmatig'. De meerjarenonderhoudsplannen worden aan de hand van NEN-2767 inspecties eens in de 4 jaar geactualiseerd en daarmee wordt het conditieniveau ook vastgelegd en gemonitord. Verder wordt voor ieder gebouw een jaarplan voor onderhoud opgesteld.

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed gebouwen

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed 'gebouwen':

X €1.000

	B2027	B2028	B2029	B2030
Gebouwen				
Kapitaallasten	5.019	5.596	6.801	6.820
Mutatie voorziening	273	273	273	273
Onderhoudskosten	69	69	300	300
Totaal	5.361	5.938	7.374	7.393

F Begraafplaatsen

Beleidskader

Kerncijfers

Gemeente Hoeksche Waard heeft 24 begraafplaatsen in beheer en onderhoud. Op 16 daarvan wordt actief begraven. We beheren ongeveer 30.000 graven. De gemeente gebruikt het administratiepakket Begraven van Centric voor het beheer en de administratie van de begraafplaatsen. Het areaal op de begraafplaatsen is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Areaal
Asfalt verharding	23.075 m ²
Beton verharding	146 m ²
Elementen verharding	24.341 m ²
Half- of onverhard	10.587 m ²
Bomen	1.573 Stuks
Beplanting	49.692 m ²
Grassen	79.202 m ²

Beleid

In 2020 is een geharmoniseerd begraafbeleid vastgesteld dat in 2021 is ingegaan. In 2023 is het beleid, inclusief de regelgeving, geëvalueerd. Hieruit is een aantal kleine wijzigingen in de regelgeving voortgekomen. Begin 2027 leggen we de raad een geactualiseerd beleidsplan begraafplaatsen voor.

Beheer

Het in 2020 vastgestelde begraafplaatsenbeleid vormt de leidraad voor het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen. We werken volgens een uitvoeringskalender met meerjarenplanning op basis van de behoefte en capaciteit. De uitvoeringsagenda met de meerjarenplanning wordt in 2027 geactualiseerd.

Kwaliteit

Begraafplaatsen onderhouden we op grond van de geldende wettelijke verplichtingen en het vastgestelde beeldkwaliteitsniveau A.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van de begraafplaatsen, laten we inspecties uitvoeren. Voor de bomen op de begraafplaatsen hanteren we minimaal iedere 3 jaar een zogenaamde BVC-inspectie (boomveiligheidscontrole).

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed begraafplaatsen

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed begraafplaatsen:

X €1.000

	B2027	B2028	B2029	B2030
Begraven				
Kapitaallasten	154	147	147	146
Mutatie voorziening	-186	0	0	0
Onderhoudskosten	1.104	1.104	1.104	1.104
Totaal	1.072	1.252	1.252	1.251

G Buitensportaccommodaties

Beleidskader

Kerncijfers

We gebruiken een beheersysteem voor het beheer van buitensportaccommodaties.

Omschrijving	Areaal
Bomen	1.816 stuks
Beplanting	67.518 m ²
Grassen	244.690 m ²
Sportvelden (gras, kunstgras, etc..)	560.113 m ²
Verharding	79.873 m ²

Beleid

Het beleid van beheer buitensportaccommodaties is in maart 2025 vastgesteld. De komende 2 jaar zullen de buitensportverenigingen verder gefaseerd overgaan in dit beleid. Volgens het nieuwe beleid wordt het regulier en dagelijks onderhoud door de verenigingen wordt opgepakt.

Beheer

In 2025 zijn we gestart met de uitrol van het vernieuwde harmonisatiebeleid. De komende jaren gaan de verenigingen gefaseerd over in dit beleid. Het beheer van de sportvelden ligt vanaf dan bij de verenigingen zelf.

Kwaliteit

Het streefdoel voor de buitensportaccommodaties voor de gehele Hoeksche Waard is minimaal kwaliteitsniveau basis. Dit kwaliteitsniveau komt overeen met het door het CROW vastgestelde niveau B.

Om de kwaliteit van de sportvelden te waarborgen, plannen we jaarlijks met de verenigingen een visuele inspectie. Tijdens die inspectie beoordelen we de onderhoudsstaat van de buitensportaccommodaties. Het uitgangspunt is handhaving van het kwaliteitsniveau 'basis'.

Financiële consequenties onderhoud kapitaalgoed buitensportaccommodaties

In onderstaande tabel zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het kapitaalgoed buitensportaccommodaties:

X €1.000

	B2027	B2028	B2029	B2030
Buitensport				
Kapitaallasten	1.320	1.635	1.754	1.709
Mutatie voorziening	0	0	0	0
Onderhoudskosten	13	23	23	23
Totaal	1.334	1.658	1.776	1.731

Samenvatting

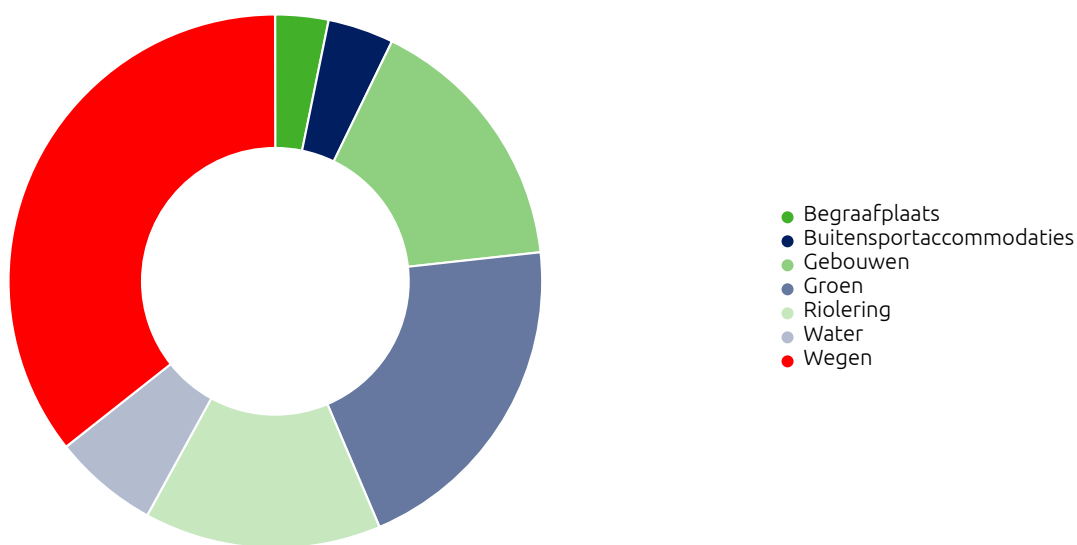
De totale kosten per kapitaalgoed zijn als volgt:

X €1.000

	B2027	B2028	B2029	B2030
Wegen	11.899	13.699	14.044	14.168
Begraven	1.072	1.252	1.252	1.251
Buitensport	1.334	1.658	1.776	1.731
Water	2.136	2.337	2.392	2.469
Riolering	4.789	4.888	7.672	8.883
Groen	6.801	6.853	6.877	6.902
Gebouwen	5.361	5.938	7.374	7.393
Totaal	33.392	36.626	41.386	42.797

Grafisch geeft dit het volgende beeld:

Totaal per kapitaalgoed 2027

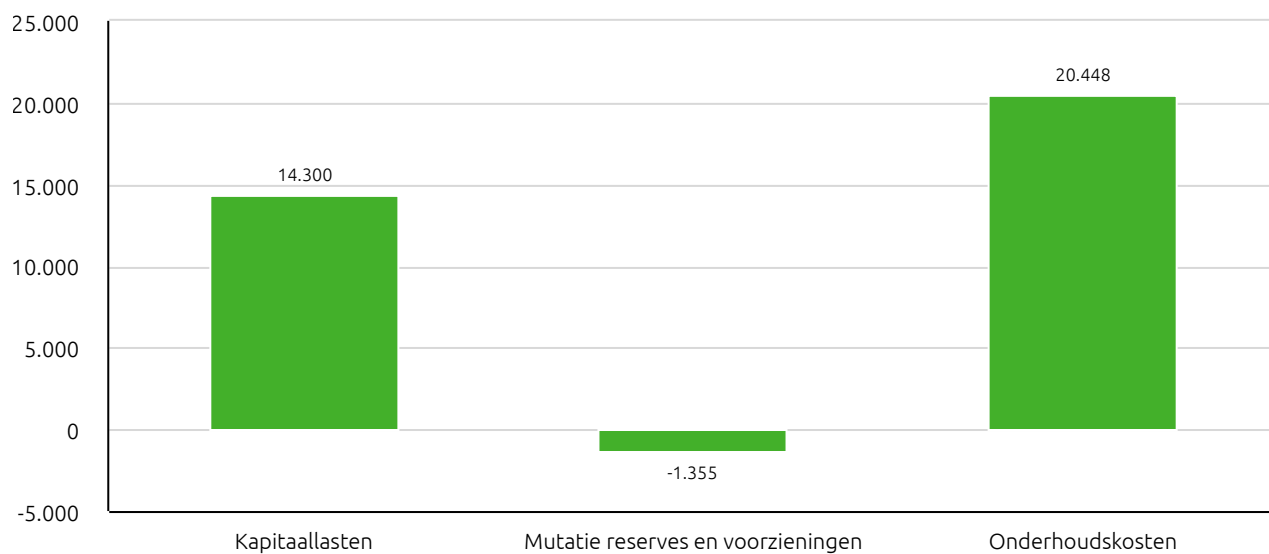
De totale kosten per categorie zijn als volgt:

X €1.000

	B2027	B2028	B2029	B2030
Kapitaallasten	14.300	17.288	20.496	21.229
Mutatie voorziening	-1.355	-1.462	-144	534
Onderhoudskosten	20.448	20.799	21.034	21.034
Totaal	33.392	36.626	41.386	42.797

Grafisch geeft dit het volgende beeld:

Totaal per categorie 2027

● 2027

3.4 Financiering

Algemeen

De financieringsfunctie wordt uitgevoerd binnen de kaders van de Wet Fido en het gemeentelijke Treasurystatuut. Deze functie ondersteunt de financiering van publieke taken en het beheersen van financiële risico's. Het Treasurystatuut wordt in 2027 geactualiseerd.

Beleidskader en verordeningen

- Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido)
- Besluit lening voorwaarden decentrale overheden
- Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
- Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Wet Ruddo)
- Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)
- Regeling schatkistbankieren decentrale overheden
- Financiële verordening
- Treasurystatuut

Rentevisie

Kortlopende financiering heeft een looptijd van minder dan één jaar, zoals daggeld, kasgeldleningen en rekening-courantkredieten. Deze rente volgt nauwgezet de geldmarkttarieven, die sterk worden beïnvloed door de depositorente van de Europese Centrale Bank (ECB). Omdat de ECB haar beleidsrente stapsgewijs heeft verlaagd (rond 2%), is ook de korte rente voor gemeenten gedaald. De marktrente voor kortlopend geld is positief, wat betekent dat gemeenten rente betalen over hun tijdelijke tekorten.

Langlopende financiering betreft vaste geldleningen met een lange looptijd (tot wel 30 jaar) voor grote investeringen in bijvoorbeeld vastgoed, infrastructuur of verduurzaming. Deze rente is gebaseerd op de kapitaalmarktrente en beweegt mee met de ontwikkeling op langlopende staatsleningen.

Voor langlopende leningen wordt in onze begroting uitgegaan van een rentepercentage van circa 3,85%. (gebaseerd op de uitgangspunten die bij de Kadernota 2027 zijn bepaald).

De gemeente streeft naar een optimale balans tussen solide risicobeheersing en minimale financieringslasten. Op de omvang van de kortlopende schulden en de jaarlijkse herfinancieringsbehoefte worden strikt gestuurd binnen de wettelijke limieten om renterisico's te minimaliseren. Daarnaast wordt de interne kasgeldlimiet optimaal benut voor kortstondige liquiditeitsbehoeften. Nieuwe langlopende financiering voor de investeringsagenda (o.a. woningbouw en energietransitie) wordt periodiek gemonitord en leningen worden gefaseerd aangetrokken om het renterisico in de tijd te spreiden en rentekosten te minimaliseren.

Dienstverlening BNG

De BNG verzorgt het betalingsverkeer, kortlopende en langlopende financiering en biedt digitale treasury-informatievoorziening.

Schatkistbankieren

Op grond van de Regeling schatkistbankieren worden overtollige middelen boven het drempelbedrag van € 6,4 miljoen in de schatkist van het Rijk aangehouden. Hiermee worden beleggingsrisico's beperkt. De uitvoering verloopt via een SKB-rekening bij de BNG.

Rentekostenverdeling

De rentekosten worden tegen 1,289% ten laste van het taakveld gebracht op basis van de boekwaarde van de vaste activa. Deze omslagrente berekenen we als volgt: de aan de taakvelden toe te rekenen rente delen

we door de boekwaarde van de vaste activa per 1 januari. De omslagrente rekenen wij vervolgens toe aan de activa. Bij de jaarrekening wordt bekeken of het gehanteerde rentepercentage juist is. Een renteresultaat geeft de mate waarin de externe rentelasten zijn toegerekend (verdeeld) in de begroting aan.

(Bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	4.343	5.497	5.934	6.334
De externe rentebaten	395	395	395	395
Totaal door te rekenen externe rente	3.948	5.102	5.539	5.939
Rente doorberekend aan facilitaire grondexploitatie	0	0	0	0
Rente projectfinanciering toegerekend aan taakveld	0	0	0	0
Rentebaat projectfinanciering toegerekend aan taakveld	0	0	0	0
Saldo door te rekenen externe rente	3.948	5.102	5.539	5.939
Rente over eigen vermogen	0	0	0	0
Rente over voorzieningen	0	0	0	0
De aan taakvelden toe te rekenen rente	3.948	5.102	5.539	5.939
Boekwaarde investeringen per 1-1-2026	306.294	409.129	420.044	415.705
Berekend omslag%	1,289%	1,247%	1,319%	1,429%
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	3.929	5.107	5.567	5.964
Renteresultaat op het taakveld treasury	-19	5	28	25

Risicobeheer

Het treasurybeleid is gericht op het beperken van renterisico's binnen de wettelijke normen uit de Wet Fido. De kasgeldlimiet en renterisiconorm vormen daarbij de belangrijkste beheersinstrumenten.

(Bedragen x € 1.000)

	1e kw. 2027	2e kw. 2027	3e kw. 2027	4e kw. 2027
Primaire begroting per 1 januari 2026	320.938	320.938	320.938	320.938
Toegestane kasgeldlimiet				
- in procenten van de grondslag	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
- in bedrag	27.280	27.280	27.280	27.280
Vlottende schuld (1)				
Maand 1	36.000	36.000	36.000	36.000
Maand 2	36.000	36.000	36.000	36.000
Maand 3	36.000	36.000	36.000	36.000
Vlottende middelen (2)				
Maand 1	22.000	22.000	22.000	22.000
Maand 2	22.000	22.000	22.000	22.000
Maand 3	22.000	22.000	22.000	22.000
Saldo (1-2)				
Maand 1	14.000	14.000	14.000	14.000
Maand 2	14.000	14.000	14.000	14.000
Maand 3	14.000	14.000	14.000	14.000
Gemiddeld saldo	14.000	14.000	14.000	14.000
Kasgeldlimiet	27.280	27.280	27.280	27.280
Ruimte (+) / Overschrijding (-) kasgeldlimiet	13.280	13.280	13.280	13.280

De kasgeldlimiet wordt in geen enkel kwartaal overschreden.

(Bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Stand van de begroting per 1/1	320.938	300.835	301.593	304.914
Vastgestelde percentage	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
Renterisiconorm	64.188	60.167	60.319	60.983
Renteherzieningen	0	0	0	0
Aflossingen	1.833	1.833	1.833	1.833
Renterisico	1.833	1.833	1.833	1.833
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	62.355	58.334	58.486	59.150

Het renterisico blijft gedurende de begrotingsperiode ruimschoots binnen de renterisiconorm.

Uitgezette geldleningen

Onderstaand is een overzicht van de uitgezette geldleningen per risicogroep te vinden.

(Bedragen x €1.000)

Risicogroep	Restant schuld			
	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
SVn: duurzaamheidsleningen	7.067	7.067	7.067	7.067
SVn: blijversleningen	26	26	26	26
SVn: startersleningen	13.429	13.429	13.429	13.429
	20.522	20.522	20.522	20.522
(Sport)verenigingen	1.104	969	894	817
Woningfinanciering eigen personeel	18	12	6	0
	1.122	981	900	817
Totaal verstrekte geldleningen	21.644	21.503	21.422	21.339

Garanties

Onderstaand is een overzicht van de verstrekte garanties per risicogroep te vinden.

(Bedragen x €1.000)

Risicogroep	% garantstelling	Restant schuld waarborg gemeente			
		1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
Woningcorporaties met garantie WSW	50%	247.398	247.398	247.398	247.398
Zorginstellingen met garantie WSW	50%	8.043	8.043	8.043	8.043
Woningcorporaties zonder garantie WSW	100%	2.326	2.326	2.326	2.326
Zorginstellingen zonder garantie WSW	100%	924	924	924	924
Wegschap Tunnel Dordtse Kil	8%	2.772	2.772	2.772	2.772
Regionale afvalstoffendienst B.V.	100%	10.187	10.187	10.187	10.187
Bres accommodaties	100%	779	779	779	779
Geldleningen particuliere woningen	100%	31	31	31	31
Diverse bedrijven en verenigingen	50%	368	368	368	368
Diverse bedrijven en verenigingen	60%	50	50	50	50
Diverse bedrijven en verenigingen	100%	14	14	14	14
Totaal verstrekte garanties		272.892	272.892	272.892	272.892

In de tabel zijn alle verstrekte garanties opgenomen. Op dit moment zijn er voor deze garantstellingen geen betalingsachterstanden.

De verstrekte garanties bestaan voornamelijk uit WSW-gerelateerde borgstellingen voor woningcorporaties. Voor de opgenomen garantstellingen zijn geen betalingsachterstanden bekend.

Opgenomen geldleningen

Onderstaand is een overzicht van het saldo van de bij de BNG afgesloten langlopende geldleningen te vinden.

(Bedragen x € 1.000)

Saldo geldleningen	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
Leningen	42.000	40.167	38.333	36.500
Rente en aflossing				
Aflossing	1.833	1.833	1.833	1.833
Rente	880	839	798	758
Totaal	2.713	2.672	2.631	2.591

Bij bovenstaande tabel wordt opgemerkt dat dit de leningen zijn die wij op dit moment daadwerkelijk hebben afgesloten. Op basis van het investeringsplan de komende jaren houden wij er rekening mee dat wij aanvullende geldleningen moeten afsluiten.

Ontwikkeling van de schuldpositie

Het wordt de laatste jaren steeds belangrijker om de ontwikkeling van de schuldpositie te volgen. We hebben daarom een aantal ratio's uitgewerkt: debt ratio, netto schuld als percentage van de begroting en netto schuld als bedrag per inwoner.

	Kritische norm	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Debt ratio	80%	56%	59%	59%	61%
Netto schuld / lasten begroting	100%	49%	60%	60%	68%
Netto schuld per inwoner	n.v.t.	€ 1.712	€ 1.927	€ 1.909	€ 2.152

De ontwikkeling van de schuldpositie wordt gevolgd via de debt ratio, netto schuldquote en netto schuld per inwoner. Alle indicatoren blijven binnen de gehanteerde signaleringswaarden.

Beleggingen in aandelen

Het gemeentelijk aandelenbezit bestaat uit aandelen van de BNG, Evides en Stedin. De dividenduitkeringen betreffen hierbij een algemeen dekkingsmiddel.

(Bedragen x € 1.000)

Aandelenbezit	Nominale waarde	Dividenden 2027	Dividenden 2028	Dividenden 2029	Dividenden 2030
Stedin	6.138	1.100	1.100	1.100	1.100
Stedin (cum. pref. aandelen)	4.080	120	120	120	120
Evides	3.389	299	299	299	299
BNG	357	217	217	217	217
Totaal	13.964	1.736	1.736	1.736	1.736
Gemiddeld rendement		12,43%	12,43%	12,43%	12,43%

Debiteuren- en crediteurenbeheer

Debiteurenbeheer

Openstaande vorderingen worden actief gemonitord en waar nodig geïncasseerd of via maatwerkregelingen afgehandeld.

Crediteurenbeheer

Facturen worden conform de wettelijke betaaltermijn verwerkt. Door monitoring en rapportages wordt een tijdige betaling van leveranciers bevorderd.

Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)

De gemeente monitort het EMU-saldo periodiek om te voldoen aan de kaders van de Wet Hof en de Europese begrotingsregels.

EMU-saldo

Het EMU-saldo geeft inzicht in de kasstromen van de gemeente. De negatieve saldi in de begrotingsperiode hangen voornamelijk samen met het investeringsprogramma en betekenen niet automatisch een structureel financieel tekort.

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatiesaldo vóór reservemutaties	-7.648	-9.552	-5.415	-164
Afschrijvingen	12.578	14.912	17.683	18.404
Investerings vaste activa	116.978	47.804	25.916	42.930
Mutatie voorzieningen	-10.693	-1.766	-64	-376
Mutatie grondexploitaties	34	-330	89	92
Berekend EMU-saldo	-122.706	-44.540	-13.624	-24.975

3.5 Bedrijfsvoering

Om de programma's uit de begroting te kunnen realiseren, is een goede bedrijfsvoering belangrijk. Bedrijfsvoering gaat over de bedrijfsprocessen om de beleidsdoelstellingen te realiseren, inclusief de sturing en de beheersing daarvan. Daarnaast geeft de paragraaf Bedrijfsvoering inzicht in risicobeheersing en de kwaliteit van de bedrijfsvoeringsprocessen en toelichting op de rechtmatigheid. Bedrijfsvoeringsprocessen zorgen voor een efficiënte effectieve uitvoering van de beleidsprogramma's.

Visie op bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering is het kloppend hart van de organisatie. Vanuit verbinding, vertrouwen en vakmanschap ondersteunt Bedrijfsvoering het bestuur, management en de organisatie bij het realiseren van maatschappelijke opgaven en organisatiedoelen. Door dichtbij de organisatie te staan en vanuit partnerschap te werken, draagt Bedrijfsvoering bij aan een wendbare, toekomstbestendige en betrouwbare organisatie.

Bedrijfsvoering maakt het complexe eenvoudig, biedt voorspelbare dienstverlening en signaleert tijdig kansen en risico's. Door continu te leren, te vernieuwen en te ontwikkelen blijft de organisatie in staat om effectief in te spelen op maatschappelijke, technologische en organisatorische veranderingen.

Speerpunten

- Versterken van de rol van Bedrijfsvoering als strategische en betrouwbare partner van bestuur, management en organisatie.
- Ondersteunen van maatschappelijke opgaven door opgabegericht en integraal samen te werken.
- Vergroten van eenvoud, voorspelbaarheid en kwaliteit van dienstverlening en processen.
- Tijdig signaleren en beheersen van kansen en risico's voor organisatie en bestuur.
- Werken aan een lerende en toekomstbestendige organisatie die inspeelt op ontwikkelingen in samenleving, arbeidsmarkt en technologie.

Organisatie en personeel

Doelstelling

Het versterken van een toekomstbestendige, slagvaardige en wendbare organisatie die medewerkers in staat stelt om effectief samen te werken en maatschappelijke opgaven integraal aan te pakken. Daarbij wordt gestuurd op kwaliteit, eigenaarschap, ontwikkelkracht en werkplezier.

Speerpunten

- Versterken van de ambtelijke uitvoeringskracht en het strategisch vermogen passend bij een groeiende gemeente.
- Organisatiebrede implementatie van integraal projectmanagement om opgaven en projecten effectiever, transparanter, sneller en voorspelbaarder te realiseren.
- Versterken van samenwerking tussen teams en vakgebieden door een eenduidige werkwijze en heldere rollen en verantwoordelijkheden.
- Ontwikkelen en implementeren van strategische personeelsplanning, gericht op de impact van AI, Robotic Process Automation (RPA), arbeidsmarktkrapte en veranderende organisatiedoelen.

Sturing en beheersing

Algemeen

Sturing is het kunnen volgen of afspraken, beleidsdoelen, wettelijke taken en bedrijfsvoeringsprestaties worden gerealiseerd. Daarnaast biedt het inzicht in de samenhang tussen doelen, voortgang en

prestaties, zodat het directieteam, management, college en de gemeenteraad tijdig kunnen bijsturen en bewuste prioriteiten kunnen stellen.

Een goede (interne) beheersing is van belang om de bedrijfsvoering op orde te hebben en daarmee de basis om de organisatie in staat te stellen om te sturen, te monitoren, de risico's te beheersen en verantwoording af te leggen.

Voor 2027 vervolgen wij het verbeteren van sturen, beheersen en verantwoorden met het traject 'Samen sturen'. Dit vraagt om het verbeteren en scherpere en meer SMART geformuleerde doelen aan de planningskant en een meer samenhangende manier van monitoren en verantwoorden. Dit doen we door het integraal plannen en volgen van de voortgang over het geheel van visies, team- en directieplannen, college Uitvoeringsprogramma, wettelijke taken en bedrijfsvoeringsinformatie.

Financiën en Planning & Control

Doelstelling

Financiën en Planning & Control ondersteunt bestuur, directie en organisatie bij een financieel gezonde gemeente. Door betrouwbare financiële informatie, integrale advisering, financiële beleidsnotities met heldere/concrete financiële uitgangspunten, én een voorspelbare Planning & Control-cyclus kan tijdig worden (bij)gestuurd op maatschappelijke opgaven, risico's en beschikbare middelen.

Speerpunten 2027

- De Planning & Control-cyclus verder ontwikkelen volgens de uitgangspunten van Samen Sturen, waarbij financiën, prestaties, risico's en capaciteit in samenhang worden besproken.
- Bijdragen aan een structureel sluitende begroting en een gezonde financiële vermogenspositie door ombuigingen, kwaliteitsverbetering van de P&C-cyclus en integrale financiële advisering.
- Actualiseren van het Treasurystatuut en de Nota Reserves en voorzieningen.

Control

De organisatie werkt volgens het 3-lines model, waarin Bedrijfsvoering met name een 2e-lijnsrol en Control een 3e-lijnsrol vervult.

Doelstelling

Het uitvoeren van het geheel van maatregelen, procedures en controles om de organisatie een redelijke zekerheid te bieden en te adviseren over de realisatie van de doelstellingen en prestaties, beheersing van risico's, betrouwbaarheid van rapportages en naleving van wet- en regelgeving, zodat de organisatie in control is en kan vertrouwen op de informatie waarop beslissingen worden gebaseerd.

Speerpunten 2027

- Risicomanagement implementeren in de organisatie, zodat het standaard deel uitmaakt van de (reguliere) werkzaamheden en vanuit de Planning & Control-cyclus hierop wordt gestuurd.
- Er komt vanuit Control meer aandacht voor beleidsevaluaties met een koppeling aan de Planning & Control-cyclus.
- Control draag bij aan het expliciteren van activiteiten, doelen en resultaten en houdt de organisatie scherp bij het maken van duidelijke keuzes bij schaarste.

Rechtmatigheid

Doelstelling

De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties, het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd binnen de grenzen van de door de raad vastgestelde desbetreffende verordeningen.

Privacy en informatieveiligheid

Doelstelling

Bescherming van de persoonsgegevens van inwoners en medewerkers en het versterken van de informatieveiligheid door het waarborgen van de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van informatie.

Speerpunten 2027

- Verdere implementatie Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2 (BIO2) en Cyberbeveiligingswet. Bij dit laatste ligt, naast de algehele implementatie, de focus op ISMS (Information Security Management Systeem), dataclassificatie en leveranciersmanagement). We streven hier naar een volwassenheidscore van 2.9 (in opmaat naar 3.0+).
- Verdere implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming en Wet politiegegevens. Denk hierbij onder meer aan het updaten van het verwerkingsregister en het uitvoeren en updaten van Data Protection Impact Assessments (DPIA's).

KPI	Norm 2027
BIO volwassenheidscore	2,9

Bewustwording organisatie

Bewustwordingstrainingen ten aanzien van privacy en informatieveiligheid zijn inbegrepen in het organisatiebrede project 'IBewust en vaardig'. Daarnaast worden binnen de organisatie een aantal keer per jaar verschillende evenementen/acties met betrekking tot privacy en informatieveiligheid georganiseerd.

Informatie / IT

Doelstelling

Het programma 'Digitale Toekomst' geeft uitvoering aan de I-visie en het Informatiebeleidsplan 2025–2028. In 2027 ligt de nadruk op het verder realiseren en borgen van de digitale transitie.

Speerpunten 2027:

- We ontwikkelen MijnHW verder als centrale digitale ingang voor inwoners en ondernemers. Door meer digitale diensten en een betere gebruiksvriendelijkheid kunnen zij hun zaken eenvoudiger regelen en volgen.
- We versterken datagedreven werken met heldere afspraken over datagovernance, een hogere datakwaliteit en betrouwbare managementinformatie. Daarnaast stellen we meer open data beschikbaar voor inwoners en maatschappelijke partners.
- We verbeteren informatiebeheer door HW Transparant en het e-depot verder te ontwikkelen en dit structureel te borgen in processen en applicaties. Hierdoor blijft informatie duurzaam toegankelijk, transparant en goed vindbaar.
- We zetten AI en digitale innovatie verantwoord in om onze dienstverlening aan inwoners slimmer, veiliger en efficiënter te maken. Met een betrouwbare digitale basis zorgen we voor privacy, veiligheid, transparantie en toekomstbestendige processen.

Overige bedrijfsvoeringszaken

Communicatie

In 2027 richt de communicatie zich op het versterken van de verbinding met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Daarbij staat een heldere, toegankelijke en doelgerichte communicatie centraal. Inwoners en andere belanghebbenden worden tijdig, duidelijk en toegankelijk geïnformeerd over ontwikkelingen, plannen en besluiten, waardoor betrokkenheid, begrip en vertrouwen in de organisatie worden versterkt.

Speerpunten 2027:

- De communicatiestrategie wordt herijkt, zodat deze aansluit bij actuele maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende informatiebehoeften van inwoners en andere doelgroepen.
- Om beter aan te sluiten bij de behoeften van inwoners wordt meer gebruikgemaakt van monitoring en data-analyse.
- AI biedt kansen om communicatie sneller, toegankelijker en effectiever te maken. In 2027 wordt AI verantwoord ingezet als ondersteuning bij het ontwikkelen, analyseren en optimaliseren van communicatie-uitingen.

Juridische Zaken

Doelstelling

Juridische Zaken draagt als proactieve en deskundige partner bij aan een responsieve, transparante, betrouwbare en toekomstbestendige gemeente, met rechtvaardige en goed onderbouwde besluitvorming. Door ontwikkelingen in wet- en regelgeving te vertalen naar praktische oplossingen en als partner te fungeren voor collega's, versterken wij de juridische kwaliteit van de gemeentelijke diensten en dragen we bij aan de opgaven van de gemeente.

Speerpunten 2027:

- Verdere actualisatie van gemeentelijke regelgeving.
- We werken gestructureerd en planmatig aan juridische kwaliteitszorg.

Huisvesting en Facilitaire Zaken

Doelstelling

Huisvesting en Facilitaire Zaken ondersteunen een veilige, aantrekkelijke en toekomstbestendige werkomgeving die bijdraagt aan een efficiënte bedrijfsvoering. Hierbij staan doelmatigheid, duurzaamheid, samenwerking en dienstverlening centraal.

Speerpunten 2027

- Versterken van de fysieke toegangsbeveiliging en het borgen van een veilige werkomgeving.
- Voortzetten van de voorbereiding op de toekomstige ambtelijke huisvesting, met als doel besluitvorming over een duurzame, doelmatige en financieel verantwoorde huisvestingsoplossing.

Inkoop

Doelstelling

Inkoop en Contractmanagement draagt bij aan een doelmatige, rechtmatige en maatschappelijk verantwoorde besteding van publieke middelen. Door vroegtijdige betrokkenheid en professioneel contractmanagement worden risico's beheerst en maatschappelijke doelen beter gerealiseerd.

Speerpunten 2027

- Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) verder toepassen binnen gemeentelijke aanbestedingen.
- Contractmanagement verder professionaliseren, zodat prestaties, risico's en afspraken gedurende de looptijd actief worden bewaakt.
- Inkoop vroegtijdig betrekken bij projecten en investeringen om kwaliteit, rechtmatigheid en doelmatigheid te vergroten.
- Bijdragen aan duurzame en innovatieve oplossingen binnen gemeentelijke opgaven.

KPI	Norm 2027
Percentage Europese en Nationale aanbestedingen waarin MVOI is toegepast. Percentage gecategoriseerde strategische A-contracten die gemanaged worden volgens de vastgestelde contractmanagementwerkwijze Onrechtmatigheden ten aanzien van inkoop- en aanbestedingen.	100% ≥ 90% Daling ten opzichte van bedrag in 2025

3.6 Verbonden Partijen

Algemeen

Een verbonden partij is volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft.

Een bestuurlijk belang is zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht.

Een financieel belang is:

- een bedrag dat aan de verbonden partij ter beschikking is gesteld en niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat of
- het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Beleidskader/verordeningen

De volgende notities en verordeningen vormen mede de basis voor het beleid voor verbonden partijen:

- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Notitie Verbonden partijen van de Commissie BBV (2025)
- Wet gemeenschappelijke regelingen (gewijzigd per 1 juli 2022)
- Financiële verordening gemeente Hoeksche Waard 2025
- Eindrapport Rekenkamer Hoeksche Waard 'Grip op verbonden partijen! Balans bij drie verbonden partijen?' en het raadsbesluit hierover van 7 maart 2023
- Nota verbonden partijen gemeente Hoeksche Waard 2026 (op 10 maart 2026 door de raad vastgesteld)

Risicoprofiel

Op grond van het BBV moet in de paragraaf 'verbonden partijen' per verbonden partij een risicoprofiel worden opgenomen. Voor deze risicoanalyse worden de financiële en bestuurlijke risico's in beeld gebracht. In de betreffende programma's staan we overigens ook uitgebreider stil bij de gemeenschappelijke regelingen met een hoog risicoprofiel.

Financiële risico's verbonden partijen

Onderstaand overzicht geeft weer hoe de financiële analyse wordt uitgevoerd. Dat gebeurt aan de hand van 7 vragen. De vragen richten zich met name op de begrippen control en governance en daarmee op sturing, beheersing, verantwoording en toezicht. Bij een overwegend lage score is de eindconclusie van de financiële analyse dat ook daar laag wordt gescoord. De vragen zijn nadrukkelijk bedoeld als hulpmiddel voor de analyse. Omdat niet alle vragen geheel kwantificeerbaar zijn, is discussie over de scores mogelijk.

Vragen	Laag	Gemiddeld	Hoog
1. Omvang jaarlijkse financiële bijdrage	< 450.000	450.000- 1.000.000	> 1.000.000
2. Is het weerstandvermogen in de verbonden partij toereikend?	Volledig	Deels	Niet
3. Benodigd gemeentelijk weerstandvermogen op basis van risico's bij de verbonden partijen	< 45.000	45.000- 100.000	>100.000
4. In hoeverre is de gemeente financieel aansprakelijk?	Niet	Gedeeltelijk	Volledig
5. Is de organisatie in staat om financieel bij te sturen?	Volledig	Deels	Niet
6. Is de bedrijfsvoering van de organisatie op orde?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
7. Is de kwaliteit van het risicomanagement van de organisatie op orde?	Ja	Gedeeltelijk	Nee

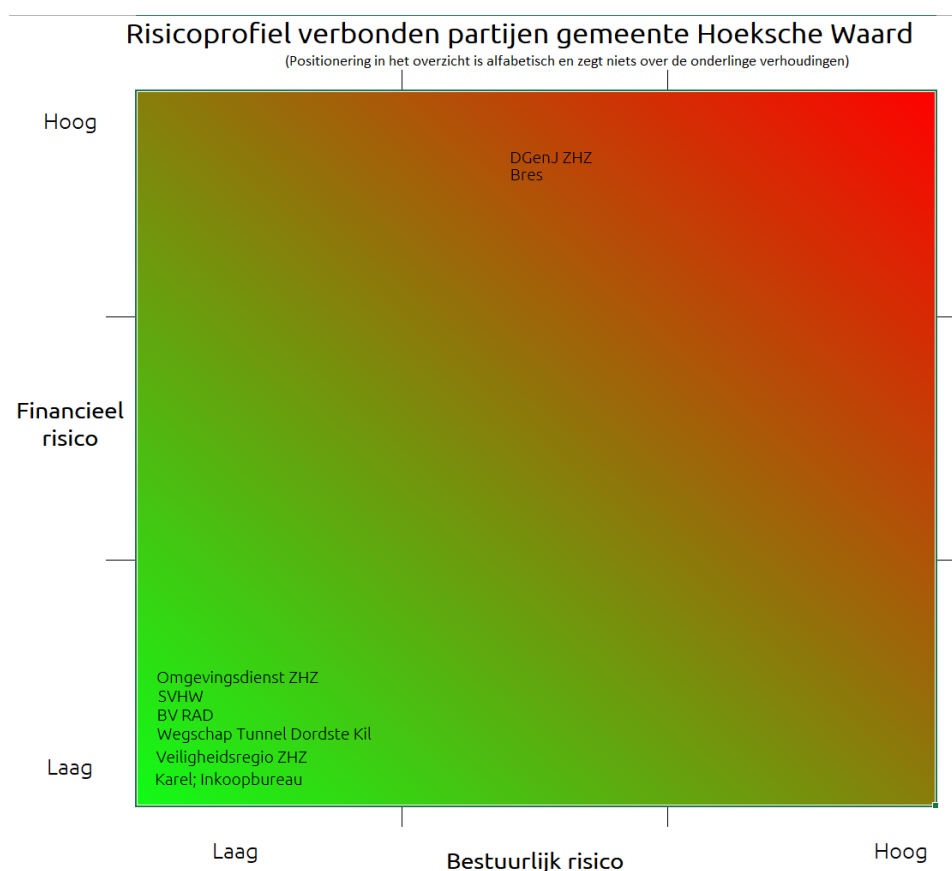
Bestuurlijke (inhoudelijke) risico's verbonden partijen

Hieronder vermelden we op welke manier de bestuurlijke analyse wordt uitgevoerd. Dat gebeurt aan de hand van 7 vragen. Naast aandacht voor control en governance in de financiële analyse (de zogenoemde 'hard controls'), komen ook de zogenoemde 'soft controls' aan bod. Denk hierbij aan begrippen als welwillendheid, leiderschap, integriteit en vertrouwen. Bij een overwegend lage score, is de eindconclusie

van de bestuurlijke analyse dat ook laag wordt gescoord. De vragen zijn ook hier nadrukkelijk bedoeld als hulpmiddel voor de analyse. Omdat niet alle vragen geheel kwantificeerbaar zijn, is discussie over de scores mogelijk.

Vragen	Laag	Gemiddeld	Hoog
1. In hoeverre komt het gemeentelijk belang overeen met het belang van de organisatie?	Volledig	Gedeeltelijk	Minimaal
2. Is er invloed op de samenstelling van het bestuur?	Ja		Nee
3. Is de gemeente vertegenwoordigd in het bestuur (en in welke stemverhouding)?	DB	AB/ overig	Nee
4. Zijn er duidelijke afspraken over doelen en te leveren prestaties en worden deze afspraken nagekomen?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
5. In welke mate is er vertrouwen in bestuur en/of directie van de verbonden partij?	Maximaal	Gemiddeld	Minimaal
6. Zijn er duidelijke afspraken over informatievoorziening?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
7. In hoeverre zijn de te leveren prestaties van invloed op de realisatie van gemeentelijke beleidsdoelstellingen?	Minimaal	Gemiddeld	Maximaal

De gecombineerde financiële en bestuurlijke analyse leidt tot het volgende risicoprofiel van de verbonden partijen:

Van risicoprofiel naar sturingsprofiel

Om grip te houden op de verbonden partijen worden op grond van de Nota verbonden partijen gemeente Hoeksche Waard 2026 de bovenvermelde risicoprofielen per verbonden partij vertaald naar een sturingsprofiel. Deze helpen om te bepalen bij welke partij het nodig is (meer) te investeren in grip en aan welke instrumenten dan gedacht moet worden. Er worden 4 sturingsprofielen onderscheiden:

Reguliere sturing: voor verbonden partijen met een laag tot gemiddeld financieel en bestuurlijk risico

- Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- Gemeenschappelijke regeling SVHW
- Gemeenschappelijke regeling Wegschap Tunnel Dordtse Kil
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

- RAD HW B.V.
- Karel. (voorheen Stichting Inkoopbureau West-Brabant)

Uitgebreide sturing: voor verbonden partijen met een gemiddeld tot hoog financieel of bestuurlijk risico

Intensieve sturing: voor verbonden partijen met een gemiddeld tot hoog financieel en bestuurlijk risico

- Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid
- Bres Accommodaties B.V.

Situationele sturing: wanneer college of raad dit wensen en wanneer risico-analyse hiertoe aanleiding geeft.

De bij de verschillende profielen horende instrumenten en maatregelen worden in overleg met de griffie verwerkt in de vergadermethodiek en -planning van de raad.

Ontwikkelingen verbonden partijen

Nieuwe verbonden partijen

Er zijn geen voornemens om verbindingen met nieuwe partijen aan te gaan.

Beëindigen van verbonden partijen

Er zijn geen voornemens om de samenwerking met een van de partijen te beëindigen.

Wijzigingen van bestaande verbonden partijen

Er zijn geen voornemens om een van de partijen te wijzigen.

Aandachtspunten bij bestaande verbonden partijen

Motie Sturing geven DG&J

De raad heeft op 27 mei 2025 de motie Sturing geven DG&J aangenomen. Deze motie vraagt om vroegtijdige betrokkenheid van de raad bij ontwikkelingen binnen de GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid, mede gezien de financiële onzekerheden en de beweging richting meer preventieve jeugdhulp. In een raadsinformatie-brief van 18 november 2025 wordt aangegeven hoe het college hier invulling aan geeft.

Aandeel verbonden partijen

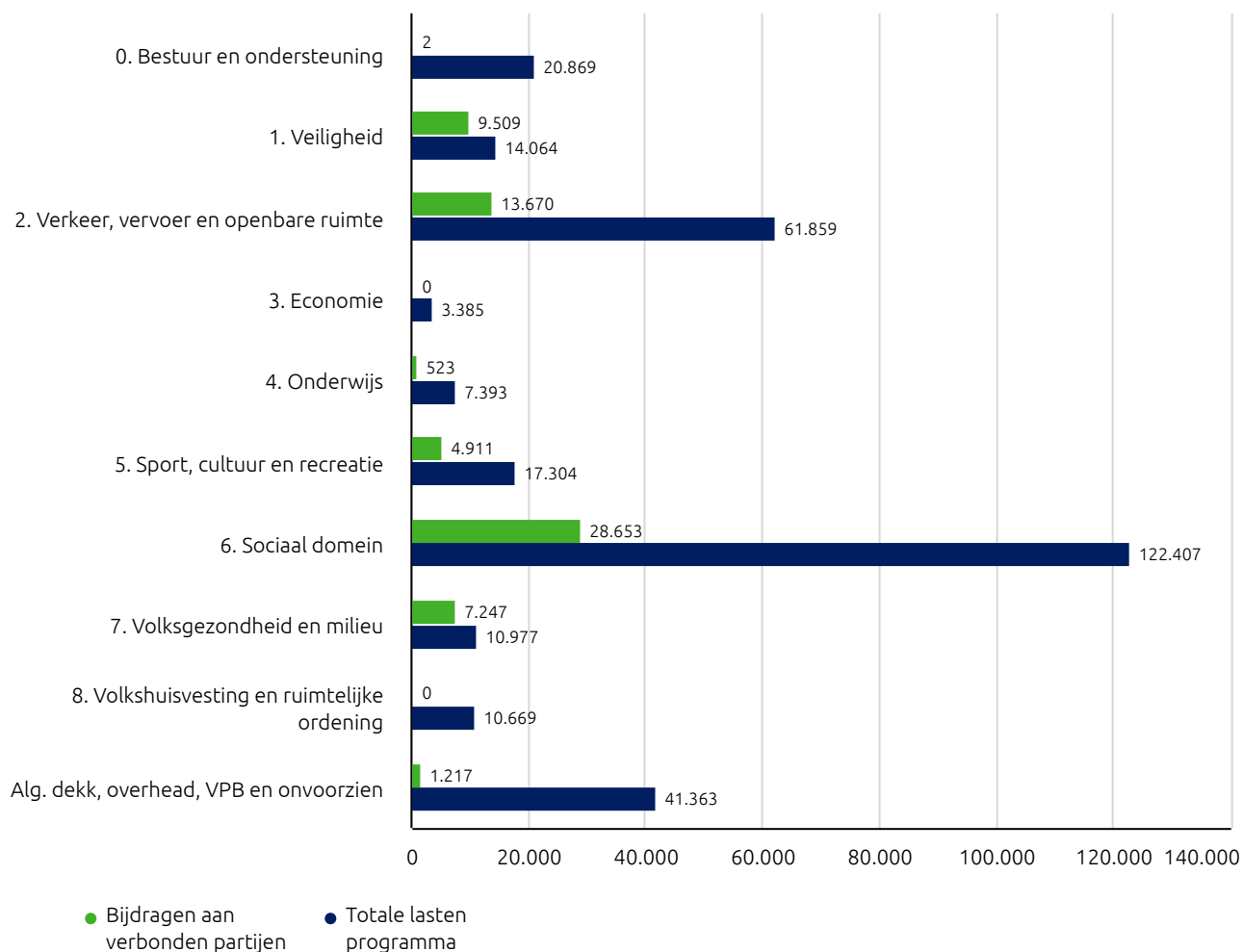
In het volgende overzicht is het totale aandeel van bijdragen aan verbonden partijen afgezet tegen de totale gemeentelijke lasten weergegeven

(bedragen x € 1.000).

Programma	Aandeel verbonden partijen	Begroting lasten	%
0 Bestuur en ondersteuning	2	20.869	0
1 Veiligheid	9.509	14.064	68
2 Verkeer, vervoer en openbare ruimte	13.670	61.859	22
3 Economie	0	3.385	0
4 Onderwijs	523	7.393	7
5 Sport, cultuur en recreatie	4.911	17.304	28
6 Sociaal domein	28.653	122.407	23
7 Volksgezondheid en milieu	7.247	10.977	66
8 Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	0	10.669	0
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien	1.217	41.363	3
Totaal	65.731	310.291	21

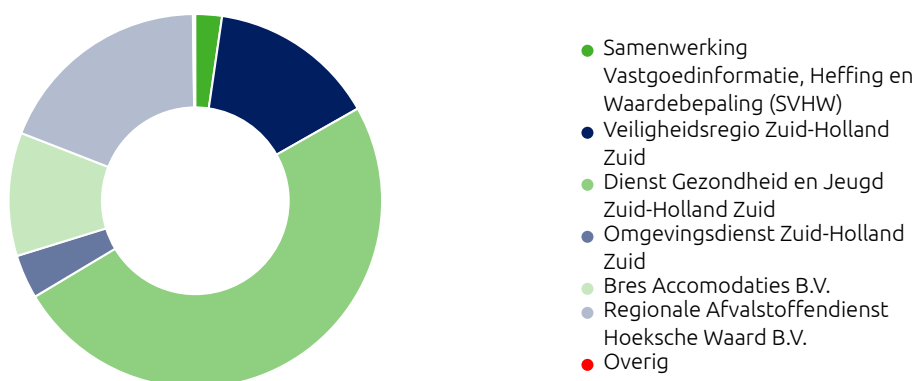
Uit bovenstaande tabel blijkt dat ruim 20% van onze begroting betrekking heeft op bijdragen aan verbonden partijen. Grafisch ziet dit er als volgt uit:

Bijdragen aan verbonden partijen ten opzichte van totale lasten programma

In het volgende overzicht zijn de bijdragen per verbonden partij afgezet tegen de totale bijdragen aan verbonden partijen. In dit overzicht zijn de verbonden partijen waar de gemeente bijdragen (dividend) van ontvangt buiten beschouwing gelaten.

% Verdeling bijdragen aan verbonden partijen

Overzicht verbonden partijen

Onze gemeente neemt deel in onderstaande verbonden partijen.

A Gemeenschappelijke regelingen

GR Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)

Programma	2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte / Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien
Taakveld	0.61 OZB-woningen 0.62 OZB-niet-woningen 0.63 Parkeerbelasting 0.64 Belastingen overig 7.2 Riolering 7.3 Afval
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Albrandswaard, Altena, Barendrecht, Drimmelen, Geertruidenberg, Goeree-Overflakkee, Hardinxveld-Giessendam, Hoeksche Waard, Krimpenerwaard, Lansingerland, Nieuwkoop, Ridderkerk, Voorne aan Zee en Waterschap Hollandse Delta.
Vestigingsplaats	Klaaswaal
Website	www.svhw.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden voor de heffing en invordering van belastingen, heffingen en rechten, de Wet waardering onroerende zaken, de administratie van vastgoedgegevens, het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden en de Wet basisregistraties adressen en gebouwen.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden uit het college van dijkgraaf en heemraden van het Waterschap Hollandse Delta en een collegelid van iedere deelnemende gemeente. Onze gemeente is vertegenwoordigd door wethouder Van der Wulp, zijn vervanger is wethouder Boogaard. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier leden, uit en door het algemeen bestuur aan te wijzen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Van der Wulp. Er is ook een ambtelijke commissie met als taak het algemeen bestuur gevraagd en ongevraagd te adviseren over alle aangelegenheden over SVHW. Iedere deelnemer heeft een vertegenwoordiger in de commissie.

Financieel belang

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2027	1.487
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2027	0
Eigen vermogen per 1-1-2027	1.864
Eigen vermogen per 31-12-2027	1.864
Vreemd vermogen per 1-1-2027	6.332
Vreemd vermogen per 31-12-2027	6.298
Solvabiliteit per 1-1-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	23%
Solvabiliteit per 31-12-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	23%

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Programma	1. Veiligheid
Taakveld	1.1 Crisisbeheersing en Brandweer
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.vrzhz.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Het openbaar lichaam integreert de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening (bij ongevallen en rampen), met behoud van lokale verankering, bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau binnen het samenwerkingsgebied. Dit moet een doelmatige en slagvaardige hulpverlening verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding. Ook is het openbaar lichaam een

platform voor samenwerking met diensten die aan hulpverlening zijn gelieerd, met partners, organisaties en andere openbare lichamen.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door burgemeester Witte, wethouder Boogaard (1e locoburgemeester) is haar vervanger.

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en 3 tot 4 overige leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door burgemeester Witte.

Financieel belang

De deelnemende gemeenten waarborgen de betaling van rente en aflossing van de geldleningen die de Veiligheidsregio aangaat voor de uitvoering van zijn taak, in de verhouding tot het inwoneraantal op 1 januari van het dienstjaar waarin de geldlening wordt aangegaan.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2027	9.509
Begroet resultaat van de verbonden partij in 2027	0
Eigen vermogen per 1-1-2027	5.755
Eigen vermogen per 31-12-2027	4.746
Vreemd vermogen per 1-1-2027	122.389
Vreemd vermogen per 31-12-2027	106.874
Solvabiliteit per 1-1-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	5,5%
Solvabiliteit per 31-12-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	4,5%

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

Programma	4. Onderwijs 6. Sociaal Domein en 7. Volksgezondheid en Milieu
Taakveld	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal 6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal 6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk 6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal 6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk 6.792 PGB Jeugd 6.821 Jeugdbescherming 6.822 Jeugdreclassering 7.1 Volksgezondheid
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.dienstgezondheidjeugd.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Het samenwerkingsverband behartigt mede de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers vanuit het beginsel van verlengd lokaal bestuur om het gebied evenwichtig en voorspoedig te ontwikkelen. De belangen worden behartigd door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen door sturing, ordening, integratie en, in voorkomende gevallen, uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning, meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit 1 lid per deelnemer (door en uit het college van burgemeester en wethouders aan te wijzen). Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Verbiest, zijn vervanger is wethouder Steen.

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier leden die door het algemeen bestuur uit zijn midden worden aangewezen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Verbiest.

Financieel belang

In de begroting wordt aangegeven welke bijdrage elke deelnemer verschuldigd is aan het samenwerkingsverband. De kosten die het samenwerkingsverband aan de deelnemers toerekent, bestaan uit algemene kosten (toe te rekenen op basis van het aantal inwoners) en overige kosten (toe te rekenen aan de deelnemers die deelnemen aan die taken waarop de kosten betrekking hebben). De deelnemers zorgen ervoor dat het samenwerkingsverband altijd over voldoende geld beschikt om aan zijn verplichtingen tegen derden te kunnen voldoen. De deelnemers garanderen bovendien tegen iedere geldgever de nakoming van de huidige en toekomstige verplichtingen die de publieke rechtspersoon op enig moment tegen die geldgever heeft.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2027	32.666
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2027	0
Eigen vermogen per 1-1-2027	3.689
Eigen vermogen per 31-12-2027	3.248
Vreemd vermogen per 1-1-2027	28.601
Vreemd vermogen per 31-12-2027	28.440
Solvabiliteit per 1-1-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	11,4 %
Solvabiliteit per 31-12-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	10,2 %

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Programma	7. Economische zaken en milieu
Taakveld	7.4 Milieubeheer
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht en de provincie Zuid-Holland
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.ozhz.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De Omgevingsdienst ondersteunt de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder. Ook ondersteunt de dienst bij taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit 1 lid en 1 plaatsvervangend lid per deelnemer (door en uit het college aan te wijzen). Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Steen, zijn vervanger is wethouder Verbiest.

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter en 3 andere leden. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Steen.

Financieel belang

In de begroting wordt vastgelegd welke bijdrage elke deelnemer verschuldigd is aan de Omgevingsdienst. In een Bijdrageverordening die het algemeen bestuur vaststelt, worden de verschuldigde vergoedingen voor instandhouding van de Omgevingsdienst en de te leveren diensten vastgelegd.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2027	2.512
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2027	127
Eigen vermogen per 1-1-2027	2.944
Eigen vermogen per 31-12-2027	3.071
Vreemd vermogen per 1-1-2027	14.683
Vreemd vermogen per 31-12-2027	14.580
Solvabiliteit per 1-1-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	17%
Solvabiliteit per 31-12-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	17%

GR Wegschap Tunnel Dordtse Kil

Programma	2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte
Taakveld	2.1 Verkeer en vervoer
Deelnemers	Provincie Zuid-Holland en de gemeenten Dordrecht en Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.kiltunnel.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De dienst beheert en exploiteert de Kiltunnel en de aansluitende wegverbindingen.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit 2 leden van iedere deelnemer waarvan 2 aan te wijzen door de raad uit zijn midden en uit het college van gemeente Hoeksche Waard, de voorzitter inbegrepen. Hiertoe zijn aangewezen de wethouders Boogaard en Van der Wulp. Het dagelijks bestuur bestaat uit 1 lid van iedere deelnemer, uit en door het algemeen bestuur aan te wijzen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Boogaard.

Financieel belang

Elke deelnemer waarborgt de betaling van rente en aflossing van de door het Wegschap te sluiten leningen en in rekening-courant op te nemen gelden, in overeenstemming met de hierboven vermelde percentages. Als hieruit voor de deelnemers betalingen voortkomen, verrekenen de deelnemers deze onderling met gebruikmaking van dezelfde percentages.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2027	0
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2027	3.370
Eigen vermogen per 1-1-2027	24.641
Eigen vermogen per 31-12-2027	27.620
Vreemd vermogen per 1-1-2027	37.414
Vreemd vermogen per 31-12-2027	33.441
Solvabiliteit per 1-1-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	39,7 %
Solvabiliteit per 31-12-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	45,2 %

B Stichtingen en verenigingen

Karel. (voorheen Stichting Inkoopbureau West-Brabant)

Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien
Taakveld	0.4 Overhead
Deelnemers	De gemeenten Altena, Borssele, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Goeree-Overflakkee, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Hoeksche Waard, Kapelle, Loon op Zand, Moerdijk, Noord-Beveland, Oisterwijk, Reimerswaal, Rucphen, Steenbergen, Tholen, Woensdrecht en Zundert. De gemeenschappelijke regelingen ABC- organisatie, GR de Bevelanden, Diamantgroep.
Vestigingsplaats	Etten-Leur
Website	www.inkoopbureauwestbrabant.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De stichting dient indirect diverse openbare belangen door het behalen van voordelen op zowel financieel, kwalitatief en procesmatig gebied voor de deelnemers, onder andere door het faciliteren van een regionaal inkoopbureau.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit 1 vertegenwoordiger per deelnemende gemeente. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Van der Wulp, zijn vervanger is wethouder Boogaard. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder van der Wulp.

Financieel belang

De gemeente heeft bij het toetreden tot de stichting een borgsom gestort. De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage is gebaseerd op het aantal af te nemen dagdelen van het inkoopbureau.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2027	146
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2027	N.v.t.
Eigen vermogen per 1-1-2027	N.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2027	N.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2027	N.v.t.
Vreemd vermogen per 31-12-2027	N.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	N.v.t.
Solvabiliteit per 31-12-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	N.v.t.

C Vennootschappen en Coöperaties (deelnemingen)

Stedin

Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien
Taakveld	0.5 Treasury
Deelnemers	De aandelen van Stedin zijn in handen van 44 gemeenten
Vestigingsplaats	Rotterdam
Website	www.stedingroep.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Het betrouwbaar, veilig en maatschappelijk verantwoord leveren van energie en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.

Bestuurlijk

Gemeente Hoeksche Waard bezit 2,04 % van de aandelen van Stedin (101.253 van de 4.970.978 aandelen). Wethouder Van der Wulp vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. Wethouder Boogaard is zijn vervanger.

Financieel belang

De boekwaarde van onze aandelen bedraagt: € 6.138.000 (101.253 normale aandelen). Daarnaast hebben wij 8.487 cumulatief preferente aandelen met een boekwaarde van € 4.000.000.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen baten (= dividend) in gemeentebegroting 2027*	1.100 (regulier) en 120 (cum. pref.)
Werkelijk resultaat van de verbonden partij in 2025*	278.000
Eigen vermogen per 1-1-2025*	3.370.000
Eigen vermogen per 31-12-2025*	3.586.000
Vreemd vermogen per 1-1-2025*	5.704.000
Vreemd vermogen per 31-12-2025*	6.489.000
Solvabiliteit per 1-1-2025 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	37%
Solvabiliteit per 31-12-2025 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	36%

*Vanwege het ontbreken van de gegevens over 2027 zijn de laatst bekende gegevens uit de jaarrekening 2025 van Stedin opgenomen.

BV Gemeenschappelijk Bezit Evides

Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien
Taakveld	0.5 Treasury
Deelnemers	De aandelen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides zijn in handen van gemeenten en provincies in het verzorgingsgebied
Vestigingsplaats	Rotterdam
Website	www.evides.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Gemeente Hoeksche Waard neemt samen met gemeenten en provincies in Rijnmond en Zeeland deel in de BV Gemeenschappelijk Bezit Evides. Op haar beurt is de BV voor 50% eigenaar van het drinkwaterleidingbedrijf Evides. Evides levert drinkwater aan huishoudens en bedrijfsleven en levert in toenemende mate ook industriewater en diensten op het gebied van afvalwater- en rioolwaterzuivering.

Bestuurlijk

Gemeente Hoeksche Waard bezit 4,99% (92.372) van de aandelen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides van de 1.850.000 aandelen. Wethouder van der Wulp vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders, wethouder Boogaard is zijn vervanger.

Financieel belang

De boekwaarde van onze aandelen in de BV Gemeenschappelijk Bezit Evides bedraagt bedrag € 3.389.920

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen baten (= dividend) in gemeentebegroting 2027	299
Werkelijk resultaat van de verbonden partij in 2025*	31.024
Eigen vermogen per 1-1-2025*	312.780
Eigen vermogen per 31-12-2025*	337.854
Vreemd vermogen per 1-1-2025*	20
Vreemd vermogen per 31-12-2025*	44
Solvabiliteit per 1-1-2025 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	100%
Solvabiliteit per 31-12-2025 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	100%

* Vanwege het ontbreken van de gegevens over 2027 zijn de laatst bekende gegevens uit de jaarrekening 2025 van Evides opgenomen.

Bank Nederlandse Gemeenten

Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien
Taakveld	0.5 Treasury
Deelnemers	Bijna alle Nederlandse overheden.
Vestigingsplaats	Den Haag
Website	www.bngbank.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De gemeente heeft van oudsher aandelen in de BNG. Doelstelling van de BNG is een gunstige financiële dienstverlening en kredietverstrekking om zo voordelig mogelijk een bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappelijke voorzieningen.

Bestuurlijk

De aandelen van de BNG zijn voor de helft in handen van de Staat. De andere helft is geplaatst bij gemeenten, provincie en een hoogheemraadschap. Gemeente Hoeksche Waard bezit 0,28 % (153.738) van de aandelen van de BNG (van de 55.690.720 aandelen). Wethouder Van der Wulp vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders, wethouder Boogaard is zijn vervanger.

Financieel belang

De boekwaarde van onze aandelen BNG bedraagt € 357.000,-.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen baten (= dividend) in gemeentebegroting 2027	217
Werkelijk resultaat van de verbonden partij in 2024*	172.000
Eigen vermogen per 1-1-2025*	4.800.000
Eigen vermogen per 31-12-2025*	4.863.000
Vreemd vermogen per 1-1-2025*	123.200.000
Vreemd vermogen per 31-12-2025*	110.701.000
Solvabiliteit per 1-1-2025 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	4%
Solvabiliteit per 31-12-2025 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	4%

*Vanwege het ontbreken van de gegevens over 2027 zijn de laatst bekende gegevens uit de jaarrekening 2025 van Stedin opgenomen.

Bres Accommodaties BV

Programma	5. Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie/ 5.2 Sportaccommodaties
Deelnemers	Gemeente Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Maasdam
Website	www.bresaccommodaties.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De vennootschap heeft met name ten doel:

- het exploiteren en beheren van binnensport-, recreatie-, welzijns- en cultuurfaciliteiten en het (technisch) onderhouden van overig vastgoed in gemeente Hoeksche Waard.

Bestuurlijk

In deze overheids-BV heeft de gemeente rechtstreeks invloed. Gemeente Hoeksche Waard is 100% aandeelhouder van Bres, is tevens opdrachtgever, bewaakt de opdracht voor uitvoering van de publieke doelstelling en behoudt daarmee haar taak als beleidsmaker en –bepaler. Wethouder Verbiest vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders, wethouder Steen is zijn vervanger.

Bres heeft een Raad van Commissarissen als toezichthoudend orgaan, bestaande uit 3 leden, benoemd op voordracht van de algemene vergadering van aandeelhouders (zijnde de gemeente). De aandeelhouder benoemt een bestuurder (directeur) en is bevoegd tot schorsing en/of ontslag van een bestuurder.

Financieel belang

Het eigendom van de accommodaties (zowel juridisch als economisch) is niet aan Bres overgedragen, maar blijft bij de gemeente. Bres voert wel het onderhoud aan de eigendommen uit en exploiteert gemeentelijke accommodaties. Het geplaatst kapitaal bedraagt € 100,-.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2027 **	7.004
Werkelijk resultaat van de verbonden partij in 2025 *	-270
Eigen vermogen per 1-1-2025 *	542
Eigen vermogen per 31-12-2025 *	
Vreemd vermogen per 1-1-2025 *	7.341
Vreemd vermogen per 31-12-2025 *	
Solvabiliteit per 1-1-2025 (= eigen vermogen/totaal vermogen) *	6,88%
Solvabiliteit per 31-12-2025 (= eigen vermogen/totaal vermogen) *	%

* Vanwege het ontbreken van de gegevens over 2027 zijn in de tabel de laatst bekende gegevens vanuit de vastgestelde jaarrekening 2025 van Bres opgenomen.

** Het betreft hier de netto bijdrage na aftrek van de kostprijsdekkende huurvergoeding die Bres voor het gebruik van de gemeentelijke panden aan de gemeente moet betalen.

Regionale Afvalstoffendienst BV

Programma	2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte
Taakveld	7.3 Afval
Deelnemers	Gemeenten Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee
Vestigingsplaats	Westmaas
Website	www.radbv.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De vennootschap heeft tot doel om, in het belang van bescherming van het milieu en een doelmatig beheer, werkzaam te zijn op het gebied van:

1. Het uitvoeren van publieke taken in het afval- en grondstoffenbeheer in de ruimste zin, Hieronder wordt in ieder geval verstaan: het inzamelen, het vervoeren, het (doen) be- of verwerken, het verhandelen van afval en grondstoffen en het adviseren hierover.
2. De inzameling van bedrijfsafval en -grondstoffen, inclusief het inzamelen, het vervoeren, het (doen) be- of verwerken en het verhandelen.
3. Het uitvoeren van taken op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Daarnaast heeft de vennootschap ten doel:

- Het deelnemen en het zich op andere wijze interesseren in, het financieren van, het voeren van directie en beheer over, het verlenen van diensten aan en het behartigen van belangen van vennootschappen en ondernemingen, primair dat met een doelstelling als genoemd onder 1, 2 en 3.
- Het ter leen opnemen en/of ter leen verstrekken van gelden, evenals het zekerheid stellen, zich op andere wijze sterk maken of zich hoofdelijk naast of voor anderen verbinden.
- Het verkrijgen, vervreemden, beheren en exploiteren van roerende en onroerende zaken en andere goederen, waaronder patenten, merkrechten, licenties, kennis, vergunningen en andere industriële eigendomsrechten ten behoeve van zichzelf of ten behoeve van vennootschappen waarmee zijn in een groep is verbonden zomede het stellen van zekerheden ten behoeve van vennootschappen waarmee zij op enigerlei wijze is verbonden en al wat met het vorenstaande in dit lid in de ruimste zin verband houdt of daartoe bevorderlijk is.

De vennootschap kan de diensten genoemd onder 1, 2 en 3 in mindere mate verrichten voor anderen dan de aandeelhoudende gemeenten.

Bestuurlijk

De relatie tussen gemeente Hoeksche Waard en de RAD kenmerkt zich door een goede balans tussen invloed van de gemeenten Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee als eigenaar en opdrachtgever én de gewenste autonomie van de uitvoeringsorganisatie. Het is van belang om de opdrachtgevers- en eigenaarsrol te scheiden binnen (het college van) de gemeente.

In plaats van een directe aansturing door de gemeente is er na omzetting sprake van een afzonderlijke en verzakelijke relatie. De eigenaarsrelatie is uitgewerkt in het besturingsmodel. Daarbij worden de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA), Raad van Commissarissen (RvC) en het bestuur (vooral) vastgelegd in de statuten. De opdrachtgeverrelatie is uitgewerkt in, onder andere, een dienstverleningsovereenkomst. Wethouder Steen vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders, wethouder Verbiest is zijn vervanger.

Financieel belang

Gemeente Hoeksche Waard	10.001 aandelen (64%)
Gemeente Goeree-Overflakkee	5.626 aandelen (36%)

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2027	12.407
Begroet resultaat van de verbonden partij in 2027	426
Eigen vermogen per 1-1-2027	5.832
Eigen vermogen per 31-12-2027	6.258
Vreemd vermogen per 1-1-2027	15.013
Vreemd vermogen per 31-12-2027	14.587
Solvabiliteit per 1-1-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	28%
Solvabiliteit per 31-12-2027 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	30%

D Overige verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen die onder deze categorie vallen.

3.7 Grondbeleid

Inleiding

In deze paragraaf beschrijven wij de uitvoering van het vastgestelde grondbeleid. Het grondbeleid ondersteunt de realisatie van de doelen uit de programma's Economie, WME en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. De verslaglegging voldoet aan de eisen en financiële kaders van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Visie grondbeleid

De gemeente voert een dynamisch grondbeleid. Afhankelijk van de gewenste mate van regie kiest de gemeente bij gebiedsontwikkelingen voor een actieve of faciliterende rol.

Tot nu toe zijn we bij woningbouw vooral (passief) faciliterend opgetreden. Onze eigen grondposities hebben wij met name ingezet om tijdelijke huisvesting en sociale woningbouw te realiseren. Via integrale gebiedsregie zullen wij met diverse beleidsvelden als grondzaken/planeconomie, gebiedsregie, wonen en vastgoed inzetten op een actievere rol om onze programmadoelen te behalen.

Uitvoering grondbeleid

Bij actief grondbeleid ontwikkelt de gemeentegrondeigenaar voor eigen rekening en risico. Instrumenten die hierbij worden ingezet zijn onder andere strategische verwervingen, gebiedsregie en het vestigen van voorkeursrechten. De Nota Grondbeleid 2024 biedt hiervoor het beleidskader. De raad heeft het college gemandateerd om jaarlijks maximaal € 2,5 miljoen te besteden aan strategische aankopen.

Bij faciliterend grondbeleid werkt de gemeente mee aan initiatieven van derden. Gemeentelijke kosten worden verhaald via anterieure overeenkomsten, waarbij de systematiek van de Omgevingswet wordt toegepast. In 2026 is het Programma Kostenverhaal vastgesteld, inclusief de methodiek voor bijdragen aan de verbetering van de fysieke leefomgeving zoals de aanleg van een hoofdontsluiting of een natuurgebied.

De voortgang van de grondexploitaties wordt jaarlijks gerapporteerd via de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG). De raad stelt hierbij de geactualiseerde budgetten en grondexploitaties vast.

Grondexploitaties en resultaten

Begin 2026 kende de gemeente vier actieve grondexploitaties, alle gericht op woningbouw, waarvan twee voor tijdelijke huisvesting. Daarnaast zijn in 2024 drie voorbereidingskredieten beschikbaar gesteld die mogelijk leiden tot nieuwe grondexploitaties. Naar verwachting worden eind 2027 één of meerdere nieuwe grondexploitaties voor woningbouw aan de raad voorgelegd.

De actuele prognose van resultaten, boekwaarden en risico's van de lopende grondexploitaties wordt jaarlijks opgenomen in de MPG.

Uitgangspunten voor realistische programmering van woon- werklocaties

Voor woningbouw werkt de gemeente binnen de regionale afspraken met de provincie Zuid-Holland. Op basis van de huidige prognoses is ruimte beschikbaar voor circa 4.150 woningen tot en met 2032. Voor bedrijventerreinen wordt uitvoering gegeven aan de Strategie Werklocaties Hoeksche Waard 2025-2035. Hierbij wordt onder meer onderzocht waar uitbreidingsruimte mogelijk is, rekening houdend met actuele beperkingen in de netcapaciteit.

Actuele prognose van bouwgronden in exploitatie (BIE)

Lopende grondexploitaties

Als gemeente Hoeksche Waard hebben wij op dit moment vier lopende grondexploitaties, waarmee wij woningbouw realiseren:

Project	Programma	Categorie	Prognose jaar afsluiting
Land van Essche III Strijen	155 woningen	20 sociaal, 27 goedkoop, 67 middelduur, 41 duur	2027
Uitbreiding Goudswaard Noordoost	26 woningen	6 sociaal, 10 middelduur, 11 duur	2028
Tijdelijke huisvesting Numansdorp	40 woningen	100% sociaal	2026
Tijdelijke huisvesting Lindenhoeve Oud-Beijerland	50 woningen	100% sociaal	2036

In de volgende tabel staan de verwachte eindresultaten per grondexploitatie opgenomen op basis van een meerjarige doorrekening. Hiermee wordt de ontwikkeling van de gronden die in exploitatie zijn genomen weergegeven. Begin 2026 zijn de grondexploitaties geactualiseerd en deze zijn door middel van de Meerjaren Prognoses Grondexploitaties (afgekort: MPG) in juli 2026 door de raad vastgesteld.

In exploitatie genomen gronden	Verwachte boekwaarde 1-1-2027	Mutaties 2027	Verwachte boekwaarde 31-12-2027	Prognose mutaties 2028	Prognose mutaties 2029	Prognose mutaties 2030	Prognose mutaties 2031 e.v.	Prognose eindresultaat exploitatie (eind-waarde)
Winstgevende grondexploitaties:								
Land v Essche III	-81	18	-63	0	0	0	0	-63
Uitbr. Goudswaard NO	-546	9	-537	418	0	0	0	-119
Verlieslatende grondexploitaties:								
Nmd- Tijdelijke huisvesting (Naar verwachting afgesloten bij JR 2026)	0	0	0	0	0	0	0	0
OBL- Tijdelijke huisvesting	428	-61	367	-88	-89	-92	-82	16
Totaal voor winst- en verliesneming	-199	-34	-233	330	-89	-92	-82	-166
Winstnemingen			63	119	0	0	0	182
Onttrekking uit verliesvoorziening			16	0	0	0	0	-16
Totaal na winst- en verliesneming	-199	-34	-154	449	-89	-92	-82	-

Ten opzichte van de Meerjaren Prognose Grondexploitaties 2025 zijn de grondexploitaties Tijdelijke huisvesting Goudswaard, en Fazant 5 Maasdam (administratief) gesloten. De verwachting is dat in 2026 de grondexploitaties Tijdelijke huisvesting Numansdorp zal worden afgesloten.

Toelichting op de lopende gebiedsontwikkelingen

Deze grondexploitaties zijn in het MPG 2026 uitgebreid nader toegelicht. Een korte toelichting per complex is hieronder opgenomen.

Land van Essche III Strijen

Deze ontwikkellocatie ligt aan de zuidkant van Strijen. In verband met de procedures van het bestemmingsplan en een langere voorbelasting bij bouwrijp maken heeft dit project een oponthoud opgelopen van iets meer dan twee jaar. Het bestemmingsplan is in maart 2023 door de raad vastgesteld. Het project omvat de bouw van 155 woningen waarvan 30 betaalbare huurwoningen en 28 koopstart woningen. In 2024 zijn alle woningen verkocht, is het plangebied bouwrijp gemaakt en is begonnen met de bouw van fase I. Eind 2026 zullen alle woningen uit fase I zijn opgeleverd en is binnen deze fase woonrijp gemaakt. Eind 2025 is na bouwrijp maken ook gestart met de bouw van fase II. Woonrijp maken en oplevering staat

gepland voor het eerste halfjaar van 2027. Na overdracht van het openbaar gebied aan de gemeente medio 2027 kan de grondexploitatie per 31 december 2027 met een klein positief resultaat worden afgesloten.

Uitbreiding Goudswaard Noordoost

Deze ontwikkellocatie ligt aan de oostzijde van Goudswaard, net ten zuiden van de Molendijk. Het project omvat de bouw van 27 woningen in verschillende categorieën. In de oorspronkelijke planning zouden alle woningen in december 2023 zijn opgeleverd. Vanwege stroeve verkoop van de dure woningen aan de noordrand van het plangebied is er pas in 2024 een aanvang met de bouw gemaakt. Momenteel wordt onderzocht of de 4 onverkochte woningen kunnen worden vervangen door 6 levensloopbestendige woningen. De wijziging van de invulling zorgt voor verdere vertraging. Na het definitieve ontwerp voor de gewijzigde noordrand en het doorlopen van de planologische procedure in 2026 zal in 2027 met de bouw van deze laatste woningen kunnen worden gestart. In kwartaal 2 van 2028 zal woonrijp maken voltooid worden en vindt overdracht van het openbaar gebied aan de gemeente plaats, zodat de grondexploitatie per 31 december 2028 kan worden afgesloten, naar verwachting met nog steeds een mooi positief resultaat ondanks alle vertragingen.

Tijdelijke huisvesting Numansdorp

De locatie ligt in het oosten van Numansdorp aan het noordelijk gedeelte van de Wethouder Van der Veldenweg. De tijdelijke huisvesting bestaat uit 40 wooneenheden en is gelegen in de zuidelijke helft van de locatie. De noordelijke helft wordt ingericht als park. Het negatieve resultaat van de grondexploitatie was bij opening ingecalculeerd en is door de gemeenteraad bij de vaststelling van de grondexploitatie geaccepteerd. Met ontwikkelaar HW Wonen is overeengekomen de verkochte grond over 15 jaar terug te kopen tegen de oorspronkelijke verkoopprijs. Het terrein is bouwrijp en alle wooneenheden zijn door HW Wonen geplaatst. Door een discussie met het waterschap over de landschappelijke inpassing van het noordelijke exploitatie gebied is het plan opnieuw ingetekend, zijn de herziene werkzaamheden in 2026 uitgevoerd en worden eind 2026 opgeleverd. De grondexploitatie kan in 2026 worden afgesloten.

Tijdelijke huisvesting Lindehoeve Oud-Beijerland

Deze locatie ligt in het centrum van Oud-Beijerland op de locatie van het voormalig multifunctioneel centrum De Lindenhoeve. Hier worden door HW Wonen 50 tijdelijke woningen geplaatst voor een periode van 10 jaar. De gemeente maakt voor HW wonen de grond bouw- en woonrijp waarna de grond wordt uitgegeven in een huurafhankelijk recht van opstal. Deze vorm van uitgifte maakt het mogelijk om na de exploitatieperiode een nieuwe grondexploitatie te openen voor de ontwikkeling van permanente woningen.

De sloop van het voormalige MFC is in sep 2024 gestart en begin 2025 afgerond. Vanwege leveringsproblemen is de plaatsing van de tijdelijke woningen vertraagd tot eind 2025 en zal het woonrijp maken in Q3 2026 worden afgerond. De grondexploitatie blijft open gedurende de looptijd van het recht van opstal en wordt alsdan met een klein verlies afgesloten per eind 2036.

Vennootschapsbelasting in relatie tot grondexploitaties

Onze gemeente is aangemerkt als ondernemer en is daardoor belastingplichtig is. Jaarlijks wordt binnen alle grondexploitaties gekeken wat het totale jaarlijkse winstbedrag is. Daarover moet de gemeente vennootschapsbelasting betalen.

Winstneming en het nemen van verliezen

Winstneming

Tussentijdse winstneming is binnen de regelgeving van de BBV verplicht als:

- de grondexploitatie een resterende looptijd heeft van maximaal 10 jaar;
- het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar kan worden ingeschat én
- een deel van de (bouwrijpe) grond is verkocht én

- een deel van de kosten is gerealiseerd.

De tussentijdse winst is een incidentele opbrengst die zich lastig laat voorspellen tijdens de begroting door versnellingen en/of vertragingen in de voortgang van projecten lopende het jaar.

In deze jaarrekening is volgens deze methode berekend welke winstneming noodzakelijk was. Dit is tevens in de jaarrekening verwerkt. Hiervoor wordt verwezen naar de eerdere tabel in deze paragraaf.

Verliezen

Het resultaat van een grondexploitatie wordt berekend door het saldo van de (toekomstige) kasstromen. Zien we hier een verlies, dan moeten wij op grond van de BBV hiervoor een voorziening treffen. De voorziening wordt gewaardeerd op basis van eindwaarde. In principe zijn geen tussentijdse afrekeningen met deze voorziening. Bij de jaarrekening 2025 is het bedrag van de verliesvoorziening bijgesteld aan de hand van de uitkomsten van het MPG 2026.

Risico's en voorzieningen

Risico's

In principe moeten de voorzienbare risico's binnen de grondexploitaties worden opgevangen. De resultaten van de grondexploitaties en de relatieve doorlooptijd ervan geven aan dat de financiële risico's beheersbaar zijn. De onvoorzienbare risico's binnen de grondexploitaties worden berekend volgens de "kans x impact methode". Hiermee wordt aangesloten bij de totale risico-inventarisatie van de gemeente. In de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) worden de eventuele onvoorzienbare risico's vertaald naar een financieel risico.

Momenteel zijn alle grondexploitaties in het stadium van uitvoering aangekomen, hetzij de bouwfase, hetzij de fase woonrijp maken, óf is het eindresultaat zodanig dat onvoorzienbare risico's binnen de grondexploitaties opgevangen kunnen worden. Er hoeft dus geen beroep te worden gedaan op het weerstandsvermogen.

Reserve

Met de vaststelling van de Notitie Reserves & Voorzieningen is de reserve Grondexploitaties komen te vervallen. Vanaf 2023 worden de onvoorzienbare risico's van de lopende grondexploitaties meegenomen bij het in beeld brengen van het totale benodigde weerstandsvermogen van de gemeente.

Voorziening

We dekken verwachte tekorten bij lopende en nieuwe grondexploitaties conform BBV-regelgeving af met een verliesvoorziening grondexploitaties. Eventuele aanvullende stortingen in deze verliesvoorziening komen ten laste van het exploitatiesaldo. Op grond van de laatste actualisatie van de grondexploitaties (MPG 2026), waartoe medio juli 2026 door de raad over is besloten, staat hieronder de actuele stand van de voorziening verliezen grondexploitaties. We berekenen de voorzieningen op basis van de eindwaardeberekeningen vanuit de grondexploitaties.

(Bedragen x €1.000)

Verloop voorziening	
Omschrijving	Bedrag
Stand per 1-1-2027	16
Verwachte onttrekking 2027	0
Verwachte stortingen 2027	0
Stand per 31-12-2027 (ivm THV Lindehoeve; verwachte onttrekking in 2036)	16

3.8 Regio Deal

Inleiding

De samenwerking binnen de Regio Deal Zuid-Hollandse Delta (ZHD) blijft zich positief ontwikkelen. Waar de eerste Regio Deal (3e tranche) heeft geleid tot een sterkere regionale samenwerking, staat in de huidige Regio Deal ZHD II "Next Step" de verdere versterking van economie, leefbaarheid, landschap en samenwerking centraal. De regio zet hiermee belangrijke stappen richting brede welvaart en een toekomstbestendige Zuid-Hollandse Delta.

Ontwikkelingen

Economie, onderwijs en arbeidsmarkt

Binnen de programmalijn Economie zijn diverse projecten gestart die bijdragen aan een sterkere regionale arbeidsmarkt en een toekomstbestendig ondernemersklimaat. Voor de Hoeksche Waard zijn onder meer de projecten Bodem als Basis II, Toekomst Werkt: Inclusief Ondernemen, Delta Dreamers: Bruggen Bouwen en Groene Bollen en Bolbloemen in een CO₂-neutrale omgeving van belang. Deze projecten versterken innovatie, verduurzaming en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Landschap en leefomgeving

De regio werkt verder aan de versterking van landschap, recreatie en leefomgeving. Vanuit de eerste Regio Deal zijn aansprekende projecten gerealiseerd, zoals de ontwikkeling van recreatieve voorzieningen, watertappunten en de verbetering van natuur- en recreatiegebieden. Voor de Hoeksche Waard blijft de verbinding tussen landschap, landbouw, water en recreatie een belangrijk uitgangspunt. In de huidige Regio Deal zijn nieuwe initiatieven in voorbereiding die bijdragen aan een aantrekkelijk en toekomstbestendig landschap.

Samenwerking als motor voor ontwikkeling

De kracht van de Regio Deal ligt in de samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs. De Regio Board is verder versterkt en de regionale samenwerking krijgt steeds meer vorm vanuit de zogenoemde multi-helixbenadering. Hierdoor worden projecten steeds vaker regionaal opgepakt en ontstaat meer samenhang tussen economische ontwikkeling, leefbaarheid en duurzaamheid.

Vooruitblik 2027

In 2027 wordt verder gewerkt aan de uitvoering van lopende projecten en de ontwikkeling van nieuwe initiatieven binnen de Regio Deal ZHD II. Daarbij ligt de nadruk op innovatie, duurzame economische ontwikkeling, een sterke arbeidsmarkt en het behoud van de unieke kwaliteiten van de Zuid-Hollandse Delta. Gemeente Hoeksche Waard blijft actief bijdragen aan deze regionale samenwerking en aan projecten die leiden tot een krachtige en toekomstbestendige regio.

Projecten

Voor de Regio Deal ZHD II (Next Step) zijn de volgende projecten momenteel in uitvoering. Deze projecten zijn relevant voor de begroting 2027 omdat zij doorlopen in 2026-2027 en bijdragen aan de regionale opgaven.

Economie

- Delta Dreamers: Bruggen Bouwen
  - Versterking aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt.
  - Samenwerking tussen onderwijsinstellingen, gemeenten en werkgevers.
- Bodem als Basis II

- Ondersteuning van ondernemers bij de transitie naar duurzame en natuurinclusieve landbouw.
- Toekomst Werkt: Inclusief Ondernemen
  - Versterking van een inclusieve arbeidsmarkt via de werkontwikkelbedrijven in de regio.
- Van Integratie naar Werk
  - Arbeidsmarkttoeleiding van statushouders en ondersteuning van werkgevers.
- Groene Bollen en Bolbloemen in een CO₂-neutrale omgeving
  - Innovatie en verduurzaming van de agrarische sector met inzet op waterstof.

Landschap

- Multifunctionele inspiratielocatie biologische landbouw en korte keten (Hoeve Doelwyck)
  - Ontwikkeling van een kennis- en ontmoetingslocatie voor duurzame landbouw, recreatie en streekproducten.

Doorlopende projecten uit Regio Deal I

Daarnaast lopen vanuit de eerste Regio Deal nog enkele projecten door vanwege de verlenging tot eind 2026, waaronder:

- Zorgcampus Nissewaard;
- Werkgeverstafel / Rijnmond In Zicht;
- Toekomstbestendig Onderwijs Goeree-Overflakkee.

Specifiek voor de Hoeksche Waard

Projecten met een directe relatie met de Hoeksche Waard zijn:

- Bodem als Basis II;
- Toekomst Werkt;
- Delta Dreamers;
- Van Integratie naar Werk;
- Hoeve Doelwyck;
- Diverse vervolginiciatieven rond energie, water, landbouw en arbeidsmarkt die voortkomen uit de afgeronde projecten Energiepolder, BoerenNatuur ZHD en regionale onderwijs-arbeidsmarktprojecten.

3.9 Wet open overheid (Woo)

Doelstelling

De Wet open overheid (Woo) vraagt om een open en transparante overheid. Dit betekent dat wij informatie actief, zorgvuldig en vindbaar openbaar maken. De Woo raakt niet alleen onze informatiehuishouding, maar ook onze processen, dienstverlening en organisatiecultuur. Daarom werken we organisatiebreed aan betere vastlegging, duurzaam beheer en veilige openbaarmaking van informatie. Dit vraagt inzet van de hele organisatie: medewerkers, college en gemeenteraad.

Speerpunten 2027:

- We versterken de informatiehuishouding en de uitvoering van de Wet open overheid (Woo).
- We ronden de publicatie van de laatste drie verplichte informatiecategorieën af en optimaliseren de processen voor actieve openbaarmaking.
- Waar mogelijk publiceren we informatie rechtstreeks vanuit de bronsystemen op de website.
- We ontwikkelen de anonimiseringsvoorziening verder, zodat documenten veilig en zorgvuldig openbaar worden gemaakt.

Publicatie

Op de website is een pagina ingericht die gevuld wordt vanuit ons publicatieplatform. De publicatiewijze op onze website is geautomatiseerd en gekoppeld aan de landelijke Woo-index door het inzetten van de OpenWoo.app.

Bewustwording

We richten ons op de verdere bewustwording van medewerkers om enerzijds te schrijven voor openbaarheid en anderzijds om informatie op tijd te publiceren. Het gaat hier om zowel bewustwordingsactiviteiten als vaardigheidstrainingen om de informatiehuishouding op orde te houden en eenvoudig informatie openbaar te maken.

Prestatie-indicatoren

- 100% verplichte Woo-informatiecatogerieën gepubliceerd.

3.10 Wonen, Mobiliteit, Energie (WME)

Doel en positie van deze paragraaf

Het programma Wonen, Mobiliteit en Energie (WME) bundelt de grote en onderling afhankelijke woningbouw-, mobiliteits- en energieopgaven van gemeente Hoeksche Waard. Deze paragraaf geeft de gemeenteraad op hoofdlijnen inzicht in de doelen, prioriteiten, voortgang, financiële kaders en belangrijkste risico's van het programma in 2027. Het jaar 2027 staat in het teken van verdere implementatie en inrichting van het vastgestelde programmaplan WME.

De kern van WME is dat woningbouw niet als een op zichzelf staande opgave wordt uitgevoerd. Bereikbaarheid, verkeersveiligheid, voldoende netcapaciteit, maatschappelijke voorzieningen, ruimtelijke kwaliteit en draagvlak zijn randvoorwaarden voor uitvoerbare gebiedsontwikkelingen. De gemeente stuurt deze samenhang programmatisch en projectmatig, met toepassing van Integraal Projectmanagement (IPM), toepassing van Plan Do Check Act (PDCA) en beheersing op de GROTICK-aspecten: Geld, Risico's, Organisatie, Tijd, Informatie, Communicatie en Kwaliteit/scope.

Toekomstvisie 2050

In lijn met de toekomstvisie 2050 ligt er een grote opgave op het gebied van wonen, mobiliteit en energievoorziening. Deze WME-opgave wordt voortvarend ter hand genomen. Dit resulteert in een toename van woningbouw, een uitbreiding van ons mobiliteitsareaal en een toekomst vaste invulling van ons energienet. Ook zal hierdoor onze gemeente in omvang groeien qua inwonersaantallen (100k + gemeente). Dit heeft consequenties voor zowel sociaal maatschappelijke als voorzieningen in de buitenruimte. In de voorliggende begroting is hier vooralsnog geen rekening gehouden met deze significante groei, maar wel rekening gehouden met de voorbereiding om te komen tot dit inzicht.

Bovenstaande toevoeging heeft gevolgen voor onze gemeente. Om meer inzicht te krijgen in de gevolgen hiervan, is opdracht aan een externe partij verstrekt voor een impactanalyse voor het project Stougjeswijk (pilot). De uitkomsten van dit onderzoek met betrekking tot project Stougjeswijk worden in het vierde kwartaal 2026 verwacht en gecommuniceerd aan de gemeenteraad. De nieuwe projectplannen en de daarbij behorende investeringsplannen en de daaraan gekoppelde maatschappelijke impact worden bij de volgende begrotingen en P&C momenten in de paragraaf WME in beeld gebracht.

Beleidsmatige context

Het Programmaplan WME vormt het kader voor de integrale sturing, beheersing en verantwoording van de gebiedsontwikkelingen en de daarbij noodzakelijke mobiliteits- en energieprojecten. Het programma sluit aan op de Omgevingsvisie, de Toekomstvisie Hoeksche Waard en de Visie SamenLeven.

Het coalitieakkoord 2026-2030, 'Werken aan een sterke toekomst!', bevestigt en verscherpt deze koers. Het college wil woningbouw versnellen door parallel te plannen, integraal te werken en projecten te prioriteren. Daarbij gelden het principe 'eerst bewegen en dan bouwen', de aanpak van netcongestie en het behoud van het dorpse karakter, de leefbaarheid en de landschappelijke kwaliteit als belangrijke randvoorwaarden.

- Gerichte en geleidelijke groei in alle dorpen, primair gericht op de eigen woonbehoefte.
- Extra aandacht voor ouderen, starters, doorstroming en bijzondere woonvormen.
- Koppeling van woningbouw aan tijdige mobiliteitsmaatregelen en bereikbaarheid.
- Prioriteit voor een stabiel en toekomstbestendig energiesysteem.
- Versterking van uitvoeringskracht, strategisch vermogen en integrale advisering.

Programmadoelen 2027

In 2027 richt het programma WME zich op de volgende resultaten:

Ambitie	Doel	Indicator	Normering/ streefgetal	Resultaat	Wat gaan we ervoor doen?
Wonen en groei De Hoeksche Waard groeit evenwichtig en toekomstbestendig, met voldoende passende woningen voor huidige en toekomstige inwoners.	Versnellen van de woningbouwopgave en bestuurlijk sturen op programmering, fasering en realisatie.	- Aantal gerealiseerde woningen per jaar - Aantal woningen in harde en zachte plan-capaciteit - Aandeel betaalbare woningen - Voortgang per gebiedsontwikkeling.	- Minimaal 500 woningen per jaar - Jaarlijkse actualisatie woningbouw-programmering - Per gebieds-ontwikkeling bestuurlijk besluit over fasering en prioriteit.	Een bestuurlijk uitlegbare woning-bouwpro-grammering met inzicht in tempo, knelpunten, keuzes en effecten op de leef-omgeving.	- Vaststellen en actualiseren van de woningbouw-programmering - Prioriteren van kansrijke projecten - Bestuurlijk besluiten over versnelling, fasering en randvoorwaarden.
Bereikbaarheid en mobiliteit Nieuwe ontwikkelingen zijn bereikbaar, verkeersveilig en verbonden met het regionale en lokale netwerk.	Borgen dat mobiliteits-maatregelen en verkeerskundige randvoorwaarden primair passen ten behoeve van de ruimtelijke groei.	- Aantal gebieds-ontwikkelingen met mobiliteits-analyse - Voortgang mobiliteits-maatregelen - Verkeersveiligheid knelpunten - Bestuurlijke besluitvorming over ontsluiting.	- Voor elke WME gebiedsontwikkeling een vast-gesteld mobiliteits-paragraaf - Jaarlijkse rapportage over bereikbaarheid en verkeers-veiligheid - Tijdige besluitvorming over benodigde maatregelen.	Bestuurlijk inzicht in de mobiliteits-effecten van groei en in de maat-regelen die nodig zijn om bereikbaarheid en verkeers-veiligheid te borgen.	- Opstellen mobiliteits-paragrafen - Afstemmen met regionale partners - Opnemen van bereikbaarheids-maatregelen in gebieds-plannen en investerings-afwegingen.
Energie, duurzaamheid en klimaat-adaptatie Gebiedsontwikkelingen dragen bij aan een duurzame, klimaatbestendige en toekomst vaste leefomgeving	Bestuurlijk sturen op tijdige beschikbaarheid van energie-duurzame inrichting en klimaat adaptieve maatregelen.	- Aantal projecten met energie- en duurzaamheids-paragraaf - Voortgang netcapaciteit en energie-oplossingen - Aandeel klimaat adaptieve maatregelen - Risico's voor planning door energieknel-punten.	- Voor elke WME gebieds-ontwikkeling een bestuurlijk vastgesteld duurzaamheids- en energiebeeld - Jaarlijkse actualisatie van energie-knelpunten - Klimaat-adaptatie opgenomen in gebiedsplannen.	Integraal bestuurlijk beeld van duurzaamheidskeuzes, energie-belemmeringen en klimaat-risico's bij ruimtelijke ontwikkeling.	- Vroegtijdig betrekken van netbeheerders en partners - Opnemen van energie en klimaatadaptatie in besluitvorming - Monitoren van risico's en mitigerende maatregelen.
Voorzieningen en leefkwaliteit Groei gaat samen met behoud en versterking van voorzieningen, sociale samenhang en ruimtelijke kwaliteit.	Borgen dat gebieds-ontwikkelingen bijdragen aan vitale kernen en een leef-omgeving die aansluit bij de maatschappelijke behoefte.	- Beschikbaarheid voorzieningen per ontwikkelge-bied - Signalen over leefbaarheid - Ruimtelijke kwaliteits-kaders - Mate waarin voorzieningen zijn meege-nomen in gebieds-plannen.	- Per WME gebiedsontwikkeling een voorzieningen- en leefbaarheids-analyse - Jaarlijkse bestuurlijke duiding van effecten op leefkwaliteit - Kwaliteitskaders opgenomen in besluitvorming.	Bestuurlijk inzicht in de maatschap-pelijke effecten van groei en de keuzes die nodig zijn voor vitale en aantrekkelijke kernen.	- Uitvoeren voorziening-enanalyses - Verbinden met sociaal-maatschappelijke opgaven - Borgen van ruimtelijke kwaliteit in gebieds-gerichte plannen en bestuurlijke afwegingen.
Bestuurlijke sturing en beheersing De uitvoering van gebieds-ontwikkeling is transparant, voorspelbaar en bestuurlijk beheersbaar.	Versterken van grip op planning, risico's, middelen, besluitvorming en samenhang tussen projecten.	- Aantal projecten met actuele GROTICK-rapportage - Aantal projecten met bestuurlijke escalatie-punten - Actualiteit risicodossiers - Voortgang besluit-vormings-kalender.	- Halfjaarlijkse bestuurlijke voortgangs-rapportage - Toepassing van IPM, GROTICK en PDCA op majeure gebieds-ontwikkelingen; bestuurlijke besluitvorming op basis van actuele risico-en financiële informatie	College en raad beschikken tijdig over beslissing-informatie om te prioriteren, bij te sturen en verantwoor-ding af te leggen.	- Inrichten programma-team conform de IPM-werkwijze en sturingscyclus - Periodiek rapporteren over planning, risico's, financiën en capaciteit - Voorbereiden van bestuurlijke keuzes over prioritering, fasering en middelen.

Scope en prioritaire projecten

De programmascope wordt jaarlijks herijkt. Uitgangspunt voor 2027 is de door de directie vastgestelde initiële scope uit het Programmaplan WME, aangevuld met projecten die vanwege hun omvang, complexiteit of rand voorwaardelijke betekenis bestuurlijke prioriteit hebben. De definitieve selectie is bij de Kadernota 2027 aangeboden en wordt bij de begroting 2027 vastgesteld.

Het programmaplan WME maakt het mogelijk dat de komende jaren 5.376 woningen worden toegevoegd aan ons areaal. Dit heeft voor de toekomst ook gevolgen voor de reguliere taken van de gemeente. In Programma 8 is de impact hiervan benoemd.

De projectplannen voor Stougjeswijk en Tijdelijke huisvesting zijn via de planning & control cyclus vastgesteld waarbij budget ter beschikking is gesteld. Er zijn 14 projecten die onder de criteria van het programmaplan WME vallen. De resterende 12 projecten worden via de najaarsnota 2026 of de voorjaarsnota 2027 voor besluitvorming voorgelegd en in de begroting verwerkt. Zodra een projectplan is vastgesteld, vallen de bijbehorende budgetten en investeringen onder het programma WME. Zodra deze (deels) overgedragen kan worden naar de lijnorganisatie, zal dat via de P&C cyclus, dus inclusief de benodigde beheersbudgetten, plaatsvinden.

Cluster/opgave	Projecten in de initiele scope	WME-relatie	Focus 2027
Oud-Beijerland	Stougjeswijk-Oost; Oosterse Gorzen	Wonen, N217, OV, netcapaciteit, voorzieningen	Fasering en besluitvorming; koppeling met N217; bewaken voorwaarden motie Stougjeswijk; voorbereiding bouwstromen.
Numansdorp	Molenpolder; Torensteepolder; Bomenbuurt	Wonen, westelijke ontsluiting, OV/ P+R, energie	Planologische voortgang; integrale ontsluiting; afspraken provincie en partners; project- en grondexploitatiekaders.
Tijdelijke huisvesting	Tijdelijke huisvesting	Wonen, locaties, voorzieningen, energieaansluitingen	Realisatie en ingebruikname conform besluiten; beheerste fasering; draagvlak, exploitatie en beheersing risico's.
Overige woningbouw/ gebiedsontwikkeling boven 100 woningen	o.a. 's-Gravendeel-West, Tienvoet, Land van Essche III	Wonen, lokale infrastructuur, ruimtelijke kwaliteit	Prioriteren op bijdrage aan woningbouwdoelen en uitvoerbaarheid; actuele projectopdrachten en besluiten.
Mobiliteit	N217, ontsluitingen, ringwegconcept, parallelweg N217, P+R en relevante fiets-/OV-maatregelen	Randvoorwaardelijk voor woningbouw en bereikbaarheid	Bestuurlijke en financiële afspraken; integrale planning; conditionering vóór woningbouwmijlpalen.
Energiesysteem	150 kV-station (1), 50 kV-stations (3), transformatoropgave en lokale systeemoplossingen (200+)	Netcapaciteit voor woningbouw, bedrijven en voorzieningen	Afspraken met TenneT/Stedin; locatie- en procedureplanning; maatregelen tegen vertraging door netcongestie.

Besturing, organisatie en verantwoording

De gemeenteraad stelt de inhoudelijke en financiële kaders vast. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering. De bestuurlijk opdrachtgever en de ambtelijk opdrachtgever/programmadirecteur WME sturen op de samenhang tussen de projecten en op tijdige escalatie van knelpunten. De aangewezen projecten worden onder regie en uitvoering bestuurd door de projectorganisatie PRO en na de status van gereed melding of in productie name overgedragen aan de lijnorganisatie.

- Maandelijks: projectrapportages en projectbeheersingsoverleg
- Kwartaal: integrale managementrapportage aan directie en bestuurlijk opdrachtgever.
- Halfjaarlijks: bestuurlijk voortgangsbericht aan de gemeenteraad (presentatie).
- Bij de reguliere P&C documenten: actualisatie van doelen, financiële prognose, risico's en weerstandsvermogen.

In alle rapportages wordt op uniforme wijze gerapporteerd over GROTICK, afwijkingen ten opzichte van de vastgestelde baseline, de prognose einde project en de voorgestelde beheersmaatregelen.

Financieel kader

De financiële huishouding van WME wordt afzonderlijk herkenbaar gemaakt in de gemeentelijke begroting. De uitgaven en inkomsten worden op programma-, cluster- en projectniveau geregistreerd.

Projectbudgetten worden uitsluitend beschikbaar gesteld op basis van een vastgesteld projectplan, een actuele raming en een expliciet besluit over dekking.

De belangrijkste dekkingsbronnen zijn:

- reguliere personeels- en programmabudgetten en, voor zover besloten, overheaddekking voor de IPM-staf;
- plankostenverhaal en bijdragen uit anterieure overeenkomsten;
- opbrengsten uit actief grondbeleid en bijdragen van ontwikkelaars;
- beschikbaar gestelde VAT-kosten bij investeringen in infrastructuur, openbare ruimte en maatschappelijke voorzieningen;
- rijks-, provinciale en regionale subsidies, waaronder woningbouw- en bereikbaarheidsregelingen;
- de Realisatiestimulans Woningbouw en overige door de raad toegewezen middelen.

Bij de vaststelling van programmaplan WME (en de financiële besluitvorming bij de jaarrekening 2025) is besloten om de geldstromen via een reserve Volkshuisvesting/WME te harmoniseren. Deze reserve kan verschillen in tijd tussen voorbereidingskosten en latere inkomsten opvangen. Dit betreft een dekkingsreserve waarbij de onttrekkingen uit deze reserve als structureel worden aangemerkt conform het gemeenschappelijk toezichtskader (GTK) 2026 omdat deze reserve als een tijdelijke beleidsimpuls wordt beschouwd. Onttrekkingen en stortingen vinden plaats op basis van expliciete besluitvorming en binnen de gemeentelijke begrotings- en verslaggevingsregels.

Kosten programmaplan WME (Staf)

Bedragen x € 1.000

Financieel overzicht 2027	Begroot	Dekking	Toelichting
Programmaorganisatie WME	1.600	600. Projecten 1.000 Reserve WME	Programmamanager, contractmanager, risico-manager, omgevingsmanager, planningsadviseur, subsidieadviseur, projectsecretaris, kwaliteitsmanager, communicatieadviseur, manager projectbeheersing, waarvan een percentage wordt doorbelast aan de projecten.

Begroot verloop van de reserve WME

Bedragen x €1.000

Reserve WME ¹	Dotatie	Onttrekking	Project	Toelichting
Stand 1-1-2026	-			
Mutaties 2026	2.548		Realisatiestimulans	Over 2025
		213	Dekking WME staf (2026)	Miv 2027 structureel opgenomen in begroting.
		1.600	Stougjeswijk (2026)	Betreft saldo van dekking plan- en VATkosten en ontvangst subsidie knelpuntenpot
Stand 31-12-2026	735			
Mutaties 2027	2.387		Realisatiestimulans	Over 2026
	2.713		Stougjeswijk (2027)	Betreft saldo van ontvangst bijdrage plankosten minus plankosten 2027.
		1.434	Dekking nieuwe kostentoerekening incl staf WME (miv 2027)	Dekking toerekening uren naar taakveld 8.1
Stand 31-12-2027	4.401			

¹ In dit overzicht is vooruitgelopen op de mutaties die volgen in de Najaarsnota 2026.

Voor het project Tijdelijke huisvesting is voor de periode 2026-2029 totaal € 3.6 miljoen (jaarlijks € 0,9 miljoen) beschikbaar gesteld via de Reserve Tijdelijke beleidsimpulsen. Het is de verwachting dat wij in 2026 € 0,4 miljoen gebruiken en dus een restant van € 0,5 miljoen doorschuift naar 2027.

Voor de overname van N217 is een bruidsschat ontvangen van € 9 miljoen. Deze storten wij in een bestemmingsreserve om deze na 2032 te kunnen inzetten voor de grootschalige investeringen.

Alle investeringsprojecten die verbonden zijn aan de projecten van WME worden door de projectorganisatie beheerd en het budget voor deze investeringen gemandateerd aan de programmadirecteur WME. Na oplevering en/of in gebruik name zal de activa worden overgedragen aan de lijnorganisatie. Uiteraard nemen de betreffende vak teams deel in de projectorganisatie zodat kennis, ervaringen en de vastgestelde kaders geborgd worden. Vanuit de projectorganisatie wordt het betreffende actief naar de lijn overgedragen met een onderhouds- en beheerbudget in de P&C cyclus.

De volgende investeringen zijn inmiddels onderhanden bij programma WME;

Project	ActiefDotatie	Krediet (excl dekking)	Status	Geplande overdracht
Stougjeswijk	N217	PM	Onderhanden	Overdracht per 22 september 2026
Stougjeswijk	Groot onderhoud N217	9,0 mln.	Voorzien in 2032	2033/2034
Stougjeswijk	Verbreding Tienvoet	3,7 mln	Gepland	2033/2034
Stougjeswijk	Verbreding viaduct	14,7 mln	Gepland	2033/2034
Stougjeswijk	Maatschappelijk vastgoed (3 voorbereidingskredieten: school, gymzaal en multifunctionele accommodatie)	PM	Vorbereidingsfase	PM
Stougjeswijk	Overname areaal (4 investeringen)	20,8 mln.	AOK	2028/2029
Stougjeswijk	Bosschenweg kruising	6,8 mln.	Onderhanden	2033/2034
Tijdelijke huisvesting	Locatieonderzoek	PM	Vorbereiding	PM

Het programmaplan WME en de bijbehorende paragraaf zijn nieuw in de begroting 2027. Dit brengt een administratieve wijziging met zich mee ten aanzien van het mandaat en de bijbehorende budgethouderschap. In het vervolg zullen de gedetailleerde investeringsopgaven toegevoegd worden aan de bijlage met investeringen.

Belangrijkste risico's en beheersmaatregelen

Risico	Mogelijk effect	Beheersing in 2027
Vertraging van ruimtelijke procedures, bezwaar en beroep	Uitstel bouwtitels, hogere voorbereidingskosten en gemiste opbrengsten/subsidies.	Actuele integrale planning, vroegtijdig omgevingsmanagement, juridische kwaliteitscontrole en scenario's voor parallel plannen.
Mobiliteitsmaatregelen niet tijdig gereed	Woningbouw moet worden vertraagd of stilgelegd; bereikbaarheid en draagvlak verslechteren.	Kritieke afhankelijkheden in masterplanning; afspraken met provincie/Rijk; bestuurlijke escalatie en toepassing 'eerst bewegen en dan bouwen'.
Netcongestie en vertraging netuitbreiding	Woningen, bedrijven of voorzieningen kunnen niet tijdig worden aangesloten.	Gezamenlijke planning met TenneT/Stedin, locatie- en vergunningenregie, onderzoek naar energiehub's en tijdelijke/lokale oplossingen.
Onhaalbare businesscases en kostenstijgingen	Aanvullende gemeentelijke middelen nodig of projecten worden uitgesteld.	Periodieke actualisatie businesscases, verplichtingen- en prognoseadministratie, scopebeheersing en besluitvorming bij afwijkingen.
Onvoldoende capaciteit en expertise	Vertraging, kwaliteitsverlies en grotere afhankelijkheid van externe inhuur.	Meerjarige capaciteitsplanning, dedicated teams, gerichte werving en prioritering van projecten.
Subsidies of kostenverhaal worden niet volledig gerealiseerd	Hogere netto gemeentelijke lasten.	Subsidiescan, tijdige verantwoording, volledige urenregistratie en contractuele borging van kostenverhaal.

De uitgewerkte risico's in de paragraaf Risico en Weerstandsvermogen hebben betrekking op:

- **Wonen** Markt kan niet tijdig woningen opleveren, volledige afhankelijkheid van de markt.
Beheersmaatregel: meer beschikbaarheid van eigen grondposities.
- **Mobiliteit** Eerst bewegen, dan bouwen. Mobiliteitsagenda moet integraal worden bekeken en aansluiten op het versneld kunnen bouwen van woningen.
- **Energie** Eerst bewegen, dan bouwen. Dat betekent dat er stroom moet zijn om te kunnen aansluiten.

Informatie aan de raad

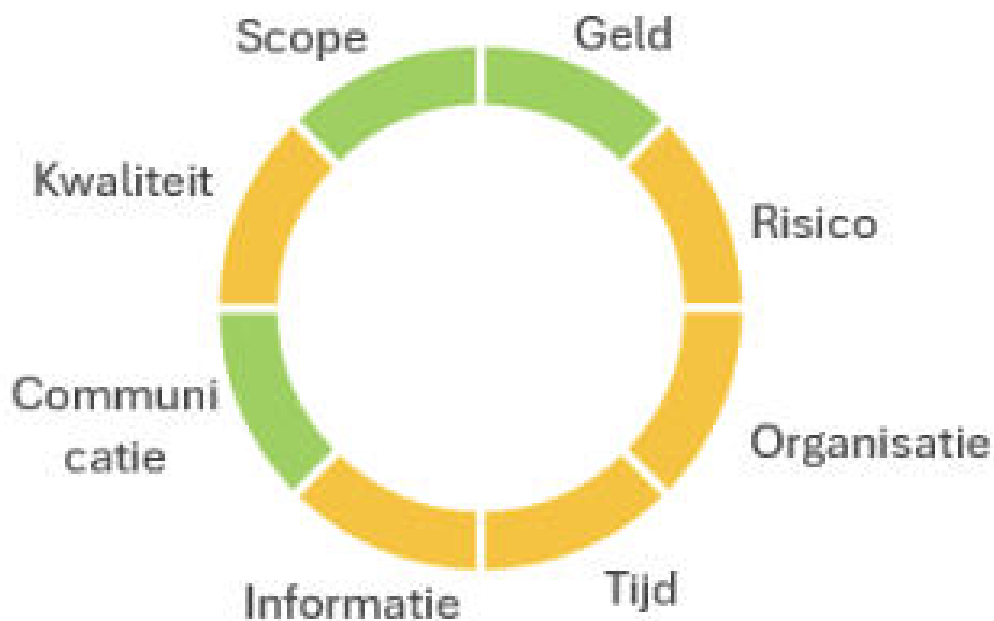
De raad ontvangt informatie via de P&C momenten op een niveau dat sturing mogelijk maakt zonder de uitvoeringsverantwoordelijkheid van het college over te nemen. Per majeur (WME) project worden minimaal de volgende gegevens opgenomen:

- doel, scope en bijdrage aan de coalitie- en programmadoelen;
- vastgestelde besluiten en beschikbare kredieten en budgetten;
- voortgang op planning en eerstvolgende bestuurlijke mijlpalen.

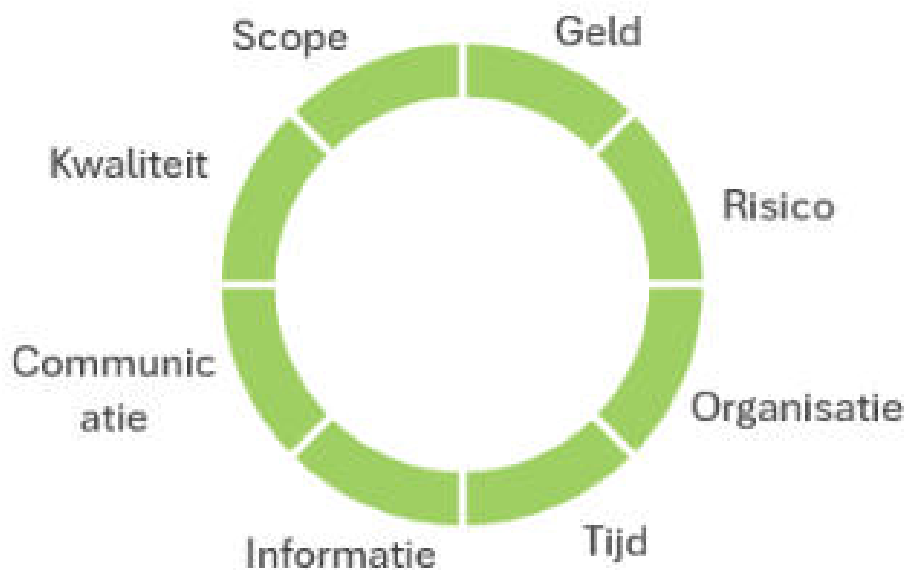
Afwijkingen die buiten het mandaat, krediet of vastgestelde beleidskader vallen, worden afzonderlijk aan de raad voorgelegd. Daarmee ontstaat een navolgbare lijn tussen projectbesluiten, de P&C-cyclus en de bestuurlijke voortgangsrapportage.

Aan de hand van het volgende overzicht wordt de stand van zaken van de projecten die vallen binnen het programma WME o.b.v. GROTICK gepresenteerd:

OBL- Stougjeswijk

HWB-Wonen Tijdelijk huisvesting

Samenvatting

Met WME kiest de gemeente voor één samenhangende aanpak van woningbouw, bereikbaarheid en energie. In 2027 ligt de nadruk op versnellen waar dat verantwoord kan, het vooraf organiseren van de randvoorwaarden en het versterken van grip op planning, financiën en risico's. De uniforme IPM- en GROTICK-werkwijze ondersteunt de raad, het college en de ambtelijke organisatie bij tijdige besluitvorming en transparante verantwoording.

4 Financiële Positie

gemeente
Hoeksche Waard

4.1 Grondslagen en uitgangspunten

In onderstaande tabel zijn de uitgangspunten en grondslagen opgenomen zoals die in deze begroting zijn toegepast. Een aantal uitgangspunten (waaronder de woningbouwprognoses en de daaraan gekoppelde parameters) zijn aangepast aan de laatst bekende gegevens en kunnen om die reden afwijken van de eerdere uitgangspunten.

Onderwerp	Uitgangspunt
Algemeen	Een programmabegroting die voldoet aan de eisen van de BBV en die structureel sluitend is in 2027 of aannemelijk is gemaakt dat het structurele evenwicht uiterlijk in 2030 wordt bereikt. Een programmabegroting die voldoet aan de eigen beleidslijnen zoals opgenomen in de financiële verordening 2025, de nota reserves en voorzieningen 2022 en de nota waardering, afschrijving vaste activa 2019.
Loonstijging	Prijsindex CPB, uit meicirculaire 2026 Gemeentefonds; Loonvoet, sector overheid 2027: 4,2%. De cao voor gemeenten loopt van 1 april 2025 tot 31 maart 2027.
Prijsstijging	Prijsindex CPB, uit meicirculaire 2026 Gemeentefonds; Prijs bruto binnenlands product 2027: 2,5%. De deelnemersbijdragen aan de GR-en zijn gebaseerd op de vastgestelde begrotingen van de GR-en. <i>NB: in de eerste begrotingswijziging 2027 bij deze programmabegroting 2027-2030 wordt de effecten van de septembercirculaire 2026 van het gemeentefonds meegenomen. Hierin wordt de indexatie van de prijzen aangepast van 2,5% naar 3,1%. Wij hebben de budgetten hierop aangepast in de eerste begrotingswijziging 2027.</i>
Meerjarenperspectief	In 2027 worden de lonen (zie 'loonstijging') en prijzen (zie 'prijsstijging') ten opzichte van 2026 geïndexeerd. Vanaf 2028 worden de lonen en prijzen constant gehouden (geen index)
Verplichte raming voor onvoorziene uitgaven	Deze is gebaseerd op een raming van € 1,-
Omslagrente	Volgens Omslagberekening BBV, deze wordt bij het opstellen van de Programmabegroting berekend. Zie paragraaf Financiering van de voorliggende programmabegroting
Rentepercentage nieuwe geldleningen	- Kortlopende geldleningen: 2,45%* - Langlopende geldleningen: 3,85% (voor 25 jaar vast)* * Rentepercentage conform uitgangspunten Kadernota 2027
Rentetoerekening	De rente wordt via de renteomslag doorbelast aan de betreffende programma's en taakvelden
Rentebijbeschrijving op reserves en voorzieningen	Vindt niet plaats (met uitzondering van voorzieningen gewaardeerd op contante waarde).
Berekening uurtarieven	De uitgangspunten voor het berekenen van de uurtarieven zijn de gemiddelde loonsom per team gedeeld door het aantal netto productieve uren met daarop een opslag van de overhead. Het netto aantal productieve uren is gebaseerd op de 'handreiking overheidstarieven'. Voor anterieure overeenkomsten worden de tarieven uit de landelijke plankostenscan toegepast
Tarieven OZB en RZB	Het tarief van 2026 passen we aan, aan de ontwikkeling van de waarden van het onroerend goed van het voorgaande jaar. Daarna passen wij het tarief aan, op basis van de prijsstijging bruto binnenlands product (zie onderdeel "Prijsstijging"). Daarnaast corrigeren wij het verschil tussen het in de begroting 2025 toegepaste prijsindex (pBBP: 2,7%) en de daadwerkelijk gerealiseerde prijsindex (pBBP: 3,2%) conform de beleidslijn in het coalitieakkoord 2026-2030. <i>NB: De prijsindexatie en de aanpassing van de tarieven die in deze (primaire) begroting zijn opgenomen zijn gebaseerd op de gegevens zoals opgenomen in de meicirculaire 2026 van het gemeentefonds zijn gepubliceerd. Hierbij was een prijsindexcijfer van 2,5% van toepassing. In de septembercirculaire 2026 van het gemeentefonds wordt uitgegaan van een hoger inflatiecijfer (3,1% in plaats van 2,5%). In de actuele ramingen van het CPB (september 2026) blijkt dat het pBBP over 2025 is bijgesteld van 3,2% naar 3,3%.</i> <i>In het raadsvoorstel bij de programmabegroting 2027-2030 wordt voorgesteld om beide percentages te actualiseren. Derhalve is dit nog niet vertaald in deze primaire begroting 2027-2030.</i>
Tarieven overige belastingen	Het betreft hier de volgende onderdelen: - Haven- en kadegeleden - Hondenbelasting - Lijkbezorgingsrechten - Marktgelden - Omgevingsvergunningen - Overige legestarieven - Rioolheffing - Toeristenbelasting - Afvalstoffenheffing Aanpassen aan de prijsstijging bruto binnenlands product voor zover de grens van de wettelijke voorschriften (maximumtarief of meer dan 100% kostendekkend) niet structureel wordt overschreden.
Privaatrechtelijke opbrengsten/huuropbrengsten	Aanpassen aan de prijsstijging bruto binnenlands product, tenzij er specifieke (meerjarige) afspraken zijn gemaakt (bijvoorbeeld huurovereenkomsten).
Subsidies	Structurele subsidies aanpassen aan de prijsstijging bruto binnenlands product. Bij incidentele subsidies geen inflatiecorrectie toepassen (vaste bedragen)
Aantal inwoners	1 januari 2026: 91.445 (CBS) De stijging van het aantal inwoners wordt berekend door een factor van 1,6 inwoners te hanteren per extra woning. Dit resulteert in de volgende inwoneraantallen:

Onderwerp	Uitgangspunt
	• 1 januari 2027: 92.146 • 1 januari 2028: 93.432 • 1 januari 2029: 94.669 • 1 januari 2030: 95.647
Aantal woningen	1 januari 2026: 40.331 (CBS) De stijging van het aantal woningen is gebaseerd op de aantallen uit het woningbouwprogramma. Dit resulteert in het volgende aantal woningen: • 1 januari 2027: 40.769 (verwachte realisatie in 2026 + 438) • 1 januari 2028: 41.573 (verwachte realisatie in 2027 + 804) • 1 januari 2029: 42.346 (verwachte realisatie in 2028 + 773) • 1 januari 2030: 42.957 (verwachte realisatie in 2029 + 611)
Aantal bijstandsgerechtigden	• 1 januari 2027: 915 • 1 januari 2028: 933 • 1 januari 2029: 951 • 1 januari 2030: 969
Aantal bedrijfsgebouwen Paragraaf WME Actualisatie kostenverrekening	• 1 januari 2027: 12.817 • 1 januari 2028: 13.142 • 1 januari 2029: 13.511 • 1 januari 2030: 13.909 De omvang van het programma WME (zie voor toelichting programma 8) met 12 gebieds- en woningbouwontwikkelingen en de daaraan gerelateerde mobiliteits- en energieprojecten is substantieel. Dit vraagt om een financieel goede beheersing en transparantie. Door opname van een separate paragraaf WME in de begroting en jaarrekening wordt hierin voorzien. De kostprijs van de dienstverlening van gemeente Hoeksche Waard wordt, conform de geldende BBV-voorschriften, samengesteld uit een directe component (loon) en een indirecte component (kosten ondersteunende onderdelen als ook faciliterende kosten). Voor de direct toewijsbare dienstverlening (waar een inkomst tegenover staat) worden de geraamde uren vermenigvuldigd met het geldende uurtarief. Dit is bijvoorbeeld van toepassing bij de grondexploitaties. Daarnaast zijn er ook veel overheidstaken waar geen directie vergoeding tegenover staat. Deze kosten zijn opgenomen op taakveld 0.4 Overhead. Tot 2026 kenmerkte gemeente Hoeksche Waard zich als een 'beheergemeente'. Onze dienstverlening met een directe opbrengst was overzichtelijk en voorspelbaar. Met grootschalige woningbouw en projecten de komende jaren is dit niet meer het geval. Tijdelijk hebben we meer, en wellicht op een andere wijze, externe ondersteuning nodig voor de projecten. Daarnaast willen we ook efficiënt kunnen sturen in de op dat moment benodigde capaciteit. Ook deze mensen hebben een werkplek nodig en maken gebruik van onze facilitaire diensten. Het merendeel van de extra uren is een tijdelijke extra claim op de bemensing en heeft daarmee een tijdelijke financiële impact. Om te voorkomen dat de gemeente zichzelf in de projectmatige opgaven tekort doet, is voor dat deel van de werkzaamheden een andere methodiek van toerekening van kosten noodzakelijk. Voor de 'lijnorganisatie' hanteren we nog wel de 'oude' methodiek, maar voor de projecten zal een meer passende systematiek van kostentoerekening worden toegepast. In onze anterieure overeenkomsten hanteren we de kostenverordeningen die door het Rijk zijn vastgesteld. Ook voor onze interne kostentoerekening hanteren we deze basislijn. Deze aangepaste werkwijze is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat de bemensing van de projecten via de 'lijnorganisatie' verloopt en dat de teammanagers van de lijnorganisatie ook in staat worden gesteld om hun reguliere dienstverlening te continueren.

4.2 Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht bevat de begrote baten, de lasten en de mutaties in de reserves voor de jaren 2027 tot en met 2030. Daarnaast bevat het overzicht de jaarrekeningcijfers over 2025 (op basis van de Jaarstukken 2025) evenals de actuele begroting 2026.

(Bedragen x €1.000)

Programma	Werk 2025 baten	Werk 2025 lasten	Werk 2025 saldo	Begr 2026 baten	Begr 2026 lasten	Begr 2026 saldo	Begr 2027 baten	Begr 2027 lasten	Begr 2027 saldo	Begr 2028 baten	Begr 2028 lasten	Begr 2028 saldo	Begr 2029 baten	Begr 2029 lasten	Begr 2029 saldo	Begr 2030 baten	Begr 2030 lasten	Begr 2030 saldo
0 Bestuur en ondersteuning	2.323	-11.618	-9.296	2.474	-10.851	-8.377	11.182	-20.869	-9.687	2.467	-11.942	-9.475	1.973	-11.880	-9.907	1.973	-11.679	-9.705
1 Veiligheid	269	-12.908	-12.640	125	-13.136	-13.011	128	-14.064	-13.936	2.028	-16.004	-13.976	128	-14.092	-13.964	128	-14.084	-13.956
2 Verkeer, vervoer en openbare ruimte	28.906	-51.922	-23.016	33.648	-57.802	-24.154	35.728	-61.859	-26.131	36.605	-64.545	-27.940	36.112	-66.536	-30.425	36.575	-67.272	-30.697
3 Economie	997	-2.664	-1.667	695	-3.419	-2.724	728	-3.385	-2.658	728	-3.299	-2.571	728	-3.298	-2.570	728	-3.324	-2.597
4 Onderwijs	1.837	-8.524	-6.687	1.853	-9.102	-7.249	206	-7.393	-7.188	206	-7.475	-7.270	206	-8.179	-7.974	206	-8.207	-8.001
5 Sport, cultuur en recreatie	4.589	-15.861	-11.272	5.009	-18.575	-13.566	4.699	-17.304	-12.605	5.022	-18.010	-12.989	4.943	-18.589	-13.645	4.943	-18.510	-13.566
6 Sociaal domein	33.564	-110.577	-77.013	33.571	-120.513	-86.941	32.455	-122.407	-89.951	27.336	-114.836	-87.500	27.364	-109.511	-82.148	27.415	-109.366	-81.951
7 Volksgezondheid en milieu	1.992	-9.753	-7.761	3.473	-12.301	-8.828	159	-10.977	-10.819	1.759	-10.138	-8.379	1.759	-10.128	-8.370	1.759	-10.125	-8.367
8 Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	12.875	-14.283	-1.409	16.452	-12.268	4.184	6.388	-10.669	-4.281	7.855	-11.218	-3.363	12.382	-10.730	1.652	14.605	-9.887	4.718
9 Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vnb en onvoorzien	199.700	-38.942	160.758	201.887	-44.584	157.303	210.969	-41.363	169.607	204.863	-40.952	163.911	203.441	-41.507	161.935	207.066	-43.107	163.959
- Algemene dekkingsmiddelen	199.195	-2.698	196.497	201.489	-1.733	199.756	210.869	-1.280	209.589	204.763	-2.475	202.288	203.341	-3.617	199.724	206.966	-4.600	202.365
- Overhead	505	-36.245	-35.739	398	-42.775	-42.377	100	-40.005	-39.905	100	-38.399	-38.299	100	-37.812	-37.711	100	-38.429	-38.328
- Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	-76	-76	0	-78	-78	0	-78	-78	0	-78	-78	0	-78	-78
- Onvoorzien	0	0	0	0	-0	-0	0	-0	-0	0	-0	-0	0	-0	-0	0	-0	-0
Saldo van baten en lasten A	287.051	-277.053	9.998	299.186	-302.549	-3.363	302.643	-310.290	-7.648	288.867	-298.418	-9.552	289.036	-294.451	-5.415	295.397	-295.561	-164
0 Bestuur en ondersteuning	359	-10	349	286	-37	249	558	-226	332	208	-26	182	258	-26	232	200	-26	175
1 Veiligheid	36	9	45	64	0	64	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2 Verkeer, vervoer en openbare ruimte	10.289	-9.588	701	21.047	-20.013	1.034	757	0	757	752	0	752	1.294	0	1.294	1.367	0	1.367
3 Economie	159	-15	144	211	0	211	244	-100	144	44	0	44	44	0	44	44	0	44

Programma	Werk 2025 baten	Werk 2025 lasten	Werk 2025 saldo	Begr 2026 baten	Begr 2026 lasten	Begr 2026 saldo	Begr 2027 baten	Begr 2027 lasten	Begr 2027 saldo	Begr 2028 baten	Begr 2028 lasten	Begr 2028 saldo	Begr 2029 baten	Begr 2029 lasten	Begr 2029 saldo	Begr 2030 baten	Begr 2030 lasten	Begr 2030 saldo
4 Onderwijs	20	10	30	965	-290	675	34	0	34	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5 Sport, cultuur en recreatie	1.081	-611	470	1.946	-1.187	759	1.201	-812	389	895	-225	670	1.087	0	1.087	1.042	0	1.042
6 Sociaal domein	5.176	-4.071	1.105	4.214	-1.204	3.011	2.413	-365	2.048	661	0	661	395	0	395	394	0	394
7 Volksgezondheid en milieu	270	-1.073	-804	762	-1.600	-838	334	0	334	17	0	17	17	0	17	17	0	17
8 Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	5.390	-5.940	-550	10.585	-16.716	-6.131	5.986	-5.172	814	3.355	-2.167	1.188	3.303	-7.116	-3.813	2.402	-9.327	-6.925
9 Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vnb en onvoorzien	12.118	-11.321	797	20.221	-15.462	4.759	6.836	-3.973	2.863	1.032	0	1.032	644	0	644	624	0	624
- Algemene dekkingsmiddelen	9.048	-11.548	-2.500	12.452	-12.452	0	3.233	-3.233	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Overhead	3.070	228	3.297	7.769	-3.010	4.759	3.603	-740	2.863	1.032	0	1.032	644	0	644	624	0	624
-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen aan / stortingen in reserves (B)	34.898	-32.610	2.288	60.300	-56.508	3.792	18.363	-10.648	7.715	6.964	-2.417	4.546	7.042	-7.141	-99	6.091	-9.353	-3.261
Resultaat (A+B)	321.949	-309.663	12.286	359.486	-359.057	429	321.005	-320.938	67	295.830	-300.835	-5.005	296.078	-301.593	-5.515	301.488	-304.914	-3.426

Het totaalbeeld van baten en lasten is als volgt:

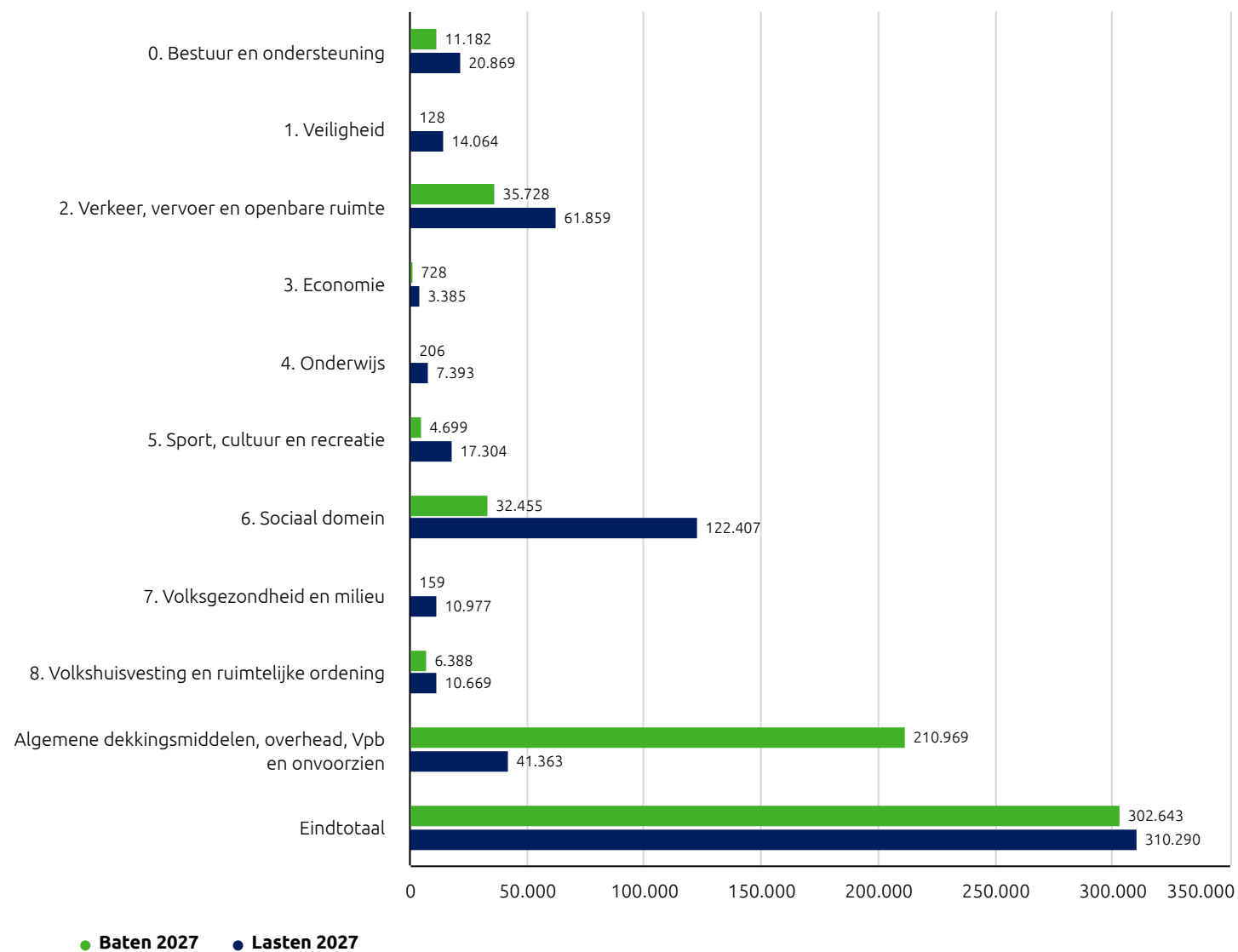
(Bedragen x €1.000)

Omschrijving	Werkelijk 2025	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Baten	287.051	299.186	302.643	288.867	289.036	295.397
Lasten	-277.053	-302.549	-310.290	-298.418	-294.451	-295.561
Saldo van baten en lasten A	9.998	-3.363	-7.648	-9.552	-5.415	-164
Onttrekkingen reserves	34.898	60.300	18.363	6.964	7.042	6.091
Stortingen reserves	-32.610	-56.508	-10.648	-2.417	-7.141	-9.353
Totaal onttrekkingen aan / stortingen in reserves (B)	2.288	3.792	7.715	4.546	-99	-3.261
Resultaat (A+B)	12.286	429	67	-5.005	-5.515	-3.426

Het begrotingstotaal 2027 is ongeveer € 320 miljoen (incl reserves). De verdeling van de lasten en baten voor 2027 per programma zijn in onderstaande overzichten weergegeven. De bedragen zijn hierbij exclusief de reservemutaties.

(bedragen x€1.000).

Totale baten en lasten per programma 2027 (excl. reserves)

Uit de tabel blijkt dat de financiële omvang (lasten) van programma 6 Sociaal Domein het hoogst is (122 miljoen), gevolgd door programma 2 Verkeer, Vervoer en Openbare ruimte (62 miljoen). De baten zijn met name op het onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen zichtbaar, aangezien op dit onderdeel de inkomsten vanuit het gemeentefonds (algemene uitkering) en de belastingopbrengsten worden verantwoord (conform BBV). De baten die direct verband houden met de programma's zien wij terug op de programma's waarop deze baten betrekking hebben.

4.3 Overzicht van incidentele baten en lasten

In onderstaand overzicht zijn de incidentele baten en lasten opgenomen. Dit zijn posten die eenmalig van toepassing zijn of waarvan de 'eindigheid' vaststaat.

Gemeenten bestaan in eerste instantie om langdurig, structureel, uitvoering te geven aan de taken die het Rijk als wetgever aan de gemeenten heeft opgedragen. De lasten van de uitvoering van deze taken zijn vanuit hun aard over het algemeen jaarlijks in de begroting en meerjarenraming opgenomen.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten de structurele lasten van een gemeente worden gedekt door structurele baten. Het overzicht van incidentele baten en lasten laat zien in hoeverre het resultaat wordt beïnvloed door "eenmalige" zaken, waardoor duidelijk wordt of de begroting/jaarrekening daadwerkelijk sluitend is. Structurele taken zijn hierbij de regel en incidentele baten en lasten zijn de uitzondering. Het inzicht in incidentele posten betreft daarmee een instrument om de financiële duurzaamheid op lange termijn te waarborgen.

De mate waarin de gemeentelijke begroting/jaarrekening structureel sluitend is wordt getoetst, zowel door de toezichthouder (provincie) als de gemeenteraad.

In het onderstaand overzicht zijn incidentele baten en lasten opgenomen. Dit overzicht is gebaseerd op de uitgangspunten zoals opgenomen in de Notitie incidentele baten en lasten van de Commissie BBV.

Het structureel begrotingssaldo wordt berekend door eerst het saldo te bepalen van alle baten en lasten in de begroting inclusief de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en daar vervolgens het saldo van de incidentele baten en lasten inclusief de incidentele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves weer bij op te tellen.

Incidentele posten zijn eenmalig van toepassing of de 'eindigheid' staat vast. Deze zijn opgenomen in onderstaande tabel. De incidentele lasten in onderstaande tabel worden hierbij weergegeven als +/-; de incidentele baten als -/-.

Bedragen * € 1.000

Pgr	Tv	Incidentele posten (baten en lasten)	Lasten / baten	2027	2028	2029	2030	Toelichting belangrijkste posten
Alg.Dekk	0.4	Doorontwikkeling organisatie	Lasten	900	-	-	-	Doorontwikkeling worden gedekt uit de reserve.
	0.4	Onttrekking reserve	Onttrekking	-900	-	-	-	
	0.4	Doorontwikkeling Storting in reserve	Storting	400				Incidentele reservemutaties
	0.4	Tijdelijke beleidsimpulsen	Onttrekking	-400				
	0.4	algemene reserve	Storting	340	-	-	-	
	0.4	Onttrekking reserve	Onttrekking	-340	-	-	-	
	0.4	Tijdelijke beleidsimpulsen	Onttrekking	-547	-	-	-	
	0.10	reserve Omgevingswet	Storting	3.232	-	-	-	Overheveling obv de risicoinventarisatie. Reservemutaties zijn incidenteel.
	0.10	weerstandvermogen	Onttrekking	-3.232	-	-	-	
	0.10	Algemene reserve	Onttrekking					
		Totaal programma Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien		-547	0	0	0	
0	0.1	Storting reserve	Storting	200	-	-	-	Incidentele reservemutaties
	0.1	Tijdelijke beleidsimpulsen	Onttrekking	-200	-	-	-	

Prgr	Tv	Incidentele posten (baten en lasten)	Lasten / baten	2027	2028	2029	2030	Toelichting belangrijkste posten
	0.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		-	-	-	-	
		Totaal programma 0. Bestuur en ondersteuning		0	0	0	0	
3	3.1	Storting in reserve Tijdelijke beleidsimpulsen	Storting	100	-	-	-	Incidentele reservemutaties
	3.1	Onttrekking algemene reserve	Onttrekking	-100				
		Totaal programma 4. Onderwijs		0	0	0	0	
5	5.1	Storting reserve Tijdelijke beleidsimpulsen	Storting	80	-	-	-	Incidentele reservemutaties
	5.1	Onttrekking algemene reserve	Onttrekking	-80	-	-	-	
	5.6	Storting reserve Tijdelijke beleidsimpulsen	Storting	100	-	-	-	
	5.6	Onttrekking algemene reserve	Onttrekking	-100	-	-	-	
		Totaal programma 5. Sport, cultuur en recreatie		0	0	0	0	
6	6.1	Storting Reserve kostenverhaal Ruimtelijke Ontwikkelingen	Storting	45	-	-	-	Incidentele reservemutaties
	6.1	Onttrekking Reserve kostenverhaal Ruimtelijke Ontwikkelingen	Onttrekking	-45	-	-	-	
	6.1	Noodopvang Oekraïense vluchtelingen	Lasten	5.111	-	-	-	Incidentele baten en lasten opvang
	6.1	Noodopvang Oekraïense vluchtelingen	Baten	-6.242	-	-	-	
	6.5	Storting reserve Tijdelijke beleidsimpulsen	Storting	320	-	-	-	Incidentele reservemutaties
	6.5	Onttrekking Algemene Reserve	Onttrekking	-320	-	-	-	
		Totaal programma 6. Sociaal Domein		-1.131	0	0	0	
8	8.1	Implementatie Omgevingswet	Lasten	300	350	300	300	De extra kosten invoering omgevingswet worden gedekt uit de reserve
	8.1	Onttrekking reserve omgevingswet	Onttrekking	-300	-350	-300	-300	
	8.1	Realisatie stimulans	Baten	-2.387	-2.037	-6.986	-9.247	Realisatiestimulans wordt gestort in de reserve WME
	8.1	Storting reserve WME	Storting	2.387	2.037	6.986	9.247	
	8.1	Tijdelijke beleidsimpulsen	Storting	2.700	-	-	-	Incidentele reservemutaties
	8.1	Onttrekking Algemene Reserve	Onttrekking	-2.700	-	-	-	
		Totaal programma 8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening		0	0	0	0	
Totaalsaldo van incidentele baten en lasten				-1.678	0	0	0	
		Totaal incidentele lasten		6.311	350	300	300	
		Totaal incidentele baten		-8.629	-2.037	-6.986	-9.247	
		Saldo incidentele lasten en baten		-2.318	-1.687	-6.686	-8.947	
		Totaal incidentele stortingen in reserves		9.904	2.037	6.986	9.247	
		Totaal incidentele onttrekkingen aan reserves		-9.264	-350	-300	-300	
		Saldo incidentele mutaties in reserves		640	1.687	6.686	8.947	
Totaalsaldo van incidentele baten en lasten				-1.678	0	0	0	

Toelichting op tabel

In het bovenstaand overzicht zijn incidentele baten en lasten opgenomen. Dit zijn baten en lasten die zich eenmalig voordoen of 'eindig' zijn. Door de incidentele baten en lasten in beeld te brengen wordt

inzicht verkregen in de mate waarin het begrotingsresultaat wordt beïnvloed door eenmalige of tijdige mee-of tegenvallers.

Per saldo is in 2027 sprake van € 1,7 mln aan incidentele baten welke met name betrekking hebben op de middelen die wij van het Rijk ontvangen voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Het saldo van incidentele baten en lasten in de jaarschijven na 2027 is nihil.

4.4 Structureel begrotingsevenwicht

De begroting 2027-2030 moet op grond van artikel 189 van de Gemeentewet 'structureel' in evenwicht zijn. Dit houdt in dat de structurele lasten worden gedekt met structurele baten. De provincie toetst hierbij of de begroting 2027 structureel sluitend is. Indien de jaarschijf 2027 niet structureel sluitend is, dan toetst de provincie of een structureel sluitende begroting in de meerjarenraming wordt gerealiseerd. Hierbij zijn onttrekkingen aan de algemene reserve toegestaan onder voorwaarden

Het structurele begrotingsresultaat bestaat uit het begrotingsresultaat gecorrigeerd met de incidentele baten (incl onttrekkingen uit reserves en incidentele lasten (incl stortingen in reserves). Door het begrotingsresultaat te "normaliseren" voor het saldo van incidentele baten en lasten, ontstaat het begrotingsresultaat dat gebaseerd is op de structurele baten en lasten. Het beeld op basis van de begroting 2027-2030 is als volgt

(Bedragen x €1.000)

Omschrijving	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Baten	302.643	288.867	289.036	295.397
Lasten	-310.290	-298.418	-294.451	-295.561
Totaalsaldo van baten en lasten	-7.648	-9.552	-5.415	-164
Onttrekkingen reserves	18.363	6.964	7.042	6.091
Stortingen reserves	-10.648	-2.417	-7.141	-9.353
(begrotings) Resultaat	67	-5.005	-5.515	-3.426
Waarvan incidentele lasten en toevoegingen aan reserves	-16.215	-2.387	-7.286	-9.547
Waarvan incidentele baten en onttrekkingen aan reserves	17.892	2.387	7.286	9.547
Saldo incidentele baten en lasten	1.678	0	0	0
Structureel (begrotings) resultaat	-1.610	-5.005	-5.515	-3.426

Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. In 2027 is het saldo van incidentele baten en lasten € 1,7 mln; in de jaarschijven daarna is het saldo van incidentele baten en lasten nihil.

Uit de tabel blijkt een structureel tekort in de jaarschijf 2027 van -/- € 1,6 miljoen. In de jaren daarna is sprake van een structureel tekort tussen de -/- € 3,4 miljoen en -/- € 5,5 miljoen. Dit tekort is met name het gevolg van de bezuinigingen door het Rijk op het gemeentefonds.

Bovengenoemde begrotingsaldi zijn de saldi op basis van de primaire begroting 2027-2030. Bij het raadsvoorstel bij deze programmabegroting is de eerste begrotingswijziging 2027 gevoegd waarin de effecten van septembercirculaire 2026 van het gemeentefonds zijn opgenomen. Daarnaast wordt de raad een tweede begrotingswijziging 2027 voorgelegd waarin de financiële effecten van het coalitieakkoord 2026-2030 zijn opgenomen. In genoemde tweede begrotingswijziging is tevens een aantal ombuigingsvoorstellen opgenomen om te kunnen komen tot een structureel sluitende begroting in de jaarschijf 2027.

In het raadsvoorstel bij deze begroting zijn de effecten van bovengenoemde begrotingswijzigingen uiteengezet evenals het resultaat daarvan op de structurele begrotingssaldi 2027-2030.

4.5 Structurele en incidentele mutaties in reserves

In onderstaande tabellen zijn de structurele en incidentele stortingen en onttrekkingen aan de reserves per programma opgenomen.

In het BBV staat dat alle stortingen en onttrekkingen aan de reserves van incidentele aard zijn. Er zijn echter afwijkingen mogelijk. Wanneer een bestemmingreserve wordt gevormd voor de dekking van een investering (met economisch nut), is de dekking structureel geregeld. Door de stortingen en onttrekkingen aan dit soort reserves apart inzichtelijk te maken, is duidelijk dat deze structureel zijn. Bij de bepaling van het structurele evenwicht van de begroting (structurele lasten worden gedekt door structurele baten) kan met de stortingen en onttrekkingen aan deze reserves rekening worden gehouden.

Het overzicht geeft een beeld in hoeverre het exploitatieresultaat wordt beïnvloed door structurele en incidentele mutaties in de reserves (baten = onttrekkingen; lasten = stortingen).

(Bedragen x €1.000)

Programma	Inc/ str	2027		2028		2029		2030	
		Baten (onttrekking aan reserve)	Lasten (storting in reserve)	Baten (onttrekking aan reserve)	Lasten (storting in reserve)	Baten (onttrekking aan reserve)	Lasten (storting in reserve)	Baten (onttrekking aan reserve)	Lasten (storting in reserve)
0. Bestuur en ondersteuning	Inc	-200	200	-	-	-	-	-	-
	Str	-358	26	-208	26	-258	26	-200	26
1. Veiligheid	Inc	-	-	-	-	-	-	-	-
	Str	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte	Inc	-	-	0	-	0	-	-	-
	Str	-757	-	-752	-	-1.294	-	-1.367	-
3. Economie	Inc	-100	100	-	-	-	-	-	-
	Str	-144	-	-44	-	-44	-	-44	-
4. Onderwijs	Inc	-	-	-	-	-	-	-	-
	Str	-34	-	-	-	-	-	-	-
5. Sport, cultuur en recreatie	Inc	-180	180	-	-	-	-	-	-
	Str	-1.021	632	-895	225	-1.087	-	-1.042	-
6. Sociaal domein	Inc	-365	365	-	-	-	-	-	-
	Str	-2.048	-	-661	-	-395	-	-394	-
7. Volksgezondheid en milieu	Inc	-	-	-	-	-	-	-	-
	Str	-334	-	-17	-	-17	-	-17	-
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	Inc	-3.000	5.087	-350	2.037	-300	6.986	-300	9.247
	Str	-2.986	85	-3.005	130	-3.003	130	-2.102	80
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien	Inc	-5.419	3.972	-	-	-	-	-	-
	Str	-1.417	1	-1.032	-	-644	-	-624	-
Totaal		-18.363	10.648	-6.964	2.417	-7.042	7.141	-6.091	9.353
Waarvan incidenteel		-9.264	9.904	-350	2.037	-300	6.986	-300	9.247
Waarvan structureel		-9.099	744	-6.614	380	-6.742	155	-5.791	106

Exclusief begrotingssaldi 2027-2030

Uit de tabel blijkt dat het meerendeel van de reservemutaties betrekking heeft op de programma's 6, 8 en het onderdeel algemene dekkingsmiddelen/overhead/Vpb/Onvoorzien. De structurele reservemutaties hebben vooral betrekking op mutaties in het kader van (de dekking van) kapitaallasten uit de

dekkingsreserve kapitaallasten en dekking van een aantal tijdelijke beleidsimpulsen waarvoor eveneens een dekkingsreserve is gevormd. De onttrekkingen uit deze reserves mogen, conform de richtlijnen van de toezichthouder, als structureel worden aangemerkt.

4.6 Investeringsoverzicht

Het investeringsoverzicht 2027-2030 is hieronder weergegeven. Het overzicht geeft de totalen weer van investeringen per programma. De nadere uitsplitsing van de investeringen zijn weergegeven in de programma's waar de investeringen betrekking op hebben (hoofdstuk 2). Dit in het kader van de nieuwe opzet van deze programmabegroting zoals toegelicht in de inleiding van deze programmabegroting.

De afschrijvingslasten van genoemde (vervangings) investeringen zijn opgenomen in de meerjarenraming 2028-2030. Het betreffen hier uitsluitend de nieuwe (vervangings)investeringen die niet eerder via een begrotingswijziging door de raad zijn vastgesteld.

De investeringsbedragen kleiner dan € 25.000 zijn, conform de notitie 'Activa, activering en afschrijving activa', direct ten laste gebracht van de exploitatie (als exploitatiebudget opgenomen).

Bij het vaststellen van de begroting worden alleen de nieuwe investeringen (kredieten) voor het begrotingsjaar 2027 beschikbaar gesteld. De investeringen in de jaarschijven 2028 tot en met 2030 geven een verdere doorkijk van de verwachte vervangingsinvesteringen in de toekomst.

In de periode 2027-2030 zijn in totaal ongeveer € 82 miljoen aan nieuwe/vervangingsinvesteringen gepland.

x €1.000

Investeringsoverzicht	Invest.				Afschr.		
Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2028	2029	2030
Vervangingsinvesteringen 0 Bestuur en Ondersteuning	1.000	1.000	1.000	1.000	50	100	150
Vervangingsinvesteringen 2 Verkeer, vervoer en openbare ruimte	12.949	18.148	16.485	19.082	505	999	1.447
Vervangingsinvesteringen 3 Economie	25	25	25	25	3	5	8
Vervangingsinvesteringen 5 Sport, Cultuur en Recreatie	3.152	1.800	0	420	210	390	390
Vervangingsinvesteringen AD Algemene Dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	1.250	740	3.365	1.075	198	272	1.081
Totaal (vervangings) investeringen	18.376	21.713	20.875	21.602	965	1.766	3.075

Uit het overzicht blijkt dat de meeste (vervangings)investeringen betrekking hebben op programma 2 (Verkeer, vervoer en openbare ruimte).

4.7 Reserves en voorzieningen

Inleiding

Het financiële beleid is onder te verdelen in diverse elementen, waaronder reserves en voorzieningen. De financiële positie van de reserves en voorzieningen is een uitwerking van het beleidskader dat de raad heeft vastgesteld.

Doelstelling

Deze paragraaf geeft een actueel beeld van de status van de reserves en voorzieningen zodat de gemeenteraad zijn kaderstellende rol kan uitvoeren.

Totale omvang reserves en voorzieningen

De totale verwachte omvang van de reserves per 1 januari 2027 is € 222 miljoen. Onze gemeente beschikt hiermee over een solide reservepositie. De algemene reserve per 1 januari 2027 bedraagt € 72 miljoen. De bestemmingsreserves bedragen € 150 miljoen.

De totale verwachte omvang van de reserve per 31 december 2027 bedraagt € 215 miljoen. De omvang van de algemene reserve bedraagt dan € 69 miljoen waarvan de vrij besteedbare algemene reserve circa € 57 miljoen bedraagt. Naast de vrij besteedbare algemene reserve beschikt gemeente Hoeksche Waard ook over een reserve weerstandscapaciteit van circa € 12,3 miljoen om risico's op te kunnen vangen (zie risicoprofiel paragraaf 3.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing). Met een weerstandsratio van 5,6 voldoen wij ruimschoots aan de norm uit de nota Risicomanagement. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing.

In onderstaand overzicht is het meerjarenbeeld van de reserves en voorzieningen voor de jaarschijven 2027-2030 opgenomen. Dit is inclusief de begrotingssaldi over de jaren 2027-2030.

Kaders

De kaders ten aanzien van de reserves & voorzieningen zijn opgenomen in de Nota Reserves en Voorzieningen die door de raad is vastgesteld. Hierin zijn ook de uitgangspunten en onderbouwing per reserve en per voorziening opgenomen.

Dekkingsreserves vormen een afzonderlijke categorie bestemmingsreserves. Anders dan bij reguliere bestemmingsreserves worden onttrekkingen uit deze reserves als structurele dekking aangemerkt. Het betreft reserves die voldoen aan de voorwaarden van het Gemeenschappelijk Toezichtkader 2026 van de 12 provincies/toezichthouders, waaronder de reserve voor de dekking van kapitaallasten en de dekkingsreserve voor een specifiek beleidsdoel (Reserve 'Tijdelijke beleidsimpulsen' en reserve 'Woningbouw, Mobiliteit en Energie').

Overzicht reserves en voorzieningen

In onderstaand overzicht zijn de verwachte standen van de reserves en voorzieningen opgenomen voor de jaren 2027-2030

(Bedragen x €1.000)

Meerjarenoverzicht reserves*	1-1-2027	Vermeerderingen 2027	Verminderen 2027	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030
Algemene reserves:	71.982	3.639	7.133	68.489	63.484	57.969	54.543
Algemene reserve*	62.864	407	7.133	56.139	51.134	45.619	42.193
Algemene reserve weerstandsvermogen	9.118	3.232	-	12.350	12.350	12.350	12.350
Bestemmingsreserves:							
Dekkingsreserve:	129.266	6.920	9.438	126.748	122.529	122.773	126.228
Reserve kapitaallasten	120.276	632	2.788	118.120	115.585	112.001	108.467
Reserve WME	2.178	2.387	2.086	2.479	2.411	7.294	14.439
Reserve tijdelijke beleidsimpulsen	6.812	3.901	4.564	6.149	4.532	3.478	3.323
Overige bestemmingsreserves:	20.478	155	1.792	18.842	18.516	18.371	18.177
Reserve invoering omgevingswet	1.876	-	847	1.029	679	379	79
Reserve fractiebudget	96	26	-	121	147	172	198
Reserve flankerend beleid	693	-	-	693	693	693	693
Reserve duurzaamheid	3.087	-	-	3.087	3.087	3.087	3.087
Reserve Vitaliseringsagenda	805	-	-	805	805	805	805
Reserve ondernemend HW	619	-	-	619	619	619	619
Reserve Kostenverhaal	-	-	-	-	-	-	-
ruimtelijke ontwikkelingen	7.571	130	45	7.656	7.786	7.916	7.996
Reserve bypass Klaaswaal	691	-	-	691	691	691	691
Reserve doorontwikkeling organisatie	1.807	-	900	907	775	775	775
Reserve Stougjeswijk	3.234	-	-	3.234	3.234	3.234	3.234
Totaal reserves	221.727	10.715	18.363	214.079	204.528	199.112	198.948

Inclusief begrotingssaldi 2027-2030

(Bedragen x €1.000)

Meerjarenoverzicht voorzieningen*	1-1-2027	Vermeerderingen 2027	Verminderen 2027	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030
Voorzieningen:							
Voorziening verlofsparen	242	-	-	242	242	242	242
Voorziening pensioenen							
voormalig bestuurders	8.717	258	8.975	-	-	-	-
Voorziening wachtgeld							
voormalig bestuurders	208	-	73	135	108	108	108
Voorziening riolering	5.148	-	1.712	3.437	1.365	815	797
Voorziening baggeren	208	565	600	173	273	552	831
Voorziening Civieltechnische kunstwerken	257	442	435	263	270	277	284
Voorziening onderhoud gebouwen	1.498	273	250	1.522	1.747	1.947	1.302
Voorziening stuwmeer verlof	619	-	-	619	619	619	619
Voorziening begraafplaatsen	186	-	186	-	-	-	-
Voorziening grondexpl. Tijdelijke huisvesting Numansdorp	362	-	-	362	362	362	362
Totaal voorzieningen	17.446	1.537	12.230	6.753	4.987	4.923	4.547
Totaal reserves en voorzieningen	239.173	12.252	30.592	220.833	209.515	204.035	203.495

Een aantal voorzieningen voor verwachte verliezen worden in mindering gebracht op de boekwaarde van betreffende activa. Deze zijn in onderstaande tabel opgenomen.

(Bedragen x €1.000)

Meerjarenoverzicht voorzieningen	1-1-2027	Vermeerderingen 2027	Verminderen 2027	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030
Voorziening dubieuze debiteuren	175	-	-	175	175	175	175
Voorziening dubieuze debiteuren SoZa	898	-	-	898	898	898	898
Voorziening grondexploitaties	16	-	-	16	16	16	16
Totaal verliesvoorzieningen	1.088	-	-	1.088	1.088	1.088	1.088

4.8 Geprognosticeerde balans

De geprognosticeerde balans voor de jaren 2027-2030 is hieronder weergegeven.

Activa

Bedragen x € 1.000

ACTIVA	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030
Totaal Vaste activa	444.470	455.721	450.854	475.325
(Im)Materiële vaste activa	408.989	420.321	415.537	440.085
Financiële vaste activa	35.481	35.400	35.317	35.240
Totaal Vlottende activa	38.758	38.365	38.336	38.427
Voorraden: Onderhanden werk	258	-135	-164	-73
Uitzettingen < 1 jaar	22.000	22.000	22.000	22.000
Liquide Middelen	-	-	-	-
Overlopende activa	16.500	16.500	16.500	16.500
Totaal Activa	483.228	494.086	489.190	513.752

Passiva

Bedragen x € 1.000

PASSIVA	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030
Totaal Vaste Passiva	402.728	413.586	408.690	433.252
Eigen vermogen	214.079	204.528	199.112	198.948
Voorzieningen	6.753	4.987	4.923	4.547
Vaste schulden	181.895	204.072	204.655	229.757
Totaal Vlottende passiva	80.500	80.500	80.500	80.500
Vlottende schuld	36.000	36.000	36.000	36.000
Overlopende Passiva	44.500	44.500	44.500	44.500
Totaal Passiva	483.228	494.086	489.190	513.752

Incl. geprognosticeerde begrotingsresultaten 2027-2030

Toelichting

Het geprognosticeerde balanstotaal van onze gemeente is ongeveer € 500 miljoen. Het eigen vermogen betreft ongeveer € 200 miljoen. De toename in de materiële vaste activa in de jaren is met name toe te schrijven aan de geplande toekomstige investeringen. De verwachting is dat wij hiervoor in de toekomst ook (aanvullende) externe financiering zullen moeten aantrekken.

Bijlagen

gemeente
Hoeksche Waard

Bijlage 1 Overzicht taakvelden

Onderstaande tabel bevat per taakveld de baten, lasten en mutaties in de reserves. De reservemutaties worden in dit overzicht allen gepresenteerd onder taakveld 0.10.

		Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
0.1 Bestuur	Baten	8.811	193	193	193
0.1 Bestuur	Lasten	-15.028	-6.306	-6.221	-6.068
0.1 Bestuur		-6.218	-6.113	-6.028	-5.875
0.10 Mutaties reserves	Baten	18.363	6.964	7.042	6.091
0.10 Mutaties reserves	Lasten	-10.648	-2.417	-7.141	-9.353
0.10 Mutaties reserves		7.715	4.546	-99	-3.261
0.2 Burgerzaken	Baten	2.326	2.228	1.735	1.735
0.2 Burgerzaken	Lasten	-4.717	-4.430	-4.389	-4.381
0.2 Burgerzaken		-2.391	-2.202	-2.654	-2.646
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Baten	45	45	45	45
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Lasten	-1.124	-1.205	-1.270	-1.229
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		-1.078	-1.160	-1.225	-1.184
0.4 Overhead	Baten	100	100	100	100
0.4 Overhead	Lasten	-40.005	-38.399	-37.812	-38.429
0.4 Overhead		-39.905	-38.299	-37.711	-38.328
0.5 Treasury	Baten	2.131	2.131	2.131	2.131
0.5 Treasury	Lasten	-114	-90	-67	-120
0.5 Treasury		2.017	2.041	2.064	2.011
0.61 OZB woningen	Baten	14.863	15.042	15.299	15.583
0.61 OZB woningen	Lasten	-702	-702	-702	-702
0.61 OZB woningen		14.161	14.340	14.598	14.881
0.62 OZB niet-woningen	Baten	13.246	13.295	13.352	13.410
0.62 OZB niet-woningen	Lasten	0	0	0	0
0.62 OZB niet-woningen		13.246	13.295	13.352	13.410
0.64 Belastingen overig	Baten	750	750	750	750
0.64 Belastingen overig	Lasten	-395	-413	-424	-437
0.64 Belastingen overig		355	337	327	314
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Baten	179.779	173.445	171.708	174.992
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Lasten	-62	-1.263	-2.419	-3.336
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		179.717	172.182	169.290	171.656
0.8 Overige baten en lasten	Baten	100	100	100	100
0.8 Overige baten en lasten	Lasten	-6	-6	-7	-7
0.8 Overige baten en lasten		94	94	94	93
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	Lasten	-78	-78	-78	-78
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)		-78	-78	-78	-78
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Baten	0	1.900	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Lasten	-9.835	-11.736	-9.836	-9.835
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		-9.835	-9.836	-9.836	-9.835
1.2 Openbare orde en veiligheid	Baten	128	128	128	128
1.2 Openbare orde en veiligheid	Lasten	-4.229	-4.268	-4.257	-4.249
1.2 Openbare orde en veiligheid		-4.102	-4.140	-4.129	-4.121
2.1 Verkeer en vervoer	Baten	1.009	1.009	1.009	1.009
2.1 Verkeer en vervoer	Lasten	-19.615	-21.572	-22.546	-22.771
2.1 Verkeer en vervoer		-18.606	-20.562	-21.537	-21.762
2.2 Parkeren	Baten	137	137	137	137
2.2 Parkeren	Lasten	-161	-153	-153	-153
2.2 Parkeren		-24	-16	-16	-16
2.3 Recreatieve havens	Baten	144	144	144	144
2.3 Recreatieve havens	Lasten	-595	-711	-715	-746
2.3 Recreatieve havens		-451	-567	-571	-602
2.4 Economische havens en waterwegen	Lasten	-1.094	-1.135	-1.160	-1.187
2.4 Economische havens en waterwegen		-1.094	-1.135	-1.160	-1.187
2.5 Openbaar vervoer	Baten	75	75	75	75
2.5 Openbaar vervoer	Lasten	-332	-333	-333	-333
2.5 Openbaar vervoer		-258	-258	-258	-258
3.1 Economische ontwikkeling	Baten	0	0	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	Lasten	-998	-874	-873	-872
3.1 Economische ontwikkeling		-998	-874	-873	-872
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Baten	54	54	54	54
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Lasten	-354	-357	-356	-356
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur		-300	-302	-302	-302
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Baten	408	408	408	408
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Lasten	-1.304	-1.310	-1.312	-1.312
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		-897	-903	-904	-904
3.4 Economische promotie	Baten	265	265	265	265
3.4 Economische promotie	Lasten	-728	-758	-756	-784
3.4 Economische promotie		-463	-493	-491	-518

		Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
4.1 Openbaar basisonderwijs	Baten	0	0	0	0
4.1 Openbaar basisonderwijs	Lasten	-785	-786	-786	-786
4.1 Openbaar basisonderwijs		-785	-786	-786	-786
4.2 Onderwijshuisvesting	Baten	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	Lasten	-2.979	-3.088	-3.794	-3.823
4.2 Onderwijshuisvesting		-2.979	-3.088	-3.794	-3.823
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Baten	206	206	206	206
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Lasten	-3.629	-3.601	-3.599	-3.598
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken		-3.424	-3.396	-3.394	-3.393
5.1 Sportbeleid en activering	Baten	0	0	0	0
5.1 Sportbeleid en activering	Lasten	-895	-822	-781	-781
5.1 Sportbeleid en activering		-895	-822	-781	-781
5.2 Sportaccommodaties	Baten	4.172	4.494	4.494	4.494
5.2 Sportaccommodaties	Lasten	-11.399	-12.406	-13.064	-12.990
5.2 Sportaccommodaties		-7.227	-7.912	-8.570	-8.496
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Baten	78	78	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Lasten	-572	-591	-641	-642
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		-494	-513	-641	-642
5.4 Musea	Baten	35	35	35	35
5.4 Musea	Lasten	-314	-315	-314	-314
5.4 Musea		-279	-280	-280	-280
5.5 Cultureel erfgoed	Baten	31	31	31	31
5.5 Cultureel erfgoed	Lasten	-1.006	-1.090	-1.009	-1.008
5.5 Cultureel erfgoed		-975	-1.059	-977	-976
5.6 Media	Baten	383	383	383	383
5.6 Media	Lasten	-3.118	-2.785	-2.779	-2.776
5.6 Media		-2.734	-2.402	-2.396	-2.393
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Baten	1.450	1.450	1.450	1.450
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Lasten	-14.871	-14.992	-15.024	-15.014
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie		-13.421	-13.542	-13.574	-13.564
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Baten	9.774	3.532	3.532	3.532
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	-20.105	-14.762	-14.757	-14.756
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie		-10.331	-11.230	-11.225	-11.224
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	Baten	0	0	0	0
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	Lasten	-247	-247	-247	-247
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo		-247	-247	-247	-247
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	Baten	0	0	0	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	Lasten	-7.351	-6.119	-5.877	-5.877
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd		-7.351	-6.119	-5.877	-5.877
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	Baten	510	510	510	510
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	Lasten	-3.861	-3.797	-3.794	-3.793
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal		-3.351	-3.287	-3.285	-3.283
6.3 Inkomensregelingen	Baten	19.923	19.923	19.923	19.923
6.3 Inkomensregelingen	Lasten	-27.457	-27.307	-28.873	-28.983
6.3 Inkomensregelingen		-7.534	-7.384	-8.950	-9.060
6.4 WSW en beschut werk	Baten	1.334	1.363	1.391	1.479
6.4 WSW en beschut werk	Lasten	-8.149	-8.129	-8.190	-8.098
6.4 WSW en beschut werk		-6.815	-6.766	-6.799	-6.619
6.5 Arbeidsparticipatie	Baten	37	37	37	0
6.5 Arbeidsparticipatie	Lasten	-3.824	-3.859	-3.849	-3.815
6.5 Arbeidsparticipatie		-3.787	-3.822	-3.811	-3.815
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	Baten	433	1.526	1.526	1.526
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	Lasten	-4.336	-4.346	-4.343	-4.341
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)		-3.903	-2.820	-2.817	-2.815
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	Lasten	-10.816	-10.908	-4.784	-4.663
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)		-10.816	-10.908	-4.784	-4.663
6.712 Begeleiding (Wmo)	Baten	0	0	0	0
6.712 Begeleiding (Wmo)	Lasten	-7.465	-7.310	-7.143	-7.141
6.712 Begeleiding (Wmo)		-7.465	-7.310	-7.143	-7.141
6.713 Dagbesteding (Wmo)	Lasten	-1.935	-1.890	-1.844	-1.843
6.713 Dagbesteding (Wmo)		-1.935	-1.890	-1.844	-1.843
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	Lasten	-67	-68	-68	-67
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)		-67	-68	-68	-67
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	Lasten	-0	-0	-0	-0
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal		-0	-0	-0	-0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	Lasten	-14.694	-14.056	-13.707	-13.707
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal		-14.694	-14.056	-13.707	-13.707
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	Lasten	-1.634	-1.623	-1.623	-1.623
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk		-1.634	-1.623	-1.623	-1.623
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	Lasten	-5.958	-5.918	-5.918	-5.918
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal		-5.958	-5.918	-5.918	-5.918
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	Lasten	0	0	0	0
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk		0	0	0	0
6.791 PGB Wmo	Lasten	-527	-528	-528	-528

		Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.791 PGB Wmo		-527	-528	-528	-528
6.792 PGB Jeugd	Lasten	-685	-680	-680	-680
6.792 PGB Jeugd		-685	-680	-680	-680
6.811 Beschermd Wonen (Wmo)	Baten	403	403	403	403
6.811 Beschermd Wonen (Wmo)	Lasten	-881	-887	-885	-884
6.811 Beschermd Wonen (Wmo)		-478	-483	-482	-481
6.812 Maatschappelijke – en vrouwenopvang (Wmo)	Baten	41	41	41	41
6.812 Maatschappelijke – en vrouwenopvang (Wmo)	Lasten	-298	-298	-298	-298
6.812 Maatschappelijke – en vrouwenopvang (Wmo)		-257	-257	-257	-257
6.821 Jeugdbescherming	Lasten	-1.621	-1.611	-1.611	-1.611
6.821 Jeugdbescherming		-1.621	-1.611	-1.611	-1.611
6.822 Jeugdreclassering	Lasten	-446	-444	-444	-444
6.822 Jeugdreclassering		-446	-444	-444	-444
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	Lasten	-48	-49	-49	-48
6.91 Coördinatie en beleid Wmo		-48	-49	-49	-48
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	Lasten	0	0	0	0
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd		0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	Baten	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	Lasten	-5.491	-5.423	-5.417	-5.416
7.1 Volksgezondheid		-5.491	-5.423	-5.417	-5.416
7.2 Riolering	Baten	15.771	16.833	16.341	16.804
7.2 Riolering	Lasten	-9.402	-9.833	-10.774	-11.239
7.2 Riolering		6.369	7.001	5.567	5.565
7.3 Afval	Baten	15.629	15.629	15.629	15.629
7.3 Afval	Lasten	-12.846	-12.856	-12.861	-12.867
7.3 Afval		2.783	2.773	2.768	2.762
7.4 Milieubeheer	Baten	159	1.759	1.759	1.759
7.4 Milieubeheer	Lasten	-5.486	-4.715	-4.711	-4.709
7.4 Milieubeheer		-5.328	-2.956	-2.953	-2.950
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Baten	1.513	1.327	1.327	1.327
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Lasten	-2.944	-2.962	-2.971	-2.962
7.5 Begraafplaatsen en crematoria		-1.431	-1.634	-1.643	-1.635
8.1 Ruimte en leefomgeving	Baten	3.013	2.663	7.612	9.832
8.1 Ruimte en leefomgeving	Lasten	-4.231	-4.322	-4.282	-3.394
8.1 Ruimte en leefomgeving		-1.218	-1.659	3.330	6.438
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Baten	480	871	449	452
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Lasten	-726	-1.120	-684	-686
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)		-246	-249	-235	-235
8.3 Wonen en bouwen	Baten	2.895	4.321	4.321	4.321
8.3 Wonen en bouwen	Lasten	-5.712	-5.775	-5.764	-5.806
8.3 Wonen en bouwen		-2.817	-1.454	-1.443	-1.485
Eindtotaal		67	-5.005	-5.515	-3.426

Bijlage 2: Coalitieakkoord 2026-2030

Hieronder zijn alle ambities opgenomen zoals opgenomen in het coalitieakkoord 2026-2030. Per ambitie is het jaar aangegeven waarin wij de ambities realiseren en de hieraan gekoppelde financiële middelen. De doelstellingen (maatregelen) uit het coalitieakkoord zijn verwerkt in de doelenbomen van de programma's in hoofdstuk 2 van deze programmabegroting. De financiële effecten van het coalitieakkoord zijn opgenomen in de tweede begrotingswijziging 2027 welke onderdeel is van het raadsvoorstel bij deze programmabegroting 2027-2030.

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
1	Sociaal domein	Bestrijden van armoede en schulden door onze preventieve en integrale aanpak voort te zetten. Het tegengaan van energiearmoede wordt nadrukkelijk onderdeel van deze aanpak.	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
2	Sociaal domein	Uitbreiding team Vroeg Eropaf	Realisatie					0	0	0	0
3	Sociaal domein	Ontwikkeling HWwerkt naar werk-ontwikkelbedrijf	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie					50	
4	Sociaal domein	Verbreding preventieprogramma met (drugs)verslaving	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
5	Sociaal domein	Investeren in het succesvol maken van stichting SamenWaard waar collectieve zorg bij een centraal en toegankelijk loket wordt aangeboden.		Realisatie				0	0	0	0
6	Sociaal domein	Ervaringsdeskundigheid onderdeel maken van de wijkteams	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
7a	Sociaal domein	Verkorten wachttijden Wmo strikt binnen wettelijk kaders en normen en verbeteren de toegankelijkheid	Realisatie					0	0	0	0
7b	Sociaal domein	Verbeteren van de toegankelijkheid WMO	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
8	Sociaal domein	Starten vanuit het financieel draagvlak principe met een pilot voor inkomensafhankelijke huishoudelijke ondersteuning in lijn met de vastgestelde transformatieagenda Wmo.		Realisatie				0	0	0	0
9	Sociaal domein	Meer regie voeren op de uitvoering van de WWZ-visie en op het voortzetten van de WWZ-alliantie.	Realisatie					0	0	0	0
10	Sociaal domein	Intensiveren van de lobby voor 24/7-beschikbaarheid van spoedmedicatie op het eiland	Voorbereiding	Deeloplevering	Deeloplevering	Realisatie		0	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
11	Sociaal domein	Regionale samenwerking sociaal domein versterken	Realisatie					0	0	0	0
12	Sociaal domein	Eén ontmoetingsplek in elk dorp. Het gebruiken van de bestaande sociale structuren is daarbij een uitgangspunt	Voorbereiding	Deeloplevering	Deeloplevering	Realisatie		0	0	0	0
13	Sociaal domein	Ondersteunen mantelzorgers: Door bijvoorbeeld aanvragen voor respijtzorg en dagopvang te vergemakkelijken en door een duidelijk aanspreekpunt te bieden als gemeente. We gaan hierover met mantelzorgers in gesprek om aan te sluiten bij hun behoefte.	Realisatie					0	0	0	0
14	Sociaal domein	Sterke gemeenschappen vragen om goed welzijnswerk. We herzien de doelstellingen en werken toe naar een samenhangende agenda.	Realisatie					0	0	0	0
15	Sociaal domein	Wijk- en dorpsbudgetten beschikbaar voor lokale initiatieven met een maatschappelijke meerwaarde	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
16	Sociaal domein	OZB-compensatie voor verenigingen met een maatschappelijke accommodatie	Voorbereiding	Realisatie					190	190	190
17	Sociaal domein	Verenigingen die een maatschappelijke accommodatie huren, bieden we een maatschappelijk huurtarief	Realisatie					30	30	30	30
18	Sociaal domein	Benaderen inwoners actief om bij te dragen aan vrijwillige activiteiten in de samenleving	Realisatie					0	0	0	0
19	Sociaal domein	Vrijwilligersbeleid opstellen		Voorbereiding	Realisatie			0	0	0	0
20	Sociaal domein	Ontwikkelen een samenhangende aanpak om eenzaamheid in de samenleving te verminderen		Voorbereiding	Realisatie			0	0	0	0
21	Sociaal domein	Openen van een relatieloket voor laagdrempelige, eerstelijns hulp voor gezinnen om een stabiele thuissituatie te ondersteunen waar dat nodig is en om te voorkomen dat er gezinsproblematiek ontstaat	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
22	Sociaal domein	Opstellen van een eigentijds en samenhangend jeugdbeleid met de jongeren	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
23	Sociaal domein	Versterken van de samenwerking met jongerenwerk, hulpverleners en scholen om problematiek, zoals jeugdcriminaliteit, te voorkomen en vroegtijdig te signaleren	Realisatie					0	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
24	Sociaal domein	Verbeteren van de mentale gezondheid van jongeren en verkennen samen met onze partners de mogelijkheden, zoals het starten van een campagne	Realisatie					0	0	0	0
25	Sociaal domein	Continueren het programma Jeugdhulp naar Voren	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
26	Sociaal domein	Investeren in proactief, doelgericht en laagdrempelig jongerenwerk en zorgen dat de hulp die wordt geboden aansluit bij de behoefte. Dit kan bijvoorbeeld door meer digitale hulp te bieden, maar ook door laagdrempelige contact buiten, zoals een jongerenwerker op een motor die de jongeren opzoekt.	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
27	Sociaal domein	Investeren in organisaties die activiteiten ontplooiën voor jongeren	Realisatie					0	0	0	0
28	Sociaal domein	Maken jongerenparticipatie expliciet onderdeel van de participatietrajecten die vanuit de gemeente worden opgestart	Realisatie					0	0	0	0
29	Sociaal domein	Minder beleid op regionaal niveau, zodat we optimaal aandacht kunnen geven aan de vraagstukken die in de Hoeksche Waard spelen		Voorbereiding	Realisatie			0	0	0	0
30	Sociaal domein	Inzetten op het realiseren van een volwaardig mbo-aanbod in de Hoeksche Waard in afstemming tussen onderwijs en bedrijfsleven. We richten daarbij op kansrijke sectoren, zoals techniek, zorg en de agrarische sector	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0
31	Sociaal domein	Investeren in schoolgebouwen en groene schoolpleinen aan de hand van het vastgestelde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0
32	Sociaal domein	Binnen het IHP zetten we in op het multifunctioneler gebruik van schoolgebouwen en benutten we de kansen die er zijn.	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0
33	Sociaal domein	Stimuleren van het organiseren van Rijke Schooldagen (extra sport-, cultuur- en leeractiviteiten) en zetten in op het aanbieden van activiteiten buiten schooltijd in samenwerking met Hoeksche Waard Actief.	Voorbereiding	Realisatie				0	150	150	150
34	Sociaal domein	Stimuleren natuureducatie op scholen	Realisatie					10	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
35	Sociaal domein	Stimuleren inclusief onderwijs in samenwerking met scholen om invulling te geven aan de landelijke doelstelling van inclusief onderwijs in 2035	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0
36	Sociaal domein	In gesprek met het COA en omliggende gemeentes om te komen tot een goede organisatie van het onderwijs voor kinderen die in het asielzoekerscentrum wonen	Realisatie					0	0	0	0
37	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Uitbreiden van het aantal oefentoestellen in de dorpen en inzetten op trapveldjes en voetbalkooien	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie	Realisatie	400	0	0	20	40
38	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Verbeteren bestaande sportvoorzieningen in de buitenruimte waar nodig. Dit doen we in samenspraak met onze inwoners	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	200	0	15	30	45
39	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Realiseren van een pumptrackbaan	Voorbereiding	Realisatie			100	0	0	15	15
40	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Verkennen met Hoeksche Waard Actief hoe zij hun rol in de samenleving kunnen vergroten	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
41	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Inzetten op meer sportevenementen in de Hoeksche Waard, zoals regionale of landelijke toernooien	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie					PM	PM
42	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Ondersteunen tennisverenigingen en BMX-vereniging De Spuicrossers	Realisatie					0	0	0	0
43	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Realiseren van nieuw zwembad Numansdorp	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0
44	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Herijken de huidige cultuurnota	Realisatie					200	200	200	200
45	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Opstellen van een erfgoednota. Kerken zijn hier onderdeel van, alsook het bieden van eenmalige stimuleringsmaatregelen voor het behoud van cultureel erfgoed, zoals historische gevels en monumentale boerderijen.	Realisatie					15	15	15	15
46	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Opstellen bibliothekenvisie	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
47	Sport, cultuur,	Ondersteunen bibliotheken en gebruiken die voor ontmoeting	Realisatie					PM	PM	PM	PM

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
	recreatie en evenementen	en educatie op het gebied van lezen en mediawijsheid. Daarnaast stimuleren we dat in bibliotheken debatten kunnen plaatsvinden over actuele onderwerpen									
48	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Stimuleren muziek- en cultuuronderwijs op scholen.	Realisatie					80	80	80	80
49	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Aanleggen nieuwe recreatieve fiets- en wandelpaden, waarbij we aansluiten op het bestaande netwerk	Voorbereiding	Deeloplevering	Voorbereiding	Realisatie			PM	PM	PM
50	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Meer bankjes en prullenbakken aan recreatieve fiets- en wandelroutes. Daarbij stimuleren we inwonersinitiatieven voor het plaatsen van bankjes	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		15	15	15	15
51	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Versterken natuur- en recreatiegebieden	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie					PM
52	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Realiseren een rolstoeltoegankelijke route in de natuur	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie					PM	PM
53	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Uitbreiden van het aantal oplaadpunten voor elektrische fietsen. Het realiseren van oplaadpunten bij de rustpunten in de Hoeksche Waard hebben de prioriteit.	Realisatie				PM	PM	PM	PM	PM
54	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Voortvarend uitvoering geven aan de visie vrijetijdseconomie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
55	Sport, cultuur, recreatie en evenementen	Opstellen nieuw evenementenbeleid	Realisatie					0	0	0	0
56	Veiligheid	Bij de herijking van het integraal veiligheidsbeleid bekijken we de inzet van boa's	Realisatie					0	0	0	0
57	Veiligheid	Opstellen van een uitvoeringsprogramma om overlastmeldingen van inwoners en bedrijven aan te pakken	Realisatie					0	0	0	0
58	Veiligheid	Inzetten van camera's om overlastsituaties te voorkomen	Realisatie					0	0	0	0
59	Veiligheid	Streng optreden tegen dierenmishandeling	Realisatie					0	0	0	0
60	Veiligheid	Opstellen lokaal plan weerbaarheid. Concrete maatregelen, zoals	Realisatie					0	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
		weerbaarheidsoefeningen worden onderdeel van dit plan.									
61	Veiligheid	Samen met veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid organiseren we steunpunten in de dorpen.	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		50	50	50	50
62	Veiligheid	Versterken van de capaciteit voor het uitvoeren van Bibob-onderzoeken	Realisatie					0	0	0	0
63	Veiligheid	We streven naar meer drugscontroles door de politie langs de entreewegen.			Realisatie					10	10
64	Veiligheid	Geen coffeeshops in de Hoeksche Waard	Realisatie					0	0	0	0
65	Opvang vluchtelingen, huisvesten statushouders en arbeidsmigratie	Ontwikkelen van een lokaal plan met duidelijke maatregelen voor snelle en duurzame integratie van vluchtelingen en statushouders in samenwerking met alle betrokken partijen	Realisatie					0	0	0	0
66	Opvang vluchtelingen, huisvesten statushouders en arbeidsmigratie	Samen met andere gemeentes bij het ministerie aangeven dat het noodzakelijk is dat het Rijk de instroom beheersbaar maakt	Realisatie					0	0	0	0
67	Opvang vluchtelingen, huisvesten statushouders en arbeidsmigratie	Zorgen voor humanitaire en duurzame opvang van Oekraïners.	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
68	Opvang vluchtelingen, huisvesten statushouders en arbeidsmigratie	Stoppen van de voorrangregeling voor statushouders op de woningmarkt dmv het realiseren van tijdelijke woningen.		Voorbereiding	Realisatie	Realisatie				PM	PM
69	Opvang vluchtelingen, huisvesten statushouders en arbeidsmigratie	Huisvesten van niet meer arbeidsmigranten dan de lokale arbeidsmarkt nodig heeft en tegengaan van het opkopen van woningen door investeerders om arbeidsmigranten te huisvesten.	Voorbereiding/ Realisatie					0	0	0	0
70	Opvang vluchtelingen, huisvesten statushouders en arbeidsmigratie	Tegengaan van overlast van arbeidsmigranten	Voorbereiding/ Realisatie					0	0	0	0
71	Opvang vluchtelingen, huisvesten statushouders en arbeidsmigratie	Bij een verzoek voor aanvullende opvang van asielzoekers is de haalbaarheid en draagbaarheid voor onze dorpen leidend. De haalbaarheid en draagvlak onderzoeken we samen met onze inwoners						0	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
72	Opvang vluchtelingen, huisvesten statushouders en arbeidsmigratie	Ontwikkelen van een plan om participatie vorm te geven als het COA een aanvraag doet voor een nieuw asielzoekerscentrum						0	0	0	0
73	Opvang vluchtelingen, huisvesten statushouders en arbeidsmigratie	Sturen op de afspraak met het COA om vooral gezinnen te huisvesten in het asielzoekerscentrum in 's-Gravendeel	Realisatie					0	0	0	0
74	Wonen	Experimenteren ism ontwikkelaars en HW Wonen met bijzondere woonvormen, zoals knarrenhofjes, generatiewoningen, gemengde woonvormen, zorgwoningen en het splitsen van woningen.	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
75	Wonen	Versnellen van de woningbouw door het programma Wonen, Mobiliteit en Energie te ondersteunen en blijven aandacht geven aan kleine woningbouwinitiatieven	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
76	Wonen	Opstellen van integrale ontwikkelbeelden voor de dorpen ism inwoners, organisaties en bedrijven en aan de hand daarvan oppakken van de regie op de sociale en ruimtelijke ontwikkelingen in de dorpen.	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
77	Wonen	Onderzoeken verschillende opties in de dorpen, zoals een parkeergarage in Oud-Beijerland, om het parkeervraagstuk op een toekomstbestendige manier het hoofd te bieden waarbij we ook kijken naar parkeernormen. Dit doen we in samenspraak met onze inwoners		Voorbereiding	Realisatie			0	0	20	0
78	Wonen	Voorrang aan inwoners Hoeksche Waard op de woningmarkt. We gebruiken hiervoor de routekaart en voegen daar acties aan toe, zodat de voorrang beter wordt geborgd. We formaliseren de voorrang voor sociale huurwoningen binnen de wettelijke kaders.	Realisatie					0	0	0	0
79	Wonen	Verkennen mogelijkheid om een leegstandsverordening in te voeren om onnodige leegstand en overlast te voorkomen	Realisatie					0	0	0	0
80	Wonen	Bevorderen doorstroming op de woningmarkt, verkennen	Realisatie					0	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
		van de mogelijkheden daarvoor en komen met een plan ism ontwikkelaars en HW Wonen en zorgdragen voor uitvoering									
81	Wonen	Woningbouw en mobiliteit kennen een nadrukkelijke koppeling. Daarom brengen we het principe eerst bewegen en dan bouwen in de praktijk. Als in de vastgestelde mobiliteitsbehoefte niet wordt voorzien, heeft dat consequenties voor de woningbouw.	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
82	Wonen	Hanteren van de gestelde voorwaarden en kanttekening uit de motie 'informer en sturen op uitvoering Stougjeswijk' van 11/11/25 als voorwaardelijk voor de voortgang van de gebiedsontwikkeling Stougjeswijk. Zo moeten de overeengekomen aanpassingen aan de N217 gerealiseerd zijn, voordat de Haringvlietbrug wordt gerenoveerd, omdat er anders niet gebouwd kan worden. Verder worden de bouwactiviteiten volledig gestaakt als blijkt dat na de bouw van de eerste 500 woningen de aanpassingen aan de N217 niet zijn voltooid tot de overeengekomen aanpassingen aan de N217 zijn gerealiseerd. Eventuele planschades en claims worden door de provincie Zuid-Holland gedragen en vergoed.	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0
83	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Verkennen van de mogelijkheden voor een nieuwe oeververbinding. We doen hiervoor een breed onderzoek naar de mogelijkheden.	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie					35	
84	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Inzetten op de uitbreiding van de P+R locaties bij busstation Heinoord en Numansdorp. We verbeteren ook het aantal faciliteiten op die locaties, zoals fietskluisen.	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie			0	0	0	0
85	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Maximale inzet om de overlast van de renovatie van de Haringvlietbrug tot het minimum te beperken. We richten hiervoor een taskforce op in samenwerking met alle relevante partners.	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie			0	0	0	0
86	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Verbeteren van de doorstroming op de N217 tussen Oud-Beijerland en de A29 dmv	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investerings (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
		2 nieuwe rotondes, een fietstunnel en aanpassing van de Boschenkruising, verbreding van de N217 tussen de rotonde bij de Tienvoet en de aansluiting op de A29 en de aanleg van een OV-viaduct over de A29.									
87	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Verdergaan met het realiseren van het ringwegconcept in de Hoeksche Waard	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie		PM			PM	PM
88	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Inzet ism de provincie Zuid-Holland om de parallelweg aan de N217 tussen Maasdam en 's-Gravendeel te realiseren.	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie					PM
89	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Onderzoeken waar het invoeren van 30 km/u zones op dijken mogelijk en gewenst is en inwoners daar bij betrekken	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
90	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Opstellen van een plan inclusief concrete maatregelen ism waterschap Hollandse Delta en inwoners om de verkeersveiligheid op de dijken te verbeteren.	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
91	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Voortzetten van de aanpak om hotspots van onveiligheid aan te pakken ism inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
92	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Zorgen voor de aansluiting van het fietspad tussen Westmaas en Oud-Beijerland	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie	5.000				325
93	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Verbeteren van het fietspad tussen Oud-Beijerland en Nieuw-Beijerland. We zorgen voor een afscheiding tussen het fietspad en de provinciale weg en zorgen voor duurzame fietsverlichting	Voorbereiding	Deeloplevering	Voorbereiding	Realisatie	750				80
94	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Onderzoeken van de haalbaarheid om tussen Klaaswaal en Oud-Beijerland een vrij liggend fietspad aan te leggen	Realisatie					0	0	0	0
95	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Onderzoeken van de mogelijkheid voor het realiseren van een fietspad tussen Numansdorp en Klaaswaal en tussen Piershil en Goudswaard	Realisatie					20			
96	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Optimaliseren van bestaande fietspaden waar nodig om de fysieke en sociale veiligheid te verbeteren. We maken hiervoor een plan met concrete maatregelen waarbij de onveiligste en drukste routes de prioriteit hebben.	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
97	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Aanleggen nieuwe fietspaden met de focus op de belangrijke verbindingen tussen de dorpen en routes met groot recreatief potentieel	Voorbereiding	Voorbereiding	Deeloplevering	Realisatie		0	0	0	0
98	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Inzetten om een aantal rechtstreekse busverbindingen te herstellen iom de provincie Zuid-Holland. Rechtstreekse verbindingen met Rotterdam Zuidplein hebben prioriteit.	Realisatie					PM	PM	PM	PM
99	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Samen met ondernemers investeren in het doelgroepenvervoer op de plekken waar verbetering nodig is.	Voorbereiding	Realisatie					PM	PM	PM
100	Mobiliteit, verkeer en vervoer	Inzetten op het beter ontsluiten van de bedrijventerreinen via het openbaar vervoer en doelgroepenvervoer	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
101	Openbare ruimte	In de dorpen komt meer ruimte voor groen. We passen het 3-30-300 principe toe bij nieuwbouwprojecten en in bestaande wijken waar dat mogelijk is. Dit principe houdt in dat iedereen vanuit huis 3 bomen moet kunnen zien, 30 procent van de wijk natuurlijke schaduw heeft en op 300 meter afstand van de woning een park gelegen is.	Realisatie					50	50	50	50
102	Openbare ruimte	Nieuwe initiatieven om inwoners te stimuleren om groene tuinen aan te leggen en adoptiegroen mogelijk maken		Voorbereiding	Realisatie			0	0	0	0
103	Openbare ruimte	Nadrukkelijker sturen op het vastgestelde onderhoudsniveau B van de openbare ruimte	Realisatie					0	0	0	0
104	Openbare ruimte	Inzetten op een integrale en gebiedsgerichte aanpak voor het plannen en realiseren van werkzaamheden in de openbare ruimte. Zo voorkomen we dat bijvoorbeeld de straat in korte tijd meerdere keren wordt opengebroken.	Realisatie					0	0	0	0
105	Openbare ruimte	Vragen HW Wonen om meer toezicht te houden op de onderhoudsstaat van de tuinen. Dit wordt integraal onderdeel van de jaarlijkse prestatieafspraken vanaf 2027.	Realisatie					0	0	0	0
106	Openbare ruimte	Meer werk maken van een schone leefomgeving en aanpakken zwerfafval. We organiseren daarom samen met inwoners de Schoon Schip Trein. Dat is een mobiel		Realisatie				0	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
		vrijwilligersteam dat per dorp optrekt om vuil, zwerfafval en onkruid aan te pakken. Elk dorp krijgt een eigen Schoon Schip dag met ondersteuning vanuit de gemeente.									
107	Openbare ruimte	Verkennen mogelijkheden voor het plaatsen van afvangsystemen in de omringende wateren ism Rijkswaterstaat voor schonere rivieroever. Daarbij werken we samen met het Collectief Schone Rivieren.				Realisatie		0	0	0	0
108	Duurzaamheid	Uitwerken van een plan en een programma met gerichte maatregelen om te komen tot een stabiel en toekomstbestendig energiesysteem. We betrekken hierbij ideeën van bewonersinitiatieven, energiehubs en energiecoöperaties.	Realisatie					300	300	300	300
109	Duurzaamheid	Prioriteit geven aan zonnepanelen op daken ten opzichte van vruchtbare landbouwgronden	Realisatie					0	0	0	0
110	Duurzaamheid	Herijken van de opgave om het gemeentelijk vastgoed te verduurzamen binnen de kaders van haalbaarheid en betaalbaarheid. Uitwerken voorstel en een vastgoednotitie om scherpe keuzes te maken in de vastgoedportefeuille, zodat gerichte verduurzaming kan plaatsvinden	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
111	Duurzaamheid	Stimuleren circulair en biobased bouwen waar dat mogelijk is	Voorbereiding	Deeloplevering	Deeloplevering	Realisatie		0	0	0	0
112	Duurzaamheid	Actief betrekken van bedrijven bij de duurzaamheidsopgave en gebruiken van de kracht van de ondernemers	Realisatie					0	0	0	0
113	Duurzaamheid	Stimuleren lokale energiecollectieven, zoals energiehubs op industrieterreinen die het lokale energienetwerk helpen om stabiel te blijven.	Realisatie					0	0	0	0
114	Duurzaamheid	Werken aan maatregelen om de belasting van het lokale energienetwerk samen met bestaande grootverbruikers te beheersen	Realisatie					0	0	0	0
115	Duurzaamheid	Wateropgave inclusief waterberging onderdeel maken van onze aanpak van klimaatadaptatie		Realisatie				0	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
116	Duurzaamheid	Ondersteunen van de transitie naar een circulaire economie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
117	Economie en ondernemen	Zorgen voor meer ruimte voor bedrijvigheid conform de bedrijventerreinenstrategie. Dit doen we in nauwe samenwerking met ondernemers en betrekken inwoners bij veranderingen die plaatsvinden.	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
118	Economie en ondernemen	Beter benutten van de bestaande bedrijventerreinen door herstructurering	Voorbereiding	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
119	Economie en ondernemen/ Duurzaamheid	Faciliteren van het ontwikkelen energiehub op de bedrijventerreinen om netcongestieproblematiek het hoofd te bieden	Voorbereiding	Deeloplevering	Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0
120	Economie en ondernemen	Verbeteren het ondernemersloket op de gemeentelijke website waar ondernemers terecht kunnen voor vragen over vergunningen, financiering en regelgeving. Binnen 2 werkdagen krijgen ondernemers een reactie en binnen 14 dagen een duidelijk antwoord.	Voorbereiding	Deeloplevering	Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0
121	Economie en ondernemen	Luisteren naar de behoeftes van lokale ondernemers en onze ondernemers steunen waar mogelijk	Realisatie					0	0	0	0
122	Economie en ondernemen	Als een Ondernemersfonds op schaal van de Hoeksche Waard ontstaat, ondersteunen we dat.	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
123	Economie en ondernemen	Versterken van de lokale economie door het koop lokaal principe te stimuleren	Realisatie					0	0	0	0
124	Economie en ondernemen	Zorgen voor een starterscampus en daarmee innovatieve start ups en scale ups versterken	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie					125
125	Economie en ondernemen	Ondersteunen van het opzetten van een economic board binnen de Zuid-Hollandse Delta ism de betrokken gemeenten en bedrijven	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie	Voorbereiding		0	0	0	0
126	Economie en ondernemen	Omarmen van de Visie Revitalisering Winkelgebieden van de Detailhandelsraad Hoeksche Waard en die meenemen in toekomstige gebiedsontwikkelingen	Realisatie					0	0	0	0
127	Economie en ondernemen	Ontwikkelen van een duidelijk uitvoeringsplan ism ondernemers en onderwijsinstellingen om de bedrijvigheid en werkgelegenheid te stimuleren	Realisatie					0	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
		en de opleidingen daarop te laten aansluiten. Ook het uitbreiden van het aantal stageplekken en het mbo-aanbod is daar onderdeel van.									
128	Economie en ondernemen	Inzetten op het opstarten van nieuwe onderzoeken op het gebied van agrotechnologie, voedsel en gezondheid ism de landbouw en universiteiten			Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0
129	Economie en ondernemen	Stimuleren van ondernemerschap dat bijdraagt aan innovatieve landbouw door een krachtige samenwerking tussen universiteiten, ondernemers en overheden			Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0
130	Economie en ondernemen	Starten van een programma ism de agrarische sector met concrete maatregelen om het Hoeksche Waards Programma Landelijk Gebied uit te voeren. Het stimuleren van multifunctionele landbouw is daar onderdeel van. In dit programma komen landbouw, natuur en water samen.	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
131	Bestuur en ondersteuning	Werken met dorpswethouders en zorgen zo voor een herkenbaar bestuurlijk gezicht in de dorpen	Realisatie					0	0	0	0
132	Bestuur en ondersteuning	Komen met een aanpak voor dorpschouwen en daarbij de aanwezige verenigingen in de dorpen betrekken	Realisatie					0	0	0	0
133	Bestuur en ondersteuning	Zorgen voor een duidelijk aanspreekpunt vanuit de gemeente per dorp	Realisatie					0	0	0	0
134	Bestuur en ondersteuning	Onderzoeken van nieuwe vormen van inwonersparticipatie	Realisatie					30	70	15	0
135	Bestuur en ondersteuning	Verkennen hoe we als gemeente binnen de wettelijke richtlijnen kaders kunnen stellen aan participatietrajecten van initiatiefnemers van ruimtelijke plannen onder de Omgevingswet		Realisatie				0	0	0	0
136	Bestuur en ondersteuning	Verkennen of we een financiële stimulans beschikbaar kunnen stellen aan verenigingen en inwoners die een maatschappelijke bijdrage leveren door hun inspanningen in de samenleving	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
137	Bestuur en ondersteuning	Formuleren van een gezamenlijk verhaal als startpunt voor de positionering van de Hoeksche Waard in de omgeving	Realisatie					0	0	0	0

Nr.	Onderdeel	Maatregel	2027	2028	2029	2030	Bedrag investering (x 1.000)	2027 (x 1.000)	2028 (x 1.000)	2029 (x 1.000)	2030 (x 1.000)
138	Bestuur en ondersteuning	Ontwikkelen van een duidelijke lobbystrategie en bijbehorende lobbyagenda	Realisatie					0	0	0	0
139	Bestuur en ondersteuning	Hoeksche Waard wordt de komende bestuursperiode onlosmakelijk onderdeel van de Europese voedselstrategie	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie		0	0	0	0
140	Bestuur en ondersteuning	Gebruiken van de Regio Deal om onze lobbystrategie en -agenda te versterken	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
141	Bestuur en ondersteuning	Opstellen van een uitvoeringsagenda voor de toekomstvisie	Realisatie					0	0	0	0
142	Bestuur en ondersteuning	Verbeteren van het contact tussen gemeente en inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties krijgen binnen 2 werkdagen een reactie en binnen 14 dagen een duidelijk antwoord.	Realisatie					0	0	0	0
143	Bestuur en ondersteuning	Verder ontwikkelen van de gemeentelijke communicatie naar een meer proactieve aanpak.	Voorbereiding	Realisatie				0	0	0	0
144	Bestuur en ondersteuning	Verder doorontwikkelen MijnHW en dit onder de aandacht brengen bij inwoners en streven naar een beoordeling van een 8	Realisatie					0	0	0	0
145	Bestuur en ondersteuning	Investeren in het strategisch vermogen van de ambtelijke organisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
146	Bestuur en ondersteuning	Vergroten de uitvoeringskracht van de organisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
147	Bestuur en ondersteuning	Inzetten op het verbeteren van de integrale advisering	Realisatie					0	0	0	0
148	Financiën	Vasthouden aan het uitgangspunt om jaarlijkse een sluitende begroting aan te bieden aan de gemeenteraad	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
149	Financiën	Structurele lasten dekken we uit structurele baten en niet uit de algemene reserve	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
150	Financiën	Om de ravijnjaren te overbruggen heroverwegen we eerst het ambitieniveau en bestaand beleid. Vervolgens is het een mogelijkheid om tijdelijk een deel van de algemene reserve in te zetten.	Voorbereiding	Realisatie	Realisatie	Realisatie		0	0	0	0
151	Financiën	Verlagen van de hondenbelasting met 20% en dierenasiel de Dierenstee vrijstellen van het betalen van hondenbelasting	Realisatie					145	145	145	145
6.450								945	1.310	1.420	1.865

Bijlage 3: Budgetten dierenwelzijn

Bij de besluitvorming rondom de Programmabegroting 2024 (november 2023) heeft de raad de motie Dierenwelzijn (M004 09112023) aangenomen. In de motie heeft de raad het college verzocht om in de begroting het onderdeel dierenwelzijn, als aparte post op te nemen. Ter uitvoering van deze motie is onderstaande tabel opgenomen, waarin de in deze begroting opgenomen budgetten voor dierenwelzijn zijn weergegeven inclusief een toelichting op de bestedingen hiervan.

(Bedragen X €1.000)

OMSCHRIJVING	2027	2028	2029	2030
BUDGET DIERENWELZIJN	154	154	154	154

Toelichting

De besteding van bovengenoemd budget betreft met name de bijdrage aan Stichting Dierenbelang Hoeksche Waard (de Dierenstee) voor zwerfdierenopvang. Daarnaast worden uit dit budget een aantal andere, kleinere subsidies en bijdragen bekostigd, waaronder aan stichting dierenambulance, subsidie aan kinderboerderijen en stichting Muskuseendenbeheer.